

TR72 DÜZEY 2 BÖLGESİ BÖLGE PLANI

2024-2028

TR72 DÜZEY 2 BÖLGESİ BÖLGE PLANI 2024-2028

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (Ajans Merkezi)

Mevlana Mahallesi Mustafa Kemal Paşa Bulvarı Numara: 79 Kat: 5-6 38080 Kocasinan/Kayseri

T. +90 352 352 67 26 / +90 352 315 32 00 • F. +90 352 352 6733

“Kalkınma Ajansı Yayınları Bedelsizdir, Satılmaz”

[orankalkinma](#) [orankalkinma](#) [orankalkinma](#) [orankalkinma](#) [orankalkinma](#)

www.oran.org.tr

TR72

Kayseri-Sivas-Yozgat

Bölge Planı

2024-2028

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

KAYSERİ
SIVAS
YOZGAT

ORAN
ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI
CENTRAL ANATOLIA DEVELOPMENT AGENCY

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı

Adres : Mevlana Mahallesi, MKP Bulvarı, No:79 Kat: 5-6 P.K: 38080 Kocasinan/KAYSERİ

Tel : 0 (352) 352 67 26

Fax : 0 (352) 352 67 33

E-Posta : info@oran.org.tr

ISBDN : 978-605-73816-1-3

Sayfa Sayısı : 234

Bu yayından 1.000 adet basılmıştır.

**TR72 Düzey II Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı
2024, Kayseri**

Yayın Sahibi : Orta Anadolu Kalkınma Ajansı

Planlama Ekibi (Alfabetik Sırayla):

Mehmet Ali BAYIR

Özay Deniz KESKİN

Serdar ARSLAN

Seyit CEZAOĞLU

Yasin ZİCİN

Baskı : M GRUP MATBAACILIK SAN. ve TİC. A.Ş.

Yayın içerisinde kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılmasının fikri mülkiyet hukukuna tabidir. Kaynak gösterilmek kaydı ile Orta Anadolu Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

ORAN

ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI

CENTRAL ANATOLIA DEVELOPMENT AGENCY

İÇİNDEKİLER

0	YÖNETİCİ ÖZETİ	1
	BÖLGENİN VİZYONU	3
	GİRİŞ	7
1	PLAN HAZIRLAMA SÜRECİ VE KATILIMCILIK	14
	BÖLGEYE GENEL BAKIŞ	20
2	2.1. Bölgenin Dünya ve Türkiye'deki Önemi	23
	2.2. TR72 Bölgesi İl Bilgi Kartları	27
	2.3. Komşu Bölgelerle İlişkiler	29
	2.4. Bölgenin Mevcut Durumu	30
	VİZYON, STRATEJİK ÖNCELİKLER, HEDEFLER VE TEDBİRLER	68
3	Stratejik Öncelik 1: Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi	73
	Stratejik Öncelik 2: Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi	85
	Stratejik Öncelik 3: Alternatif turizm imkânlarının geliştirilmesi	95
	Stratejik Öncelik 4: Bölgenin kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve doğal afetlere karşı dirençli hale getirilmesi	112
	4	ALT BÖLGELER

İÇİNDEKİLER

5	MEKÂNSAL ORGANİZASYON	142
6	HEDEFLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ İLİŞKİLENDİRİLMESİ	150
7	PLANIN İZLEMESİ	154
8	EKLER	162
	Örnek Yatırım Fırsatları ve Proje Fikri Künyeleri	163
	Örnek Program Fikri Künyeleri	208
9	KAYNAKÇA	220

GRAFİKLER

Grafik 1	Türkiye ve TR72 Bölgesinin Nüfus Gelişimi ve Projeksiyonları	30
Grafik 2	2023 Yılı Düzey 2 Bölgeleri Nüfusları	31
Grafik 3	Düzey 2 Bölgelerinin Net Göç Hızları	31
Grafik 4	Bölge İllerinin Nüfus Gelişimi ve Projeksiyonları	32
Grafik 5	TR72 Bölgesi Nüfus Piramidi 2013-2023	34
Grafik 6	Düzey 2 Bölgeleri İş Gücüne Katılım Oranları (%)	40
Grafik 7	Düzey 2 Bölgeleri İstihdam Oranları (%)	41
Grafik 8	Düzey 2 Bölgeleri İşsizlik Oranları (%)	42
Grafik 9	2014-2023 Yılları Türkiye ve TR72 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Oranları (%)	43
Grafik 10	Yıllara Göre Türkiye ve TR72 Bölgesi Kadın İstihdamı Oranları (%)	44
Grafik 11	İlkokul Net Okullaşma Oranı (%)	46
Grafik 12	Ortaokul Okullaşma Oranı (%)	47
Grafik 13	Okuma Yazma Bilmeyenlerin Oranı (%)	48
Grafik 14	Türkiye ve TR72 İlleri Ortalama Eğitim Süreleri	49
Grafik 15	TR72 Bölgesi Hastane Sayısı	50
Grafik 16	TR72 Bölgesi Hastane Yatak Sayısı	51
Grafik 17	TR72 Bölgesi Yüzbin Kişi Başına Düşen Toplam Hastane Yatak Sayısı	52
Grafik 18	TR72 Bölgesi Sağlık Personeli Sayısı	52
Grafik 19	Düzey 2 Bölgeleri İl ve Devlet Yolu Uzunluğu (km) Sıralaması	61
Grafik 20	Düzey 2 Bölgeleri Demir Yolu Uzunluğu (km) Sıralaması	62
Grafik 21	TR72 İl ve Devlet Yolu ve Demir Yolu Uzunlukları (km)	63
Grafik 22	Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (%)	64
Grafik 23	İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	64
Grafik 24	Atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun belediye nüfusu içindeki payı (%)	65
Grafik 25	Türkiye'nin ve Bölgenin Teknoloji Düzeyi	73
Grafik 26	Belgeli Tesislere Geliş Sayısı	96

TABLolar

Tablo 1	Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Karşılaştırmalı Nüfus Değişimi	33
Tablo 2	TR72 Bölgesindeki OSB'ler	56
Tablo 3	TR72 Bölgesindeki KSS'ler ve Doluluk Oranları	58
Tablo 4	Türkiye ve Bölgede İmalat Sanayi (%)	73
Tablo 5	2022 Yılı İmalat Sanayi Net Satış Rakamlarına Göre 3 Yıldız Analizi Bilgileri	79
Tablo 6	2022 Yılı İmalat Sanayi Çalışan Sayılarına Göre 3 Yıldız Analizi Bilgileri	79
Tablo 7	Düzy 2 Bölgeleri Tarım Alanı Büyüklüğü İlk 5 Bölge (2023)	85
Tablo 8	2010-2023 yılları arası nüfus değişimi (2023)	86
Tablo 9	UNWTO Turizm Destinasyonları Gelen Turist Sayısı (Bin Kişi)	95
Tablo 10	TR72 İlçeleri ve Kademeleri (SEGE 2022)	124
Tablo 11	İlçeler Kalkınmışlık Sıralaması	125
Tablo 12	Hedeflerin Alt Bölge Öncelikleri	140
Tablo 13	Bölge Planı Hedefleri ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile İlişkisi	151
Tablo 14	Performans Göstergeleri	156

HARİTALAR

Harita 1	TR72 Bölgesi İlçe Bazında Nüfus Dağılımı	35
Harita 2	TR72 Bölgesi İlçe Bazında Nüfus Yoğunlukları	35
Harita 3	Kayseri İli ile Diğer İller Arası Göç İlişkisi	37
Harita 4	Sivas İli ile Diğer İller Arası Göç İlişkisi	37
Harita 5	Yozgat İli ile Diğer İller Arası Göç İlişkisi	37
Harita 6	TR72 Bölgesi İlçe Bazında Okuryazarlık Oranları	45
Harita 7	TR72 Bölgesi İlçe Bazında Yabancı Turist Sayısı	53
Harita 8	TR72 Bölgesi İlçe Bazında Yerli Turist Sayısı	54
Harita 9	Türkiye'de Mevcut Kış Sporları Turizm Merkezleri	97
Harita 10	TR72 Bölgesi 1991-2020 Alansal Yağış Normalleri	117
Harita 11	TR72 Bölgesi Yıllara Göre Havza Bazlı Su Potansiyeli (Milyar m ³)	117
Harita 12	İl SEGE - 2017	123
Harita 13	İlçe SEGE - 2022	124
Harita 14	TR72 Bölgesi Mekansal Ağırlıklandırılmış Regresyon Sonuçlarına Göre Gelişmişlik Düzeyleri	127

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
Ar-Ge	Araştırma-Geliştirme
AVM	Alışveriş Merkezi
BGUS	Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi
BSYK	Beşeri Sermaye ve Yaşam kalitesi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	Devlet Su İşleri
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
GSBH	Gayri Safi Bölgesel Hâsıla
GSKD	Gayri Safi Katma Değer
HT	Hızlı Tren
IPARD	Instrument for Pre-accession Assistance in Rural Development (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni)
İŞGEM	İş Geliştirme Merkezi
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KAP	Karadeniz Akdeniz Bölünmüş Otoyol Projesi
KGM	Karayolları Genel Müdürlüğü
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KÖYDES	Köy Altyapısının Desteklenmesi
KSS	Küçük Sanayi Sitesi

KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MTA	Maden Tetkik Arama
MYO	Meslek Yüksek Okulu
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
OKP	Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
OVP	Orta Vadeli Program
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TEDES	Trafik Elektronik Denetleme Sistemi
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRKONFED	Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu
UNHCR	United Nations Refugee Agency (Birleşmiş Milletler Göçmen Bürosu)
URAK	Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurulu
YHT	Yüksek Hızlı Tren

TAKDİM

Ülkemizin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesini topyekün artırma hedefi doğrultusunda Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Millî Teknoloji Hamlesi ile yüksek teknolojlili ve katma değerli üretimi destekliyoruz. Küresel rekabet gücümüzü yükseltecek, ekonomik ve teknolojik bağımsızlığımızı güçlendirecek adımlar atıyoruz. Diğer yandan da Yerel Kalkınma Hamlesi ile 81 ilimizin potansiyelini ve yetkinliklerini harekete geçirecek politikalarla birlikte tüm bölgelerimizin bu yolculuğa azami katkıyı sunmasına yönelik program ve projeleri hayata geçiriyoruz.

Küresel değer zincirleriyle ilişkiler, üretim yapısı, dış ticaret düzeyi, girişimcilik kapasitesi, Ar-Ge ve yenilik performansı ve diğer illerle sosyo-ekonomik ilişkiler açısından illerimiz ayrıışmaktadır. İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa ve Antalya gibi küresel değer zincirlerinde üst sıralarda yer alan illerimiz ve Kayseri, Gaziantep, Konya, Denizli ve Tekirdağ gibi önemli üretim ve ihracat merkezlerimiz ile birlikte imalat sanayi altyapısı ve kentsel hizmetler açısından daha yoğun müdahale ihtiyacı olan illerimiz mevcuttur.

İşte bu farklılıkları dikkate alan bölgesel kalkınma politikaları, refahın yurt sathında dengeli bir şekilde yayılmasını sağlama amacıyla öncelik verdiğimiz konuların başında gelmektedir. Buradan hareketle, 2024-2028 dönemi bölgesel gelişme politikalarımızın yeni stratejik çerçevesini ve uygulama araçlarını içeren Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejimizi (BGUS), "Küresel rekabette söz sahibi, refah düzeyi yüksek ve dirençli bölgeleriyle yerel dinamiklerini kullanarak topyekün kalkınmış bir Türkiye" vizyonuyla kamu, özel sektör, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerle geniş bir katılımı hazırladık. Yerel düzeyde ise kalkınma ajanslarımızın her birinin sorumluluk sahasını da ifade eden 26 Düzey 2 Bölgesi için hazırladığımız bölge planlarında; Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'yle uyumlu şekilde her bir bölgenin orta vadeli gelişme önceliklerini ve potansiyellerini tanımladık.

Yerelde yine ilgili bütün paydaşların katılımıyla kalkınma ajanslarımızın koordinasyonunda hazırladığımız bölge planlarında uygulama aracı olarak örnek projeler de geliştirdik.

Bu kapsamda; Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsayan TR72 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı'nı da Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğümüz koordinasyonunda Orta Anadolu Kalkınma Ajansımız eliyle ortaya koyduk.

TR72 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı; Bölgenin potansiyellerini geliştirerek dijital dönüşüm, teknoloji seviyesinin artırılması, sürdürülebilir üretim uygulamaları ve yatırım altyapısının iyileştirilmesi ile sanayide katma değerli üretim ve kurumsallaşmayı teşvik etmek; kırsalda birincil tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasını sağlamak, organik tarımı yaygınlaştırmak, markalaşmayı desteklemek, yeşil ekonomi ve istihdam olanaklarını geliştirmek; kış, sağlık ve

kültür turizmi altyapısını güçlendirmek ve tanıtım faaliyetlerini artırarak alternatif turizm imkanlarını geliştirmek; doğal afetlere karşı dirençli bir bölge oluşturmak ve kentsel yaşam kalitesini yükseltmek doğrultusunda stratejik öncelikler, hedefler ve tedbirler içeriyor. İyi ve organik tarım uygulamaları, alternatif turizm olanaklarının geliştirilmesi, imalat sanayinde ve tarımda katma değerli üretimin sağlanması gibi konularda bölge planında yer alan amaçların hayata geçirilmesi için kamu ve özel sektöre yönelik proje örneklerine de planda ayrıca yer verdik.

BGUS ve bölge planlarının hazırlık sürecinde Bakanlığımıza ve kalkınma ajanslarımıza katkı veren tüm kurum ve kuruluşlarımıza teşekkürlerimi sunuyorum. Başta Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve kalkınma ajansları personelimiz olmak üzere çalışmaların hazırlanmasında emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.

Mehmet Fatih KACIR
BAKAN

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bölge Planı; ulusal düzeydeki politika, plan ve stratejiler ile bölgesel ve yerel düzeyde yürütülecek faaliyetler arasındaki ilişkiyi güçlendiren, paydaşlar arasındaki işbirliğinin geliştirilmesine, sürdürülebilir bir bölgesel gelişmenin sağlanmasına, kaynakların yerinde ve etkin kullanımına temel teşkil eden ve bölgesel düzeyde sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini ve yerleşmelerin gelişme potansiyelini belirleyen plandır. "TR72 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı", 7.06.2022 tarihli ve 31859 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2022/7 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi çerçevesinde, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN) tarafından katılımçılık yaklaşımıyla uluslararası eğilimler ve ulusal önceliklere uyumlu olarak Bölgenin gelecek 5 yıllık önceliğini belirlemek üzere hazırlanmıştır.

Bölge kalkınmasında bir yol haritası niteliğinde olan plan, üst ölçekli program, plan ve belgelerde tanımlanan amaç ve hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunmakta, alt ölçekli plan ve stratejilere ise genel bir çerçeve sağlamaktadır. Plan hazırlık sürecinde yerel yönetimler, kamu, özel kesim, sivil toplum kuruluşları (STK) ve üniversitelerin aktif katılımının sağlanması esas alınmıştır. Bölge Planı, birincil ve ikincil veriler ışığında yapılan derinlemesine analiz ve çalışmalara dayalı olarak bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak temel hedefiyle sektörel rekabet edebilirliğini artırarak ve potansiyellerini azami derecede kullanarak, refah düzeyi yüksek tercih edilebilir bir bölge oluşturmayı amaçlamaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılan İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) 2017 sıralamasına göre 81 il arasında Kayseri 17. sırada 2. kademede, Sivas 45. sırada 4. kademede ve Yozgat 63. sırada 5. kademede yer almıştır. Bu durum, ülke genelinde illerin konumunu gösterdiği kadar, Bölgedeki üç il arasında da bir sosyo-ekonomik gelişmişlik farkı olduğunu göstermektedir. Bölge, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi yanında sanayiden turizme, tarım ve madencilığe kadar birçok sektörde geliştirilmeye açık bir potansiyel taşımaktadır. Bölge içerisinde belirli merkezler, Bölge içinde ve dışında önemli ölçüde çekim merkezi statüsündedir. Kırsal alanlar ise sosyo-ekonomik açıdan çoğunlukla tarıma bağımlı bir yapı sergilemekte, kimi alanlarda temel hizmetlere erişimde güçlük çekilmektedir. Tüm bunlar değerlendirildiğinde, Bölge için belirlenen gelişim alanlarının mekânsal olarak farklılaştırılması ihtiyacı doğmuştur.

Bu doğrultuda Bölge, ilçeler bazında yapılan SEGE, TR72 Bölgesi alt bölgeleme çalışması ve TR72 İlçe bazında GZFT analizleri ile gelişmişlik seviyelerine göre Kayseri 4, Sivas 5 ve Yozgat 4 olmak üzere toplam 13 alt bölgeye ayrılmıştır.

Bölgenin vizyonu "Ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir, beşeri ve sosyal sermayesi gelişmiş, potansiyellerini değere dönüştürmüş, kent ve sosyal altyapısını geliştirerek yaşam kalitesini artırmış, ulaşılabilir Orta Anadolu" olarak belirlenmiştir. Plan kapsamında, Bölgenin mevcut durumu ve gelişme eksenleri dikkate alınarak, "Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi", "Kırsalda Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi" ve "Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi" olmak üzere 3 stratejik öncelik belirlenmiştir.

Günümüzde küresel rekabet kavramı ve ulusal ve uluslararası piyasalara entegrasyon önem kazanmış olup, rekabet edebilirlik ekonomisinin gelişmesi ve içinde bulunan ortamın refah seviyesinin artması bakımından önemli bir unsur olarak görülmektedir. Sektörel bazda rekabet edebilirliğin artırılması, Bölge için olduğu kadar ulusal ölçekte de önemlidir. Bu kapsamda Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi stratejik önceliği altında bölgede imalat sanayinde dijital dönüşümün sağlanması; imalat sanayinin teknoloji düzeyinin yükseltilmesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretiminin artırılması, tasarım ekosisteminin oluşturulması; imalat sanayinde verimliliğin artırılması, sanayide yeşil dönüşümün sağlanması ve yatırım altyapısının iyileştirilmesi hedefleri belirlenmiştir.

Bölgeler arasında olduğu kadar, bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması da Bölge için önemlidir. Kayseri, sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi ile Sivas ve Yozgat'tan önemli ölçüde ayrışırken, Kayseri'nin merkez ilçeleri ile diğer ilçeleri arasındaki gelişmişlik farkları da fazladır. Bu bakımdan birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesinin ve pazarlanmasının sağlanması, organik tarım ürünlerinin üretiminin yaygınlaştırılması, yerel ürünlerin coğrafi işaret kapsamına alınması, markalaştırılması ve ticarileştirilmesi, tarımda yeşil ekonominin geliştirilmesi, kırsalda istihdam imkânlarının geliştirilmesi ve kadınların iş gücüne katılımının artırılması bölgede geliştirmeye ihtiyaç duyulan alanlar olup, yaşam kalitesinin iyileştirilmesini hedefleyen Kırsalda Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi stratejik önceliği altında bir hedef alanı olarak tanımlanmıştır.

Ayrıca bölgenin mevcut turizm potansiyelini harekete geçirmek de plan döneminde bölge için önemli bir strateji olacaktır. Bu bağlamda Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi stratejik önceliği belirlenmiştir. Bu stratejik öncelik kapsamında Bölgede termal turizmin geliştirilmesi ve tanıtımının yapılması, Kayseri ve Sivas'ta kış turizminin geliştirilmesi ve tamamlayıcı aktivitelerinin artırılması, Kayseri'de sağlık turizm altyapısının geliştirilmesi, tanıtımının yapılması, bölgedeki doğal yapıların, ören yerlerinin korunması, ulaşım imkânlarının geliştirilmesi ve tanıtımlarının yapılması, gastronomi ürünlerinin tanıtımına yönelik organizasyonlar düzenlenmesi, hizmet standartlarının sürdürülebilirliğinin sağlanması hedefleri belirlenmiştir.

2023 yılı Şubat ayında yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremler ulus olarak afetlere hazırlıklı olunması gerektiğinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu kapsamda ise plan döneminde Bölgede kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve bölgenin doğal afetlere karşı dirençli hale getirilmesi stratejik önceliğinde hedefler belirlenmiştir.

BÖLGENİN VİZYONU

Planda temel kurgu plan vizyonu, stratejik öncelikler, hedefler, tedbirler/program/proje önerileri şeklinde oluşturulmuştur. Bölgenin (Kayseri, Sivas ve Yozgat) katılımcılık ilkesi çerçevesinde belirlenmiş vizyonu;

“Beşerî ve sosyal sermayesini geliştirerek ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir, potansiyellerini değere dönüştürmüş, teknik ve sosyal altyapısı güçlü, yaşam kalitesi yüksek bir Orta Anadolu” olarak belirlenmiştir.

1

VİZYON

Beşerî ve sosyal sermayesini geliştirerek ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir, potansiyellerini değere dönüştürmüş, teknik ve sosyal altyapısı güçlü, yaşam kalitesi yüksek bir Orta Anadolu

3

HEDEFLER

2

STRATEJİK ÖNCELİKLER

Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi
Kırsalda Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi
Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi
Bölgenin Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi ve Doğal Afetlere Karşı Dirençli Hale Getirilmesi

4

TEDBİRLER/PROGRAM/PROJE ÖNERİLERİ

Beşerî ve sosyal sermayesini geliştirerek ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir, potansiyellerini değere dönüştürmüş, teknik ve sosyal altyapısı güçlü, yaşam kalitesi yüksek bir Orta Anadolu

01**STRATEJİK
ÖNCELİK**

**Sanayide Kurumsallaşma
ve Katma Değerli Üretimin
Geliştirilmesi**

TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır.

TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

TR72 Bölgesi imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

02**STRATEJİK
ÖNCELİK**

**Kırsalda Katma Değerli
Üretimin Geliştirilmesi**

Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.

Organik tarım yaygınlaştırılacaktır.

Yerel ürünlerin coğrafi işaret kapsamına alınması, markalaştırılması ve ticarileştirilmesi desteklenecektir.

Tarımda yeşil ekonomi geliştirilecektir.

Kırsalda istihdam imkânları geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılımı artırılabilecektir.

03**STRATEJİK
ÖNCELİK**

**Alternatif Turizm
İmkânlarının Geliştirilmesi**

Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır.

Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılabilecektir.

Kayseri'de sağlık turizmi altyapısı geliştirilecek ve tanıtımı yapılacaktır.

Bölge'deki doğal yapı ve ören yerleri korunarak turizme kazandırılacaktır.

Gastronomi ürünlerinin tanıtımına yönelik organizasyonlar düzenlenecek, hizmet standartlarının sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

04**STRATEJİK
ÖNCELİK**

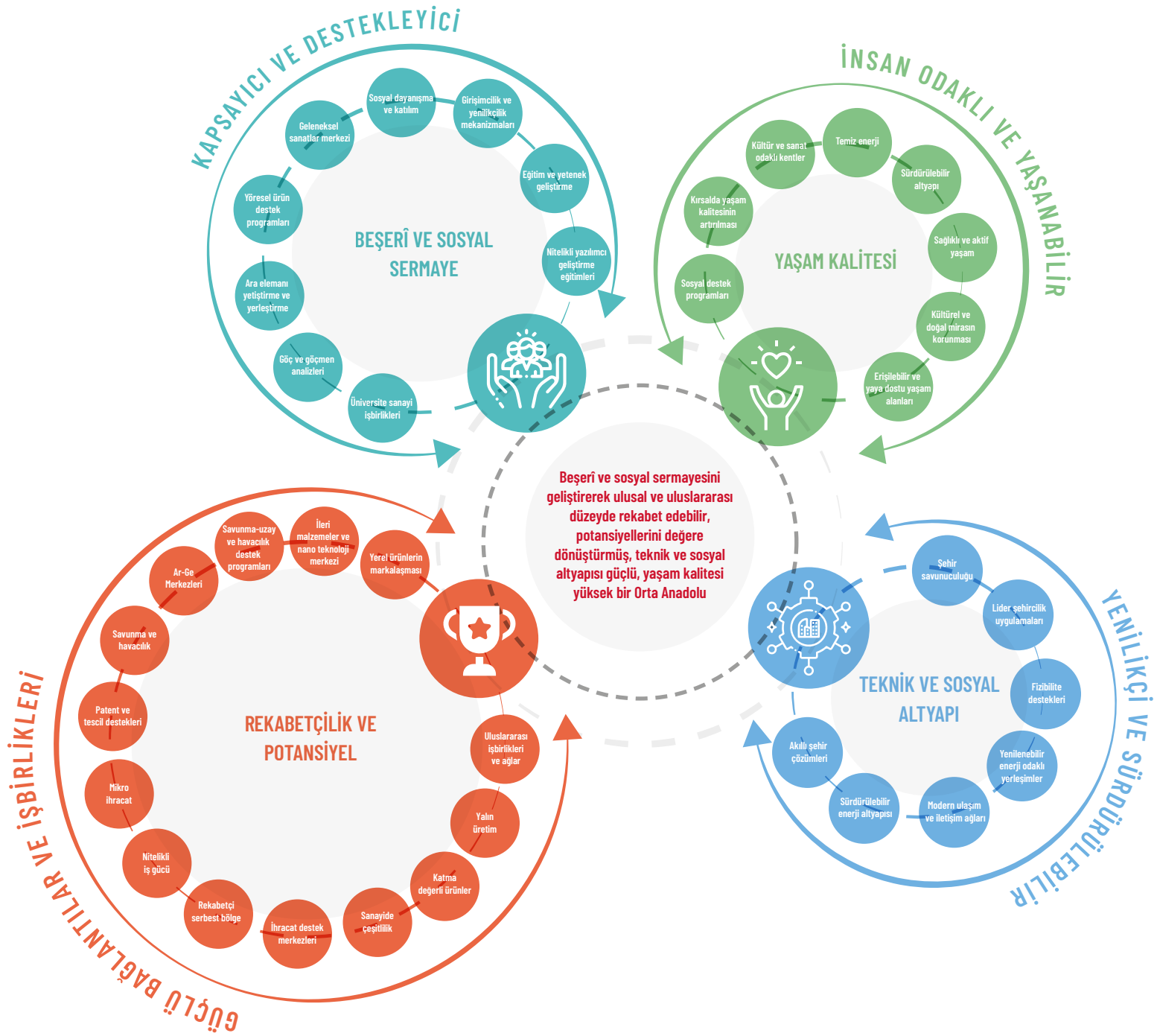
**Bölgenin Kentsel Yaşam
Kalitesinin Yükseltilmesi ve
Doğal Afetlere Karşı
Direnci Hale Getirilmesi**

Kentsel yaşam kalitesi yükseltilecektir.

Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afetlere karşı direncin artırılması sağlanacaktır.

VİZYON ÇERÇEVESİ

TR72 Bölgesi için 2024-2028 Bölge Planında, "Ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir, beşeri ve sosyal sermayesi gelişmiş, potansiyellerini değere dönüştürmüş, kent ve sosyal altyapısını geliştirerek yaşam kalitesini arttırmış, ulaşılabilir Orta Anadolu" vizyonu belirlenmiştir. Bu vizyon çerçevesinde, temel bileşenler ve bu bileşenlerin alt bileşenleri oluşturulmuştur.

Beşeri ve Sosyal Sermaye kapsamında; eğitim ve yetenek geliştirme, girişimcilik ve yenilikçilik mekanizmaları, sosyal dayanışma ve katılım, geleneksel sanatlar merkezi, yöresel ürün destek programları, ara elemanı yetiştirme ve yerleştirme, göç ve göçmen analizleri, nitelikli yazılımcı geliştirme eğitimleri, üniversite-sanayi işbirlikleri, uçak bakım teknisyenliği gibi konular ele alınmıştır.

Rekabetçilik ve Potansiyel başlığı altında; yerel ürünlerin markalaşması, uluslararası işbirlikleri ve ağlar, yalın üretim, verimli üretim, katma değerli ürünler, sanayide çeşitlilik, ihracat destek merkezleri, cazibe merkezi OSB'ler, rekabetçi serbest bölge, nitelikli iş gücü, mikro ihracat, patent ve tescil destekleri, savunma ve havacılık, Ar-Ge merkezleri, sağlık turizmi, savunma-uzay ve havacılık destek programları, ileri malzemeler ve nano teknoloji merkezi gibi alt bileşenler tanımlanmıştır.

Teknik ve Sosyal Altyapı alanında; akıllı şehir çözümleri, sürdürülebilir enerji altyapısı, modern ulaşım ve iletişim ağları, yenilenebilir enerji odaklı ilçeler, fizibilite destekleri, restorasyon programları, yeni yük taşıma hatları, lider şehircilik uygulamaları ve şehir savunuculuğu gibi konular üzerinde durulmuştur.

Yaşam Kalitesi başlığı çerçevesinde ise; erişilebilir ve yaya dostu yaşam alanları, kültürel ve doğal mirasın korunması, sağlıklı ve aktif yaşam tarzı, sürdürülebilir altyapı, temiz enerji, kültür ve sanat odaklı kentler, kırsalda yaşam kalitesinin artırılması ve sosyal destek programları gibi bileşenler belirlenmiştir.

Sonuç olarak, TR72 Bölgesi için 2024-2028 Bölge Planı kapsamında belirlenen vizyon, bölgenin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilirliğini artırmak, beşeri ve sosyal sermayesini geliştirmek, potansiyellerini değere dönüştürmek, kent ve sosyal altyapısını iyileştirerek yaşam kalitesini yükseltmek amacını taşımaktadır. Bu doğrultuda, beşeri ve sosyal sermaye, rekabetçilik ve potansiyel, teknik ve sosyal altyapı ile yaşam kalitesi gibi temel bileşenler ve bunların alt bileşenleri detaylı bir şekilde tanımlanmıştır. Söz konusu plan, bölgenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını desteklemek üzere kapsamlı ve stratejik bir yol haritası sunmaktadır. Plan, bölgenin kalkınma dinamiklerini bütüncül bir yaklaşımla ele alarak, gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel gelişmeler için sağlam bir temel oluşturmayı amaçlamaktadır.

GİRİŞ

“TR72 Bölgesi 2024-2028 Bölge Planı”, 31859 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çerçevesinde, Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Orta Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından katılımcılık yaklaşımıyla uluslararası ve ulusal önceliklere uyumlu olarak Bölgenin 5 yıl içerisinde izleyeceği yol haritasını belirlemek üzere hazırlanmıştır.

Bölgenin geleceğine yön veren, üst ölçekli program, plan ve belgelerde tanımlanan amaç ve hedeflere ulaşılmasına katkıda bulunmakta, alt ölçekli plan ve stratejilere ise genel bir çerçeve sağlamak amacındadır.

Stratejik öncelik, hedef ve tedbir hiyerarşisinde hazırlanan plan öncesinde bölgeyi ekonomik, sosyal, çevresel açılardan tanımak önem arz etmektedir. TR72 Bölgesi genel ekonomik göstergeler açısından incelendiği zaman Türkiye ortalamasında yer almaktadır. Kayseri Bölgenin en gelişmiş ilidir. Yozgat, kırsal özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Sivas ise diğer hem sanayi altyapısı hem de kırsal alanda cazibesi olan bir ildir.

Ekonomik kalkınmanın önemli göstergelerinden biri olan kişi başına düşen Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hesaplanmaktadır. Türkiye genelinde kişi başına düşen cari fiyatlarla GSYİH 10.659 dolar iken bu değer Bölge için 6.718 dolardır. Bölge, 26 Düzey 2 Bölgesi arasında bu değerle 13. sırada yer almaktadır. Bölge illerinin hepsinde ilgili değer, Türkiye ortalamasının altındadır. Bölge illeri arasında kişi başına düşen cari fiyatlarla GSYİH incelendiğinde Kayseri 81 il içerisinde 21. sırada iken Sivas 48., Yozgat 67. sıradadır. (1).

Üretilen mal ve hizmetlerin toplam üretim değerinden toplam ara tüketim değerinin çıkarılması sonucu elde edilen GSKD önemli bir bölgesel göstergedir. Bölge, TÜİK tarafından yayımlanan 2021 yılı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer verilerine göre, GSKD'den aldığı %2,23'lük pay ile 26 düzey2 bölgesi arasında 14. sıradadır (1).

Gelir dağılımı eşitsizliğinin değerlendirilmesinde kullanılan önemli göstergelerden biri Gini katsayısıdır. TÜİK tarafından düzey 2 bölgeleri bazında hesaplanan Gini katsayısı değerlerine göre TR72 Bölgesi 2014 yılında 0,367 Gini katsayısı değerine sahip bir bölge iken, 2021 yılında 0,375 seviyesine yükselmiş ve gelir dağılımı eşitsizliğinin daha fazla olduğu bölgeler arasında yer almıştır (1).

Sürekli değişen pazar şartları ve ilerleyen teknolojiye göre girişimcilik aktivitelerinin önemi Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde gittikçe artmaktadır. Girişimcilik ekosistemini tüm iller bazında kıyaslamak ve illeri gruplandırmak strateji geliştirmek için önemli hale gelmiştir. İllere göre girişim sayısı, net satışlar ve aktif verileri kullanılarak kümeleme analizi çalışması yapılmış ve algoritma sonuçlarına göre iller dört gruba ayrılmıştır. 1 numaralı kümede Ankara ve İstanbul, 2 numaralı kümede Adana, Antalya ve Bursa illeri yer almıştır. Kayseri belirlenen analiz parametrelerine göre 3 numaralı kümede yer almıştır (2). 1. 2. ve 3. grupta yer alan iller büyükşehir statüsünde olan illerdir. Sivas ve Yozgat ise 4. grupta yer almaktadır.

İller bazında ekonomik faaliyetler incelendiğinde; Nisan 2023 SGK verilerine göre çalışan sayısına göre iş yeri sayısında, Kayseri ili 10 kişiye kadar olan istihdamlarda 31.891 iş yeri sayısı ile Türkiye'de 11. sırada yer almaktadır. Sivas ve Yozgat illeri ise 9.434 ve 5.707 iş yeri sayısı ile sırasıyla 32. ve 56. sırada yer almışlardır. 1-9 çalışanlı iş yeri sayısının toplam iş yeri sayısına oranı, Kayseri'de %88,88 iken, Sivas'ta %87,51 ve Yozgat'ta %88,40'dir. Türkiye'de ise bu değer %87,61'dir. Bu anlamda Kayseri ve Yozgat'ın Türkiye ortalamasının biraz üstünde, Sivas'ın ise Türkiye ortalamasının altında kaldıkları görülmektedir.

Bölgede ihracat rakamları incelendiğinde Kayseri ilinin ihracat rakamı diğer iki ile göre fazladır. Genel olarak ocak ayında başlayıp aralıkta kadar süren dalgalı bir yükselme görülmektedir.

Dış ticaret dengesinin 2014-2022 arasındaki seyri incelendiğinde pandemi etkisiyle dengelerin değiştiği, 2020 yılına kadar TR72 ve TR verileri benzer bir eğilim gösterirken 2021 ve 2022 yıllarında TR72 verisi TR verisinden pozitif olarak ayrıştığı görülmektedir. Genel olarak Türkiye dış ticaret açığı verirken TR72 Bölgesi aynı dönemde dış ticaret fazlası vermiştir.

2022 yılında NACE rev. 2 sınıflandırmasına göre imalat alanında faaliyet gösteren sektörlerin yüzdesel dağılımı incelendiğinde mobilya imalatı, elektrikli teçhizat imalatı ve fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç) sektörlerinin diğer sektörlerle göre iş yeri sayısı olarak öne çıktığı görülmektedir. Gıda ürünlerinin imalatı, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı ve ağaç, ağaç ürünleri ve mantar üretimi imalatı sektörleri ise kısmi olarak diğer sektörlerle göre işyeri sayısı bazında TR72 Bölgesinde öne çıkmaktadır.

Kayseri'de 3, Sivas'ta 4 ve Yozgat'ta ise 2 olmak üzere 9 aktif OSB bulunmaktadır. Bölgedeki en büyük OSB Kayseri OSB'dir. Bölgedeki imalat sanayinin merkezi niteliğindeki Kayseri OSB'de yaklaşık 80.000 kişi istihdam edilmektedir. Aktif, inşaat halindeki ve proje aşamasındaki OSB'lerin tamamlanmasıyla Bölgede toplam OSB alanı 6.289 ha'a ulaşacaktır (3), (4).

2022 yılı itibarıyla Bölge ve Türkiye genelindeki iş yeri sayısı ve çalışan sayısı verileri incelendiğinde çalışan oranı ve iş yeri sayısı bakımından Kayseri ilinin Türkiye ortalaması üzerinde, Sivas ve Yozgat illerinin ise Türkiye ortalaması altında olduğu görülmektedir (5).

2021 yılında Kayseri ilinden, Türkiye Genelinde ikinci 500 büyük kuruluş arasına giren kuruluş sayısında önemli bir artış görülmüştür. 18 firma ile Türkiye genelinde İstanbul, Ankara ve İzmir illerinden sonra en çok firma Kayseri'den ikinci 500 büyük kuruluş arasına girmiştir. Sivas'ta ise 2012-2021 yılları arasında 1-2 firma ilk 500 firma arasına girerken ikinci 500 firma arasına ise 2020 ve 2021 yıllarında sırası ile 2 ve 1 firma girmiştir. Yozgat ilinde ise 2012 yılında bir firma ikinci 500 firma arasına yer almaktadır (6).

TR72 Bölgesinde dört kriter (sektörün büyüklüğü, büyüme durumu, ithal ikamesi ve bölgede altyapısının olması) göz önüne alınarak yapılan analizler sonucunda; gıda sanayi, ana metal sanayi, makine ve ekipman imalatı, elektrikli teçhizat imalatı ve giyim eşyaları imalatı sektörlerinin stratejik konumda oldukları belirlenmiştir (7).

Bölge şehirlerinin ekonomilerini belirleyen en önemli unsur ticarettir. Gerek tarım ve hayvancılık gerekse imalat sanayi faaliyetleri sonucu ortaya çıkan ticari malların alım ve satımı yapılarak insanlar gelir elde etmektedirler. Esnaf ve sanatkârlar, emek yoğun olarak çalıştıkları için istihdamı artırmada ve işsizliği azaltmada büyük katkı sağlamaktadır. Esnaf ve sanatkârlar talep değişikliklerine ve çeşitliliklerine daha kısa sürede ve daha kolay uyum sağlama, iller arası dengeli gelişmeye ve büyümeye katkıda bulunma, büyük sanayi işletmelerinin tamamlayıcısı durumunda olma ve yan sanayi olarak faaliyette bulunma, nitelikli (meslek sahibi) elemanların yetiştirilmesine katkıda bulunma, rekabet koşullarına süratle uyum sağlayabilme, gelir yelpazesi içinde orta sınıf rolü oynama ve denge unsuru olma unsurlarını bünyelerinde taşımaktadır.

Binlerce yıl öncesinden bu yana önemli bir ticaret ve ekonomi merkezi olan Kayseri’de ticari ve ekonomik hayatı meydana getiren kurum ve kuruluşlardan; Kayseri Ticaret Odasının aktif 15.000, Kayseri Sanayi Odasının 1.119, Kayseri Ticaret Borsasının 863, Esnaf ve Sanatkârlar Odalar Birliğinin 25.866 üyesi bulunmaktadır (8)(9)(10)(11).

Bölge, turizm potansiyeli olan bir bölge olmasına rağmen, turizmi daha çok deniz turizmine bağımlı olan Türkiye’de istenen oranda ön plana çıkamamıştır. Bölgede, sağlık ve termal turizmi, dağ ve kış turizmi, spor turizmi ve kültür turizmi gibi turizm çeşitlerinde potansiyel mevcut olup, iç ve dış turizmi canlandırabilecek Erciyes Kayak Merkezi için Erciyes Master Planı, eğlence merkezi için Anadolu Harikalar Diyarı gibi çeşitli projeler bulunmaktadır. Erciyes Master Planı doğrultusunda geliştirilen projeler ve yapılan faaliyetler ile Erciyes Türkiye’nin en önemli kayak merkezlerinden biri haline gelmiştir. Bölgede belediye belgeli tesisler açısından Sivas ili 54 tesis ve 2018 oda ile başı çekmektedir. Kayseri ilinde 34 tesis ve 1.169 oda bulunurken, Yozgat ilinde 46 tesis ve 1.072 oda bulunmaktadır (12).

Türkiye’ye gelen yerli turistler iller bazında incelendiğinde batı bölgesindeki illerin daha fazla ziyaret edildiği görülmektedir. 2021 yılında Kayseri’ye 454.027, Sivas’a 297.613 ve Yozgat’a 185.368 yerli turist gelmiştir (13). Sivas ve Yozgat’a gelen yerli turist sayısı gelen yabancı turist sayısından oldukça fazladır.

Tarım sektörünün Türkiye ekonomisi içerisindeki payı, eş düzeydeki ülkelere göre yüksektir. AB ve uluslararası politikaların da etkisiyle tarımsal nüfus ve istihdamın payıyla, tarımın toplam GSKD içerisinde aldığı pay % 6,7 olup (14), son yıllarda ülke ölçeğinde görülen azalmaya karşın, bu göstergeler, ülke ve Bölgenin toplam nüfus, istihdam ve GSKD’si içinde halen önemli düzeyde bir pay almaktadır. Öte yandan, söz konusu politikaların etkisi ve Türkiye’de tarımdan, sanayi ve hizmetler sektörlerine doğru kayma dikkate alındığında, tarım istihdamında uzun vadeli azalma eğiliminin devam ettiği görülmektedir (1). TR72 Bölgesi’nin tarımsal üretim değeri dolar cinsinden azalmaktadır. Bu durum tarımın Bölgede küçüldüğünü ve rekabet gücünün azaldığını göstermektedir.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) (2022) sonuçları dikkate alınarak, kırsal alanlarda EUROSTAT Kentleşme Derecesi’ne (15) göre, Bölge illeri arasında Sivas ve Yozgat, baskın kırsal alanlar, daha ileri bir ayrımla tamamen kırsal kategorisine girerken, Kayseri orta ya da önemli kırsal alanlar kategorisine girmektedir. Kayseri’yi tamamen kırsal kategorisine girmemesinin nedeni, nüfusun, toplam il nüfusunun %81,11’inin yaşadığı merkez ilçeler olan Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçelerinde yoğunlaşmasıdır.

Bölge, ülke ile kıyaslandığında daha düşük bir değere haiz olan kişi başına düşen gayrisafi katma değer açısından 14. sırada gelmektedir. Bölge, gayrisafi katma değer (tarım) açısından, Düzey 2 Bölgeleri arasında 2015 ve 2016 yılında 12. sırada, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında 13.sırada gelmektedir. Bölge, tarım GSKD'nin ülke tarım GSKD içindeki payı yıllar itibarıyla giderek azalmış, 2021 yılında %3,65 seviyelerine gerilemiştir (1).

2022 yılı ADNKS'ye göre; Bölge, Türkiye toplam nüfusunun %2,95'üne sahip olup, 26 Düzey 2 Bölgesi arasında nüfus büyüklüğü bakımından 23. sıradadır. Bölge nüfusunda yıllar içinde artış gerçekleşmiş olsa da, Bölge Türkiye nüfus artış hızını 1965 yılından sonra yakalayamamış olup, Bölgenin nüfus artış hızı genel olarak Türkiye nüfus artış hızının 10 puan altında seyretmiştir (13).

TÜİK Kent-Kır Sınıflamasına göre yerleşim yerleri, kır, orta yoğun kent ve yoğun kent olarak 3 alt gruba ayrılmıştır. 2022 verilerine göre Kayseri'de nüfusun %75,37'i ve Sivas'ta nüfusun %54,53'i ve Yozgat'ta nüfusun %21,86'sı yoğun kent olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde yaşamaktadır. Sivas'ta nüfusunun %29,90'ı ve Yozgat nüfusunun % 40,53'ü kır olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde yaşamakta olup Türkiye genelindeki orandan (%17,26) yüksektir.

Eğitim düzeyine göre; Bölge okuma-yazma bilmeyenlerin istihdam oranı bakımından 16. sırada, lise altı istihdam oranı bakımından 16. sırada, lise ve dengi meslek okulu bakımından 12. sırada, yükseköğretim istihdam oranı bakımından ise 14. sırada gelmektedir. Bölgedeki okuma yazma bilmeyen ve lise altı istihdamın özellikle tarımda, yükseköğretim ve lise istihdamının ise hizmetler sektöründe yoğun olduğu görülmektedir.

Bölgedeki işsizlik verileri incelendiğinde ise; 2021 yılı sonunda İŞKUR Kayseri İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 50.262, İŞKUR Sivas İl Müdürlüğü'ne kayıtlı, 30.677 İŞKUR Yozgat İl Müdürlüğü'ne kayıtlı 15.462 işsiz bulunmaktadır (16).

Kalkınma çok boyutlu bir kavram olup ekonomik kalkınmanın yanında sosyal kalkınmanın da sağlanması gerekmektedir. Toplumsal bütünleşmenin sağlanması, refahın toplumun tüm katmanlarına yayılması önem arz etmektedir. Eş değer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin %50'si dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre, yoksulluk oranı 2021 yılında 0,6 puan azalarak %14,4 olmuştur. TR72 Bölgesi yoksulluk oranı %9,94, yoksulluk sınırı 12.293,64 TL ve yoksul sayısı 241.230 kişidir. Yoksulluk oranı Türkiye ortalamasının altındadır (17). UNHCR verilerine göre Kayseri'de 83.968, Sivas'ta 3.668 ve Yozgat'ta 5.516 uluslararası göç ile gelen nüfus bulunmaktadır (18). Bölgede en fazla Suriyeli sığınmacı Kayseri'de bulunmaktadır. Kayseri'de bulunan geçici koruma altındaki nüfus çoğunlukla OSB'lerde vasıfsız işçi olarak, düşük bir azınlık ise dış ticaret personeli olarak çalışmaktadır. Şehir merkezinde yoğunlaştıkları mahallelerde bakkal, fırın ve tatlıcı gibi dükkânları işletmektedir.

Bölgede yüzey suyu dikkate alındığında Sivas, yeraltı suyu dikkate alındığında ise Kayseri önde gelmektedir. Sivas'ın da kişi başına su potansiyeline göre, su zengini bir il olduğu söylenebilir (19). Ancak bu değerlerin güncellenmesi ve suyun erişilebilirliği ve kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi önemlidir. Kullanılabilir su potansiyeli ile toplam su potansiyeli oranını ifade eden yıllık kişi başı kullanılabilir su potansiyeli bakımından Kayseri ve Yozgat'ın su kıtlığı çeken iller sınıfında olduğu söylenebilmektedir (Kayseri için 1.640, Sivas için 4.956, Yozgat için 1.131 m³). Bu nedenle, bölge potansiyeli yüksek olsa dahi sınırlı kaynakların verimli kullanımı vurgulanmalı ve sürdürülebilir kalkınma bakımından su tüketimi kontrol altına alınmalıdır.

Türkiye'nin en önemli demir yatakları Bölge sınırları içerisinde yer almaktadır. Bunlar Sivas'ın Divriği ilçesinde, diğeri ise Kayseri'nin Yahyalı ilçesinde bulunan demir yataklarıdır. Kayseri ve Sivas'taki rezervler dikkate alındığında, Türkiye'deki demir cevherinin %50'sinden fazlası Bölgededir. Yozgat'ta da demir rezervleri bulunmasına rağmen cevher oranı düşüklüğü ve yüksek silisyum dioksit gibi nedenlerle işletilememektedir. Bölgenin bir başka önemli metalik madeni ise kromdur. Krom yatakları ağırlıklı Kayseri ve Sivas'ta yer almakla birlikte Yozgat'ta da bulunmaktadır. Krom rezervleri, Kayseri'nin güneyinden Sivas'ın kuzeydoğusuna doğru uzanan bir hat boyunca yoğunlaşmaktadır. Bölgede öne çıkan bir başka metalik maden de Bölgede üç ilde de bulunan kurşun-çinkodur (20).

Bölgeye Doğu-Batı ekseninde Ankara-Yozgat-Sivas-Erzincan ve Ankara-Kırşehir-Kayseri- Malatya, Kuzey-Güney ekseninde Samsun-Tokat-Sivas-Kayseri-Niğde-Adana devlet karayolları ile ulaşılabilir. İllerin kendi arasındaki ulaşımın büyük çoğunluğunun karayolu ile yapıldığı görülmektedir. Bölgeye Ankara-Erzurum ve Samsun-İskenderun yollarında devam eden demiryolu hatları ile ulaşım yapılabilmekte, Yozgat-Yerköy, Sivas ve Kayseri il merkezlerinden demiryolu geçmektedir.

Bölge, kuzey-güney ve doğu-batı ulaşım akslarının kesiştiği bir konuma sahip olup, Bölgeye ulaşım kara yolu, demir yolu ve hava yolu (Kayseri ve Sivas'ta havalimanları faal olup Yozgat havalimanının yapımı devam etmektedir) ile sağlanmaktadır. Bölge Samsun, Mersin, İskenderun ve Adana Liman ve Lojistik Köylerine (Gelemen ve Yenice Lojistik Köyü) erişim açısından merkezi bir konumda bulunması nedeni ile de önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgedeki 3 il de Türkiye'de kara ve demir yollarının kavşak noktası oluşturduğu illerdir. Coğrafi Erişilebilirlik endeksinde Bölge, diğer bölgelere göre yüksek bir değere sahip olup avantajlı konumdadır (21).

BTK verilerine göre 2021 yılı Mart ayı itibarıyla Türkiye'de 445.219 km fiber optik altyapısı bulunmakta olup 2013 yılındaki altyapının yaklaşık iki katına ulaşmıştır (22). Fiberin en fazla yoğunlaştığı iller İstanbul ve Ankara olup, diğer şehirlerdeki fiber altyapısı göreceli olarak daha azdır (23). Bölgenin fiber altyapısı incelendiğinde, 2021 yılı itibarıyla Kayseri ilinde 10.915 km, Sivas ilinde 6.502 km ve Yozgat ilinde ise 3.654 km fiber altyapısı bulunmaktadır (22).

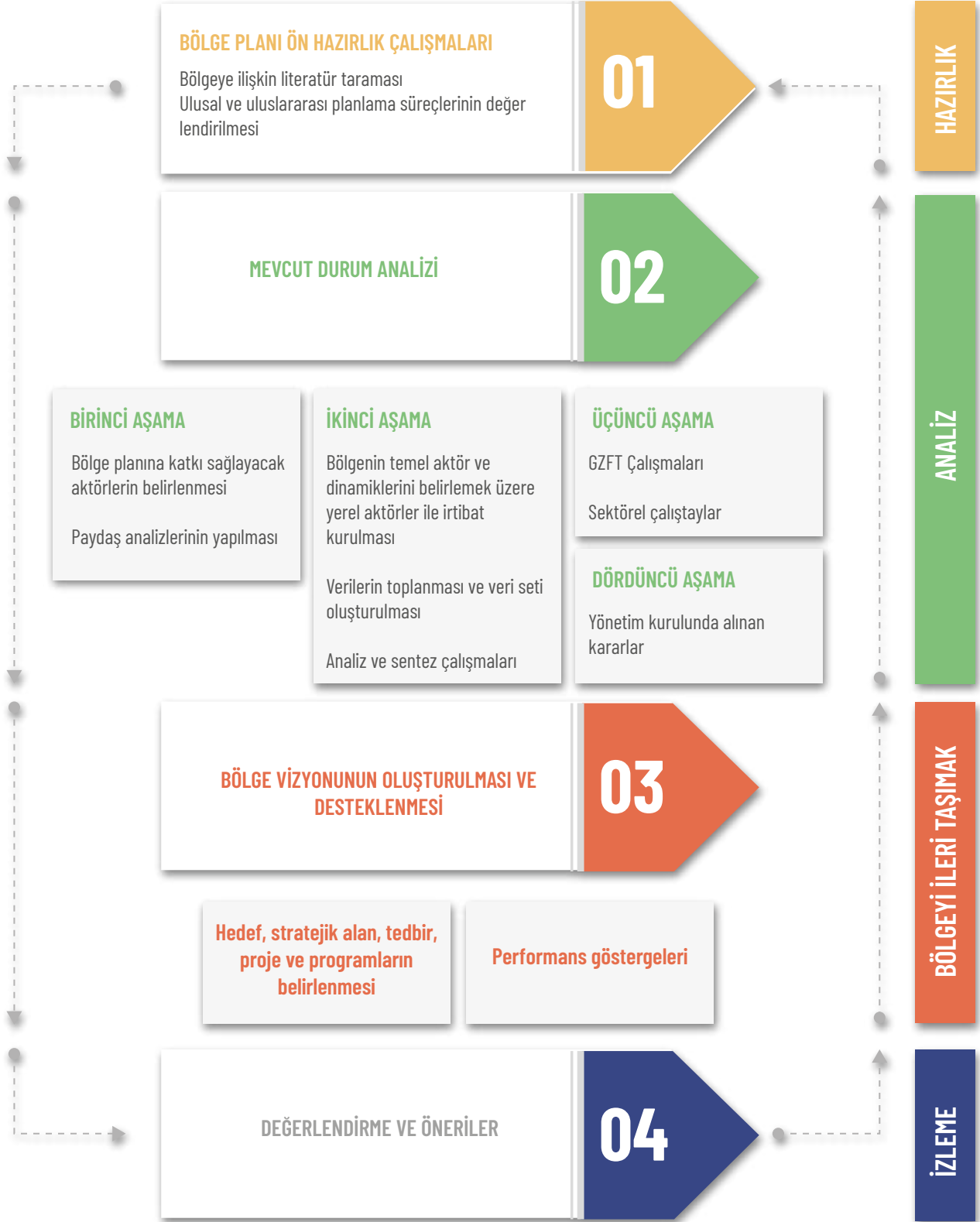
2020 ve 2022 yılları; dünya genelini etkisi altına alan pandemi süreci ile hayatın her yönünün etkilendiği yıllar olarak tarihe geçmiştir. Bu etkiler en mikro seviyeden en makro seviyeye hayatın tüm yönlerinde değişikliklere yol açmış, başta sağlık sektörü olmak üzere bütün sektörlerle olan etkisi yoğun bir şekilde hissedilmiştir. Makroekonomik verilere bakıldığında tüm dünya ekonomilerinin bu yıllarda durgunluk veya küçülme yaşadığı, işsizlik rakamlarının hızlı bir şekilde yükseldiği, özellikle hizmet sektörlerinde önemli sorunların yaşandığı görülmektedir. 2023 yılı tüm dünya genelinde pandemi etkisinin azalacağı bir yıl olarak düşünülmekte ve tüm ekonomik ve sosyal faaliyetlerin kontrollü bir şekilde normalleşme sürecine gireceği değerlendirilmektedir. 2024-2028 yılları arasında Bölgedeki gelişmenin ana eksenlerini belirlemeyi amaç edinen bölge planında 3 stratejik öncelik altında hedefler ve tedbirler belirlenmiştir.

1. PLAN HAZIRLAMA SÜRECİ VE KATILIMCILIK

7.06.2022 tarihli ve 31859 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2022/7 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesinde, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’nin (BGUS) ve bölge planlarının merkezi düzeyde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının; yerel düzeyde ise Bakanlığın yönlendirmeleri çerçevesinde Kalkınma Ajanslarının koordinasyonunda, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarından tüm paydaşlarla iş birliği içerisinde hazırlanması gerektiği belirtilmektedir. Bu kapsamda 2024-2028 TR72 Bölge Planı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda ORAN tarafından bölge paydaşlarının sürece katılımlarıyla hazırlanmıştır. Plan hazırlık sürecinin her aşamasında bölgedeki yerel yönetimler, kamu, özel kesim, STK ve üniversitelerin aktif katılımının sağlanması esas alınmış ve plan hazırlık sürecinde katılımçılık sağlanmıştır.

2022 yılında başlatılan ikincil verilere dayalı analiz ve çalışmaların, birincil kaynaklarla doğrulanması, paydaşlarca yeterli sahiplenmenin geliştirilerek, planın mümkün olduğunca bölge önceliklerini gerçekçi bir temelde yansıtması ve sonraki aşamalarda uygulanabilirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Paydaşların farklı düzeylerde katılımçılığı (bilgi, danışma, ortak karar alma ve uygulama) sağlanırken, resmi yazı, ORAN web sitesi, derinlemesine mülakat, odak grubu toplantıları, resmi toplantılar ve çalıştaylar ile anket (elektronik ortamda ve yüz yüze) vb. araçlar kullanılmıştır.

TR72 Bölgesel Yenilik Stratejisi: Bölge illerinin Ar-Ge ve yenilik mevcut durumu analiz edildiğinde potansiyellerinin geliştirilmesi gerektiğinin görülmesi neticesinde ORAN koordinasyonunda, ilgili tüm tarafların aktif olarak katılım sağladığı katılımcı bir süreç ile Bölge illerinin Ar-Ge ve yenilik potansiyelinin net olarak ortaya konması ve bölge illeri özelinde 2015-2019 yılları arasındaki dönemi kapsayan 5 yıllık yenilik stratejilerinin oluşturulması hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında TÜİK Kayseri Bölge Müdürlüğü desteği ile firmalara anket uygulanmıştır.

TR72 Bölgesi Sosyal Kalkınma Gündemi Çalıştay: Bölgede özellikle Sivas ve Yozgat’ta yaşanan yıkıcı iç göç sürecinin nedenlerini tartışmak, bu konuda önlemler ve önerilerin oluşturulmasını sağlamak ve en önemlisi bu konularda bölgenin kamu ve sivil aktörleri ve bölge yaşayanları üzerinde farkındalık yaratmak amacıyla düzenlenmiştir. İç göçü etkileyen çekici ve itici kuvvetleri, Bölge illerinin iç göçü engelleyecek ne tür ekonomik ve sosyal potansiyelleri ve bu potansiyellerin sahip olduğu olanakların ne kadar kullanılabilirdiği, mevcut durumu değiştirebilmek için yapılabilecekler ile ilgili olarak gerçekleştirilen çalıştayın sonuçları rapor olarak da paylaşılmıştır.

Sosyal Profil Araştırmaları: Bölge illerinin hem sosyal profilini belirlemek hem de bölge koşullarına ilişkin algı ve beklentileri ölçmeye yönelik belirlenen örneklem temelinde katılımcılar ile gerçekleştirilen anketler doğrultusunda Kayseri, Sivas ve Yozgat illeri için “Sosyal Profil Araştırması” çalışması hazırlanmıştır. Bu çalışma, her bir soruya ilişkin anlamlı sonuçlar veren değişkenler temelinde çapraz analizler yapılarak elde edilen bulgulara dayalı politika önerilerini içeren rapor şeklinde yayımlanmıştır.

Bölge Kalkınma Programı: Amacı model projelerin desteklenmesi vasıtasıyla bölgelerimizde yenilikçi uygulamalara öncülük etmek olan Bölge Kalkınma Programları Kalkınma İdareleri tarafından hazırlanmaktadır. Kalkınma idareleri başta tarım ve sulama olmak üzere; kültür, sosyal içerme, turizm, kırsal kalkınma ve enerji alanlarında destek vermekte; bu destekler yerinden kalkınma anlayışıyla, katılımcı bir şekilde tasarlanmakta ve uygulanmaktadır. Ekonomik ve sosyal kalkınmayı desteklemek üzere rekabetçi ürün türlerine geçiş, pazarlama olanaklarının genişletilmesi,

tarım, yenilenebilir enerji ve inovasyon çalışmaları, insan kaynakları ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, doğal varlıkların ve kültürel mirasın korunması ve değerlendirilmesi öncelikleri ile 2021-2023 Bölgesel Kalkınma Programları yayımlanmıştır.

TR72 Bölgesi Tarımsal Üretim İçin Kümelenme Modeli Geliştirilmesi: TR72 Bölgesi genelinde tarım ve tarımsal üretimin genel hatlarıyla mevcut durumunu ortaya koymak ve potansiyel tarımsal üretimlerin kümelenmesine yönelik stratejik bir yol haritasının hazırlanması amaçlanmıştır. Bölge halkının büyük bir kesiminin gelir kaynağı olan tarım sektörünün toplam hasılasını yükselterek, rekabet seviyesinin artırılması ve bölge genelinde tarımsal açıdan bazı stratejik ürünlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışma kapsamında bölge illerinin buldukları havza itibarıyla önemli birer kırsal cazibe merkezi haline getirilmesi ve bölgede yerleşik geleneksel tarım anlayışını değiştirecek örnek çalışmalara öncülük edilmesi planlanmıştır.

YER-SİS Çalışması: Tüm Türkiye’de 81 il merkezi, 973 ilçe merkezi, yaklaşık 38 bin köy, kırsal mahalle ve belde kapsamında yapılan çalışmanın Kayseri, Sivas ve Yozgat çalışmaları ORAN faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilmiştir. Türkiye’deki mevcut yerleşim sistemini ve yerleşimler arası ilişkileri yeni dinamikler çerçevesinde tanımlamayı amaçlayan çalışma birçok farklı tema altında geniş bir veri seti sunmaktadır. Bununla beraber tüm Türkiye’de uygulanan kapsamlı bir anket çalışması temelinde merkezi yerler teorisini ağ analizi yöntemleri ile bütünleştirilerek hibrit bir yaklaşımla çalışma tamamlanmıştır.

12. Kalkınma Planı: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonunda Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde özel ihtisas komisyonları ve istişare toplantılarının yanında yerel paydaşların, kadınların, gençlerin ve doğrudan vatandaşların kalkınma planı sürecine dâhil olmasını sağlayarak Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde toplantılar düzenlenmiştir. Sonuçlar rapor şeklinde Bakanlığa sunulmuştur.

Değer Zinciri Analizleri: Bakanlık tarafından “Değer zinciri analizi kılavuz ve araç kitlerini” doğrulama amacıyla pilot il olarak seçilen Kayseri’de değer zinciri analizi raporları hazırlanmıştır. Raporun amacı, Kayseri’de yürütülmekte olan çalışma kapsamında belirlenen sektörler olan elektrikli ev aletleri, mobilya ve fabrikasyon metal eşya sektörünün rekabetçilik yeteneğinin değer zinciri bakış açısıyla ortaya konulması ve sektörün gelişimine yönelik kısa, orta, uzun vadeli plan ve stratejilerin yanı sıra bir yol haritasının oluşturulmasıdır.

TR72 Bölgesi’nde Öne Çıkan Sektörler: TR72 Bölgesi’nde (Kayseri, Sivas ve Yozgat) öne çıkan sektörler ve kümelenme potansiyeli taşıyan sektörler, istihdam verileri, iş yeri sayıları, yurtiçi ve yurtdışı satışlar ile ciro verileri baz alınarak, sektörleri büyüklük, başatlık ve uzmanlık kriterleri açısından değerlendiren “3 Yıldız Tekniği” ile analiz edilmiştir. Çalışma ile Bölgede olgun küme, potansiyel küme ve aday küme taşıyan sektörler tespit edilmiş ve paydaşlar ve karar alıcıların istifadesine sunulmuştur.

2. BÖLGEYE GENEL BAKIŞ

2. BÖLGEYE GENEL BAKIŞ

TR72 Bölgesi, Türkiye'nin önemli sanayi, tarım ve turizm merkezlerinden biri olarak öne çıkmaktadır ve Kayseri, Sivas, Yozgat illerini kapsamaktadır. Bölge, Türkiye'nin toplam nüfusunun %2,93'ünü barındırmaktadır ve 26 Düzey 2 Bölgesi arasında nüfus büyüklüğü bakımından 23. sırada yer almaktadır. TR72 Bölgesi, 7 üniversiteye ev sahipliği yapmaktadır; bunların 4'ü Kayseri'de, 2'si Sivas'ta ve 1'i Yozgat'tadır. Bununla birlikte, bölgenin ekonomik performansı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Kişi başına düşen GSYİH, Türkiye genelinde 10.659 dolar iken TR72 Bölgesi'nde 6.718 dolar olarak belirlenmiştir ve bu, bölgeyi 26 Düzey 2 Bölgesi arasında 13. sıraya yerleştirmektedir.

Bölgesel sosyoekonomik gelişmişlik sıralamasında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın verilerine göre Kayseri 2. kademe, Sivas 4. kademe ve Yozgat 5. kademe illeri arasında bulunmaktadır. Bu sıralamalar, TR72 Bölgesi'nin, gelişmiş batı illeri ile nispeten az gelişmiş doğu illeri arasında bir geçiş bölgesi olarak konumlandığını göstermektedir.

Kayseri, bölgedeki sanayi faaliyetlerinin merkezi olarak öne çıkmaktadır. 3 aktif Organize Sanayi Bölgesi (OSB) ile Kayseri, yaklaşık 80.000 kişiyi istihdam eden büyük bir sanayi merkezidir. Sivas ve Yozgat'ta da toplamda 6 aktif OSB bulunmaktadır. Özellikle Kayseri OSB, bölgedeki imalat sanayisinin ana merkezlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Yenilikçilik potansiyeli açısından da Kayseri, Türkiye genelinde yüz bin kişiye düşen patent başvuru sayısı sıralamasında 6. sırada yer almaktadır. Sivas ise patent başvurularında Türkiye ortalamasının üzerinde iken marka başvurularında geride kalmaktadır. Yozgat ise her iki parametrede de Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

TR72 Bölgesi'nde sağlık göstergeleri açısından 100.000 kişi başına 360 yatak düşmektedir ve her 363 kişiye bir hekim hizmet vermektedir. Bu veriler, bölgenin sağlık altyapısının makul bir seviyede olduğunu düşündürmektedir. Tarım sektörü de bölgenin önemli ekonomik unsurlarından biridir; işlenen tarım alanı 1.926.576 hektar olup, tarım bölge ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır.

Ekonomik faaliyetlerin sektörel dağılımında, hizmet sektörü %52,7, sanayi sektörü %35,2 ve tarım sektörü %12,1 oranında katma değer üretmektedir. Bu veriler, sanayi ve hizmet sektörlerinin bölge ekonomisinde önemli bir paya sahip olduğunu göstermektedir. Ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,1 kişi olarak belirlenmiş olup, Türkiye genelinde hanehalkı büyüklüğünün azaldığı trendle uyumlu bir yapıdadır.

Sonuç olarak, TR72 Bölgesi hem sanayi hem tarım hem de turizm alanlarında rekabetçi bir yapıya sahiptir. Kayseri, sanayi ve inovasyon alanlarındaki liderliği ile bölgeye önemli katkılar sağlarken, bölgedeki girişimcilik ve sanayi altyapısı bölgenin ekonomik gelişim potansiyelini artırmaktadır. Bölge, kırsal karakterini korurken aynı zamanda sanayi ve hizmet sektörlerinde de gelişme göstermektedir.

KARADENİZ

Kastamonu

Sinop

Samsun

NÜFUS YOĞUNLUĞU

42,7 Kişi/km²

NÜFUS

2.516.783 Kişi

Ordu

Giresun

ALAN BÜYÜKLÜĞÜ

58.824 km²

Amasya

Tokat

GSYİH

6.718 Dolar

Çorum

Yozgat

Sivas

SAĞLIK

Yatak sayısı
360/100.000 Kişi
Hekim Başına Düşen Nüfus: 363 Kişi

Neveşehir

Aksaray

CİNSİYET DAĞILIMI

976.753 Erkek
993.929 Kadın

Elazığ

ORTALAMA HANEHALKI

3,1 Kişi

İshyaman

Malatya

BÖLGE GSKD'Sİ

Hizmet: %52,7
Sanayi: %35,2
Tarım: %12,1

Niğde

İŞLENEN TARIM ALANI

1.926.576 Hektar

Kahramanmaraş

Osmaniye

Gaziantep

Adana

Kilis

Mersin

Şanlıurfa

AKDENİZ

Hatay

2.1 Bölgenin Dünya ve Türkiye'deki Önemi

ABD ve Avrupa Ülkeleri gibi birkaç ülkenin egemen olduğu tek kutuplu bir dünya düzeninden çok kutuplu bölgesel güçlerin (Çin, Hindistan, Rusya, Brezilya) ivme kazanmasıyla, yeni bir dünya düzeni oluşmaktadır. Bu düzene geçiş çeşitli dönüşümleri ve krizleri de beraberinde getirmektedir. Bu dönüşüm ve krizlerin, gerek ulusal güvenliği gerekse piyasaların geleceğini tehlikeye attığı görülmektedir.

Dünya çapında etkili olan Covid-19 salgını ile yaşanan küresel kriz öncesi piyasalardaki likidite bolluğunun etkisiyle dünya genelinde ekonomilerde başta gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler olmak üzere yüksek oranlarda büyümeler yaşanmıştır. Küresel salgının yayılması ve ekonomilere negatif etkilerinin artmasıyla oluşan mali yük ile başlayan sıkıntılı süreç hızla dünyaya yayılmakta özellikle ABD ve AB ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ekonomilerde enflasyon oranları tarihi rekor seviyelere ilerlemektedir. Merkezi müdahalelerle finansal piyasalar düzeltilmeye çalışılsa da reel ekonomilerde etkileri giderek derinleşmektedir.

Türkiye'de 21. yüzyılın ilk çeyreğinde dünyadaki genel eğilimler ışığında, tek kutuplu sistemden çok kutuplu sisteme geçiş, para düzeninin yeni şartlara uyarlanması (yeni yatırım fonlarının ortaya çıkması ve doların rezerv para olma özelliğinin zayıflaması vb.), askeri sistemde yeni bir yapılanma gibi gelişmeler göze çarpmaktadır.

Rusya-Ukrayna örneğinde olduğu gibi uluslararası düzeydeki uzlaşmazlıklar birçok devletin katılımı ile gerçekleştirilen çeşitli müzakereler yoluyla çözülmeye çalışılmaktadır. Ancak bu tarz anlaşmazlıkların, özellikle yakın coğrafyada, çözülememesi durumunda, yeni güvenlik sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik ihtiyaçlar ortaya çıkabilecektir. Irak ve Suriye'ye yapılan müdahale ve bunun yansımaları güvenlik noktasında önem arz etmektedir. Tüm Türkiye'de olduğu gibi Bölgede de uluslararası göç ile gelen nüfusun artması hem ekonomik hem de demografik riskler barındırmaktadır. Bununla birlikte bu durumun toparlanma sürecine girmesiyle, Bölge üreticilerinin ihracat potansiyeli artabilecektir.

Ulusal stratejiler doğrultusunda Bölgedeki işletmelerin ihracat yaptığı pazarlarda yaşanabilecek yeni güvenlik sorunları, yeni iç karışıklıklar plan döneminde Bölgenin ihracatını olumsuz yönde etkileyebilecek ve Bölgede faaliyet gösteren sektörlerin, ihracat rakamlarını koruyabilmeleri ve artırabilmeleri için yeni pazarlara yönelmeleri gerekebilecektir. Ayrıca, küresel anlamda yaşanabilecek yeni pandemiler de piyasaları etkileyebilecek ve emtia fiyatlarında artış ile hem imalat sektörü hem de ticaret hizmetleri olumsuz yönde etkilenebilecektir.

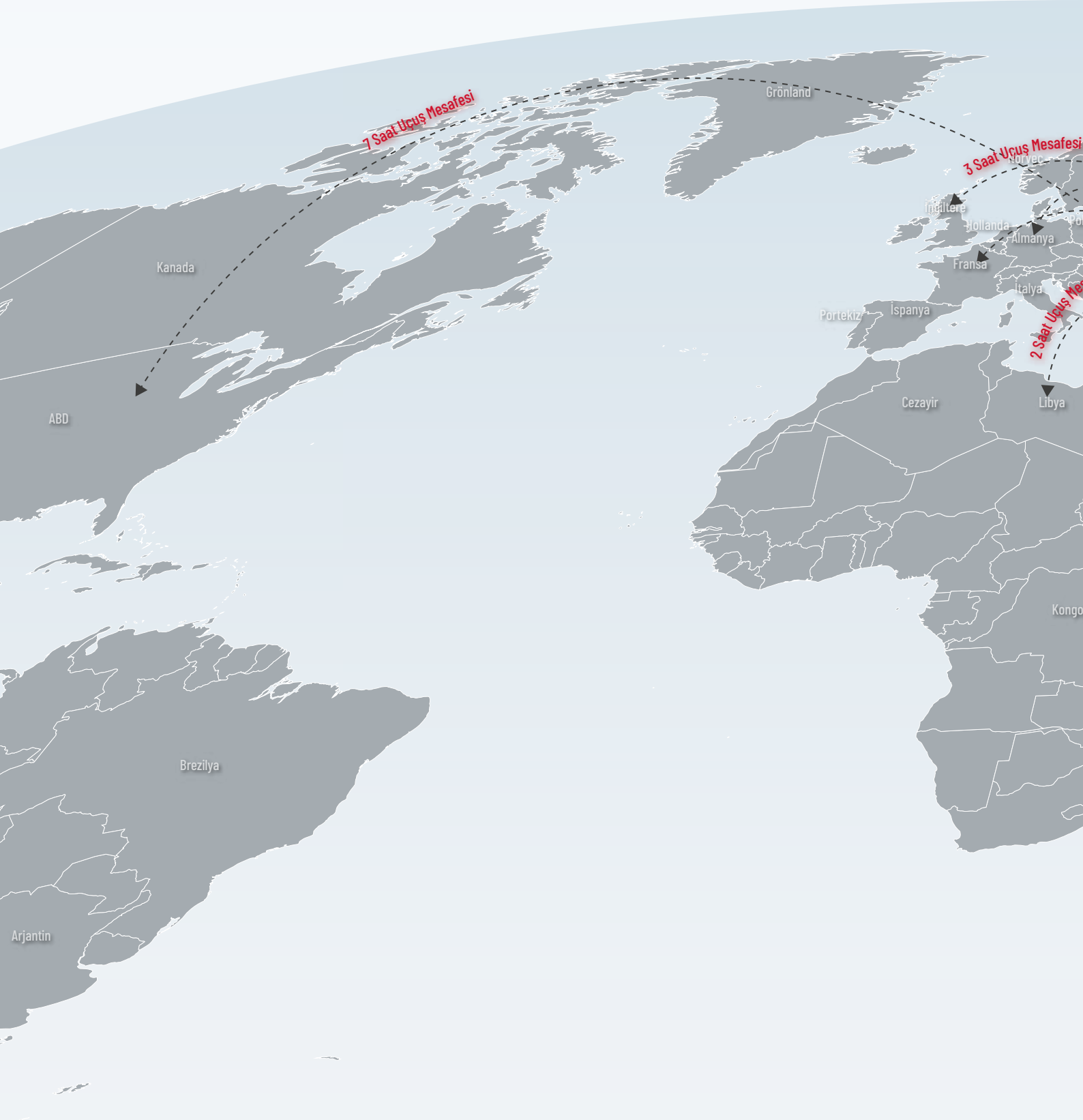
Bu ekonomik ve siyasi durumların dışında küreselleşmenin çevre üzerindeki olumsuz etkileri de dikkat çekmektedir. Büyüyen ekonomilerin giderek artan enerji ihtiyaçlarından kaynaklanan küresel ısınma, gelecekte insanoğlunun su ve gıda sıkıntısıyla karşı karşıya geleceğini göstermektedir. Bölgenin 2050 yılında su fakiri olabileceği ulusal planlarda öngörülmektedir. Bölgede de gelecekte yaşanması tahmin edilen durumlar karşısında hazırlıklı olabilmek için gerekli adımlar atılacaktır.

Dünya için büyük bir tehdit oluşturan küresel ısınma Türkiye'yi de yakından ilgilendirmektedir. Ortadoğu'daki hızlı nüfus artışı da göz önünde bulundurulduğunda, gelecekte su ve gıda sorunlarıyla karşı karşıya kalınacağı tahmin edilmektedir. Bölge, geniş arazileriyle ve su kaynakları ile tarım konusunda büyük potansiyele sahiptir. Sulama imkânlarının Bölge genelinde yaygınlaştırılması ve sulamanın yenilenebilir enerji kaynakları ile bütünleştirilmesi iklim değişiklikleri ve nüfus artışı için alınabilecek önemli tedbirlerdendir.

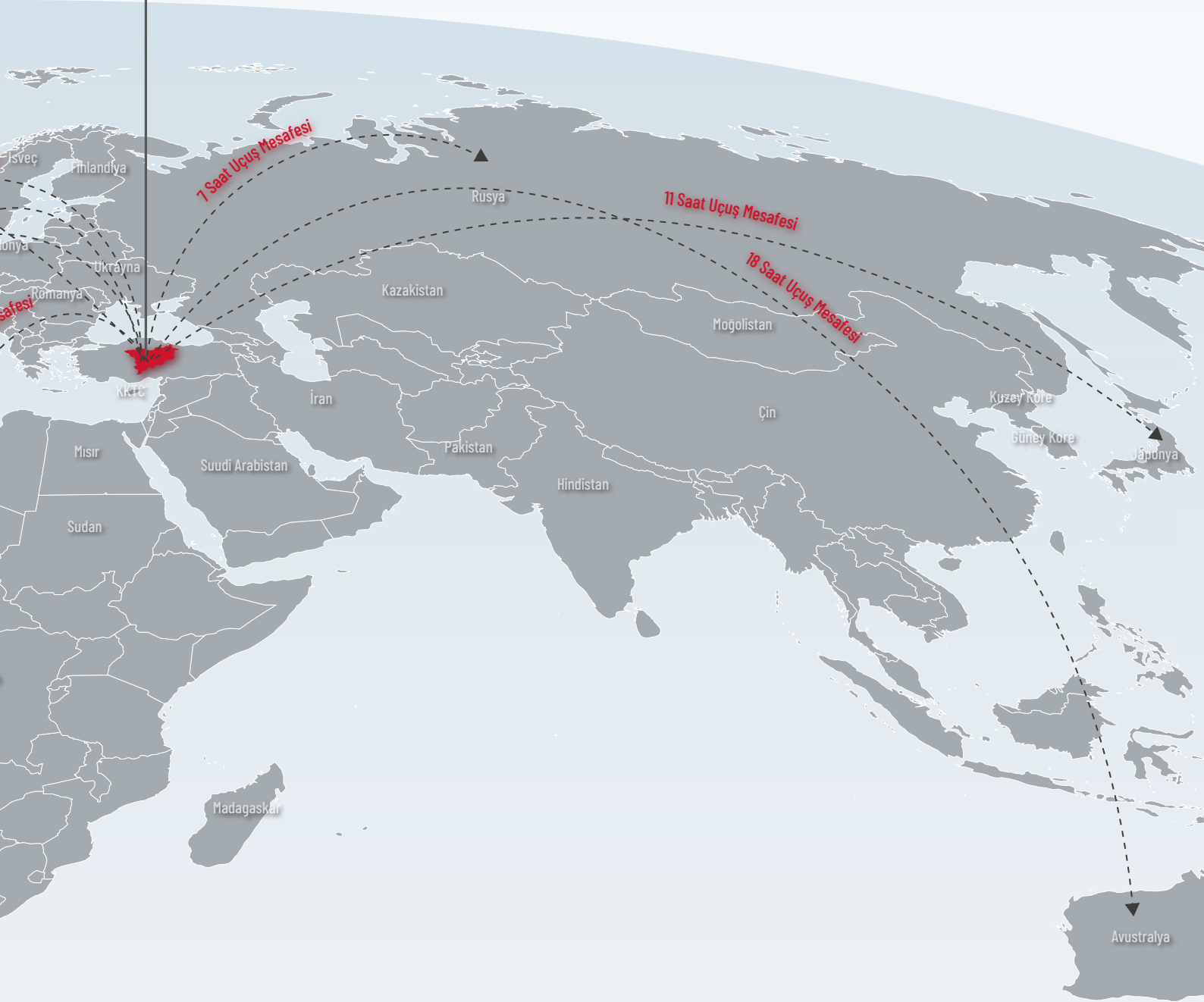
Enerji eksenine gelindiğinde ise, enerjinin günümüz dünyasının en büyük gereksinimlerinden biri olduğu açıktır. Ancak fosil enerji kaynaklarının tükenmesi söz konusudur ve şimdiden yeni enerji kaynakları arayışına girilmiştir. Bu enerji kaynakları arasında özellikle rüzgâr ve güneş enerjisi ön plana çıkmakta olup, Bölgede söz konusu sanayilerinin kaynakları ile ilişkili üretim süreçlerinde kullanılacak malzemelerin tedariki konusunda değerlendirilmeyi bekleyen önemli bir potansiyeli mevcuttur.

Kış turizmi açısından da Bölge önemli bir konuma sahiptir. Erciyes Master Planı'nın tamamlanması ile Erciyes Dağı uluslararası seviyede bir kış turizmi merkezi olacaktır. Bölgedeki jeotermal potansiyeli de önümüzdeki dönemlerde yapılacak doğru yatırımlarla Bölgenin turizm değerlerinin başında gelecektir. Erişilebilirlik açısından Bölge, Coğrafi Erişilebilirlik Endeksi'ne göre en yüksek değer alan bölgelerden birisidir. Bu durum özellikle yerli turist çekmek açısından önemli bir turizm potansiyeli teşkil etmektedir.

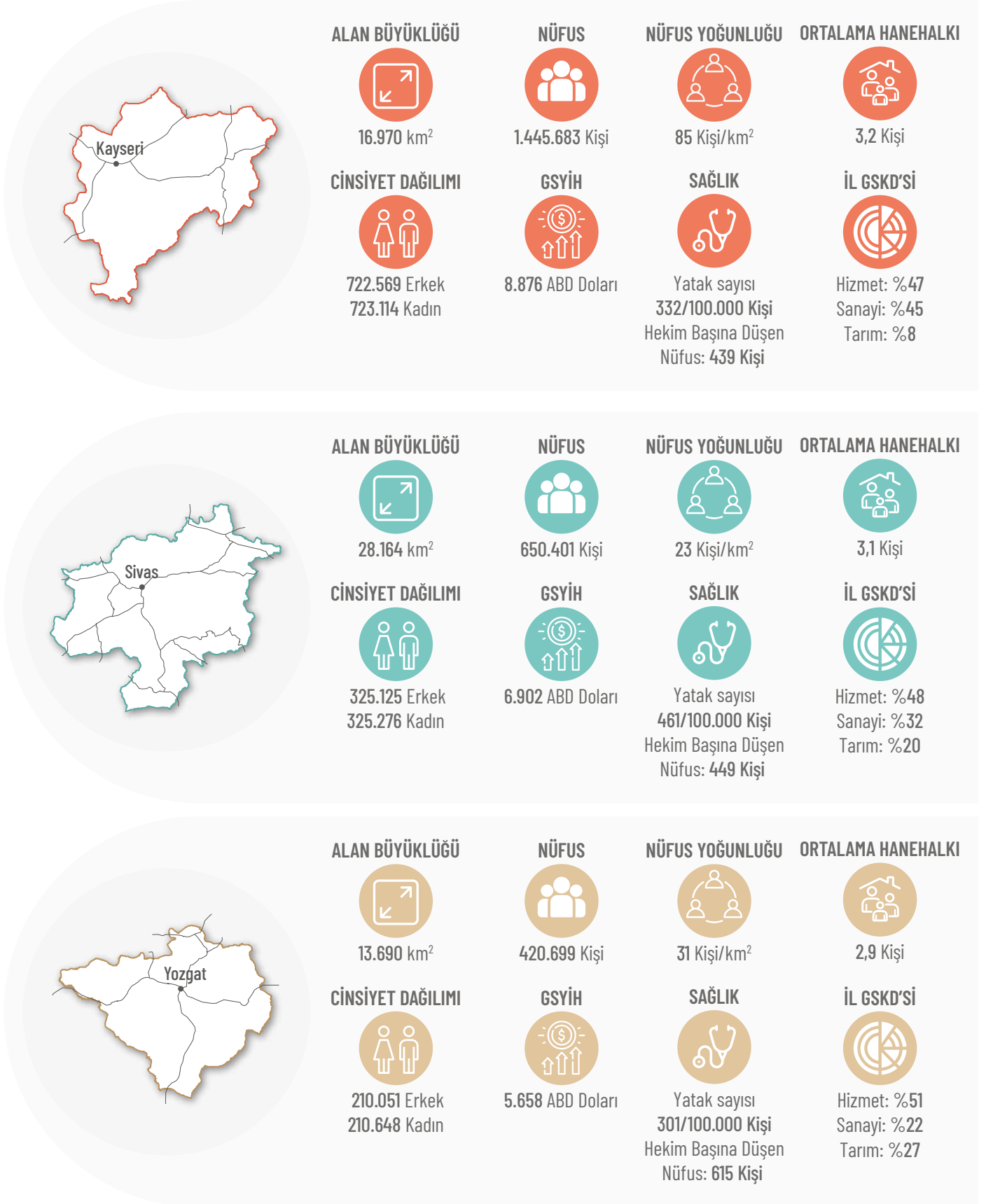
Bölge jeolojik yapısı nedeniyle zengin maden çeşitliliğine ve önemli maden yataklarına sahiptir. Bölgede özellikle Sivas'taki toplam ihracat oranının da önemli bir bölümünü maden ihracatı oluşturmaktadır.

TR72

2.2. TR72 Bölgesi İl Bilgi Kartları

Kayseri, 16.970 km² yüzölçümü ve 1.445.683 kişilik nüfusuyla TR72 Bölgesi'nin en kalabalık ilidir. Nüfus yoğunluğu 85 kişi/km² ile bölgenin en yüksek yoğunluk değerine sahiptir, bu da Kayseri'nin daha kentleşmiş ve yoğun nüfuslu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,2 kişi olup, bu değer bölge ortalamasına yakındır. Cinsiyet dağılımı oldukça dengelidir; 722.569 erkek ve 723.114 kadın nüfus bulunmaktadır. Kayseri, aynı zamanda ekonomik açıdan bölgenin en gelişmiş ili olarak öne çıkmaktadır. Kişi başına düşen GSYİH 8.876 dolar olup, bu rakam TR72 Bölgesi'ndeki diğer illerle kıyaslandığında oldukça yüksektir. İl ekonomisinin %45'i sanayi, %47'si hizmet sektörüne dayanmaktadır. Tarımın payı ise yalnızca %8 olup, bu da sanayi ve hizmet sektörlerinin baskın olduğunu göstermektedir. Kayseri'deki sağlık hizmetleri de oldukça gelişmiştir. 332 yatak/100.000 kişi oranı ile bölgede en fazla yatak kapasitesine sahip olan ildir ve hekim başına düşen kişi sayısı 439 olarak verilmiştir, bu da sağlık hizmetlerine erişimin oldukça iyi olduğunu göstermektedir.

Sivas, 28.164 km² ile TR72 Bölgesi'nin en geniş yüzölçümüne sahip ildir, ancak nüfusu 650.401 kişi ile orta düzeydedir. Nüfus yoğunluğu 23 kişi/km² ile oldukça düşüktür, bu da ilin daha kırsal ve seyrek yerleşim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ortalama hanehalkı büyüklüğü 3,1 kişi olup, Kayseri'ye yakındır. Cinsiyet dağılımı da dengelidir; 325.125 erkek ve 325.276 kadın nüfusa sahiptir. Sivas, kişi başına düşen GSYİH 6.902 dolar ile Kayseri'nin gerisindedir. İl ekonomisinin %48'i hizmet sektörüne, %32'si sanayiye, %20'si ise tarıma dayanmaktadır. Sivas, bölge içinde dengeli bir ekonomik yapıya sahip bir il olarak öne çıkmaktadır. Sağlık hizmetleri açısından Sivas, 461 yatak/100.000 kişi oranı ile bölgedeki en yüksek yatak kapasitesine sahiptir. Hekim başına düşen kişi sayısı 449 olup, sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği açısından iyi bir konumdadır.

Yozgat, 13.690 km² yüzölçümü ve 420.699 kişilik nüfusuyla TR72 Bölgesi'nin en küçük ilidir. Nüfus yoğunluğu 31 kişi/km² olup, Kayseri'ye göre oldukça düşüktür. Ortalama hanehalkı büyüklüğü 2,9 kişi ile bölgede en düşük seviyededir. Cinsiyet dağılımı da dengelidir; 210.051 erkek ve 210.648 kadın nüfus bulunmaktadır. Yozgat, kişi başına düşen 5.658 dolar GSYİH ile bölgenin en zayıf ekonomisine sahiptir. İl ekonomisinin %46'sı hizmet, %27'si sanayi ve %27'si tarımdan gelmektedir. Tarımın daha baskın olduğu Yozgat, sanayi ve hizmet sektörlerinde diğer illere kıyasla geridedir. Sağlık hizmetleri bakımından Yozgat, 301 yatak/100.000 kişi oranı ile sınırlı bir kapasiteye sahiptir ve hekim başına düşen kişi sayısı 615 olup, bu durum sağlık hizmetlerine erişimde yetersizlik olduğunu göstermektedir.

Bölge illeri arasında Kayseri, TR72 Bölgesi'nin en gelişmiş ili olarak ekonomik ve sosyal açıdan öne çıkmaktadır. Sivas, geniş coğrafyası ve dengeli ekonomik yapısıyla dikkat çekmekte olup sağlık hizmetleri açısından da güçlüdür. Yozgat ise bölgenin en küçük ve ekonomik açıdan en geri kalmış ili olup, özellikle sağlık ve ekonomik göstergeler açısından gelişime ihtiyaç duymaktadır.

2.3. Komşu Bölgelerle İlişkiler

Düzyey 2 bölgeleri sınırlarını aşan ve bölgeler arasında etkileşimi güçlendirerek sinerji yaratan konu ve alanlarda, ulusal program, plan ve diğer belgelerde tanımlanan üst ölçekli amaç ve hedeflerin başarılması açısından komşu bölgelerle iş birliğinin geliştirilmesi ve ortak alanların tanımlanması önem taşımaktadır. Bu bakımdan tüm iş birliği alanlarına zemin hazırlamak üzere, Bölgede ulaşım ağının ve altyapısının öncelikle geliştirilmesi; bu amaçla diğer ulaşım türleri yanında hızlı tren yatırımlarının bölge merkezlerini birbirine bağlaması ve bu alandaki yatırımların öne çekilmesi önemlidir. Türkiye’de Kentsel ve Kırsal Yerleşim Sistemleri Araştırma Projesi (YERSİS) verilerine göre TR72 Bölgesi ulaşım ağı bakımında en çok ilişkili olduğu 5 bölge sırası ile TR10, TR42, TR41 ve TR71 bölgeleridir.

BGUS mekansal tipolojisinde Potansiyel Küresel İl olarak değerlendirilen Ankara ve Rekabetçi İl olarak değerlendirilen Konya ve Kayseri arasında etkin bir ulaşım altyapısının tesis edilmesi, bu merkezler arasında mevcut etkileşimleri artıracaktır. Faaliyette olan Ankara-Konya hızlı tren yatırımından sonra iki şehir arasında artan etkileşimin Bölgenin tümüne yayılması ve Ankara-Kayseri ve Konya-Kayseri hızlı tren projelerinin tamamlanması önem taşımaktadır.

Orta Anadolu’da imalat sanayi açısından önemli bir birikim mevcuttur. BGUS mekansal tipolojisinde Rekabetçi İl ve Potansiyel Rekabetçi olarak belirlenen iller kendi aralarında ve kendilerine yakın rekabetçi iller ile üretim sistemlerini bütünleştirici, ara ürün ticaretini kolaylaştırıcı destek mekanizmaları geliştirilmesi ve küresel il ve potansiyel küresel iller ile rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, imalat sanayi açısından bölgelerin önemli üretim merkezlerinin birbirleriyle olan endüstri içi ticaret ilişkilerini artırmak ve dış ticaret açığını azaltmak adına “Bölge içerisinde yerli ara malı ticaretini” artıracak mekanizmaların oluşturulması ve desteklenmesi yerel ekonomilere önemli bir ivme kazandıracak, üst ölçekte Düzyey 1 Bölgesinin ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücünün artırılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle, Düzyey 1 ölçeğinde Bölge içerisinde odaklanılan ortak ilgi alanları olan savunma sanayi, tıbbi cihazlar gibi sektörlerde bu tür iş birlikleri sektörel yapının geliştirilmesini de destekleyecektir. Ayrıca savunma sanayi alanında, Ankara ve Kırıkkale’de yer alan savunma sanayi işletmeleri ile imalat sanayi gelişmiş Konya ve Kayseri birlikte değerlendirildiğinde Orta Anadolu’yu savunma sanayi kümesi olarak kurgulama çalışmaları, yeni dönem için söz konusu iller arasında bir iş birliği alanı olacaktır.

Orta Anadolu için önem taşıyan bir diğer iş birliği alanı turizmdir. Orta Anadolu Bölgesinin önemli turizm değerleri olan Erciyes, Kapadokya ve Mevlana Türbesi gibi marka değeri yüksek noktaları Ankara ile bütünleştirerek İpekyolu koridoru üzerinde ortak bir turizm rotası içerisinde ele almak ve bu turun turizm acenteleri aracılığıyla tanıtımını yapmak tüm Bölgenin turizm kapasitesine önemli katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte, Kapadokya turizm bölgesi ile kesişim alanları olan TR 72 Bölgesi ile TR71 Bölgesi arasında turizmin geliştirilmesi öncelikli olarak dikkate alınacaktır.

Bölgelerin bir diğer etkileşim alanı ise kurumsal kapasitenin geliştirilmesidir. Bölgeler arasında kurumsal iş birliğinin ve iletişimin artırılması, örneğin havza temelli yaklaşım gerektiren ortak konu ve alanlarda etkinliğin artmasına katkı sağlayacaktır.

2.4. Bölgenin Mevcut Durumu

Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinden oluşan TR72 Düzey 2 Bölgesi, İç Anadolu Bölgesinin önemli bir parçası olup, ekonomik, sosyal ve coğrafi açıdan farklı dinamiklere sahip bir bölgedir. Bölgenin her ili, tarihsel ve kültürel mirası, sanayi potansiyeli ve tarım faaliyetleriyle öne çıkarken, aynı zamanda bölgesel kalkınmada karşılaşılan zorluklar ve fırsatlar açısından da farklılıklar göstermektedir. Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinin mevcut demografik yapısı, sosyo-ekonomik durumu analiz edilerek bölgenin öncelik alanları, hedef ve tedbirleri belirlenmiştir.

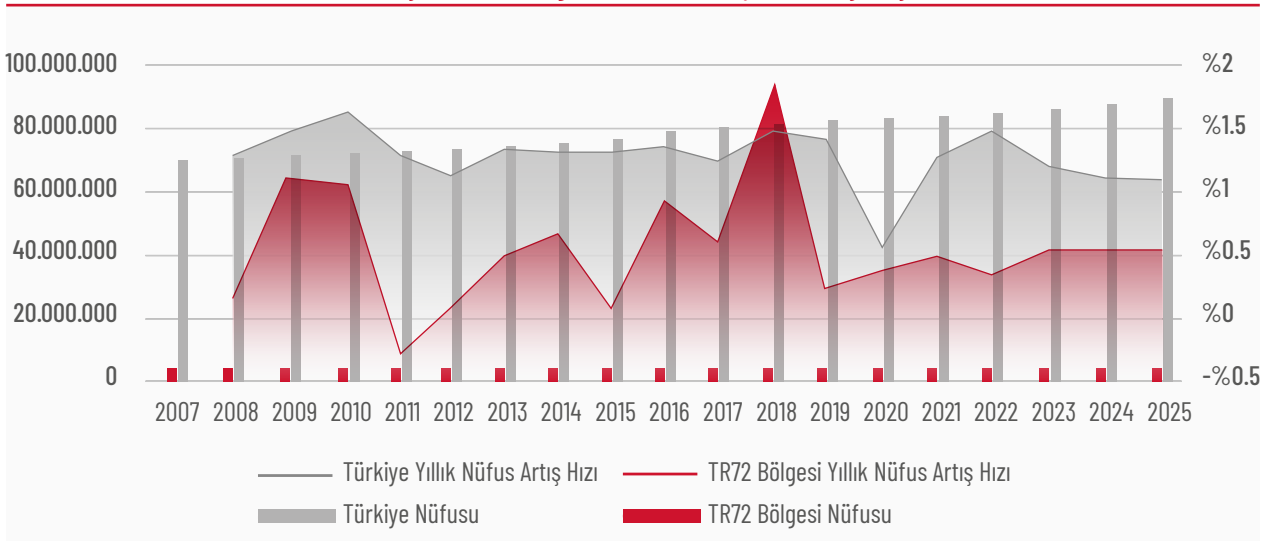
2.4.1. Nüfus, Demografi ve Göç

Bölgenin nüfusu, Türkiye toplam nüfusunun %2,93'üne denk gelmektedir ve 26 Düzey 2 Bölgesi arasında nüfus bakımından 15. sıradadır. Ancak, nüfus artış hızı genel olarak Türkiye'nin nüfus artış hızının 10 puan altında seyretmiştir. Özellikle 2000'li yıllardan itibaren bölgedeki nüfus artışı azalmış ve bu trendin devam edeceği tahmin edilmektedir.

Grafik 1'de Türkiye nüfusu gri renkle gösterilmiştir ve 2007 yılında yaklaşık 70 milyon seviyesindeyken, 2025 yılına kadar yaklaşık 90 milyon seviyesine ulaşacağı öngörülmektedir. Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı genellikle %0,5 ile %1 arasında dalgalanmaktadır. Özellikle 2017 yılında belirgin bir artış görülmüş, ardından 2018'de düşüş yaşanmıştır. 2021'den itibaren nüfus artış hızı daha dengeli bir seyir izlemiştir.

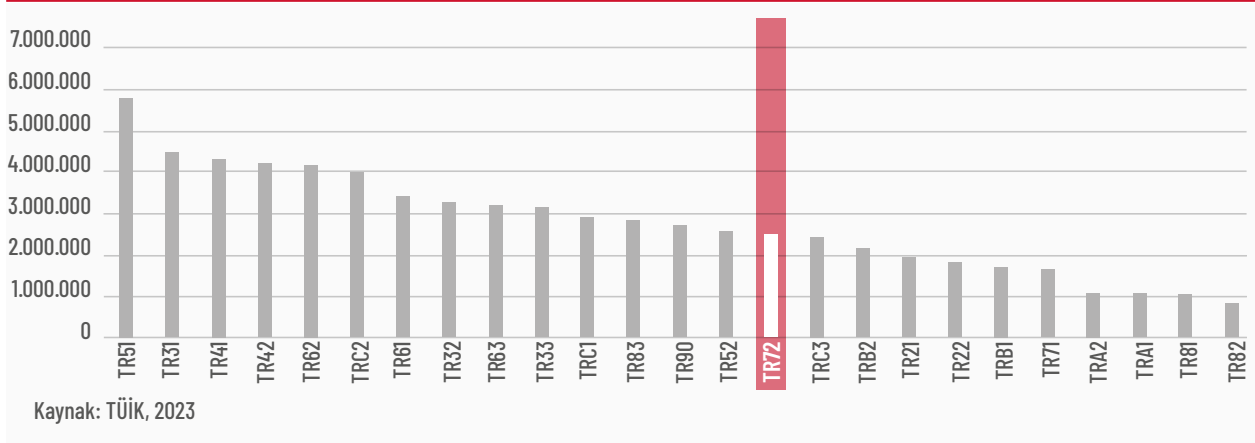
TR72 bölgesinin nüfusu ise kırmızı tonlarla gösterilmektedir. Bölgenin nüfusu artış eğilimindedir ancak artış oranı Türkiye geneline kıyasla daha düşük kalmaktadır. TR72 bölgesinin yıllık nüfus artış hızı Türkiye'ye göre daha dalgalı bir görünüm sergilemektedir. 2018 yılında %1,5'in üzerine çıkan bir sıçrama yaşanmış, fakat bu dönemin ardından nüfus artış hızı düşüşe geçmiştir ve 2022'de %0 seviyesine yaklaşmıştır. 2025 yılı itibarıyla bölgenin nüfus artış hızının stabil olarak devam edeceği öngörülmektedir. Genel olarak, Türkiye ve TR72 nüfusu istikrarlı bir şekilde artmaya devam ederken, nüfus artış hızlarında yaşanan ulusal ve bölgesel olayların dalgalanmalara ve düşüşlere sebep olduğu görülmektedir.

Grafik 1. Türkiye ve TR72 Bölgesi'nin Nüfus Gelişimi ve Projeksiyonları (1)

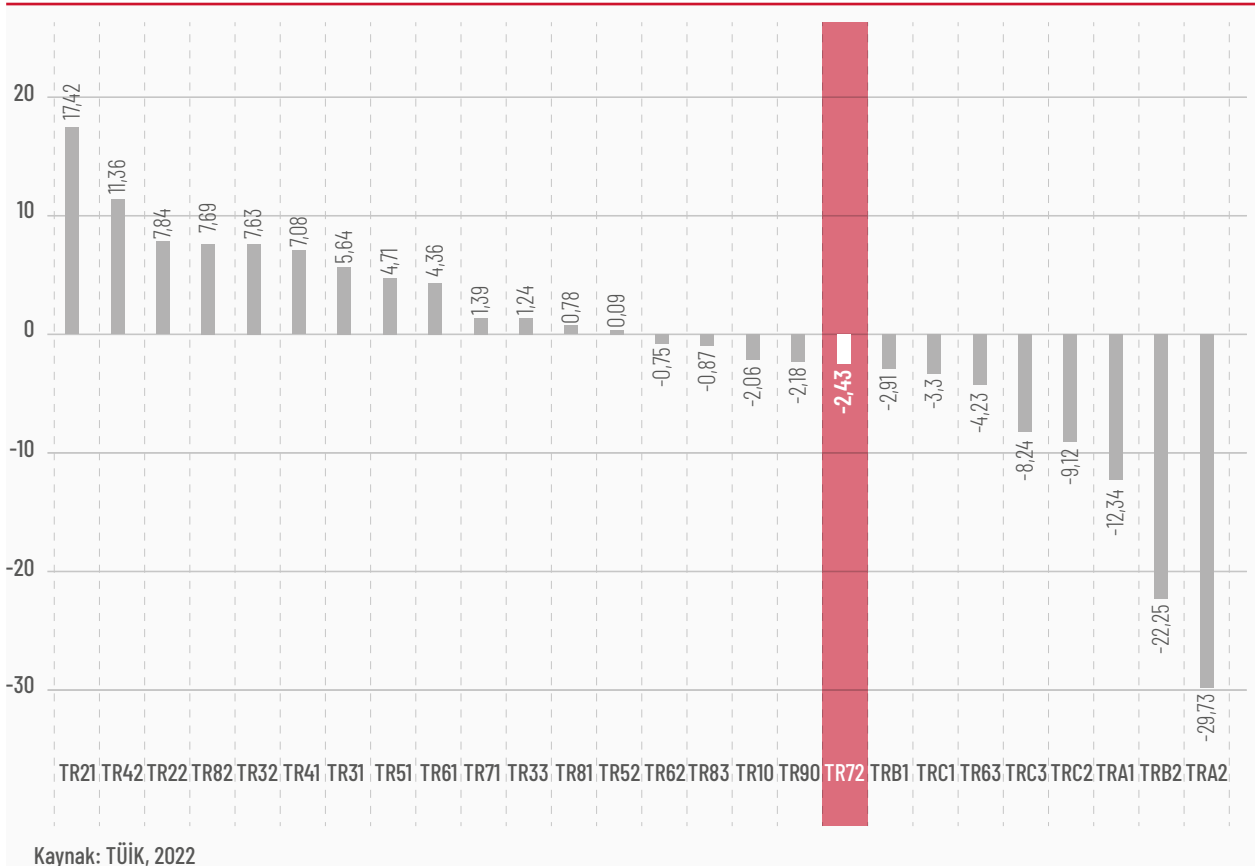
Düze 2 Bölgeleri nüfusları incelendiğinde (Grafik 2) TR51 bölgesi en yüksek nüfusa sahip olup, yaklaşık 5,5 milyonun üzerinde bir nüfus ile diğer bölgelerden belirgin şekilde ayrılmaktadır. Sırasıyla TR31, TR41, TR42, TR62, TRC2 ve TR61 bölgeleri 4 milyon civarındaki nüfusları ile orta düzeyde kalabalık bölgelerdir. Nüfus büyüklüğü açısından TR52, TRC3, TR22, TRB1, ve TR71 gibi bölgeler daha az nüfusa sahiptir. TR72 bölgesi yaklaşık 2,5 milyonluk nüfusu ile Türkiye'nin diğer düze 2 bölgeleri arasında düşük bir nüfusa sahip olmasına rağmen, bölgesel analizlerde ve planlamalarda stratejik bir öneme sahiptir. TR72, düze 2 bölgeleri arasında nüfus açısından 15. sırada yer almaktadır.

Grafik 2. 2023 Yılı Düze 2 Bölgeleri Nüfusları

Düze 2 bölgeleri arası net göç hızları incelendiğinde (Grafik 3) TR72 bölgesi, net göç hızına göre -2,43 oranında göç vermiştir. Bu, bölgenin nüfus kaybı yaşadığını gösterse de, ciddi boyutlarda bir göç kaybı olmadığı anlaşılmaktadır. TR72, göç veren bölgeler arasında yer almakla birlikte, çok yüksek negatif bir göç hızına sahip değildir. Genel tabloya bakıldığında, TR21 ve TR42 gibi bölgeler en yüksek net göç hızlarına sahipken, TRB2 ve TRA2 bölgeleri en yüksek göç veren bölgeler arasında yer alır. TR72 bölgesi ise orta düzeyde bir göç verme eğilimi göstermektedir.

Grafik 3. Düze 2 Bölgelerinin Net Göç Hızları

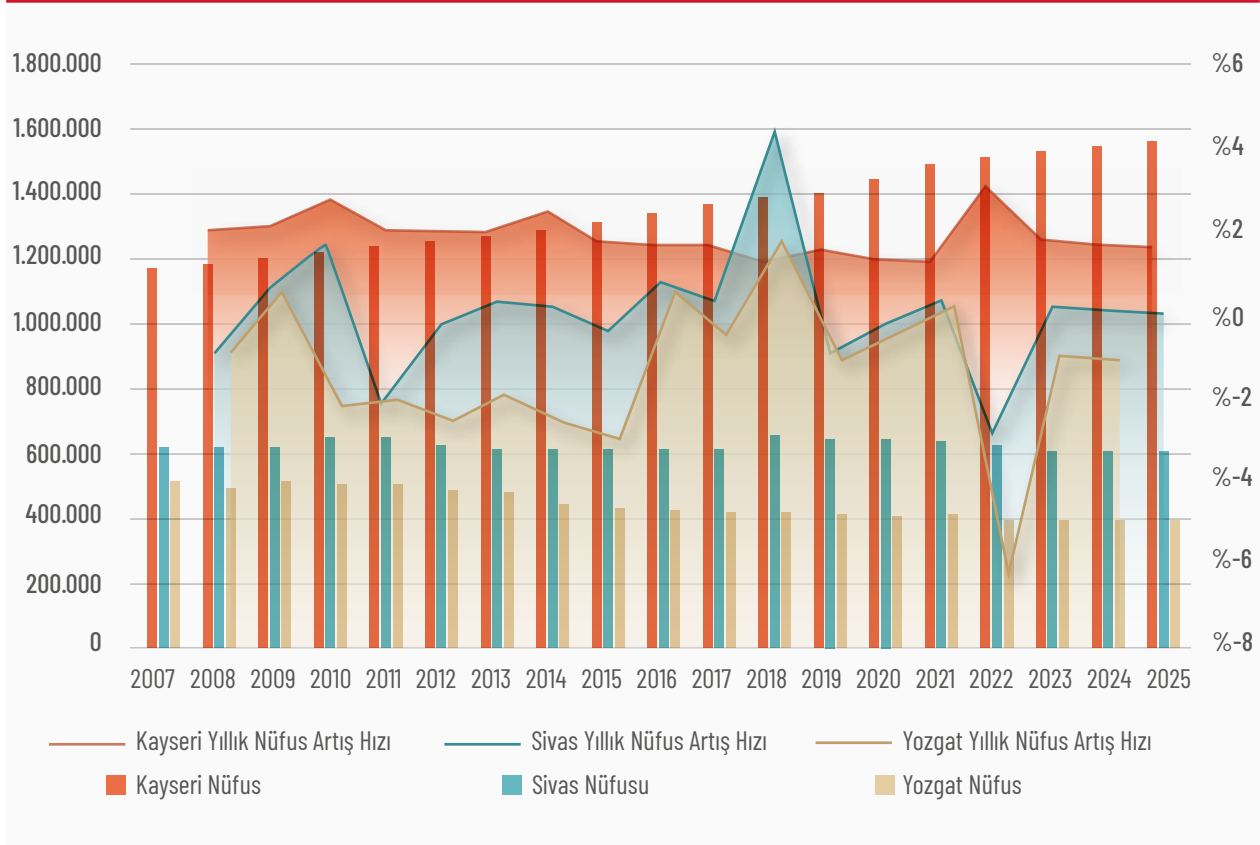
Bölge illerinin yıllara göre nüfus ve nüfus artış hızları incelendiğinde (Grafik 4) Kayseri'nin nüfusu sürekli artış göstermektedir. 2007 yılında 1.100.000 civarında olan nüfus, 2025 yılına kadar yaklaşık 1.500.000'e ulaşması beklenmektedir. Kayseri'nin yıllık nüfus artış hızı ise zaman zaman dalgalanmalar yaşasa da genel olarak pozitifdir. Özellikle 2014 ve 2022 yıllarında artış hızında önemli değişimler olmuştur.

Sivas'ın nüfusu 2007 yılında 600.000 civarındayken, 2012-2017 yılları arasında azalma eğilimi göstermiştir. Ancak 2021'den itibaren nüfusun tekrar artmaya başladığı görülmektedir. Sivas'ın yıllık nüfus artış hızı ise 2022'de ciddi bir düşüş yaşamış, ancak 2023 sonrası toparlanma eğilimine girmiştir.

Yozgat'ın nüfusu, 2007 yılında 450.000 civarındayken, yıllar içinde azalma göstermiştir. 2022'de nüfusu en düşük seviyeye ulaşmış ve sonrasında bir miktar toparlanma başlamıştır. Ancak Yozgat'ın yıllık nüfus artış hızı genel olarak negatif kalmış ve azalma eğilimi göstermiştir. 2023 yılı itibarıyla bir iyileşme görülse de projeksiyonlara göre bu toparlanma sınırlı olacaktır.

Sonuç olarak, Kayseri diğer illere göre daha istikrarlı bir nüfus artışı sergilerken, Sivas ve Yozgat'ta dönemsel nüfus azalmaları görülmüştür. Sivas son yıllarda toparlanma işaretleri verirken, Yozgat'ın nüfusu azalma eğiliminde kalmaya devam etmektedir.

Grafik 4. Bölge İllerinin Nüfus Gelişimi ve Projeksiyonları

Tablo 1. Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Karşılaştırmalı Nüfus Değişimi

2013	Bölge Kodu	İstatistiki Bölge Sınıfı	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus
	TR	Türkiye	38.473.360	38.194.504	76.667.864
	TR72	TR72 Bölgesi	1.183.638	1.179.752	2.363.390
	TR721	Kayseri	649.851	645.504	1.295.355
	TR722	Sivas	311.798	312.026	623.824
	TR723	Yozgat	221.989	222.222	444.211

2023	Bölge Kodu	İstatistiki Bölge Sınıfı	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus
	TR	Türkiye	42.734.071	42.638.306	85.372.377
	TR72	TR72 Bölgesi	1.257.745	1.259.038	2.516.783
	TR721	Kayseri	722.569	723.114	1.445.683
	TR722	Sivas	325.125	325.276	650.401
	TR723	Yozgat	210.051	210.648	420.699

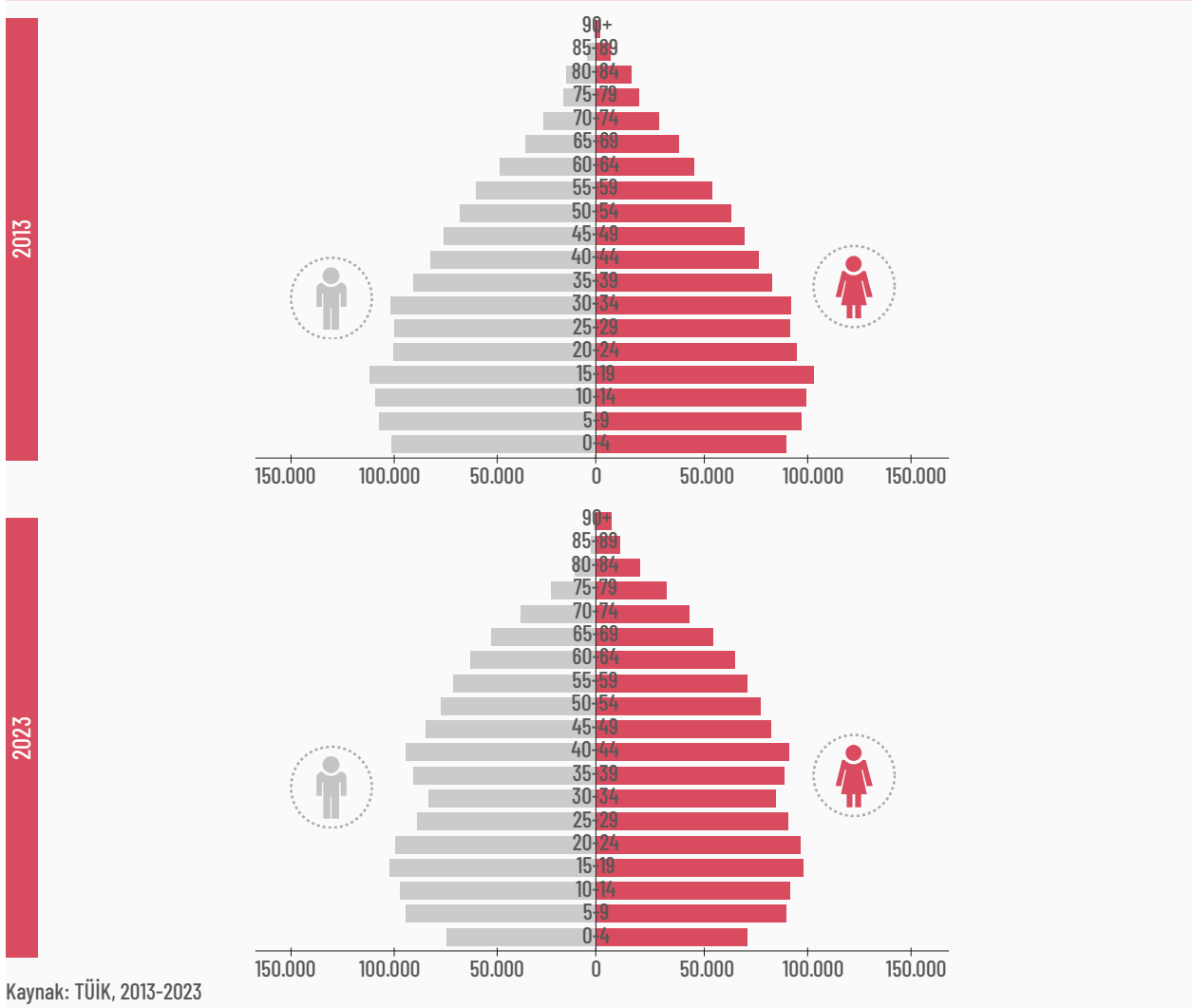
Kaynak: TÜİK, 2013-2023

Türkiye, TR72 Bölgesi ve Bölge İlleri Karşılaştırmalı Nüfus Değişimi incelendiğinde (Tablo 1) 2013 yılında, Türkiye genelindeki toplam nüfus 76.667.864'tür. Bu nüfusun 38.473.360'ını erkekler, 38.194.504'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Aynı yıl TR72 bölgesinin toplam nüfusu 2.363.390'dır. Bu nüfusun 1.183.638'i erkeklerden, 1.179.752'si ise kadınlardan oluşmaktadır. TR72 bölgesine ait illerin nüfuslarına bakıldığında; Kayseri'de toplam nüfus 1.295.355 olup, erkek nüfus 649.851, kadın nüfus ise 645.504'tür. Sivas'ta toplam nüfus 623.824, erkek nüfus 311.798, kadın nüfus 312.026'dır. Yozgat'ta ise toplam nüfus 444.211'dir. Bu nüfusun 221.989'u erkek, 222.222'si kadındır.

2023 yılı verilerine göre, Türkiye genelinde nüfus 85.372.377'ye ulaşmış, erkek nüfus 42.734.071, kadın nüfus ise 42.638.306 olmuştur. TR72 bölgesinde toplam nüfus artarak 2.516.783'e yükselmiştir. Erkek nüfus 1.257.745, kadın nüfus ise 1.259.038 olarak kaydedilmiştir. TR72 bölgesine ait illerin 2023 nüfus verileri ise şu şekildedir; Kayseri'de nüfus artışı gözlenmiş ve toplam nüfus 1.445.683'e çıkmıştır. Erkek nüfus 722.569, kadın nüfus 723.114 olarak kaydedilmiştir. Sivas'ta toplam nüfus 650.401'e ulaşmıştır. Erkek nüfus 325.125, kadın nüfus 325.276 olarak dağılım göstermiştir. Yozgat ise nüfus kaybı yaşamış olup, toplam nüfus 420.699'a düşmüştür. Erkek nüfus 210.051, kadın nüfus ise 210.648 olarak gerçekleşmiştir.

Genel değerlendirmeye göre, Türkiye genelinde 2013-2023 yılları arasında önemli bir nüfus artışı yaşanmıştır ve toplam nüfus yaklaşık 8,7 milyon kişi artmıştır. TR72 bölgesinde de toplam nüfus artışı gözlenmiş olup, 2013 yılında 2.363.390 olan nüfus, 2023 yılına gelindiğinde 2.516.783'e yükselmiştir. Bu süreçte, Kayseri ve Sivas illerinde belirgin nüfus artışları görülürken, Yozgat ili nüfus kaybı yaşamış ve toplam nüfusu azalmıştır.

Grafik 5. TR72 Bölgesi Nüfus Piramidi 2013-2023

TR72 bölgesinin 2013 ve 2023 yıllarına ait nüfus dağılımı, yaş grupları ve cinsiyet bazında nüfus piramidine göre (Grafik 5) 2013 yılında bölgedeki genç nüfusun oldukça fazla olduğu görülmektedir. Özellikle 0-14 yaş grubu geniş bir tabana sahiptir. Bu durum, doğurganlık oranlarının yüksek olduğunu ve genç nüfusun bölgenin önemli bir kısmını oluşturduğunu göstermektedir. 15-39 yaş grubu da geniş bir nüfusu barındırmakta, bu da o dönemde üretken ve çalışma yaşındaki nüfusun oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Ancak, 40 yaş ve üstü yaş gruplarına gelindiğinde nüfusun daraldığı, özellikle 60 yaş üstü nüfusun oldukça düşük olduğu dikkati çekmektedir.

2023 Nüfus Piramidi ise önemli demografik değişimlere işaret etmektedir. 0-14 yaş grubunda belirgin bir daralma görülmektedir. Bu durum, doğurganlık oranlarında bir düşüş olduğunu ve genç nüfus oranının azaldığını göstermektedir. Buna karşılık, 40-59 yaş arası nüfus grubunun genişlediği gözlenmektedir. Bu da 2013 yılında genç olan nüfusun yaşlandığını ve bölgenin yaş ortalamasının yükseldiğini ortaya koymaktadır. 60 yaş ve üzeri nüfus da artmıştır, bu da yaşlı nüfusun bölgedeki oranının arttığını ve yaşlanma eğiliminin başladığını göstermektedir.

Genel olarak, TR72 bölgesinde 2013 ve 2023 yılları arasında nüfus yapısında belirgin bir değişim yaşanmıştır. 2013 yılında genç ve çalışabilir nüfus daha fazla iken, 2023 yılında bu nüfusun yaşlandığı ve genç nüfusun oranının azaldığı gözlenmektedir. Nüfus piramidinde yaşlı nüfusun da belirgin bir artış gösterdiği dikkate alınırsa, bölgenin gelecekteki demografik yapısında yaşlanma olgusunun etkili olacağı söylenebilir.

2023 yılına ait TR72 bölgesinin ilçe bazındaki nüfus dağılımına göre (Harita 1) Kayseri iline bağlı Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçeleri, bölgedeki en yoğun nüfusa sahip ilçeler olarak öne çıkmaktadır. Bu ilçeler, hem nüfus hem de yerleşim yoğunluğu açısından TR72 bölgesinin en önemli demografik merkezlerini oluşturmaktadır. Kayseri ilinin bu merkezi ilçelerinde, bölgenin nüfusunun büyük bir kısmı toplanmıştır ve kentsel yapı, bu nüfus yoğunluğunu destekleyen hizmet ve altyapı sistemlerine sahiptir. Bu durum, Kayseri'nin merkezi ilçelerinin sosyo-ekonomik açıdan canlı ve dinamik olduğunu göstermektedir.

Bu merkezlere karşılık Sivas ve Yozgat illerine bağlı kırsal ilçelerde nüfus yoğunluğu oldukça düşük kalmaktadır. Özellikle Sivas'ın Divriği, Kangal ve Yozgat'ın Akdağmadeni gibi ilçeleri, TR72 bölgesinde nüfusun en seyrek dağıldığı yerlerdir. Bu kırsal bölgelerde, nüfus yoğunluğu oldukça azdır ve bu ilçeler, genellikle geniş yüzölçümlerine rağmen düşük nüfus oranlarına sahip olduklarından, yerleşim birimlerinin daha dağınık olduğu gözlemlenmektedir. Kırsal altyapı ve ekonomik faaliyetlerin sınırlı olduğu bu bölgeler, sosyo-ekonomik açıdan daha az gelişmiş durumda olabilirler ve nüfusun bölgesel yoğunluk haritasında alt sıralarda yer almaktadırlar.

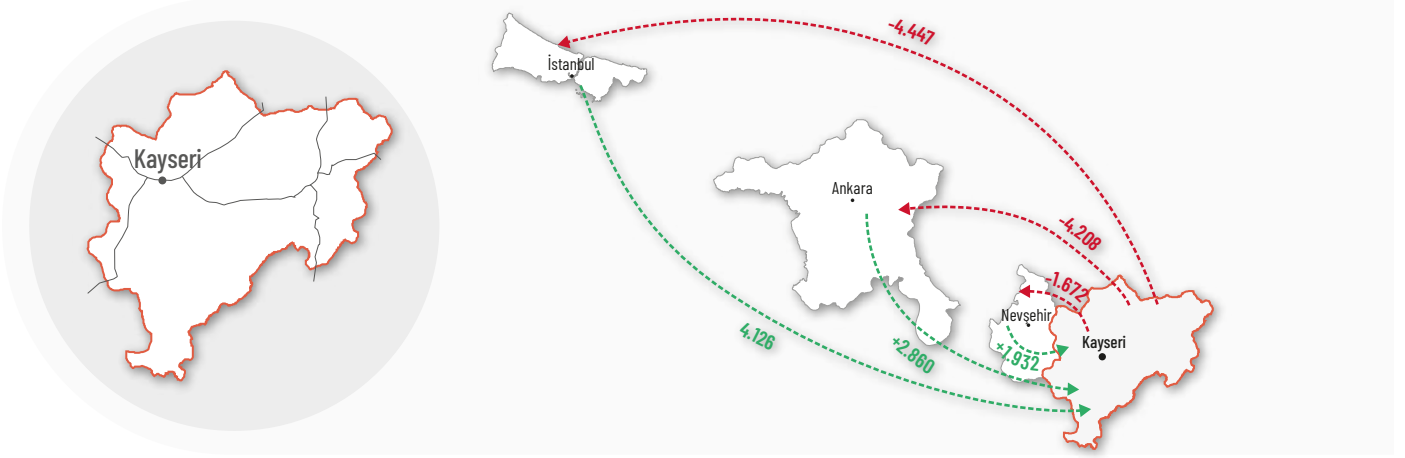
Genel olarak TR72 bölgesinde nüfus yoğunluğu, Kayseri'nin merkezi ilçelerinde yoğunlaşmışken, Sivas ve Yozgat'ın kırsal kesimlerinde nüfus daha seyrek bir şekilde dağılmıştır. Bu nüfus dağılımı, bölgenin demografik yapısında ciddi farklılıklar yaratmaktadır. Özellikle Kayseri'nin merkez ilçeleri yoğun nüfuslu ve daha gelişmiş kentsel bölgeler olarak öne çıkarken, Sivas ve Yozgat'ın kırsal ilçeleri, düşük nüfus yoğunluğuna sahip kırsal ve tarım ağırlıklı bölgeler olarak kalmaktadır. Bu durum, bölgedeki sosyo-ekonomik gelişim farklarını da yansıtmaktadır.

Harita 2 incelendiğinde Kayseri iline bağlı Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçelerinin en yoğun nüfusa sahip olduğu görülmektedir. Bu ilçeler, yoğun nüfuslarıyla TR72 bölgesinin demografik ve ekonomik merkezi olarak kabul edilir. Kayseri ilinin bu ilçelerinde kentsel gelişim daha hızlı olup, nüfusun büyük bir kısmı buralarda toplanmıştır. Bölgenin ekonomik altyapısı ve hizmet sektörü de bu yoğunluğu karşılayacak şekilde gelişmiştir.

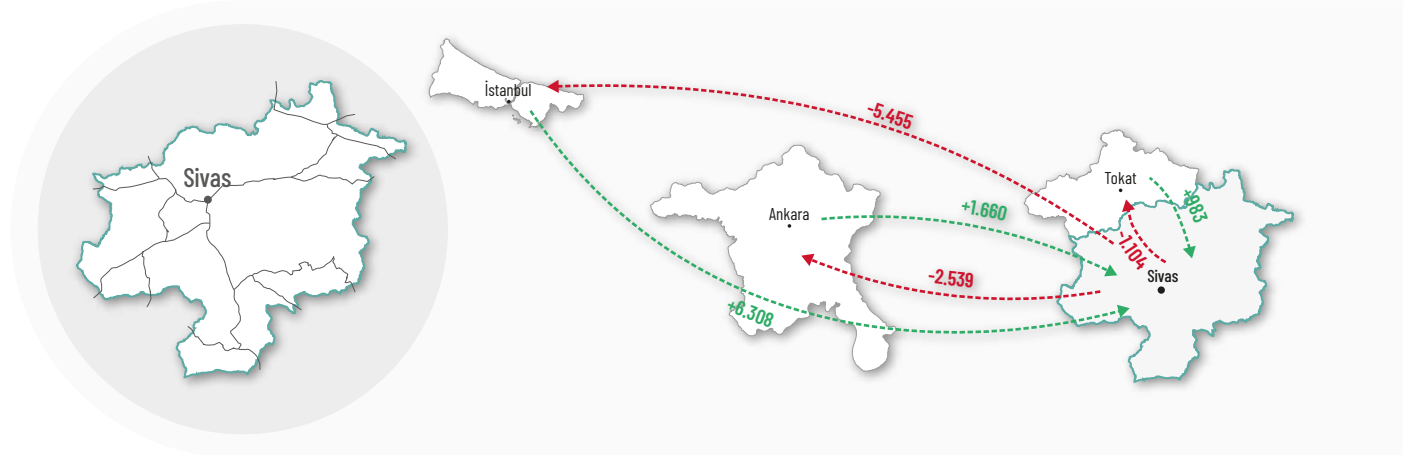
Buna karşılık Sivas ve Yozgat illerinin kırsal bölgelerinde yer alan ilçelerde nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür. Özellikle Zara, Kangal, Divriği ve Akdağmadeni gibi ilçeler, daha seyrek nüfuslu kırsal bölgeleri temsil eder. Bu ilçeler, TR72 bölgesinde nüfusun en az yoğun olduğu yerleşim birimlerini oluşturmaktadır. Kırsal yerleşimlerin az gelişmişliği ve göç eğilimleri, bu bölgelerdeki nüfusun düşük kalmasına neden olmuştur.

Sonuç olarak Kayseri'nin merkezi ilçelerinde yüksek nüfus yoğunluğu dikkat çekerken, kırsal kesimlerde nüfusun oldukça seyrek dağıldığı görülmektedir. Bu durum, bölgenin demografik yapısı ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinde önemli bir farklılığa işaret etmektedir. Kentsel bölgelerde ekonomik büyüme ve hizmet altyapısı gelişmişken, kırsal bölgelerde bu gelişim sınırlı kalmıştır.

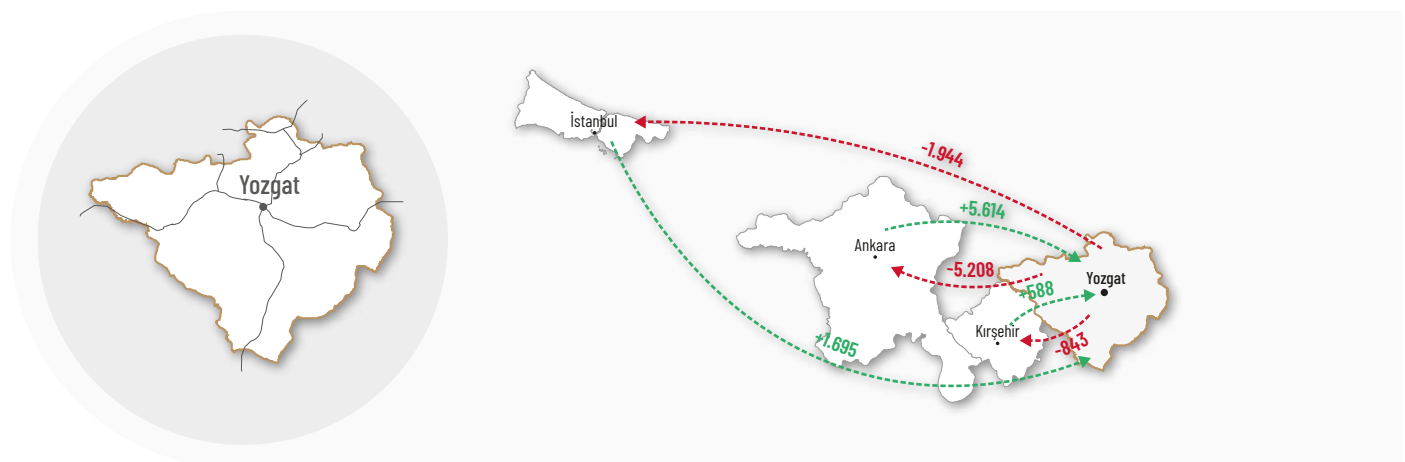
Harita 3. Kayseri İli ile Diğer İller Arası Göç İlişkisi

Harita 4. Sivas İli ile Diğer İller Arası Göç İlişkisi

Harita 5. Yozgat İli ile Diğer İller Arası Göç İlişkisi

Kaynak: TÜİK, 2023

Kayseri, Sivas ve Yozgat illeri arasındaki göç ilişkilerini gösteren şemalar bu illerin diğer illerle olan göç hareketliliğini ve dinamiklerini ortaya koymaktadır. Her bir il, farklı illerden göç almakta ve farklı illere göç vermektedir. Bu göç hareketleri, hem bölgenin demografik yapısını hem de sosyo-ekonomik faktörleri etkilemektedir.

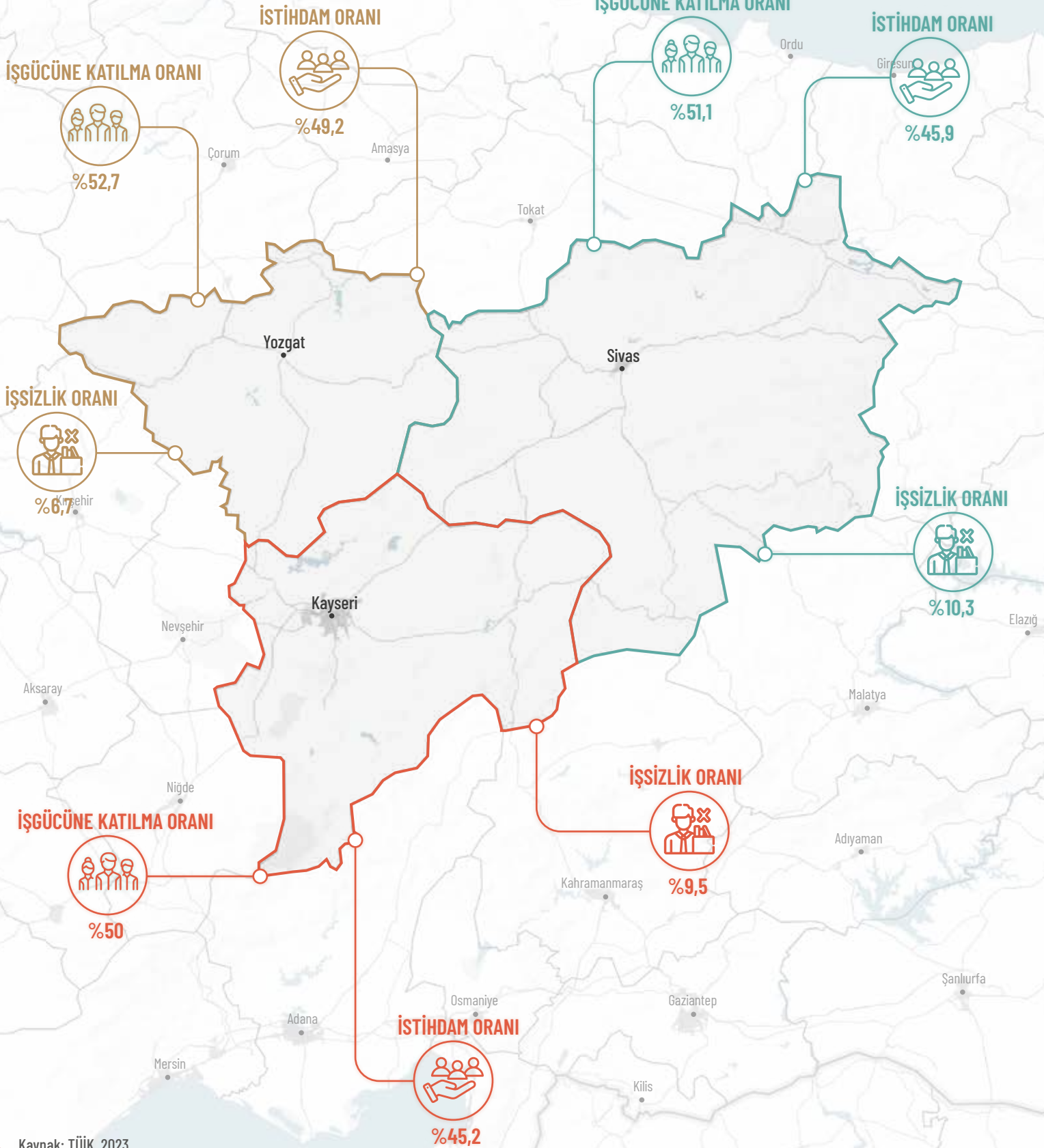
Kayseri ili (Harita 3) hem göç alan hem de göç veren bir şehir olarak dikkat çekmektedir. Özellikle İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlere göç vermesi öne çıkmaktadır. Kayseri'den İstanbul'a 4.447 kişi, Ankara'ya ise 1.408 kişi göç etmiştir. Nevşehir'e de 1.675 kişi göç vererek çevresindeki illerle göç ilişkisini sürdürmektedir. Buna karşın, Kayseri'nin özellikle çevre illerden önemli miktarda göç aldığı görülmektedir. Adana'dan 4.120 kişi, Mersin'den 2.960 kişi ve Nevşehir'den 1.932 kişi Kayseri'ye göç etmiştir. Bu durum, Kayseri'nin bölge içi bir cazibe merkezi olduğunu ve ekonomik, sosyal olanaklarının diğer illere kıyasla daha fazla tercih edildiğini göstermektedir. Kayseri, hem iç göçle nüfus kazanırken, büyük şehirlere göç vererek nüfus kaybı yaşamaktadır.

Sivas ili (Harita 4) büyük ölçüde göç veren bir il olarak öne çıkmaktadır. Özellikle İstanbul'a 5.455 kişi göç vermiştir, bu da Sivas'ın en fazla göç verdiği şehirlere biri olduğunu göstermektedir. Ayrıca Ankara'ya 2.539 kişi göç etmiştir. Bu göç kayıplarına karşılık, Sivas bazı illerden de göç kazanmaktadır. Özellikle Ankara'dan 3.308 kişi ve Tokat'tan 2.502 kişi Sivas'a göç etmiştir. Ancak bu kazançlar, İstanbul ve diğer büyük şehirlere verilen göç kayıplarına kıyasla daha azdır. Sivas'ın hem Ankara ile karşılıklı göç ilişkisi bulunduğu hem de çevresindeki illerle göç akışı olduğu görülmektedir.

Yozgat ili ise (Harita 5) büyük oranda göç veren bir yapı sergilemektedir. Özellikle Ankara'ya 5.208 kişi göç vermiş olması, bu şehrin Yozgat'tan en fazla göç alan il olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde İstanbul'a 1.944 kişi göç verilmiştir. Yozgat, büyük şehirlere göç verirken, komşu illerden göç almaktadır. Kırşehir'den 2.168 kişi ve Kırıkkale'den 1.588 kişi Yozgat'a göç etmiştir. Buna karşın, Yozgat'tan da Kırşehir'e 843 kişi göç etmiştir. Yozgat, özellikle yakın çevresiyle bir göç ilişkisi içindedir, ancak büyük illere daha fazla göç verdiği için nüfus kaybı yaşamaktadır.

Bölge illerinden en fazla göç hareketliliği İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlere yaşanmaktadır. Kayseri, Sivas ve Yozgat illeri büyük şehirlere nüfus verirken, çevre illerden daha küçük ölçeklerde göç almakta ve bu göç hareketleri illerin nüfus yapısında dalgalanmalara neden olmaktadır. Kayseri, çevre illerden göç alma konusunda daha başarılı bir performans sergilerken, Sivas ve Yozgat daha çok göç veren iller arasında yer almaktadır. Bu göç hareketleri, illerin ekonomik, sosyal ve demografik yapılarını etkilemekte, özellikle büyük şehirlerin çekim merkezi olduğu bir göç dinamiği yaratmaktadır.

2.4.2. İş Gücü ve İstihdam

Kaynak: TÜİK, 2023

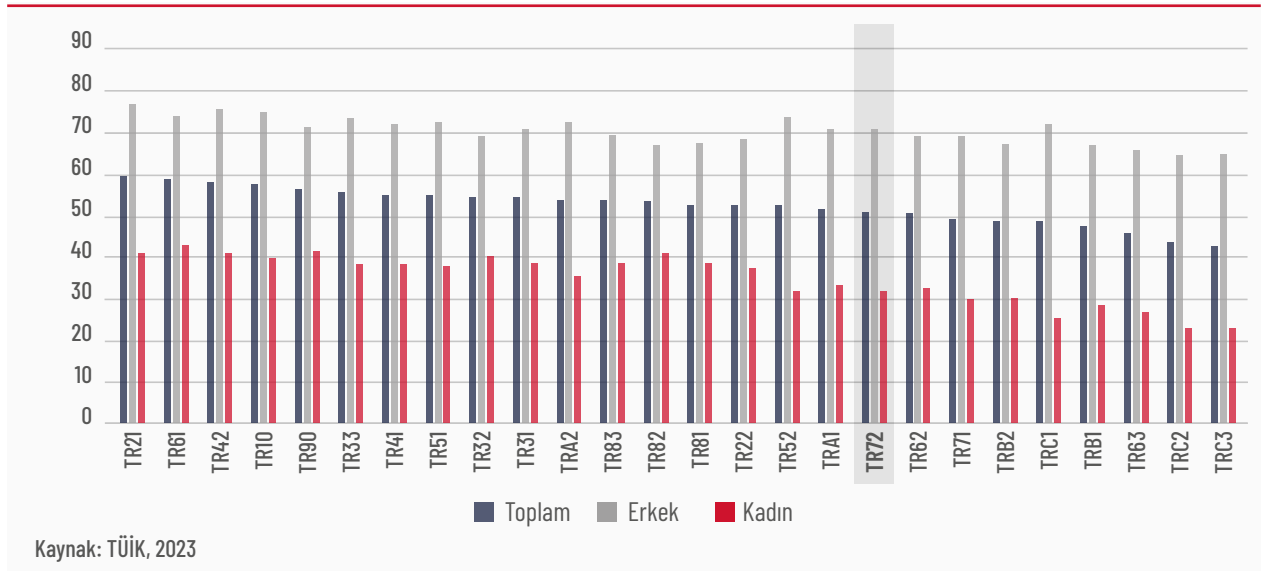
TR72 Bölgesini kapsayan illere ait iş gücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranları, her ilin iş piyasasına ilişkin farklılıklar incelendiğinde; Kayseri ilinde iş gücüne katılım oranı %50 seviyesindedir. Bu oran, çalışma çağındaki nüfusun yarısının aktif olarak iş gücüne katıldığını göstermektedir. İstihdam oranı ise %45,2 olup, iş gücüne katılanların önemli bir kısmının istihdam edildiğini ifade etmektedir.

Sivas ilinde iş gücüne katılım oranı %51,1'dir. Bu oran, Sivas'ta çalışma çağındaki nüfusun yarısından fazlasının iş gücünde yer aldığını ortaya koymaktadır. İstihdam oranı %45,9 olup, iş gücüne katılan nüfusun büyük bir kısmının istihdam edildiğini göstermektedir.

Yozgat ilinde iş gücüne katılım oranı %52,7 ile diğer illere kıyasla daha yüksektir. Bu oran, çalışma çağındaki nüfusun yarısından fazlasının iş gücüne katıldığını göstermektedir. İstihdam oranı %49,2 olup, iş gücüne katılan nüfusun büyük bir bölümünün istihdam edildiği görülmektedir. İşsizlik oranı %6,7 ile diğer illere kıyasla düşük bir seviyededir, bu da Yozgat'ta iş bulma olanaklarının göreceli olarak daha fazla olduğunu göstermektedir.

Kayseri ilinde iş gücüne katılım ve istihdam oranları Türkiye ortalamasına yakın seyretmekte olup, %9,5'lik işsizlik oranı ile işsizlik seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir. Sivas'ta ise iş gücüne katılım oranı %51,1, istihdam oranı %45,9 düzeyinde olup, %10,3 işsizlik oranı ile dikkat çekmektedir. Yozgat ili, %52,7 iş gücüne katılım ve %49,2 istihdam oranı ile bölgede en iyi performansı sergileyen illerden biri olarak öne çıkmakta olup, %6,7 işsizlik oranı ile iş gücü piyasasında daha olumlu bir tablo çizmektedir.

Grafik 6. Düzey 2 Bölgeleri İş Gücüne Katılım Oranları (%)

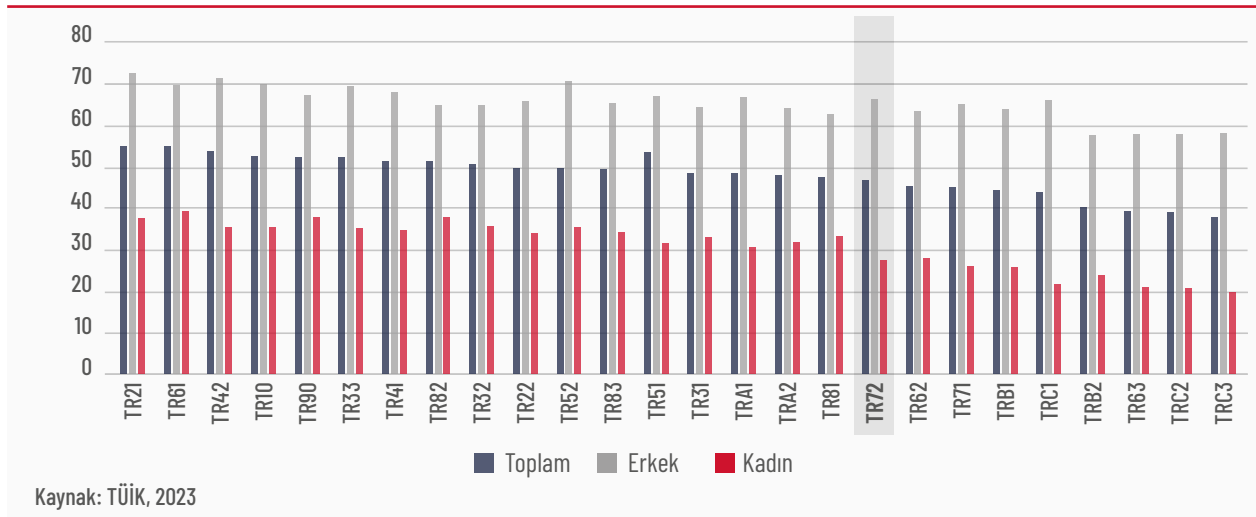
Düzye 2 Bölgeleri İş Gücüne Katılım Oranları incelendiğinde (Grafik 6) iş gücüne katılım oranları açısından önde gelen bölgelerden biri TR21 bölgesidir. Bu bölgede erkeklerin iş gücüne katılım oranı %70'in üzerine çıkarken, kadınların katılım oranı da %40'ın üzerindedir. Benzer şekilde TR61 ve TR42 bölgeleri de hem erkeklerin hem de kadınların iş gücüne katılım oranlarının yüksek olduğu bölgeler arasında yer almaktadır. Bu bölgelerde, kadınların iş gücüne katılımı %30-40 seviyelerine ulaşarak Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Bu bölgelerdeki yüksek oranlar, sanayileşme, iş fırsatlarının çeşitliliği ve kadınların iş gücüne katılımını destekleyen dinamiklerin güçlü olduğunu göstermektedir.

Grafikte iş gücüne katılım oranları açısından geride kalan bölgeler ise TRC3, TRC2 ve TR63 bölgeleridir. Bu bölgelerde kadınların iş gücüne katılım oranı %30'un altına düşerken, erkeklerin iş gücüne katılım oranı %60 civarında kalmaktadır. Özellikle TRC2 bölgesi, kadınların iş gücüne katılımında en düşük seviyeye sahip bölgelerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu, bölgedeki ekonomik zorluklar, sosyal normlar ve kadınların iş gücüne katılımını sınırlayan kültürel faktörlerle bağlantılı olarak değişiklik göstermektedir.

TR72 bölgesi (Kayseri, Sivas, Yozgat), iş gücüne katılım oranları açısından erkeklerin iş gücüne katılımında %70 seviyelerindeyken, kadınların iş gücüne katılım oranı %30-40 bandında kalmaktadır. Kayseri gibi sanayi potansiyeli yüksek illeri barındırmasına rağmen, kadınların iş gücüne katılımı bölgesel oranda yeterli düzeyde değildir. TR72 bölgesinde kadınların iş gücüne katılım oranının düşük olması, bölgedeki ekonomik kalkınma ve iş piyasasındaki fırsatların sınırlı olduğunu düşündürmektedir. Sivas ve Yozgat gibi daha kırsal ve tarıma dayalı ekonomilerde de bu durum daha belirgin hale gelmektedir.

Grafikte önde gelen bölgeler arasında yer alan TR21, TR61 ve TR42 bölgeleri, sanayileşmiş yapıları ve kadınların iş gücüne daha fazla katılımını sağlayan sosyal dinamikleriyle dikkat çekerken, TRC3, TRC2 ve TR63 gibi bölgeler ise iş gücüne katılım oranlarının düşük olduğu bölgeler olarak öne çıkmaktadır. TR72 bölgesi, iş gücüne katılım açısından geride kalan bölgeler arasında yer almakta, özellikle kadınların iş gücüne katılımı açısından belirgin bir eksiklik görülmektedir.

Grafik 7. Düzey 2 Bölgeleri İstihdam Oranları (%)

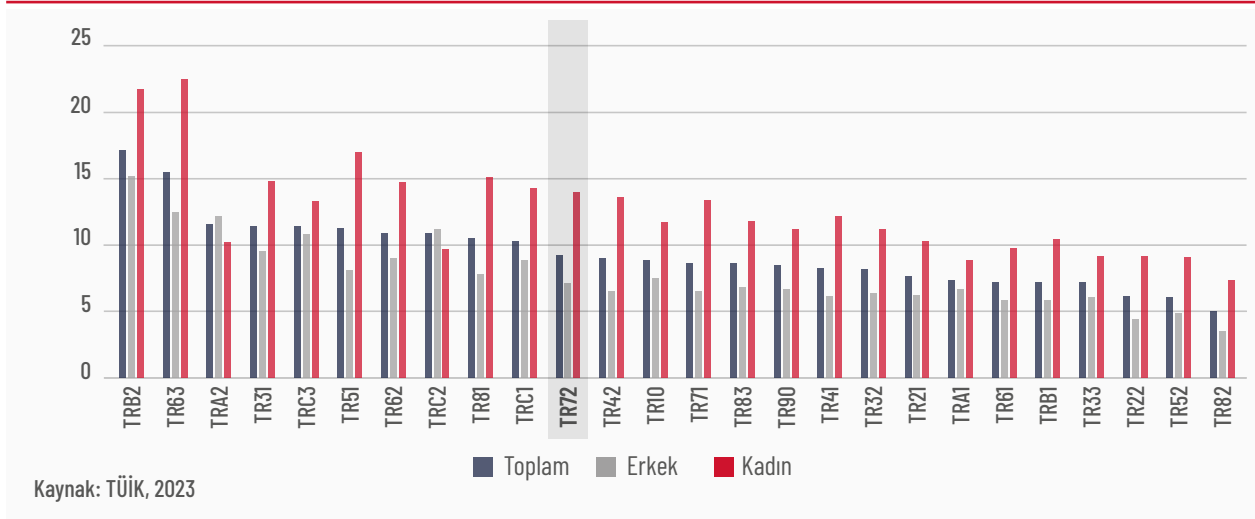

Grafik 7'de görüldüğü üzere, TR72 bölgesinde toplam istihdam oranı yaklaşık %50 seviyesindedir. Bu oranın, Türkiye genelindeki birçok bölgeye kıyasla ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Ancak, bu yüksek istihdam oranı büyük ölçüde erkek istihdamının (%70'e yakın) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Kadın istihdam oranı ise %30'un biraz üzerinde seyretmekte olup, erkeklerle kıyaslandığında oldukça düşük kalmaktadır. Bu da TR72 bölgesinde istihdamda belirgin bir cinsiyet farkının var olduğunu göstermektedir.

Grafikte genel olarak, Türkiye'deki çoğu bölgede benzer bir eğilim gözlemlenmektedir: Erkek istihdam oranları neredeyse her bölgede kadın istihdam oranlarından belirgin şekilde yüksektir. TR72 gibi diğer bölgelerde de kadın istihdamı %40'ın altında kalmaktadır, bu da Türkiye genelinde cinsiyet eşitsizliğinin yaygın bir sorun olduğunu vurgulamaktadır. TR72'nin %50 civarında seyreden toplam istihdam oranı erkeklerin yüksek katılımıyla sağlanırken, kadınların iş gücüne katılımı erkeklerle kıyasla oldukça düşük seviyelerde kalmaktadır.

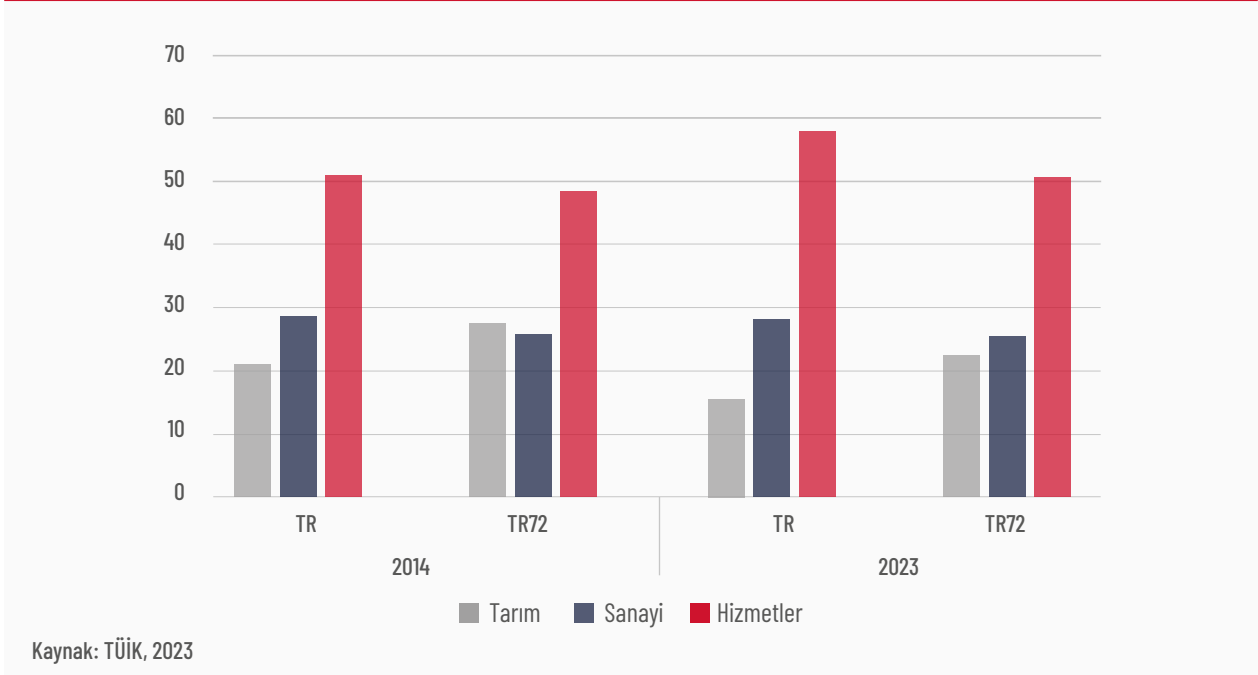
Düzyer 2 bölgelerinde kadınların istihdama katılımına bakarak bölgeler arasında ciddi farklar olduğunu göstermektedir. TR72 bölgesinde kadınların iş gücüne katılımının artırılması, bu bölgenin toplam istihdam oranlarını daha da yukarı çekebilir ve cinsiyet eşitsizliğini azaltarak daha dengeli bir iş gücü dağılımına katkı sağlayabilir. Kadın istihdamının artması, yalnızca TR72 bölgesinde değil, genel olarak Türkiye'de daha sürdürülebilir ve dengeli bir ekonomik yapının oluşmasına yardımcı olacaktır.

Grafik 8. Düzyer 2 Bölgeleri İşsizlik Oranları (%)

Grafik 8 incelendiğinde Türkiye genelinde kadın işsizlik oranlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. TR72 bölgesi (Kayseri, Sivas, Yozgat) de bu eğilime paralel olarak dikkat çekmektedir. TR72 bölgesinde toplam işsizlik oranı %9 civarında olup, Türkiye ortalamasına yakın bir düzeydedir. Erkeklerde işsizlik oranı %7-8 seviyelerinde iken, kadınlarda bu oran %11-12 civarındadır. Bu durum, TR72 bölgesinde kadınların iş gücüne katılımında erkeklere kıyasla daha fazla zorluk yaşadığını ortaya koymaktadır. TR72 bölgesinde kadın işsizlik oranlarının erkeklere göre belirgin şekilde yüksek olması, bölgedeki iş gücü piyasasında cinsiyet temelli bir dengesizlik olduğunu göstermektedir.

Grafik 9. 2014-2023 Yılları Türkiye ve TR72 İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İstihdam Oranları (%)

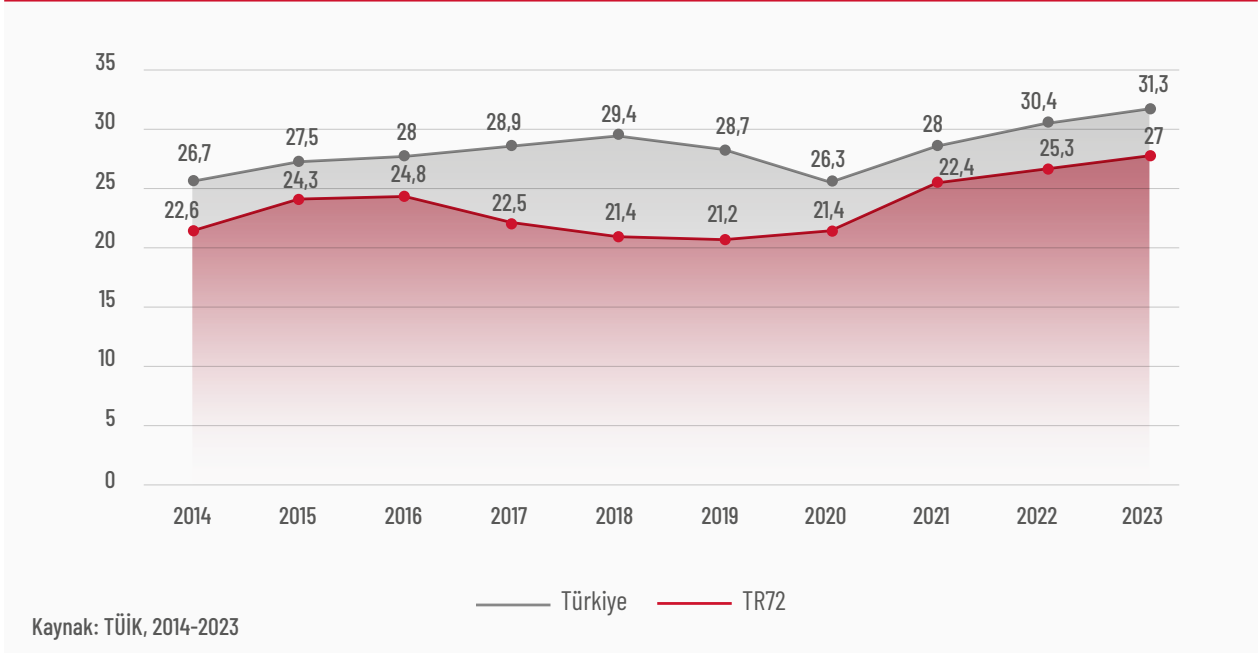

Grafik 9 incelendiğinde 2014 ve 2023 yılları arasında Türkiye genelinde ve TR72 bölgesinde (Kayseri, Sivas, Yozgat) tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde istihdamın değişimi 2014 yılında Türkiye genelinde tarım sektörü %20'nin üzerinde bir orana sahipken sanayi sektörü %20-%30 civarında seyretmiştir. Bu dönemde en yüksek istihdam oranı hizmet sektöründe olup, istihdamın yaklaşık %50'si bu sektörde gerçekleşmiştir. TR72 bölgesinde ise tarım sektöründeki istihdam oranı Türkiye ortalamasına yakın olup, sanayi sektöründe %20'nin biraz altında bir istihdam oranı görülmektedir. Hizmet sektörü TR72'de de en yüksek istihdam oranına sahip olsa da Türkiye genelindeki oranla kıyaslandığında biraz daha düşüktür.

2023 yılına gelindiğinde, tarım sektöründeki istihdam oranı Türkiye genelinde %15'e gerilemiştir. Sanayi sektörü ise %25'e yaklaşarak hafif bir artış göstermiştir. Hizmet sektörü ise yine en yüksek istihdam oranına sahip olmaya devam etmiş ve yaklaşık %50'lik bir oranla istihdamdaki baskın konumunu korumuştur. TR72 bölgesinde de benzer bir eğilim gözlenmiştir. Tarım sektörü istihdamı Türkiye ortalamasının üzerinde kalmasına rağmen bir düşüş yaşamış, sanayi sektörü ise artış göstererek %20'nin üzerinde bir paya ulaşmıştır. Hizmet sektörü TR72'de yine %50'ye yakın bir istihdam oranıyla en baskın sektör olmayı sürdürmüştür.

Hem Türkiye genelinde hem de TR72 bölgesinde hizmet sektörü, 2014 ve 2023 yılları arasında en yüksek istihdam oranına sahip sektör olarak öne çıkmıştır. Her iki bölgede de tarım sektöründeki istihdam oranı zamanla azalırken, sanayi sektörü istihdamında hafif bir artış gözlenmiştir. TR72 bölgesinde tarım sektörü hala nispeten önemli bir istihdam kaynağı olarak öne çıkarken, hizmet sektörü genel olarak en büyük istihdam sağlayan sektör olmaya devam etmektedir.

Grafik 10. Yıllara Göre Türkiye ve TR72 Bölgesi Kadın İstihdamı Oranları (%)

Yıllara Göre Türkiye ve TR72 Bölgesi Kadın İstihdamı Oranları incelendiğinde (Grafik 10) Türkiye genelindeki kadın istihdam oranları ile TR72 bölgesindeki oranlar arasında belirgin farklılıklar olduğu gözlemlenmektedir. Verilere göre, Türkiye genelinde kadın istihdam oranları, TR72 bölgesine kıyasla daha yüksek seviyelerde seyretmiş ve yıllar içerisinde daha istikrarlı bir artış göstermiştir.

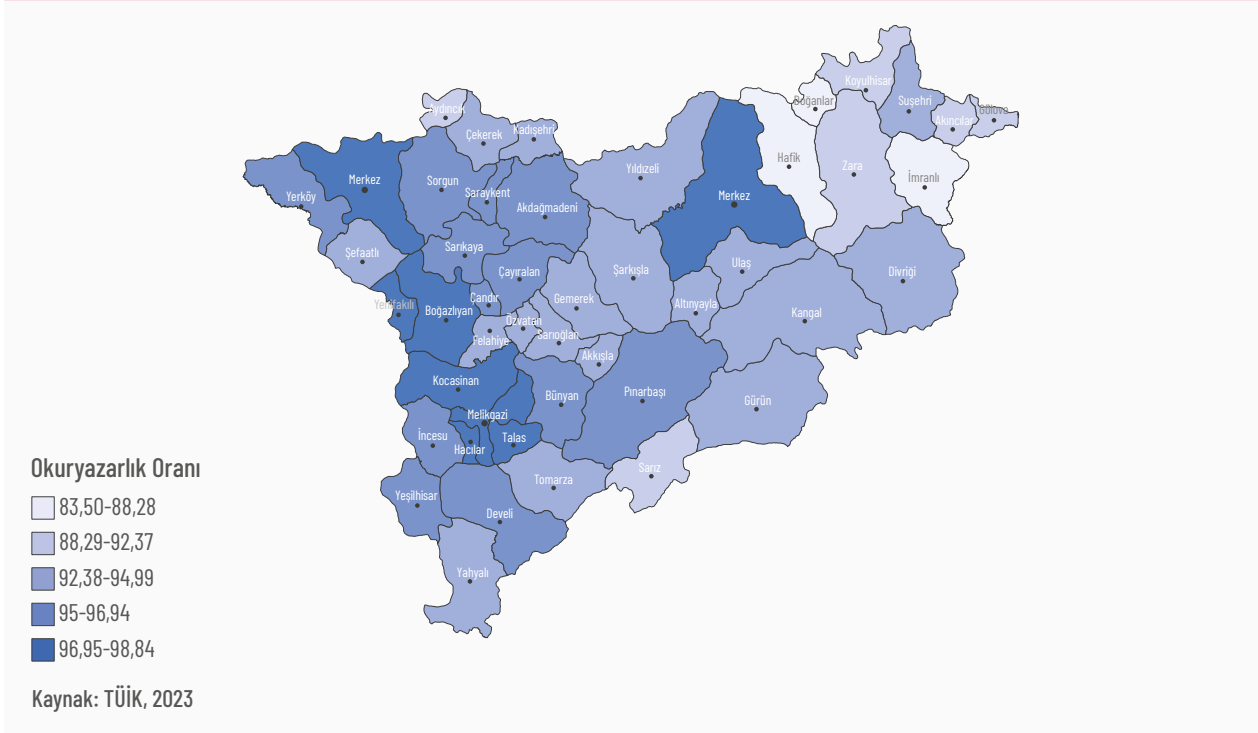
2014 yılında Türkiye genelinde kadın istihdam oranı %26,7 seviyesinde başlamış, yıllar içerisinde istikrarlı bir artış göstererek 2023 yılında %31,3'e yükselmiştir. 2019 yılında %29,4 seviyesine kadar çıkan kadın istihdam oranı, 2020 yılında pandeminin etkisiyle %26,3'e gerilemiştir. Ancak sonraki yıllarda toparlanma gözlenmiş ve 2023 yılı itibarıyla %31,3 seviyesine ulaşılmıştır. Bu veriler, Türkiye genelinde kadın istihdamında uzun vadede bir artış trendinin bulunduğunu göstermektedir.

TR72 bölgesine bakıldığında ise, 2014 yılında kadın istihdam oranı %22,6 seviyesindeyken, 2023 yılına gelindiğinde bu oran %27'ye yükselmiştir. TR72 bölgesinde kadın istihdamı, Türkiye geneline kıyasla daha düşük bir seviyede seyretmiş ve daha belirgin dalgalanmalar yaşamıştır. Özellikle 2016 ile 2019 yılları arasında istihdam oranlarında sürekli bir düşüş gözlenmiş ve 2019 yılında %21,2 ile en düşük seviyeye ulaşmıştır. 2020 yılından itibaren ise kadın istihdamında toparlanma başlamış ve 2023 yılında %27 seviyesine çıkmıştır.

Türkiye genelindeki kadın istihdam oranı, TR72 bölgesine göre daha yüksek ve istikrarlı bir artış sergilerken, TR72 bölgesinde kadınların iş gücüne katılımı daha düşük seviyelerde kalmıştır. Bu durum, TR72 bölgesinde kadın istihdamını artıracak politika ve stratejilere ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle 2016-2019 yılları arasındaki belirgin düşüş, TR72 bölgesinde kadınların istihdamda karşılaştığı zorlukların altını çizmektedir. Bu bağlamda, bölgedeki kadınların iş gücüne katılımını artırmaya yönelik destekleyici adımların atılması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

2.4.3. Eğitim

Harita 6. TR72 Bölgesi İlçe Bazında Okuryazarlık Oranları

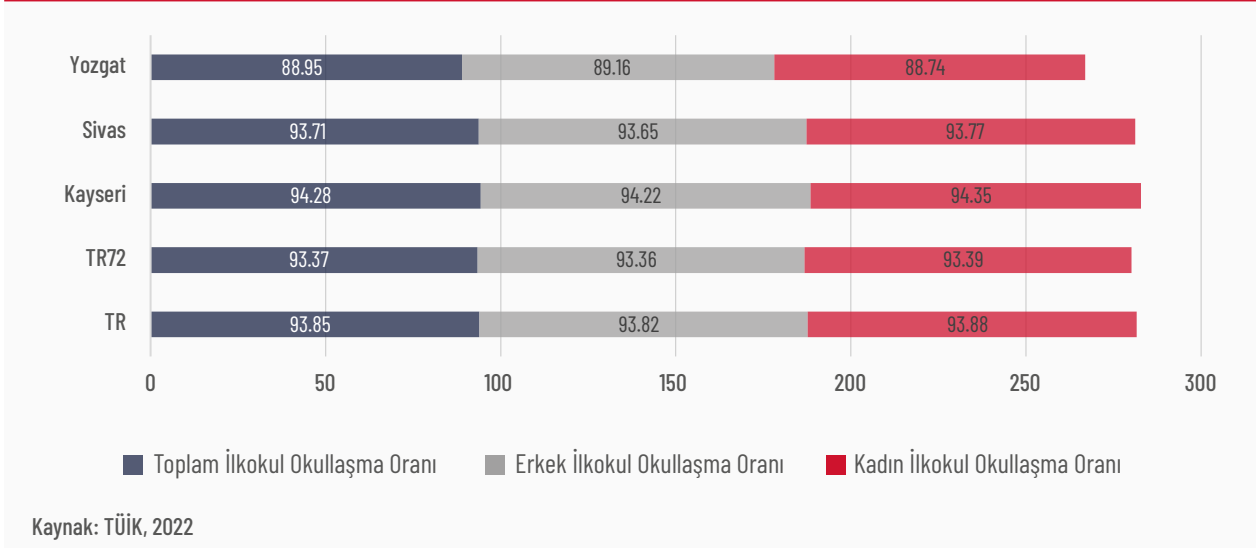
Harita 6 incelendiğinde Kayseri iline bağlı ilçeler, özellikle Kocasinan, Melikgazi, Talas ve Hacılar gibi merkez ilçeler, en yüksek okuryazarlık oranlarına sahip bölgeler arasında yer almakta olup, %96,95 ile %98,84 aralığında bir okuryazarlık oranına sahiptir. Bu ilçeler, bölgedeki eğitim imkanlarının daha gelişmiş olduğu, nüfusun daha yoğun olduğu ve dolayısıyla eğitim hizmetlerine daha iyi erişim sağlandığı yerler olarak öne çıkmaktadır.

Buna karşılık, Sivas ve Yozgat'a bağlı kırsal bölgelerde okuryazarlık oranlarının görece daha düşük olduğu gözlemlenmektedir. Örneğin, Yozgat'ın Akdağmadeni, Sarıkaya ve Sorgun gibi ilçelerinde okuryazarlık oranları %88,29 ile %92,37 aralığında olup, bu oranlar bölgenin kırsal yapısı ve eğitim hizmetlerine erişimde yaşanan zorlukları yansıtabilir. Benzer şekilde, Sivas'ın doğusunda yer alan Zara, Divriği ve Kangal gibi ilçelerde de okuryazarlık oranları %88,29 ile %92,37 arasında seyretmektedir.

Haritadaki daha düşük okuryazarlık oranları genellikle kırsal ve dağınık nüfusa sahip ilçelerde görülmektedir. Bu bölgelerdeki okuryazarlık oranlarının daha düşük olması, eğitim imkanlarının kısıtlı olabileceği veya nüfusun büyük bir kısmının tarım ve hayvancılık gibi sektörlerde çalışarak eğitim imkanlarından yeterince yararlanamadığını gösterebilir.

TR72 bölgesinde, Kayseri'nin merkez ilçeleri yüksek okuryazarlık oranları ile dikkat çekerken, Sivas ve Yozgat'a bağlı kırsal ilçeler ise görece daha düşük okuryazarlık oranlarına sahiptir. Bu durum, bölgenin merkez ilçelerinde eğitim seviyesinin ve erişiminin daha iyi olduğunu, kırsal bölgelerde ise eğitime erişimde zorluklar yaşandığını göstermektedir. Bu nedenle, kırsal ilçelerde okuryazarlık oranlarının artırılması için eğitim olanaklarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Grafik 11. İlkokul Net Okullaşma Oranı (%)

Grafik 11 incelendiğinde Türkiye genelinde ilkökul net okullaşma oranı %93,85 seviyesinde olduğu görülmektedir. Erkeklerde bu oran %93,82, kadınlarda ise %93,88'dir. Cinsiyetler arasında fark neredeyse yoktur ve her iki cinsiyet için de okullaşma oranları oldukça yüksek düzeydedir.

TR72 bölgesinde toplam ilkökul okullaşma oranı %93,37'dir. Erkek öğrencilerde bu oran %93,36, kadın öğrencilerde ise %93,39'dur. TR72 bölgesinde de cinsiyetler arasında çok küçük farklar bulunmakta, erkek ve kadın öğrencilerin okullaşma oranları birbirine oldukça yakındır.

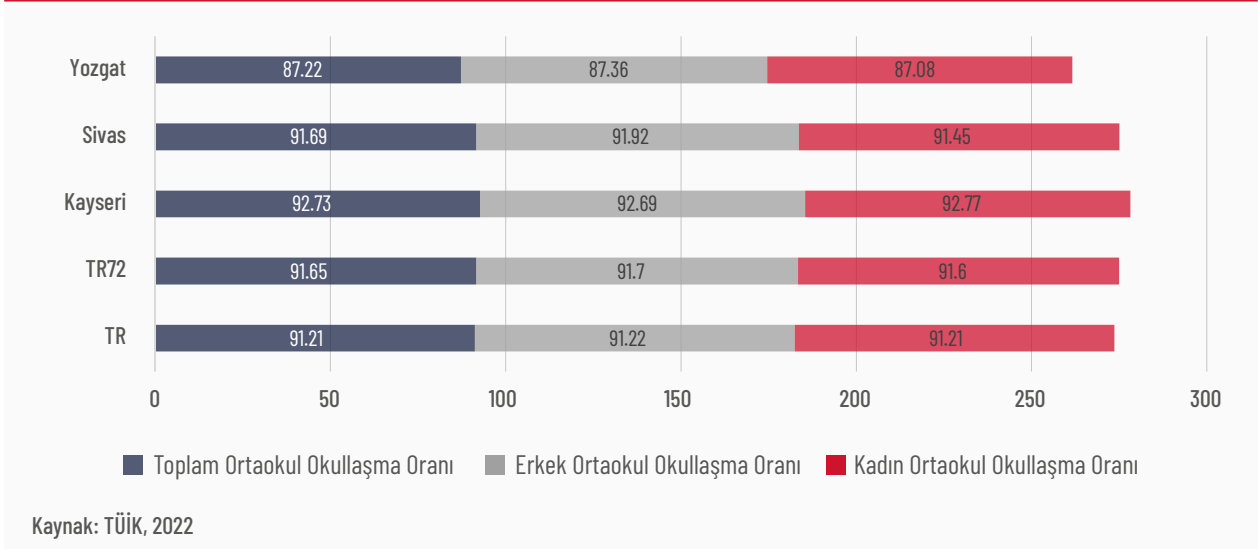
Kayseri ili, TR72 bölgesinde en yüksek ilkökul okullaşma oranına sahip olup, toplam okullaşma oranı %94,28'dir. Erkeklerde ilkökul okullaşma oranı %94,22, kadınlarda ise %94,35'tir. Kayseri'de kadınların ilkökul okullaşma oranı erkeklerden hafif bir farkla daha yüksektir.

Sivas ilinde toplam ilkökul okullaşma oranı %93,71 seviyesindedir ve bu oran TR72 ortalamasına ve Türkiye geneline oldukça yakındır. Erkeklerde ilkökul okullaşma oranı %93,65, kadınlarda ise %93,77'dir. Sivas'ta da cinsiyetler arasında belirgin bir fark bulunmamaktadır.

Yozgat ilinde toplam ilkökul okullaşma oranı %88,95 olup, bu oran TR72 bölgesindeki en düşük okullaşma oranıdır. Erkeklerde ilkökul okullaşma oranı %89,16, kadınlarda ise %88,74'tür. Yozgat'ta erkeklerin okullaşma oranı kadınlara göre biraz daha yüksek olsa da, her iki cinsiyetin okullaşma oranları TR72 ortalamasının ve Türkiye genelinin oldukça altındadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, TR72 bölgesi ve Türkiye genelinde ilkökul okullaşma oranları oldukça yüksek seviyelerde seyretmektedir. Kayseri, yüksek okullaşma oranlarıyla öne çıkarken, Yozgat ilinde okullaşma oranlarının düşük olması bu bölgede eğitime erişimin artırılması gerektiğini göstermektedir. Cinsiyetler arasında ise büyük farklılıklar bulunmamakta, kadın ve erkek öğrencilerin okullaşma oranları neredeyse eşit düzeydedir.

Grafik 12. Ortaokul Okullaşma Oranı (%)

Grafik 12 incelendiğinde Türkiye genelinde ortaokul okullaşma oranı %91,21 seviyesinde olduğu görülmektedir. Erkeklerde bu oran %91,22 iken, kadınlarda %91,21 olarak tespit edilmiştir. Türkiye genelinde kadın ve erkek okullaşma oranları neredeyse eşittir ve cinsiyetler arasında herhangi bir belirgin fark bulunmamaktadır.

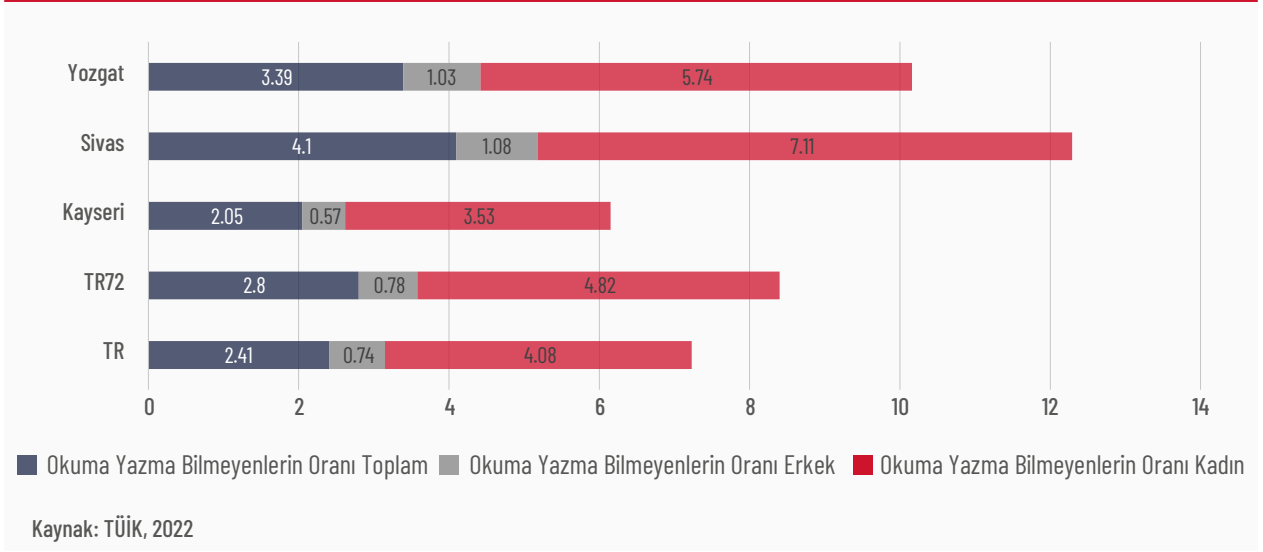
TR72 bölgesinde ise toplam ortaokul okullaşma oranı %91,65'tir. Bu oran Türkiye ortalamasının biraz üzerinde olup, erkek öğrencilerde %91,7, kadın öğrencilerde ise %91,6 seviyesindedir. TR72 bölgesinde de cinsiyetler arasında okullaşma oranları açısından belirgin bir fark gözlemlenmemektedir.

İllere göre incelendiğinde, Kayseri ilinde toplam ortaokul okullaşma oranı %92,73 ile TR72 bölgesinde en yüksek düzeydedir. Erkeklerde bu oran %92,69 iken, kadınlarda %92,77'dir. Kayseri'de kadınların okullaşma oranı erkeklere göre biraz daha yüksektir.

Sivas ilinde ise toplam okullaşma oranı %91,69 seviyesinde olup, TR72 bölgesi ve Türkiye ortalamasına yakındır. Erkek öğrencilerde okullaşma oranı %91,92, kadın öğrencilerde ise %91,45'tir. Sivas'ta erkeklerin okullaşma oranı kadınlardan biraz daha yüksektir.

Yozgat iline bakıldığında, toplam okullaşma oranının %87,22 olduğu görülmektedir. Bu oran TR72 bölgesindeki diğer illere ve Türkiye genel ortalamasına göre daha düşüktür. Erkeklerde okullaşma oranı %87,36, kadınlarda ise %87,08 seviyesindedir. Yozgat, hem erkeklerde hem de kadınlarda en düşük okullaşma oranına sahip il olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 13. Okuma Yazma Bilmeyenlerin Oranı (%)

Grafik 13 incelendiğinde Türkiye genelinde okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranı %2,41 olduğu görülmektedir. Erkeklerde bu oran %0,74 iken, kadınlarda %4,08 seviyesindedir. Bu durum, kadınların okuma yazma konusunda daha büyük bir dezavantaja sahip olduğunu göstermektedir.

TR72 bölgesinde ise okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranı %2,8'dir. Erkeklerde bu oran %0,78, kadınlarda ise %4,82 olarak tespit edilmiştir. TR72 bölgesinde de Türkiye geneline benzer şekilde, kadınlar arasında okuma yazma bilmeyenlerin oranı erkeklere kıyasla oldukça yüksektir.

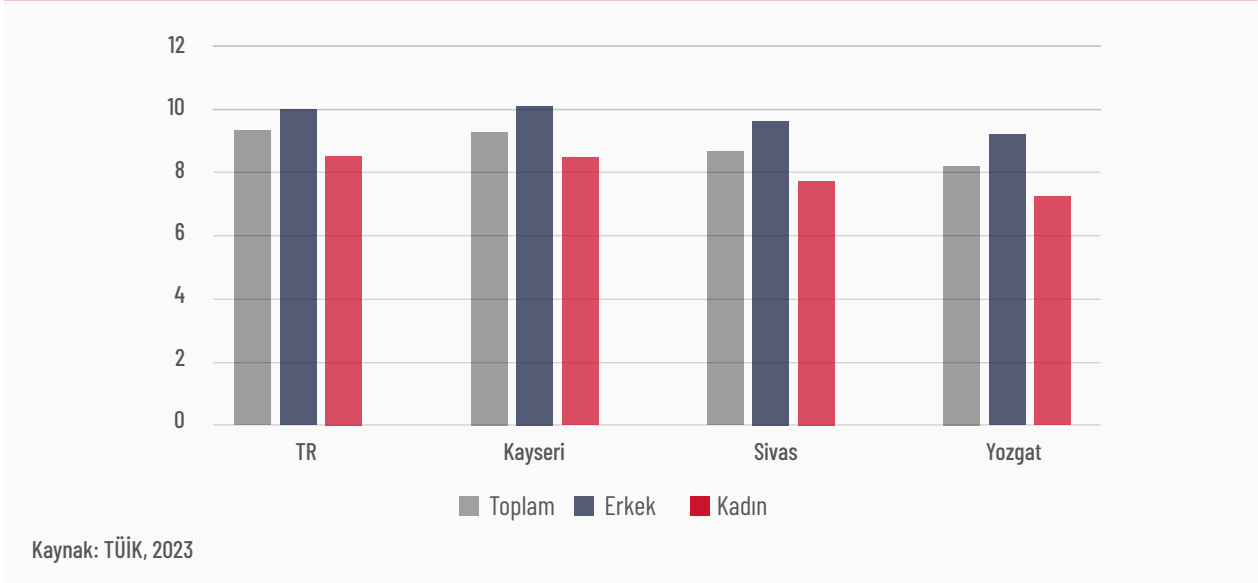
Kayseri'de okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranı %2,05'tir ve bu oran TR72 bölgesinde en düşük seviyededir. Erkeklerde okuma yazma bilmeyen oranı %0,57, kadınlarda ise %3,53'tür. Kayseri, hem erkeklerde hem de kadınlarda okuma yazma bilmeyen oranının en düşük olduğu il olarak öne çıkmaktadır.

Sivas'ta okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranı %4,1 olup, bu oran TR72 ortalamasının üzerindedir. Erkeklerde bu oran %1,08 iken, kadınlarda %7,11 seviyesindedir. Sivas, kadınlar arasında okuma yazma bilmeyenlerin en yüksek oranda olduğu il olup, bu oran TR72 bölgesindeki en yüksek kadın okuma yazma bilmeyen oranını temsil etmektedir.

Yozgat ilinde ise okuma yazma bilmeyenlerin toplam oranı %3,39'dur. Erkeklerde bu oran %1,03, kadınlarda ise %5,74 olarak belirlenmiştir. Yozgat'ta da kadınlar arasında okuma yazma bilmeyenlerin oranı erkeklere göre oldukça yüksektir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, TR72 bölgesinde ve Türkiye genelinde kadınlar arasında okuma yazma bilmeyen oranlarının erkeklere kıyasla çok daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle Sivas'ta kadınlar arasında bu oran oldukça yüksek olup, %7,11 seviyesindedir. Kayseri ise bu alanda en düşük orana sahip il olarak dikkat çekmektedir.

Grafik 14. Türkiye ve TR72 İlleri Ortalama Eğitim Süreleri

Türkiye ve TR72 İlleri ortalama Eğitim Süreleri incelendiğinde (Grafik 14) Türkiye genelinde ortalama eğitim süresi toplamda 9,33 yıl olarak belirlenmiştir. Erkeklerde bu süre 10,07 yıl iken, kadınlarda 8,60 yıl olarak kaydedilmiştir. Erkekler, kadınlara göre yaklaşık 1,47 yıl daha fazla eğitim almaktadır.

Kayseri'de ortalama eğitim süresi 9,32 yıldır. Erkeklerde bu süre 10,15 yıl olup, kadınlarda 8,52 yıldır. Erkekler, kadınlara göre yaklaşık 1,62 yıl daha fazla eğitim almaktadır. Kayseri, Türkiye genelindeki ortalamaya çok yakın değerlere sahiptir.

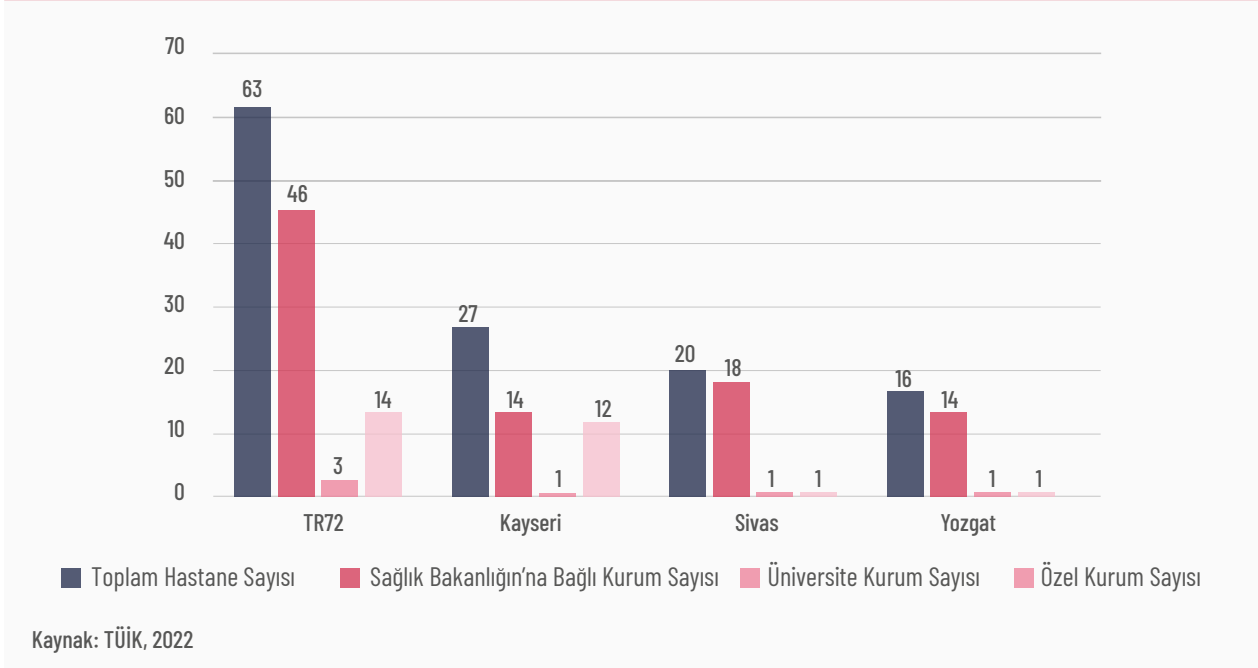
Sivas'ta ortalama eğitim süresi toplamda 8,72 yıl olarak ölçülmüştür. Erkeklerde bu süre 9,72 yıl, kadınlarda ise 7,74 yıl olarak belirlenmiştir. Erkekler, kadınlara göre yaklaşık 1,98 yıl daha fazla eğitim almaktadır.

Yozgat'ta ortalama eğitim süresi 8,26 yıl olup, bu ilde erkeklerin eğitim süresi 9,26 yıl, kadınların ise 7,28 yıl olarak kaydedilmiştir. Erkekler, kadınlara göre yaklaşık 1,98 yıl daha fazla eğitim almaktadır. Yozgat, TR72 bölgesindeki en düşük eğitim süresine sahiptir.

Genel olarak, TR72 bölgesinde ve Türkiye genelinde erkekler, kadınlara kıyasla daha fazla eğitim almaktadır. Kayseri, eğitim süreleri açısından Türkiye ortalamasına en yakın il olup, Yozgat ise en düşük eğitim süresine sahiptir. Bu durum, özellikle kadınların eğitim seviyesini artırmaya yönelik çalışmaların TR72 bölgesinde önemini vurgulamaktadır.

2.4.4. Sağlık

Grafik 15. TR72 Bölgesi Hastane Sayısı

TR72 Bölgesinde 2022 yılı itibarıyla hastane sayıları ve bu hastanelerin bağlı oldukları kurumlar incelendiğinde (Grafik 15) toplamda 63 hastanenin bulunduğu görülmektedir. Bu hastanelerin 46'sı Sağlık Bakanlığ'ına bağlıyken, 3'ü üniversite hastanesi ve 14'ü özel hastane kategorisinde yer almaktadır. Bölgede en fazla hastane Sağlık Bakanlığ'ına bağlıdır.

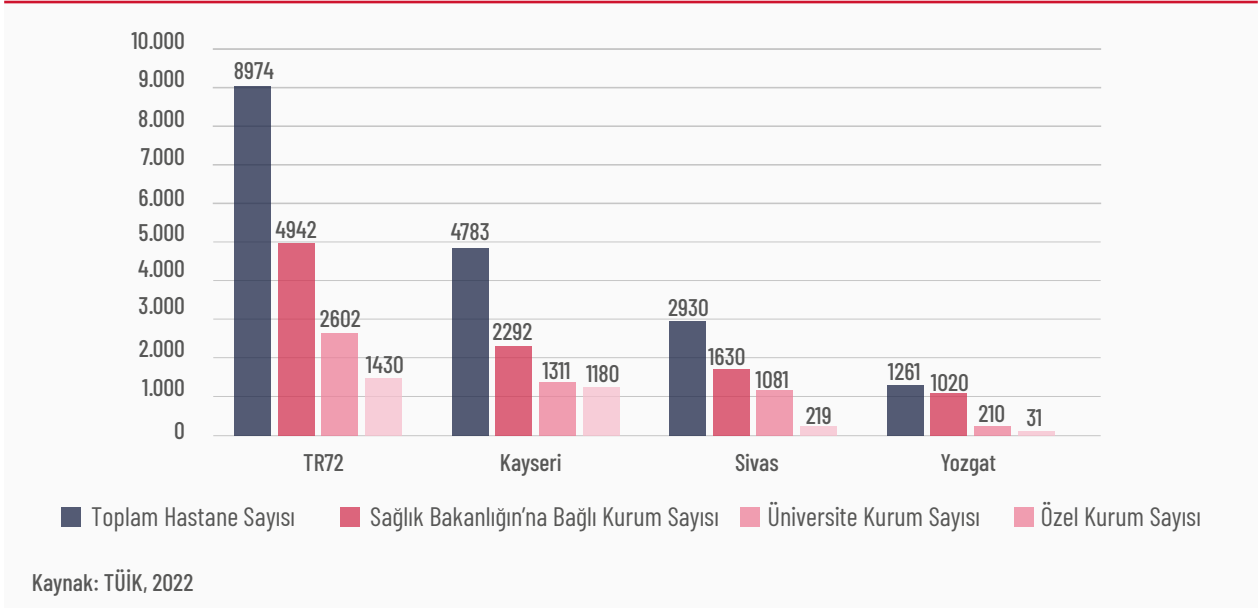
Kayseri ilinde toplamda 27 hastane bulunmaktadır. Bu hastanelerin 14'ü Sağlık Bakanlığ'ına, 1'i üniversiteye ve 12'si özel sektöre bağlıdır. Kayseri, özel hastane sayısı bakımından TR72 bölgesinde öne çıkan il konumundadır.

Sivas ilinde ise 20 hastane bulunmaktadır. Bu hastanelerin 18'i Sağlık Bakanlığ'ına, 1'i üniversiteye ve 1'i özel sektöre bağlıdır. Sivas'ta devlet hastanelerinin baskın olduğu, özel hastanelerin ise sınırlı sayıda olduğu dikkat çekmektedir.

Yozgat ilinde toplamda 16 hastane mevcuttur. Bu hastanelerin 14'ü Sağlık Bakanlığ'ına, 1'i üniversiteye ve 1'i özel sektöre bağlıdır. Yozgat da Sivas gibi Sağlık Bakanlığ'ına bağlı hastanelerin çoğunlukta olduğu bir yapı sergilemektedir.

Genel olarak TR72 bölgesinde sağlık hizmetlerinin büyük kısmı Sağlık Bakanlığ'ına bağlı hastaneler tarafından sağlanmakta olup, üniversite hastaneleri ve özel hastaneler sınırlı sayıda bulunmaktadır. Kayseri ili, bölgedeki diğer illere kıyasla özel hastane sayısı açısından daha öne çıkmaktadır.

Grafik 16. TR72 Bölgesi Hastane Yatak Sayısı

TR72 Bölgesi Hastane Yatak Sayısı incelendiğinde (Grafik 16) TR72 Bölgesi'nde toplamda 8.974 hastane yatağı bulunmaktadır. Bu yatakların 4.942'si Sağlık Bakanlığı'na, 1.430'u üniversite hastanelerine ve 2.602'si özel hastanelere aittir. Bölgede en fazla yatak Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerde yer almaktadır.

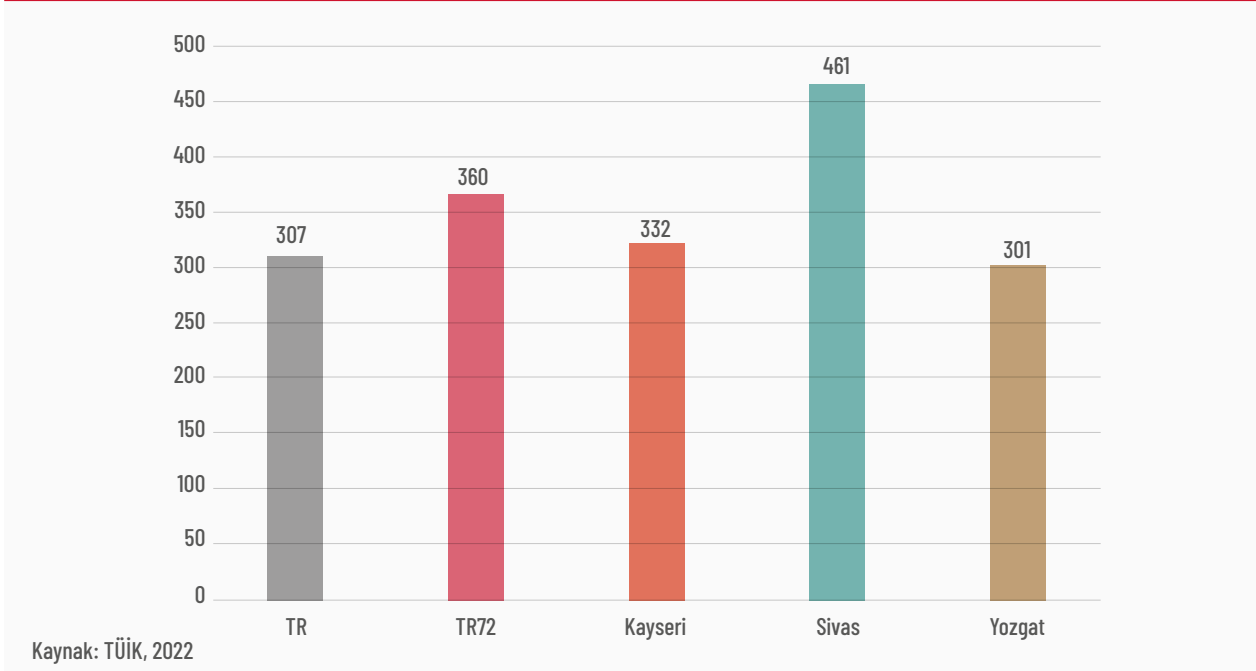
Kayseri ilinde toplam 4.783 hastane yatağı bulunmakta olup, bu yatakların 2.292'si Sağlık Bakanlığı'na, 1.311'i üniversite hastanelerine ve 1.180'i özel hastanelere aittir. Kayseri, TR72 bölgesinde hem toplam yatak kapasitesi hem de özel hastane yatak sayısı bakımından en öne çıkan il konumundadır.

Sivas ilinde toplam 2.930 hastane yatağı bulunmaktadır. Bu yatakların 1.630'u Sağlık Bakanlığı'na, 1.081'i üniversite hastanelerine ve 219'u özel hastanelere aittir. Sivas, özellikle üniversite hastanesi yatak kapasitesi açısından Kayseri'nin ardından gelmektedir.

Yozgat ilinde toplamda 1.261 hastane yatağı bulunmaktadır. Bu yatakların 1.020'si Sağlık Bakanlığı'na, 210'u üniversite hastanelerine ve yalnızca 31'i özel hastanelere aittir. Yozgat, bölgedeki diğer illere kıyasla en düşük özel hastane yatak kapasitesine sahiptir.

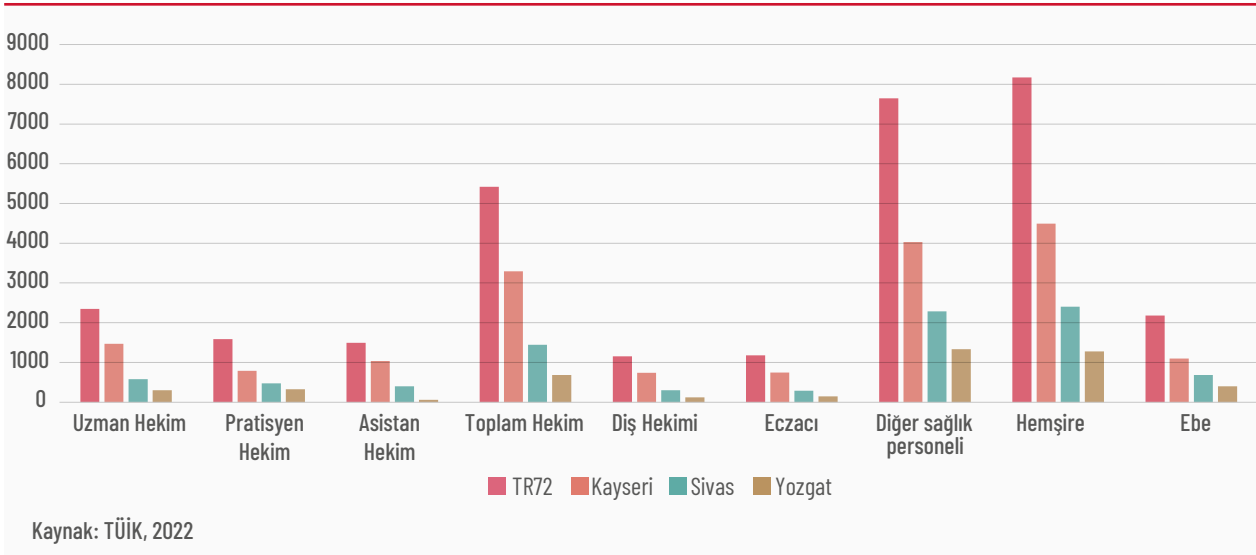
Genel olarak TR72 bölgesinde sağlık hizmetleri açısından en fazla yatak kapasitesi Kayseri'de yer alırken, Yozgat en düşük kapasiteye sahip ildir. Kayseri, özellikle özel hastane yatak sayısında dikkat çekerken, Sivas'ta üniversite hastaneleri öne çıkmaktadır.

Grafik 17. TR72 Bölgesi Yüzbin Kişi Başına Düşen Toplam Hastane Yatak Sayısı

TR72 Bölgesinde 100.000 kişi başına düşen hastane yatak sayısına ilişkin veriler incelendiğinde (Grafik 17) Türkiye genelinde 307 olan ortalama yatak sayısının TR72 Bölgesinde 360 olduğunu göstermektedir. İller bazında incelendiğinde, Sivas 100.000 kişi başına 461 yatak ile en yüksek kapasiteye sahiptir. Bu durum, Sivas'ın nüfusa oranla daha fazla sağlık altyapısına sahip olduğunu göstermektedir. Kayseri'de bu oran 332 olup, bölge ortalamasına yakındır. Yozgat ise 100.000 kişi başına 301 yatak ile en düşük kapasiteye sahip ildir.

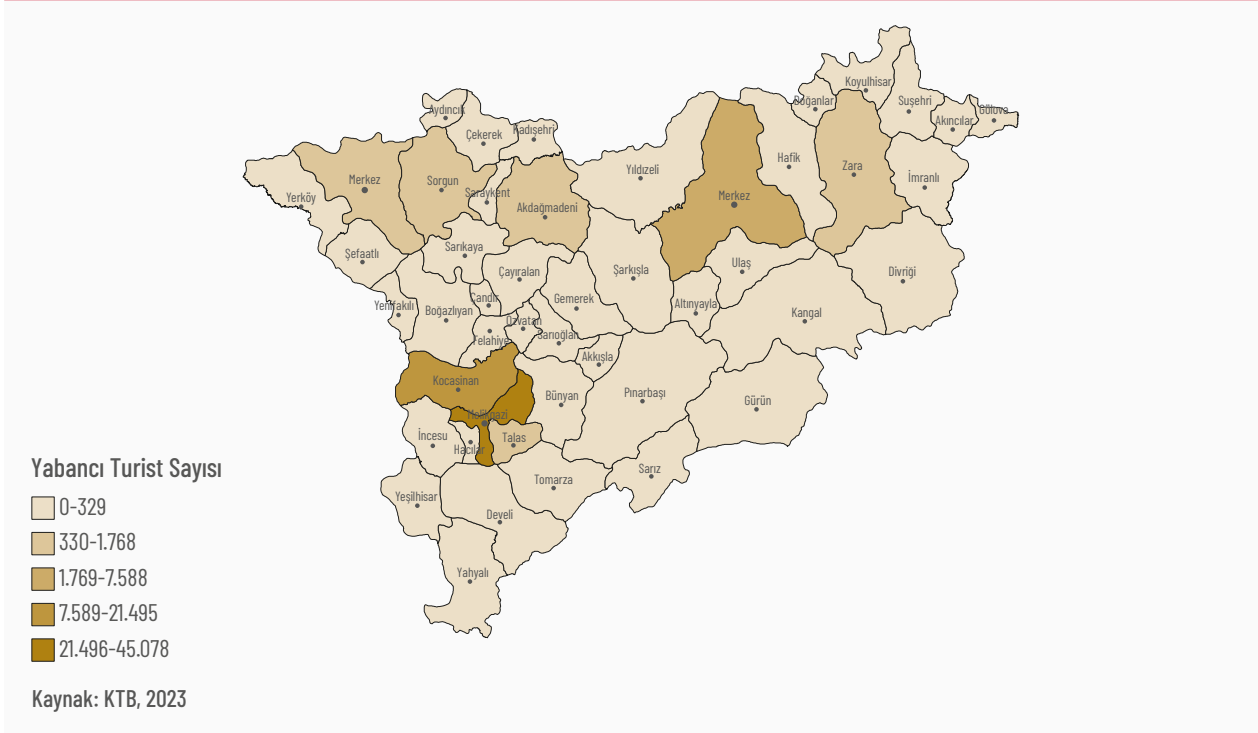
Grafik 18. TR72 Bölgesi Sağlık Personeli Sayısı

Sağlık personeli sayısına ilişkin verilerde ise (Grafik 18) Kayseri, toplam sağlık personeli sayısında TR72 Bölgesinde öne çıkmaktadır. Kayseri, toplam hekim, hemşire ve diğer sağlık personeli kategorilerinde bölgedeki en yüksek sayılara sahiptir. Sivas, yatak kapasitesinde öne çıkmasına karşın sağlık personeli sayısı açısından Kayseri'nin gerisinde kalmaktadır, ancak diğer sağlık personeli kategorisinde önemli bir sayıya sahiptir. Yozgat ise hem yatak kapasitesi hem de sağlık personeli sayısı bakımından bölgede en düşük değerlere sahiptir.

2.4.5. Turizm

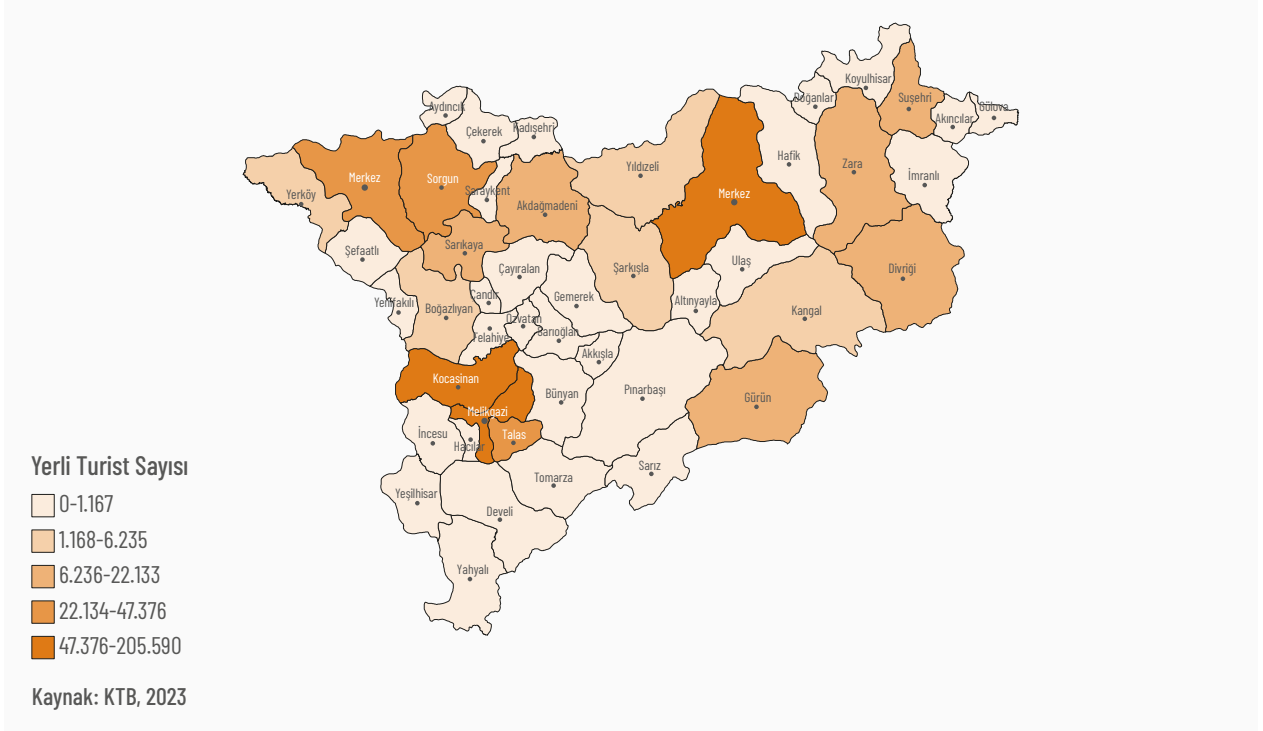
Harita 7. TR72 Bölgesi İlçe Bazında Yabancı Turist Sayısı

TR72 Bölgesi İlçe Bazında Yabancı Turist Sayısı incelendiğinde (Harita 7) Kayseri'nin Kocasinan ve Melikgazi ilçeleri, yabancı turistlerin yoğunlaştığı başlıca alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu iki ilçe, 21.496 ila 45.078 arası yabancı turiste ev sahipliği yaparak TR72 Bölgesi'nin en yüksek yabancı turist potansiyeline sahip ilçeleri arasında yer almaktadır. Bu durum, Kayseri'nin sahip olduğu havaalanı, tarihî ve kültürel mekânlar, özellikle Erciyes Dağı ve çevresindeki kış turizmi gibi faktörlerle desteklenmektedir. Bunun yanı sıra Sivas Merkez ve Yozgat Merkez ilçeleri, orta düzeyde yabancı turist çekmektedir; bu ilçelerde yabancı turist sayısı 1.769 ila 7.588 arasında değişmektedir. Ancak, TR72 Bölgesi'nde yer alan kırsal ilçelerde yabancı turist sayısı oldukça düşük seviyelerde kalmakta ve bu ilçeler genellikle 0 ila 329 arasında yabancı turist çekmektedir. Bu, kırsal ilçelerde turizm altyapısının ve yabancı turistlere yönelik cazibe merkezlerinin sınırlı olduğuna işaret etmektedir.

TR72 Bölgesi İlçe Bazında Yerli Turist Sayısı incelendiğinde (Harita 8) Yerli turistler açısından da Kayseri'nin Kocasinan ve Melikgazi ilçeleri yine ön plana çıkmaktadır. Bu iki ilçe, 47.376 ila 205.590 arasında yerli turiste ev sahipliği yaparak, TR72 Bölgesi'nin hem iç turizm açısından hem de bölgesel turizm faaliyetlerinin en yoğun olduğu bölgelerden biridir. Kayseri'nin tarihi ve doğal güzellikleri, özellikle Erciyes Kayak Merkezi ve şehirdeki kültürel etkinlikler, yerli turistler için çekim noktası oluşturmaktadır. Sivas Merkez ve Yozgat Merkez ilçeleri ise 22.134 ila 47.376 arasında yerli turist çekmektedir. Sivas, tarihî ve kültürel mirası ile tanınan bir şehir olduğu için bu alanda ciddi bir yerli turist akışı sağlamaktadır. Yozgat ise termal turizm potansiyeli ile öne çıkmasına rağmen, yerli turist sayısı bakımından Sivas ve Kayseri'nin gerisinde kalmaktadır. Yine de bu iki ilçe, kırsal ilçelere göre daha fazla yerli turiste ev sahipliği yapmaktadır.

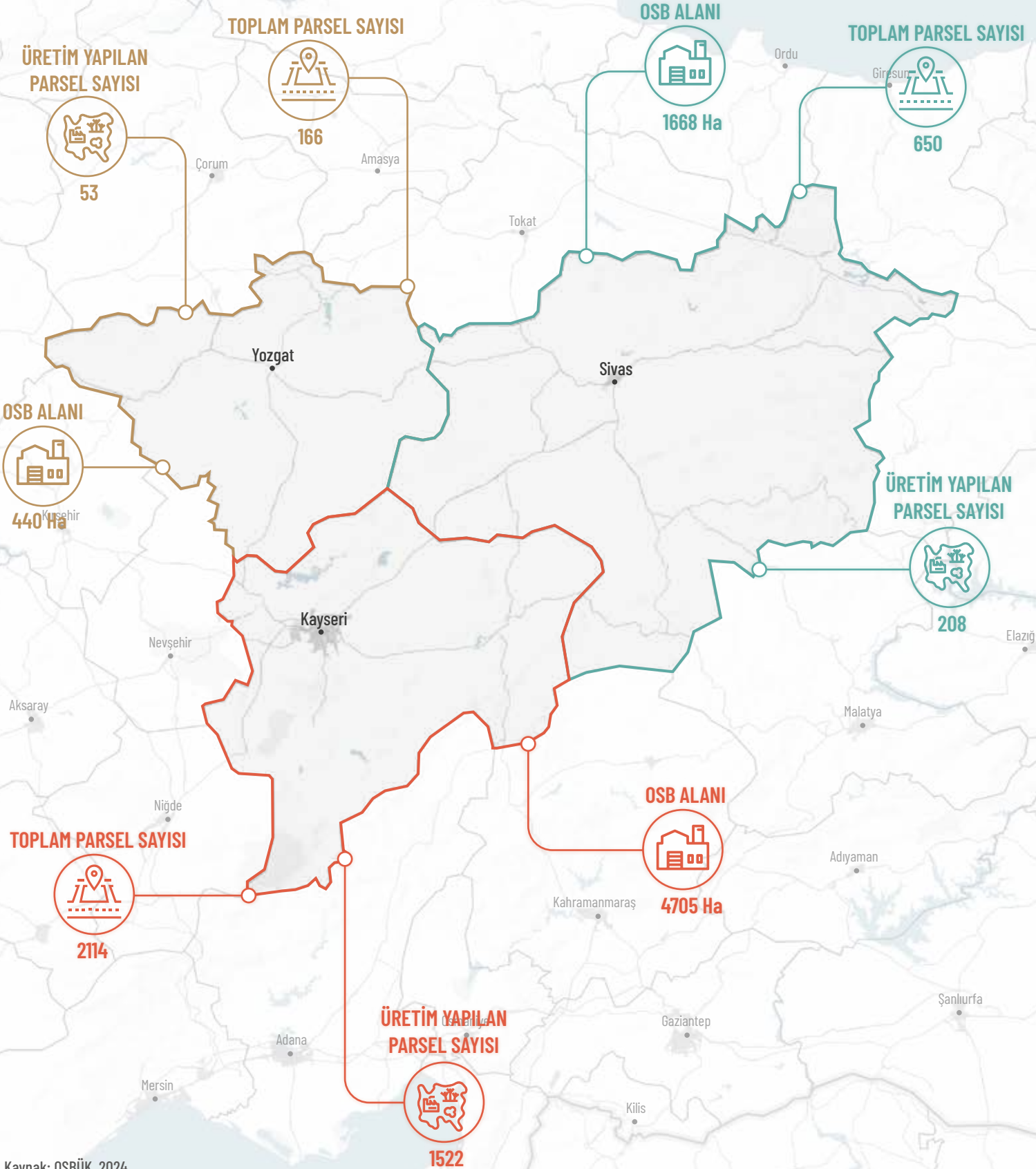
Harita 8. TR72 Bölgesi İlçe Bazında Yerli Turist Sayısı

Kırsal ilçeler açısından değerlendirildiğinde, her iki harita da bu bölgelerin hem yabancı hem de yerli turistler açısından daha az ilgi çektiğini göstermektedir. Yabancı turist sayısı açısından bu ilçelerde genellikle 0-329 aralığında değişen rakamlar gözlenirken, yerli turist sayısı 1.168 ila 6.235 arasında değişmektedir. Bu durum, kırsal ilçelerde turizm altyapısının ve destinasyonların sınırlı olduğunu, ayrıca bu bölgelerde turist çekme potansiyelinin daha düşük seviyelerde kaldığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, TR72 Bölgesi'nde turizm faaliyetlerinin büyük ölçüde Kayseri'nin Kocasinan ve Melikgazi ilçelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu ilçeler, hem yabancı hem de yerli turistler açısından önemli bir çekim merkezi olarak öne çıkmaktadır. Sivas Merkez ve Yozgat Merkez ilçeleri de belirli düzeyde turist çekmekle birlikte, kırsal ilçelerde turizm faaliyetleri sınırlı kalmaktadır.

2.4.6. Sanayi ve Üretim Altyapısı

Kaynak: OSBÜK, 2024

TR72 Bölgesinin sanayi ve üretim altyapısı incelendiğinde Kayseri ili, en büyük OSB alanına ve en fazla parsel sayısına sahip bölge olarak dikkat çekmektedir. Kayseri’de toplam 4.705 hektarlık bir OSB alanı bulunurken, bu alanda 1.522 üretim yapılan parsel sayısı yer almaktadır. Bu durum, Kayseri’nin bölgedeki en büyük sanayi merkezlerinden biri olduğunu ve üretim kapasitesinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Sivas ili ise daha mütevazı bir sanayi alanına sahiptir. Sivas'ta 1.668 hektarlık bir OSB alanı ve 208 üretim yapılan parsel bulunmaktadır. Bu, Sivas’ın sanayi altyapısının Kayseri’ye kıyasla daha küçük olduğunu, ancak yine de bölgedeki sanayi faaliyetlerinde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Yozgat ili ise haritada en küçük OSB alanına sahip olan il olarak öne çıkmaktadır. Yozgat’ta OSB alanı 440 hektar ile sınırlıdır ve 53 parselde üretim yapılmaktadır. Yozgat’ın sanayi altyapısının Kayseri ve Sivas’a kıyasla daha az gelişmiş olduğunu, sanayi faaliyetlerinin daha sınırlı olduğunu söylemek mümkündür.

TR72 Bölgesi’nde Kayseri’nin sanayi alanında lider olduğunu, Sivas’ın orta düzeyde bir sanayi altyapısına sahip olduğunu, Yozgat’ın ise daha sınırlı sanayi faaliyetleri gerçekleştirdiğini göstermektedir. Bu durum, bölgenin ekonomik yapısı ve sanayiye dayalı üretim kapasitesinin il bazında farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 2. TR72 Bölgesindeki OSB’ler

OSB	Büyük­lük (ha)	Tahsis Durumu			Proje Durumu			İstihdam
		Parsel Adedi	Tahsis Edilen Parsel	Tahsis Edilemeyen Parsel	Üretim	İn­şaat	Proje Aşaması	
Kayseri OSB	2.199	1.217	1.217	31	1.128	22	0	70.000
Kayseri Mimarsinan OSB	603	369	366	3	318	38	4	6.549
Kayseri İncesu OSB	805	185	184	1	61	43	35	2.500
Kayseri 4. OSB (Erciyas OSB) (Altyapı Hazırlanıyor)	522	169	0	169	0	0	0	0
Kayseri Kocasinan TDİ (Jeo. Kayn. Sera)	124	43	7	36	0	0	0	0
Sivas Merkez I OSB	433	317	310	7	165	55	21	10.830
Sivas Demirağ OSB (Altyapı Hazırlanıyor)	815	225	57	167	1	5	7	350
Sivas-Gemerek OSB	111	87	41	47	2	1	38	39
Sivas-Şarkışla OSB	79	49	17	32	6	1	4	48
Sivas-Şarkışla TDİ (Besi) (Planlama Aşamasında)	227	140	0	140	0	0	0	0
Yozgat OSB	150	89	87	2	67	22	4	1.460
Yozgat-Kaleseramik Özel OSB	56	22	4	18	2	0	0	235
Yozgat - Fuat Oktay (Altyapı Hazırlanıyor)	106,5	63	0	63	0	0	0	0
Yozgat - Bozok (Altyapı Hazırlanıyor)	123,40	39	1	38	1	0	0	0

Kaynak: OSBÜK, 2024

Tablo 2 incelendiğinde TR72 bölgesinde yer alan Organize Sanayi Bölgelerinin (OSB) büyüklüklerini, tahsis durumlarını, proje aşamalarını ve istihdam sayılarını göstermektedir. TR72 bölgesi, Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsamaktadır. En büyük OSB, 2.199 hektar büyüklüğündeki Kayseri OSB olup, tüm parselleri tahsis edilmiştir. Diğer büyük OSB'ler arasında Sivas Demirağ OSB (815 ha) ve Kayseri İncesu OSB (805 ha) yer almaktadır. Kayseri OSB, Kayseri Mimarsinan OSB ve Kayseri İncesu OSB'de parsellerin büyük çoğunluğu tahsis edilmiş durumdadır. Ancak, Kayseri 4. OSB ve Sivas Demirağ OSB gibi altyapı hazırlıkları devam eden OSB'lerde henüz tahsis edilmemiş birçok parsel bulunmaktadır. Örneğin, Kayseri 4. OSB'de 169 parsel, Sivas Demirağ OSB'de ise 167 parsel tahsis edilmemiştir.

Kayseri OSB, 1.128 faal üretim tesisi ve 22 inşaat halindeki proje ile bölgedeki en aktif OSB olarak öne çıkmaktadır. Sivas Merkez I OSB ve Sivas Demirağ OSB de üretim ve inşaat aşamasında projelere sahip olan diğer önemli sanayi bölgeleridir. Sivas Merkez I OSB'de 7 üretim tesisi ve 55 inşaat halindeki proje bulunmaktadır. Kayseri 4. OSB, Sivas-Şarkışla TDI (Besi), Yozgat-Fuat Oktay ve Yozgat-Bozkır gibi OSB'ler henüz proje aşamasında olup, bu bölgelerde üretim veya inşaat faaliyetleri henüz başlamamıştır.

İstihdam açısından değerlendirildiğinde, Kayseri OSB 70.000 kişilik istihdam kapasitesiyle bölgenin en fazla istihdam sağlayan sanayi bölgesidir. Sivas Merkez I OSB (10.830 kişi) ve Yozgat OSB (1.460 kişi) de istihdam açısından öne çıkan diğer sanayi bölgeleridir. Bununla birlikte, Sivas Demirağ OSB, Sivas-Gemerek OSB gibi daha küçük sanayi bölgelerinde istihdam rakamları şu an için oldukça düşük seviyededir.

Kayseri 4. OSB, Sivas Demirağ OSB ve Yozgat-Fuat Oktay OSB gibi sanayi bölgeleri hâlâ altyapı hazırlık aşamasında olup, bu bölgelerde henüz büyük ölçekli üretim veya inşaat faaliyetleri başlamamıştır. Sivas-Şarkışla TDI (Besi) ise planlama aşamasında olup, bu bölgede henüz herhangi bir üretim ya da istihdam sağlanmamaktadır.

Genel olarak tablo, TR72 bölgesindeki OSB'lerin çoğunun tahsis aşamasını tamamladığını ve belirli sanayi bölgelerinin yüksek istihdam sağladığını göstermektedir. Özellikle Kayseri OSB, bölgenin en gelişmiş sanayi bölgesi olarak öne çıkarken, Sivas ve Yozgat'taki bazı OSB'ler gelişim aşamasındadır ve ilerleyen dönemlerde daha fazla üretim ve istihdam potansiyeline sahip olacaktır.

Tablo 3. TR72 Bölgesindeki KSS'ler ve Doluluk Oranları

KSS Adı	İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)
Eski Sanayi Sitesi	1.365	1.320	45	%97
Yeni Sanayi Sitesi	3.033	3.033	0	%100
Orta Sanayi Bölgesi	55	55	0	%100
Doğu Sanayi Sitesi	280	280	0	%100
İmalatçılar Pazar. San. Sitesi	220	220	0	%100
Osman Kavuncu San. Sitesi	865	763	162	%88
Argıncık KSS	220	220	0	%100
Pınarbaşı KSS	104	57	47	%55
Develi KSS	248	233	15	%94
Tomarza KSS	57	45	12	%79
Kayseri Demirciler KSS	326	293	33	%90
Erciyes Sanayi Sitesi	765	659	106	%86
Kayseri Otomotiv Servisleri SS	137	112	25	%82
Metalsan KSS	401	281	120	%70
KAYSERİ TOPLAM	8.078	7.591	547	%94
Sivas Merkez (Ahşap İşleri) KSS	72	72	0	%100
Sivas Divriği KSS	100	55	45	%55
Sivas Gemerek KSS	50	45	5	%90
Sivas Merkez (100.YIL) KSS	88	88	0	%100
Sivas Merkez (4 Eylül) KSS	546	526	20	%96,3
Sivas Suşehri KSS	130	120	10	%92,3
Sivas Şarkışla KSS	172	172	0	%100
Sivas Kangal KSS	68	35	33	%51,5
Sivas Gürün KSS	73	73	0	%100
Sivas Zara KSS	103	103	0	%100
Sivas Yıldızeli KSS	64	44	20	%68,8
SİVAS TOPLAM	1.514	1.381	133	%91,2
Yozgat Akdağmadeni KSS	146	146	0	%100
Yozgat Boğazlıyan (Boğazköy) KSS	198	198	0	%100
Yozgat Merkez KSS	12	12	0	%100
Yozgat Merkez (100. YIL) KSS	331	331	0	%100
Yozgat Sorgun Yeşilova KSS	243	243	0	%100
Yozgat Şefaati KSS	164	114	50	%70
Yozgat Yerköy (I. Bölüm) KSS	224	224	0	%100
Yozgat Yerköy (II. Bölüm) KSS	202	90	112	%45
Yozgat Çekerek KSS	70	70	0	%100
Yozgat Sarıkaya Ata KSS	193	176	17	%91
YOZGAT TOPLAM	1.752	1.477	275	%84
TR72 TOPLAM	11.117	10.507	610	%95

TR72 Bölgesindeki KSS'ler ve doluluk oranları incelendiğinde (Tablo 3) Kayseri'de toplam 8.078 işyeri bulunmakta olup, bunların 7.591'i doludur ve 547 işyeri boş durumdadır. Kayseri genelindeki doluluk oranı %94'tür. En yüksek doluluk oranlarına %100 ile Yeni Sanayi Sitesi, Orta Sanayi Bölgesi, Doğu Sanayi Sitesi, İmalatçılar Pazar Sanayi Sitesi gibi KSS'ler sahiptir. Diğer yandan, Eski Sanayi Sitesi %97 doluluk oranına sahipken, Develi KSS %94, Tomarza KSS %79 doluluk oranı ile faaliyet göstermektedir. Kayseri'de en düşük doluluk oranına sahip KSS ise %70 ile Metalsan KSS'dir.

Sivas iline ait KSS'lerde toplam 1.514 işyeri bulunmaktadır ve bu işyerlerinin 1.381'i doludur. Boş işyeri sayısı 133 olup, genel doluluk oranı %91,2 olarak hesaplanmıştır. Sivas Merkez (Ahşap İşleri) KSS, Sivas Merkez (100. Yıl) KSS, Sivas Şarkışla KSS, Sivas Gürün KSS, Sivas Zara KSS gibi birçok KSS'de doluluk oranı %100'dür. En düşük doluluk oranına sahip KSS ise %51,5 ile Sivas Kangal KSS'dir.

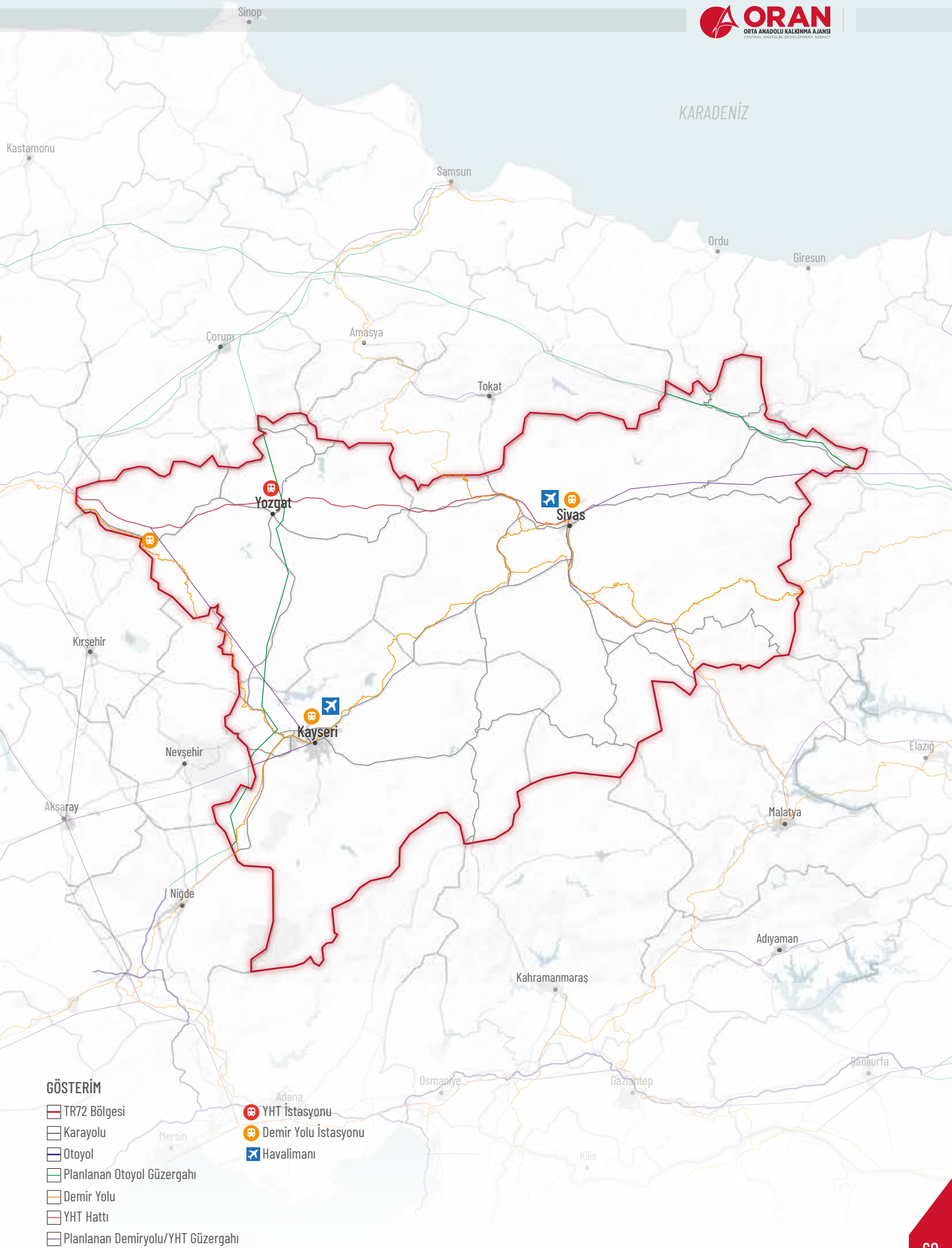
Yozgat ilinde toplam 1.752 işyeri bulunmakta olup, bunların 1.477'si doludur ve 275 işyeri boştur. Yozgat genelindeki doluluk oranı %84'tür. Yozgat Boğazlıyan (Boğazköy) KSS, Yozgat Merkez KSS, Yozgat Merkez (100. Yıl) KSS gibi bazı KSS'lerde doluluk oranı %100'dür. En düşük doluluk oranına sahip KSS ise %45 ile Yozgat Yerkoç (II. Bölüm) KSS olarak dikkat çekmektedir.

Genel olarak TR72 bölgesinde toplam 11.117 işyeri bulunmakta olup, bunların 10.507'si doludur. Bölge genelinde boş işyeri sayısı 610'dur ve doluluk oranı %95 olarak hesaplanmıştır. Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde yüksek doluluk oranlarıyla faaliyet gösteren KSS'ler, bölgenin sanayi potansiyelini göstermektedir. Ancak bazı KSS'lerde doluluk oranlarının daha düşük olması, bu bölgelerde sanayi faaliyetlerinin daha sınırlı olduğunu ya da kapasitenin henüz tam olarak kullanılmadığını işaret etmektedir.

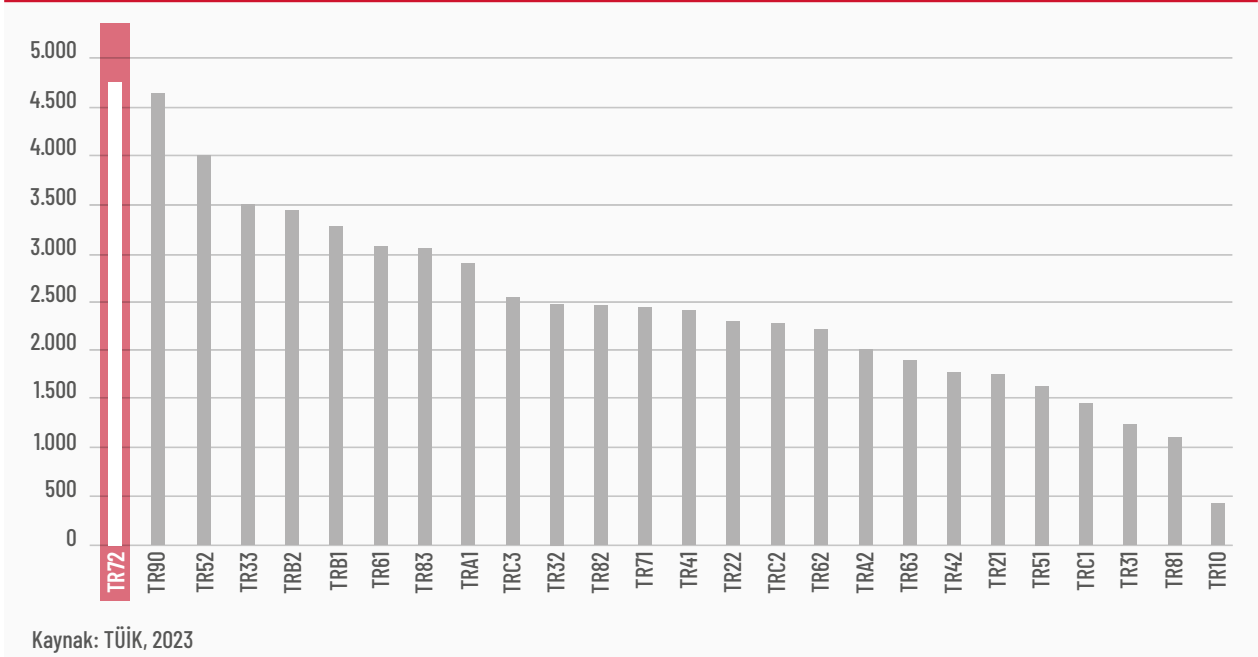
2.4.7. Ulaşım ve Teknik Altyapı

TR72 Bölgesinin ulaşım altyapısı kapsamlı bir şekilde analiz edilmiş olup, bölgedeki illerin karayolu, otoyol, demiryolu, yüksek hızlı tren (YHT) hatları ve hava ulaşımı değerlendirilmiştir. Mevcut otoyollar, haritada lacivert renkle gösterilmiştir ve bölgedeki illeri birbirine bağlamaktadır. Kayseri ve Yozgat arasında otoyol bağlantıları görülmekte, bu hatlar bölgenin kuzey, güney ve batı ile karayolu ulaşımını sağlamaktadır. Planlanan otoyol güzergâhları, yeşil renkle belirtilmiş olup, bölgedeki mevcut otoyol ağına ek olarak yeni bağlantıların yapılması hedeflenmektedir. Demiryolu hattı, haritada sarı renkle gösterilmiştir ve Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsamaktadır. Bu demiryolu hatları, bölgenin doğu-batı yönündeki ulaşımını sağlamakta ve bölgeyi Türkiye'nin diğer bölgelerine bağlamaktadır. Bölgedeki Yüksek Hızlı Tren (YHT) hattı, kırmızı renkle gösterilmiştir. Sivas ilinde bir YHT istasyonu bulunmakta ve bu hat, Sivas'ı Türkiye genelindeki YHT ağına entegre etmektedir. Planlanan YHT hattı, haritada mor renkle gösterilmiştir ve Kayseri ile Yozgat illerine uzanmaktadır. Bu planlanan güzergâhlar, tamamlandığında bölgedeki YHT ulaşımını genişletecektir. Haritada ayrıca havaalanları da simgelenmiştir. Kayseri ve Sivas illerinde yer alan havaalanları, bölgenin hava yolu ile ulaşımını sağlamaktadır ve bölgenin ulusal ve uluslararası bağlantılarına katkıda bulunmaktadır.

KARADENİZ

Grafik 19. Düzey 2 Bölgeleri İl ve Devlet Yolu Uzunluğu (km) Sıralaması

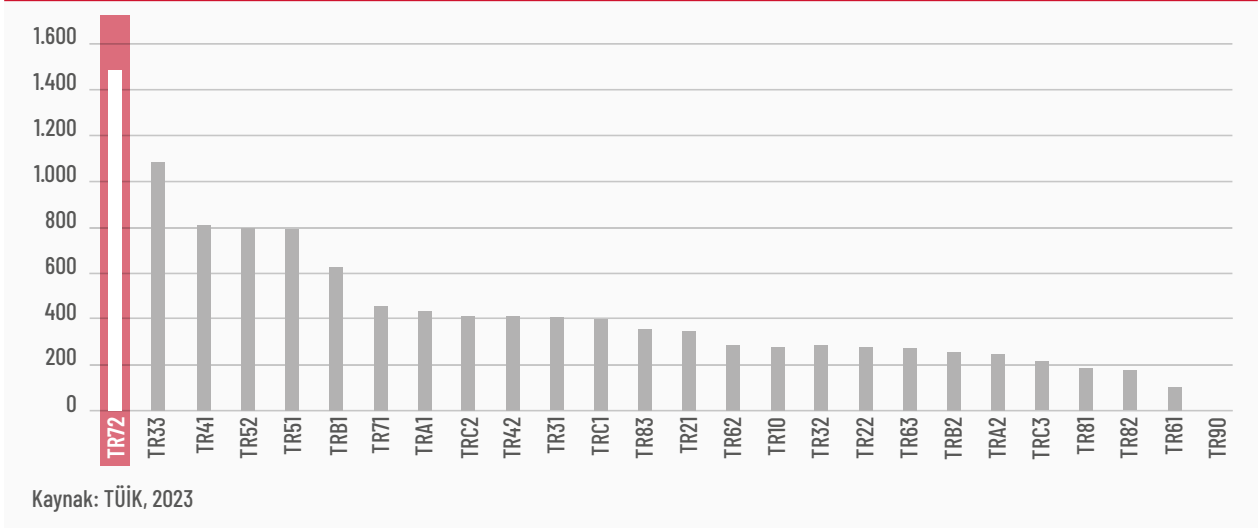
Düzey 2 Bölgeleri İl ve Devlet Yolu Uzunluğu incelendiğinde (Grafik 19) en uzun il ve devlet yolu ağı TR72 bölgesine aittir ve yaklaşık 5.000 km uzunluğundadır. Bu, TR72 bölgesini (Kayseri, Sivas, Yozgat illerini kapsayan bölge) diğer tüm bölgelerden daha ileri bir noktaya yerleştirir. Onu takip eden TR90 ve TR52 bölgeleri ise sırasıyla 4.500 km ve 4.000 km civarında bir yol uzunluğuna sahiptir.

Orta sıralarda TR33 ve TRB1 bölgeleri yer almakta olup, bu bölgelerde il ve devlet yollarının uzunluğu yaklaşık 3.500 km civarındadır. Diğer bölgeler arasında TRC3, TR32, TR82 gibi bölgelerde yol uzunlukları 3.000 km civarında değişmektedir.

Grafikte en düşük il ve devlet yolu uzunluğuna sahip bölge ise TR10 (İstanbul) olup, yaklaşık 1.000 km ile grafiğin en sonunda yer almaktadır. Bu durum İstanbul'un yoğun kentsel yapısı nedeniyle daha kısa yol ağına sahip olması ile açıklanabilir.

Genel olarak grafikteki veriler TR72 bölgesinin, en uzun il ve devlet yolu ağına sahip bölge olduğunu ve ülkenin diğer bölgelerine kıyasla daha gelişmiş bir karayolu altyapısına sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, bölgedeki ulaşım imkanlarının daha güçlü olduğunu ve bölgenin kara taşımacılığı açısından avantajlı bir konumda olduğunu ifade eder. Diğer bölgelerde ise yol ağlarının uzunlukları nüfus yoğunluğu, coğrafi özellikler ve sanayi faaliyetleri gibi faktörlere göre farklılık göstermektedir.

Grafik 20. Düzey 2 Bölgeleri Demir Yolu Uzunluğu (km) Sıralaması

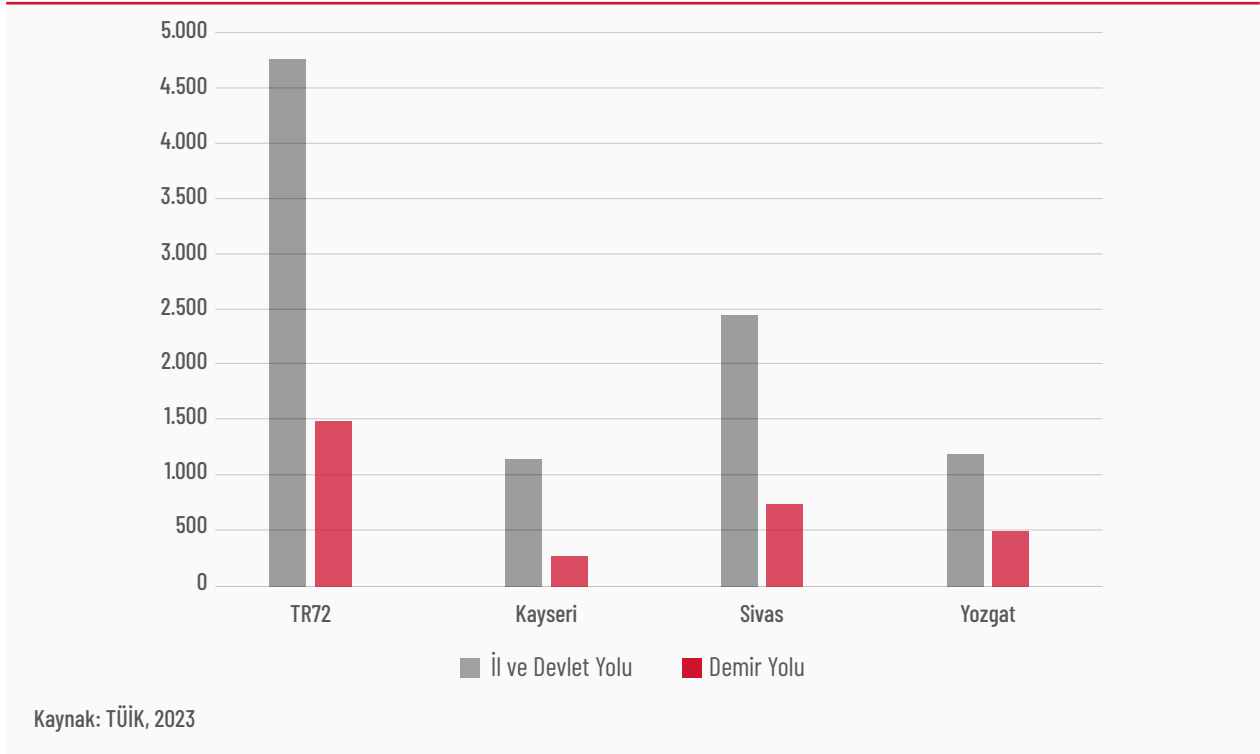
Grafik 20'ye göre en uzun demir yolu ağına sahip olan bölge TR72 bölgesidir ve demir yolu uzunluğu yaklaşık 1.600 km'dir. Bu bölge, Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsamakta olup, demir yolu altyapısında diğer tüm bölgelerden daha ön plandadır. Onu takip eden TR33 ve TR41 bölgeleri sırasıyla yaklaşık 1.000 km ve 900 km civarında demir yoluna sahiptir.

Orta sıralarda TR52, TRB1 ve TR71 gibi bölgeler yer almakta olup, bu bölgelerdeki demir yolu uzunlukları 700-800 km arasında değişmektedir. Diğer bölgelerde ise demir yolu uzunlukları 500-600 km civarındadır.

Grafikte en düşük demir yolu ağına sahip bölge ise TR90 olup, demir yolu uzunluğu 200 km civarındadır. Bu durum, bölgenin coğrafi yapısı nedeniyle demir yolu altyapısının daha sınırlı olduğunu göstermektedir.

Genel olarak grafikte TR72 bölgesinin demir yolu ağı bakımından en güçlü bölge olduğu açıkça görülmektedir. TR33 ve TR41 gibi bölgeler de nispeten güçlü bir demir yolu altyapısına sahipken, bazı bölgelerde demir yolu uzunluğunun sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu tablo, TR72 bölgesinin hem karayolu hem de demir yolu ulaşımında önemli bir merkez olduğunu ve bölgedeki ulaşım altyapısının güçlü bir şekilde yapılandırıldığını göstermektedir. Diğer bölgelerde ise demir yolu ağlarının coğrafi ve ekonomik faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

Grafik 21. TR72 İl ve Devlet Yolu ve Demir Yolu Uzunlukları (km)

TR72 İl ve Devlet Yolu ve Demir Yolu Uzunlukları incelendiğinde gri renkle gösterilen sütunlar il ve devlet yolları uzunluğunu, kırmızı renkle gösterilen sütunlar ise demiryolu uzunluğunu ifade etmektedir.

TR72 Bölgesi genelinde il ve devlet yolu uzunluğu yaklaşık 4.500 km civarında olup oldukça geniş bir karayolu ağına sahiptir. Demiryolu uzunluğu ise yaklaşık 1.500 km seviyesindedir. Bu veriler, TR72 Bölgesi'nin karayolu ve demiryolu altyapısının geniş olduğunu göstermektedir.

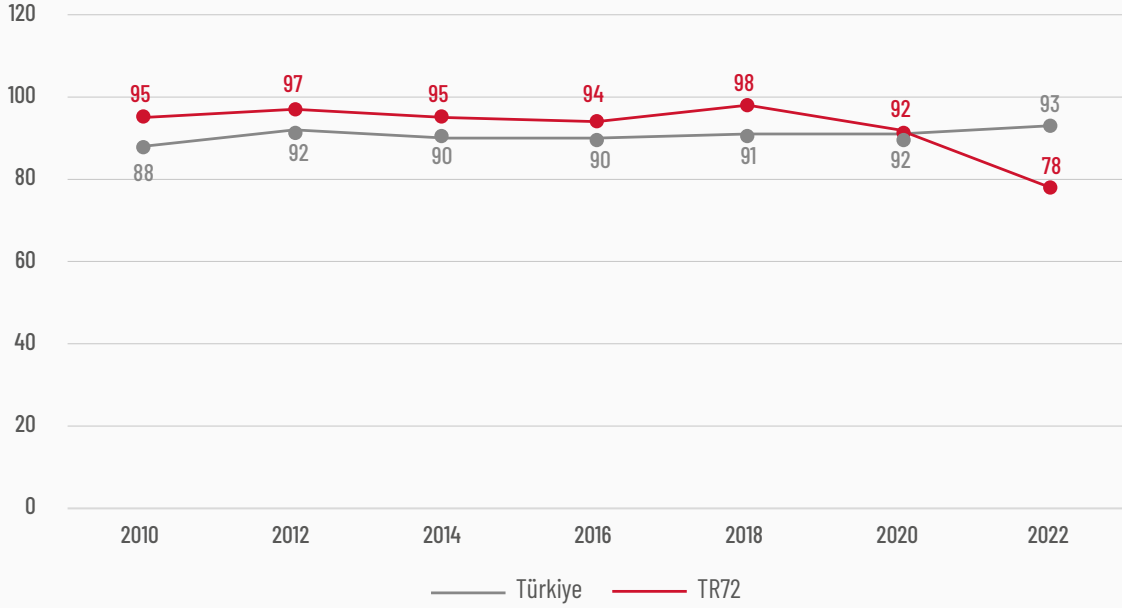
Kayseri'de il ve devlet yolu uzunluğu yaklaşık 1.500 km civarındadır. Bu, Kayseri'nin bölgenin önemli bir karayolu ağına sahip olduğunu göstermektedir. Demiryolu uzunluğu ise yaklaşık 400 km civarındadır ve karayoluna göre daha sınırlıdır.

Sivas TR72 Bölgesi içinde en uzun karayolu ağına sahip illerden biridir. İl ve devlet yolu uzunluğu yaklaşık 3.000 km civarındadır. Demiryolu uzunluğu ise yaklaşık 600 km olup, Sivas demiryolu ağı açısından da bölgenin en gelişmiş illerinden biridir.

Yozgat'ta il ve devlet yolu uzunluğu yaklaşık 1.000 km seviyesindedir. Demiryolu uzunluğu ise yaklaşık 250 km olup, ildeki demiryolu ağı diğer TR72 illerine kıyasla daha sınırlıdır.

Grafik 21 TR72 Bölgesi'nde karayolu ağının demiryolu ağına göre çok daha geniş olduğunu göstermektedir. Sivas, hem karayolu hem de demiryolu uzunlukları açısından bölgedeki en kapsamlı altyapıya sahip il olarak öne çıkmaktadır. Kayseri ve Yozgat illerinde ise karayolu uzunluğu daha sınırlı olmakla birlikte, demiryolu ağları nispeten daha kısa kalmaktadır. Bu veriler, TR72 Bölgesi'nin karayolu ulaşımına dayalı bir altyapıya sahip olduğunu, demiryolu ağının ise tamamlayıcı bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

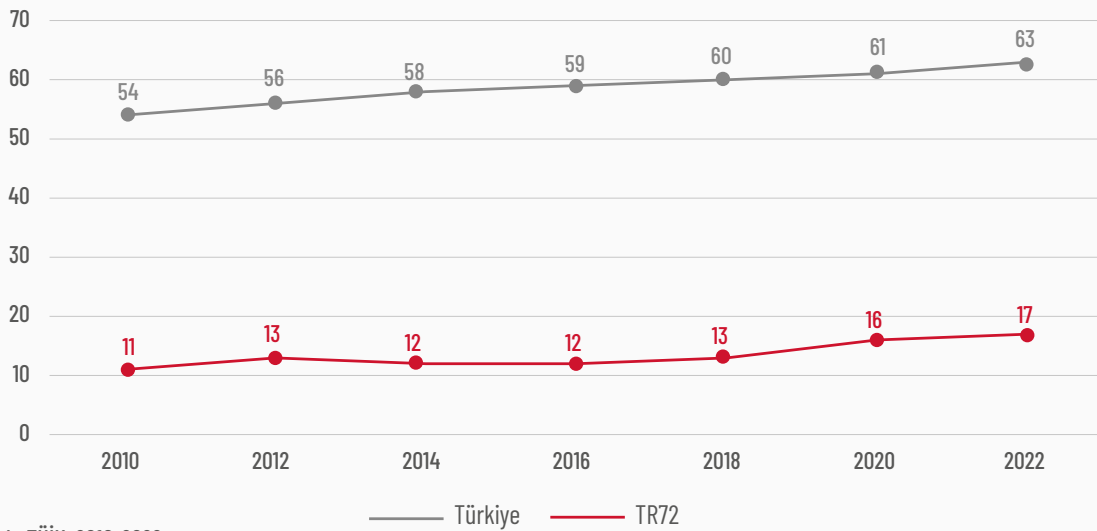
Grafik 22. Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (%)

Kaynak: TÜİK, 2010-2022

Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı incelendiğinde (Grafik 22) 2010-2022 yılları arasında Türkiye genelinde bu oran genel olarak %88 ile %93 arasında seyrederken, TR72 bölgesinde 2010 yılında %95 olan oran 2022'de %78'e kadar gerilemiştir. TR72 bölgesinde 2018'e kadar Türkiye genelinin üzerinde seyreden oran, 2022'de belirgin bir düşüş göstermiştir.

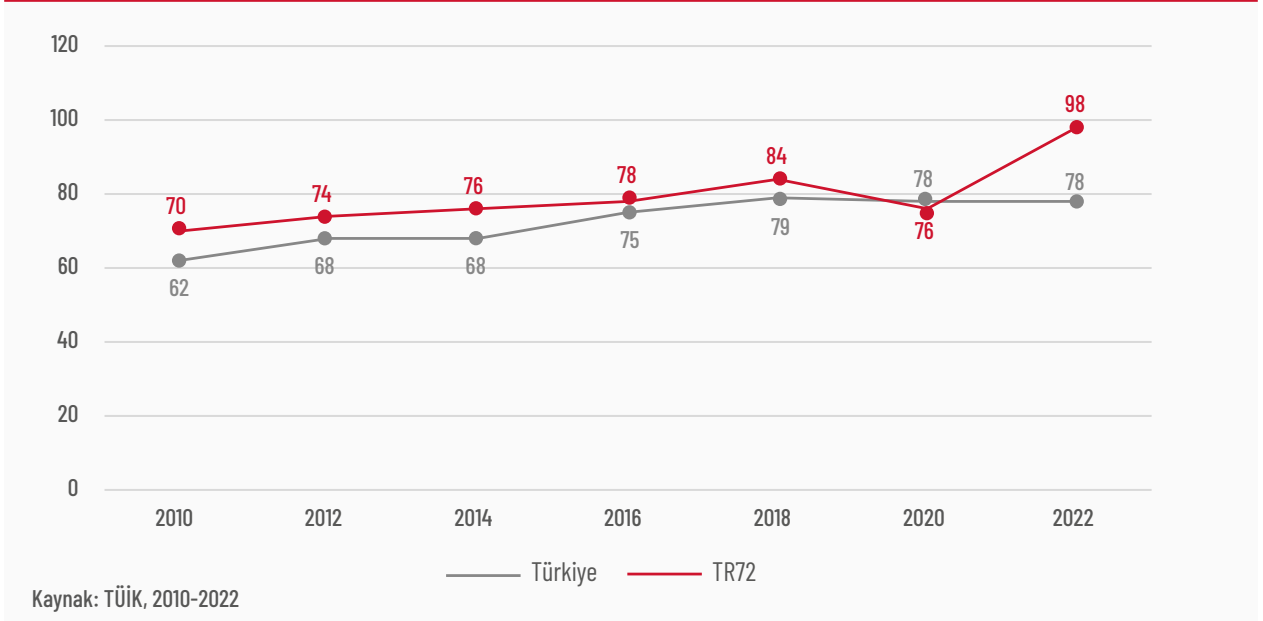
Grafik 23. İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)

Kaynak: TÜİK, 2010-2022

İçme ve kullanma suyu arıtma tesisleri ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusu içindeki oranı (Grafik 23) incelendiğinde ise Türkiye genelinde bu oran 2010'da %54 iken 2022'de %61'e yükselmiştir. Ancak TR72 bölgesinde bu oran çok daha düşük bir seviyede kalmış; 2010'da %11 iken 2022'de %16'ya ulaşmıştır. TR72 bölgesi, Türkiye ortalamasının oldukça gerisinde kalmaktadır.

Grafik 24. Atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun belediye nüfusu içindeki payı (%)

Grafik 24'de Atıksu arıtma tesisleri ile hizmet verilen belediye nüfusunun belediye nüfusu içindeki payı gösterilmiştir. Türkiye genelinde 2010'da %62 olan bu oran 2022'de %79'a yükselmiştir. TR72 bölgesinde ise 2010'da %70 iken, 2022'de %100'e ulaşarak ciddi bir artış görülmektedir. TR72 bölgesi, atıksu arıtma tesisi hizmetinde 2022 itibarıyla Türkiye genelinin üstüne çıkmıştır.

3. VİZYON, STRATEJİK ÖNCELİKLER, HEDEFLER VE TEDBİRLER

01

STRATEJİK ÖNCELİK

Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi

Hedef 1.1. TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır.

Tedbir 1.1.1. İmalat sanayinde dijital unsurların kullanım oranı artırılabacaktır.

Tedbir 1.1.2. TR72 imalat sanayinde dijital pazarlama hacminin toplam pazarlama hacmine oranı yükseltilecektir.

Hedef 1.2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

Tedbir 1.2.1. İmalat sanayinde orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretim için yatırım ortamı ve altyapısının iyileştirilmesi sağlanacaktır.

Tedbir 1.2.2. TR72 İmalat sanayine yönelik tedarik zinciri güçlendirilecektir.

Tedbir 1.2.3. TR72 İmalat sanayinde AR-GE ve tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

Hedef 1.3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.

Tedbir 1.3.1. TR72 İmalat sanayinde yeşil dönüşüm sağlanacak, kurumsal karbon ayak izlerinin azaltılması sağlanacaktır.

Tedbir 1.3.2. TR72 İmalat sanayindeki verimsiz süreçlerin, israfların elimine edilmesine yönelik bölgedeki paydaşlarla ortak faaliyetler yürütülecek, destek mekanizmalarıyla kurulan ve verimlilik artırmaya yönelik olan merkezlerin daha aktif olması sağlanacaktır.

Tedbir 1.3.3. TR72 İmalat sanayinde kurumsallaşma ihtiyaçları karşılanacak, merkez ilçelerin dışında yer alan imalat sanayinin kurumsal gelişimine önem verilecektir.

Hedef 1.4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

Tedbir 1.4.1. OSB altyapısı iyileştirilecektir.

Tedbir 1.4.2. Yatırıma hazır alanlar görselleştirilerek yatırımcılara sunulacaktır.

Tedbir 1.4.3. Büyük yatırımlar için uygun alanlar tespit edilecektir.

02

STRATEJİK ÖNCELİK

Kırsalda Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi

Hedef 2.1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.

Tedbir 2.1.1. Bölgede üretilen tarım ürünlerinin tespiti yapılacak ve bölge içerisinde işlenmesi teşvik edilecektir.

Tedbir 2.1.2. Bölgede üretilen tarımsal ürünlerin pazarlama ve satış olanakları çeşitlendirilecek ve geliştirilecektir.

Tedbir 2.1.3. Hayvancılık faaliyetleri teşvik edilecek ve üretim altyapıları iyileştirilecektir.

Hedef 2.2. Organik tarım yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 2.2.1. Organik tarım üretim ve eğitim faaliyetleri desteklenecektir.

Tedbir 2.2.2. Organik tarım sertifikasyon ve yatırım olanakları geliştirilecektir.

Hedef 2.3. Yerel ürünlerin coğrafi işaret kapsamına alınması, markalaştırılması ve ticarileştirilmesi desteklenecektir.

Tedbir 2.3.1. Ata tohumları ve coğrafi işaret alma potansiyeli olan ürünler tespit edilecektir.

Tedbir 2.3.2. Coğrafi işaretli ürünlerin üretim ve pazarlama olanakları geliştirilecektir.

Tarımda yeşil ekonomi geliştirilecektir.

Tedbir 2.4.1. Toprağın etkin kullanımı ve toprak sağlığına yönelik önlemler geliştirilecektir.

Tedbir 2.4.2. Tarımda kaynak verimliliği faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 2.4.3. Tarımda teknoloji kullanımı artırılabilecektir.

Hedef 2.5. Kırsalda istihdam imkânları geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılımı artırılabilecektir.

Tedbir 2.5.1. Kırsal alanda yatırım altyapısı desteklenecektir.

Tedbir 2.5.2. Kırsalda örgütlenme ve istihdam imkânları geliştirilecektir.

03

STRATEJİK ÖNCELİK

Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi

Hedef 3.1. Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır.

Tedbir 3.1.1. Termal turizm altyapısı geliştirilecektir.

Tedbir 3.1.2. Termal turizm olanaklarının tanıtımı yapılacaktır.

Hedef 3.2. Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılabilecektir.

Tedbir 3.2.1. Kış turizminin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Tedbir 3.2.2. Tanıtım organizasyonları düzenlenecektir.

Hedef 3.3. Kayseri'de sağlık turizm altyapısı geliştirilecek ve sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.

Tedbir 3.3.1. Sağlık turizmi altyapısı geliştirilecektir.

Tedbir 3.3.2. Sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.

Hedef 3.4. Bölgedeki doğal yapı ve ören yerleri korunarak turizme kazandırılacaktır.

Tedbir 3.4.1. Bölgedeki doğal yapılar ve ören yerleri araştırılacak, korunacak ve altyapısı geliştirilecektir.

Tedbir 3.4.2. Bölgedeki doğal yapılara ve ören yerlerine ulaşım imkânları geliştirilecektir.

Tedbir 3.4.3. Bölgedeki doğal yerlerin ve ören yerlerinin tanıtımı yapılacaktır.

Tedbir 3.4.4. Bölgedeki doğal yer ve ören yerlerinde faaliyet gösteren tesislerdeki hizmet kalitesi artırılabilecektir.

Hedef 3.5. Gastronomi ürünlerinin tanıtımına yönelik organizasyonlar düzenlenecek, hizmet standartlarının sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Tedbir 3.5.1. Bölgenin gastronomi değerleri belirlenecektir.

Tedbir 3.5.2. Gastronomi tanıtımına yönelik faaliyetler düzenlenecektir.

Tedbir 3.5.3. Hizmet standartları artırılabilecek ve sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

04

STRATEJİK ÖNCELİK

Bölgenin kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve doğal afetlere karşı dirençli hale getirilmesi

Hedef 4.1. Kentsel yaşam kalitesi yükseltilecektir.

Tedbir 4.1.1. Yeşil alanlar geliştirilecek ve çevresel sürdürülebilirlik sağlanacaktır.

Tedbir. 4.1.2. Dezavantajlı grupların sosyal uyum seviyeleri ve toplumsal hayata katılım düzeyleri artırılabilecektir.

Tedbir 4.1.3. Sürdürülebilir ulaşım altyapısı geliştirilecek, kent içi ve şehirlerarası bölgenin erişilebilirliği artırılabilecektir.

Hedef 4.2. Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afetlere karşı direnci artırılması sağlanacaktır.

Tedbir 4.2.1. İklim değişikliği ve afet risk yönetimi strateji belgeleri hazırlanacaktır.

Tedbir 4.2.2. İl kentsel dönüşüm belgeleri hazırlanacaktır.

Tedbir 4.2.3. Risk yönetimi ile tehlikeleri ve bunlara maruz kalacak kişi, bina, yol, altyapıyı belirlenecek ve savunmasız olanlar koruma altına alınacak ve güçlendirilecektir.

Stratejik Öncelik 1. Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi

Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi stratejik önceliği ve bağlı tedbirleri, On İkinci Kalkınma Planı'nda yer alan 3.2.Yeşil Ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim bölümündeki imalat sanayi ile ilgili başlıklarla doğrudan ilişkilidir. "TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır". "TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir." "TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır." "Yatırım altyapısı iyileştirilecektir." hedefleri doğrultusunda 2024-2028 hedefleri belirlenmiştir.

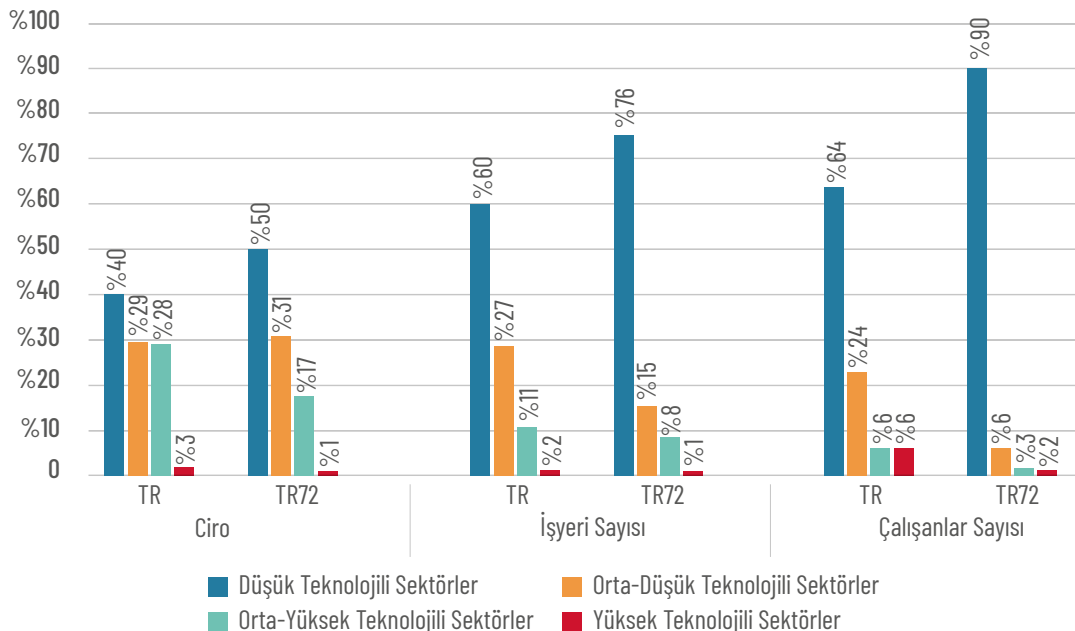
2023 yılı itibarıyla Bölge ve Türkiye genelindeki iş yeri sayısı ve çalışan sayısı verileri incelendiğinde çalışan oranı ve iş yeri sayısı bakımından Kayseri ilinin Türkiye ortalaması üzerinde, Sivas ve Yozgat illerinin ise Türkiye ortalaması altında olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Türkiye ve Bölgede İmalat Sanayi (%), 2021 (24) 2023 (5)

		İmalat Sanayi	Tüm Sektörler	İmalat Sanayi /Tüm Sektörler
Kayseri	İş yeri	5.494	35.880	15,31%
	Çalışan	90.210	238.314	37,85%
Sivas	İş yeri	1.334	10.781	12,37%
	Çalışan	14.561	78.566	18,53%
Yozgat	İş yeri	721	6.456	11,17%
	Çalışan	7879	39.727	19,83%
TR72	İş yeri	7.549	53.117	14,21%
	Çalışan	112.650	356.607	31,59%
Türkiye	İş yeri	295.798	2.102.282	14,07%
	Çalışan	4.051.264	16.001.328	25,32%

Üç yıldız analizinde Bölgede öne çıkan elektrikli teçhizat, kauçuk ve plastik ürünleri, ana metal ve metal eşya sektörlerindeki işletmeler özellikle nitelikli iş gücü açısından potansiyel taşımaktadır.

Grafik 25. Türkiye'nin ve Bölgenin Teknoloji Düzeyi (24)

Bölgede teknoloji düzeyi Türkiye ortalamasına göre daha düşüktür. Yatırımların da büyük oranda düşük teknoloji düzeyindeki sektörlerde yapıldığı düşünüldüğünde, ilerleyen yıllarda Bölge teknoloji seviyesi ile Türkiye teknoloji seviyesi arasında farkın açılması beklenmektedir (Grafik 25).

Bu öncelik kapsamında TR72 imalat sanayiindeki firmaların tasarım kalitesinin yükseltilmesi, süreç verimliliğinin ve kurumsallaşmalarının sağlanması ve katma değerli üretimin yaygınlaştırılması yoluyla bölgesel rekabet edebilirliğin artırılması hedeflenmektedir. Rekabet edebilirliğin artırılması çerçevesinde, TR72 Bölgesi içindeki KOBİ'lerin, dijital teknolojilerin gerektirdiği enstrümanların (e-ticaret, sosyal medya pazarlaması, SEO çalışmaları, dijital pazarlama teknikleri vb.) kullanımının yaygınlaştırılması yoluyla satış ve pazarlama kanallarının genişletilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda imalat sanayiindeki tasarım ekosisteminin geliştirilmesi, imalat sanayiindeki süreç ve kaynak verimliliğinin artırılması, imalat sanayiindeki firmaların kurumsallaşma düzeylerinin artırılması, sanayide dijital dönüşümün sağlanması, pazarlama araçlarının çeşitlendirilmesi ve TR72 Bölgesi imalat sanayinin teknoloji düzeyinin yükseltilmesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretiminin artırılması gibi özel amaçlar bulunmaktadır.

Özellikle küresel tedarik zincirlerine entegrasyonunun sağlanması aşamasında, firmaların dijital pazarlama ve e-ticaret becerilerinin yerel düzeyde artırılması gerekmektedir. TR72 Bölgesi'ndeki illerde öne çıkan sanayi kollarında bölge dışı rakiplere karşı bir fark oluşturmak, bu farkın getireceği özgünlükle marka değerlerinin yükselmesini sağlamak, tasarımı ve kalitesi ile kendisini sürekli yenileyen sektörler oluşturmak için tasarım ve Ar-Ge önemlidir.

Özellikle de Kayseri'de sanayi üretimi fason imalata yöneliktir. Firmalar çok fazla tasarım özelliği taşımayan ürünlerini düşük fiyat stratejisini kullanarak satış yapma eğilimindedirler. Bu durum büyük üretim kapasitelerine sahip olan bölgede yeterli katma değer oluşmasını engellemekte ve beklenen ihracat rakamları veya yurtiçi satış rakamlarına ulaşamamaktadır.

Tasarım haricinde firmaların rekabet gücünü artıracak önemli konulardan biri de süreç verimliliğinin artırılmasıdır. Herhangi bir makine ve alet almadan sadece işin yapılış şeklini iyileştirerek firmaların kapasitelerinde, fire oranlarında, stok devir oranlarında, sipariş karşılama oranlarında en az %20 verimlilik artışları gözlemlenebilmektedir.

Üretim süreçlerini verimli hale getiren firmaların hem ulusal piyasada hem de uluslararası piyasada varlıklarını sürdürmeleri kolaylaşmakta ve dolaylı yoldan ihracat rakamları ve istihdam miktarları artmaktadır.

Kurumsallaşmanın TR72 Bölgesi firmalarında tam olarak sağlanamaması, aile şirketlerinin fazlalığı, yüksek beyaz yaka personel devir oranları, firmaların büyük bir kısmının fason çalışması ve marka oluşturamamaları, pazarlama birimleri gelişmediği için mevcut pazar firmaları için aşırı fiyat kırmaları ve firmaların büyük bir bölümünde 1-2 mühendis çalışması ya da hiç çalışmaması, TR72 Bölgesi'nde kurumsallaşma başlığı altında KOBİ'lere yönelik eğitimlerin desteklenmesini gerekli kılmaktadır.

TR72 Bölgesindeki yoğun üretim ve satış hacmi göz önüne alındığında işletmelerin bu hacimle orantılı olarak e-ticaret ve dijital pazarlama kanallarının kullanımı noktasında aktif olmadıkları görülmektedir. Satışın üretim faktörlerini tetikleyen ve dönüştürüp geliştiren bir unsur olduğu gerçeğinden hareketle, bölge işletmelerinin e-ticaret hacminin artırılması bölgenin üretim kapasitesinde önemli miktarlarda bir artışı tetikleyecek, işletmeler için küresel rekabetin gerektirdiği esnek ve güçlü bir kurumsal kapasitesinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

Hedef 1.1. TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır.

İmalat sanayinin geleneksel üretim modellerinden Endüstri 4.0'a doğru geçişi ülke imalat sanayilerinin dijital olgunluklarıyla orantılı olarak hız kazanmaktadır. İmalat sanayinde robot kullanımının artırılması, nesnelerin interneti, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, otonom sistemler, veri analitiği, dijital pazarlama gibi konularda firmaların gelişimi sağlanacak, altyapıları iyileştirilecektir.

Bölge imalat sanayinin mevcut durum analizlerine göre tespit edilen ihtiyaçlarının giderilmesi, teknoloji altyapısının güçlendirilmesi ve böylelikle imalat sanayinde dijitalleşme oranının artırılması sağlanacaktır. Böylelikle firmaların sürdürülebilirliğe ve dijitalleşmeye geçiş için kapasiteleri artırılabilecek, firmaların finansmana erişim imkânları artırılabilecektir.

İmalat sanayinde verimli üretim yapmak kadar doğru kanallardan ve kârlı satış yapmak da önem arz etmektedir. Sanayicinin küresel pazarlarda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaların başında, dijital pazarlama gelmektedir. Dijitalleşmenin hayatın her anına müdahil olduğu günümüzde, geleneksel pazarlama unsurları da yerini dijital pazarlamaya bırakmaktadır. Dijital pazarlama da kendi içinde birçok alternatif barındırmaktadır. TR72 Bölgesi imalat sanayinin bu dijital pazarlama alternatiflerinden yararlanması ve pazarlama kanalındaki dijital dönüşüme ayak uydurmaları için faaliyetler gerçekleştirilecektir.

Özellikle son 3 yılda pandemi şartlarıyla da birlikte son kullanıcılar başta olmak üzere arz-talep zincirinin aktörleri dijital pazarlama unsurlarını daha sık kullanmaya başlamıştır. Dijital pazarlama üzerine meslekler, genç nüfus ağırlıklı olmak üzere istihdam edilebilir kesim için geleceğin meslekleri arasındadır. Bu bağlamda, TR72 Bölgesi imalat sanayinin yurt içi satış ve ihracat hacminin artırmak için firmaların dijital pazarlamaya geçişlerini hızlandıracak çalışmalar yapılacaktır.

Tedbir 1.1.1 İmalat sanayinde dijital unsurların kullanım oranı artırılabilecektir

Tedbir 1.2.1 TR72 imalat sanayinde dijital pazarlama hacminin toplam pazarlama hacmine oranı yükseltilecektir.

Program 1.1.1. İmalat Sanayi İkiz Dönüşüm Altyapısının Finansmanı

Tedbir 1.1.1. İmalat sanayinde dijital unsurların kullanım oranı artırılabacaktır.

Bölge imalat sanayindeki işletmelerin ilçe bazlı dağılımına göz atıldığında Kayseri'deki işletmelerin %92'sinin Melikgazi, Kocasinan ve Hacılar ilçelerinde faaliyet gösterdiği, Sivas'taki işletmelerin %85'inin Sivas merkez ilçe, Şarkışla ve Suşehri'nde faaliyet gösterdiği, Yozgat'taki işletmelerinse %87'sinin Yozgat merkez ilçe, Sorgun, Yerköy, Akdağmadeni, Boğazlıyan ve Sarıkaya ilçelerinde faaliyet gösterdiği görülmektedir (GBS 2022 verileri). Bu bağlamda imalat sanayindeki dijital unsurların artırılması için yapılacak çalışmalarda imalat sanayinin daha yoğun olduğu ilçelere de odaklanılacaktır.

TR72 imalat sanayinde sektörel analizler yapılarak; yapay zekâ, büyük veri analitiği, ileri otomasyon vb. gibi dijital teknolojilerin imalat süreçlerine entegre edilmesi ve imalat sanayinde dijital dönüşüm teşvik edilecektir. TR72 imalat sanayiinde yer alan KOBİ'lerin dijital teknolojileri daha etkin kullanması amacıyla bilgilendirilmesi ve desteklenmesi sağlanacaktır. İmalat sanayinde dijital dönüşümü destekleyici programlar yürütülecektir. Endüstri 4.0 için Bölge imalat sanayinin mevcut durumunu tespit etmek ve yükseltme planlarını içeren araştırmalar yapılacaktır. Bölgede uluslararası destek mekanizmalarıyla kurulan ve dijitalleşme üzerine faaliyet gösteren ortak kullanım merkezlerinin, model fabrikanın verimliliği artırılabacaktır. Mesleki eğitimde veri bilinciliği, yapay zeka&robotik mühendisliği, nesnelerin interneti bakım onarım teknikerliği gibi dijitalleşme odaklı meslek dallarının altyapıları oluşturulacaktır.

Tedbir 1.1.2 TR72 imalat sanayinde dijital pazarlama hacminin toplam pazarlama hacmine oranı yükseltilecektir.

Elektronik Ticaret Bilgi Sistemi verilerine göre, global pazarda olduğu gibi ülkemizde de e-ticaret hacmi sürekli artmaktadır. Tüketici kanadında oluşan e-ticaret talebinin yükselmesiyle doğru orantılı olarak arz fonksiyonlarının da gelişmesi gerekmektedir. Bölgemizde imalat sanayindeki işletmelerin pek çoğunun dijital pazarlama unsurlarına tam geçemediği görülmekte, bu unsurları kullanan işletmelerin ise genellikle dış destek aldıkları bilinmektedir. Firmaların kurumsal olarak gelişimi ve toplam ticari hacimlerinde e-ticaret/e-ihracat oranlarının artması, bölge imalatçıların üretimlerinden daha fazla katma değer elde etmelerine yol açacaktır. Bir önceki tedbirde olduğu gibi bu tedbirin uygulanmasında da, TR72 Bölgesi'nde imalat sanayinin yoğunlaştığı ilçelere (Melikgazi, Kocasinan, İncesu, Sivas Merkez, Şarkışla, Yerköy, Boğazlıyan) odaklanılacaktır.

E-ticaret ve e-ihracatın firmalar tarafından daha fazla kullanılması için sunulan projeler desteklenecek, eğitim programları düzenlenecektir. Dijital pazarlamaya yönelik, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından kurulmuş altyapıların kurumsal sürdürülebilirliği sağlanacaktır. TR72 Bölgesi girişimcilik ekosistemindeki paydaşların dijital pazarlama yöntemleri konusunda bilgi düzeyinin yükselmesi sağlanacaktır. TR72 Bölgesi illerinde öne çıkan sektörlerde dijital pazarlama kapasitesi ölçülerek, geliştirilmesi gereken noktalar tespit edilecek ve işletmelerin dijital pazarlama kapasitesi artırılacaktır.

Hedef 1.2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

2022 yılı verilerine göre TR72 Bölgesi imalat sanayindeki 12 bine yakın girişimcinin sadece %12,4'ü orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyesinde ürün üretmektedir. Ciro bazında bakıldığında ise bu oran %15,4'tür. Bölgeye ait bu oranlar, ülke ortalamasının altında kalmaktadır. Diğer yandan orta-yüksek, yüksek teknoloji seviyesinde ürün üreterek Bölge imalat sanayinin katma değerli üretim oranının da artacağı bir gerçektir. İmalat sanayinde katma değerli ürünlerin artırılması için bir diğer çözüm de özgün tasarımların artırılmasıdır. Bunun için de bölge imalat sanayi tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

Orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretimin artması için gerekli altyapıyı teşvik eden mekanizmalar harekete geçirilecektir. Diğer taraftan savunma sanayi, otomotiv, havacılık gibi stratejik sektörlerle ürün üretmek ve tedarikçi olmak için Bölge firmaları hazırlanacaktır. Kayseri hem ara ürün tedarikçi, hem de üretim altyapısı (makine, ekipman, endüstriyel hizmet) tedarikçi noktasında bahsi geçen sektörlerle yönelebile kapasitesindedir. Sivas ilinde özellikle savunma sanayine yönelik doğal bir kümelenme oluşmaktadır. Yeni kurulan Demirağ OSB'de orta-yüksek/yüksek teknoloji seviyesinde ürün üreten firmaların da yatırımları mevcuttur ve ileride sayısının artacağı değerlendirilmektedir. Yozgat ili, Ankara-Kırıkkale-Eskişehir doğrultusunda yoğunlaşan savunma sanayi şirketlerine TR72 Bölgesi'nde en yakın olan ildir. Bu avantajın değerlendirilerek, Yozgat'ta savunma sanayine hizmet edecek üretici firma sayısının artırılması hedeflenmektedir.

Tedbir 1.2.1. İmalat sanayinde orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretim için yatırım ortamı ve altyapısının iyileştirilmesi sağlanacaktır.

Tedbir 1.2.2. TR72 İmalat sanayine yönelik tedarik zinciri güçlendirilecektir.

Tedbir 1.2.3. TR72 İmalat sanayinde AR-GE ve tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

Proje 1.2.1. Boğazlıyan Mesleki Eğitim Merkezi

Proje 1.2.2. Sivas Savunma Sanayi KOBİ Vadisi

Proje 1.2.3. <1.000V Elektrik Anahtarı Üretimi

Proje 1.2.4. Sivas ilinde Aktif Karbon Üretimi Tesisi

Proje 1.2.5. Makine İmalat Sektörünün Geliştirilmesi

Proje 1.2.6. Savunma ve Havacılık Sanayinin Finansmanı

Proje 1.2.7. Alçı Plaka Üretim Tesisi

Proje 1.2.8. Soğutma Ekipmanları İçin Kompresör İmalatı

Proje 1.2.9. Kaliteli Kâğıt/Karton Üretimi

Proje 1.2.10. Kuru Yük Konteyneri Üretimi

Proje 1.2.11. Kereste İşleme Tesisi

Proje 1.2.12. Kenevirden Kannabidiol (CBD) Ekstaksiyonu

Proje 1.2.13. Kenevir Elyafı Üretim Tesisi

Proje 1.2.14. CLT (Çapraz Lamine Ahşap) Üretim Tesisi

Proje 1.2.15. Yumurta Tozu Üretimi

Proje 1.2.16. Sığır Kemiğinden Jelatin Üretimi

Proje 1.2.17. Doğal Sirke Üretim Tesisi

Proje 1.2.18. Balık Yemi Üretim Tesisi

Proje 1.2.19. Beydeğirmeni Besi Bölgesi Biyogaz Tesisi

Proje 1.2.20. Kayseri Ürün Tasarım, Prototipleme ve Ticarileştirme Merkezi

Tedbir 1.2.1. İmalat sanayinde orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretim için yatırım ortamı ve altyapısının iyileştirilmesi sağlanacaktır.

Savunma sanayi üretimi olan ulusal ölçekli firmalardan Bölgeye yatırım çekilmesi için çalışmalar yapılacaktır. Uzakdoğu'da üretim fazlası olan ve bölgeye çekilebilecek teknolojik yatırımlar araştırılacaktır. TR72 Bölgesi'nde orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretim altyapısı desteklenecektir. Orta-yüksek ve yüksek teknoloji ara ürün üretilmesine öncelik veren programlar uygulanacaktır. Başta savunma, havacılık, raylı sistem araçları üretimi ve otomotiv sanayi olmak üzere TR72 imalat sanayinin orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyesinde ürün üretimi, diğer sektörlerle bu sektörlerden teknoloji transferine olanak sağlanacaktır. Bölge imalat sanayinde uluslararası standartlara uygun üretim yapılması için bilinçlendirme ve eğitim faaliyetleri yapılacaktır. Özellikle Kayseri ve Sivas'ta öne çıkan makine üretim sektörünün gelişimi desteklenecektir. Makine sektörünün ihtiyacı olan otomasyon, yazılım, endüstriyel tasarım alanlarında nitelikli iş gücünün oluşmasına katkı sağlanacaktır. Bu alanlarda ortaya çıkacak girişimcilere, Ajans'ın uyguladığı girişimcilik programlarında öncelik verilecektir. Mesleki eğitim kurumları ile imalat sanayi arası iş birliği olanakları artırılacak, eğitim kalitesini yükseltecek ve çıktıları imalat sanayine daha faydalı girdiler oluşturacak bir mesleki eğitim altyapısı oluşturulacaktır.

TR72 Bölgesi'nde imalat sanayi işletmelerinin en yoğun olduğu ilçe Kayseri-Melikgazi ilçesidir. TR72 Bölgesi'ndeki imalat sanayi işletmelerinin %90'ından fazlasının yer aldığı 10 ilçenin ürün teknoloji seviyesinde yapılan incelemede ise orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretim oranı en fazla olan ilçenin Sivas merkez ilçesi olduğu (%26,16) , ardından ise Melikgazi ilçesinin geldiği (%19,04) tespit edilmiştir (GBS 2022 verileri). Orta-yüksek ve yüksek teknoloji üretim altyapısının oluşturulması; düşük teknoloji üretime göre hem insan kaynağı hem de kurumsal kaynaklar yönünden daha fazla zaman alacak bir süreçtir. Dolayısıyla orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretiminin desteklenmesi için uygun yatırım ortamının, bahsi geçen 10 ilçede gerçekleşmesi daha mümkün olacaktır.

Tedbir 1.2.2 TR72 İmalat sanayine yönelik tedarik zinciri güçlendirilecektir.

Bölgede öne çıkan sektörler başta olmak üzere tüm imalat sektörleri için sektörel ve uluslararası pazar analizleri yapılacaktır. Ajans tarafından yapılan 3 yıldız analizlerinde olgun ve potansiyel küme niteliğinde olan sektörlerde (Tablo 3, Tablo 4) KOBİ'lerin kümelenmeleri teşvik edilecektir. TR72 imalat sanayinde ithal girdi oranının azaltılması sağlanacak, sektörlerin dış ticaret açığı verdikleri stratejik ürünlerin üretilmesi için destek verilecektir.

Tablo 5. 2022 Yılı İmalat Sanayi Net Satış Rakamlarına Göre 3 Yıldız Analizi Bilgileri

Faaliyet Kodu	Faaliyet Grupları	Kayseri	Sivas	Yozgat
10	Gıda Ürünlerinin İmalatı	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme
13	Tekstil Ürünlerinin İmalatı	Olgun Küme		
14	Giyim Eşyalarının İmalatı			Potansiyel Küme
16	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç)	Potansiyel Küme		Aday Küme
17	Kâğıt ve Kâğıt Ürünlerinin İmalatı	Aday Küme		
22	Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	Olgun Küme	Potansiyel Küme	
23	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	Aday Küme	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme
24	Ana Metal Sanayii	Olgun Küme		
25	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)	Olgun Küme	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme
26	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı		Potansiyel Küme	
27	Elektrikli Teçhizat İmalatı	Olgun Küme		
31	Mobilya İmalatı	Olgun Küme	Potansiyel Küme	Aday Küme
32	Diğer İmalatlar		Potansiyel Küme	Aday Küme
33	Makine ve Ekipmanların Kurulumu ve Onarımı		Aday Küme	

Tablo 6. 2022 Yılı İmalat Sanayi Çalışan Sayılarına Göre 3 Yıldız Analizi Bilgileri

Faaliyet Kodu	Faaliyet Grupları	Kayseri	Sivas	Yozgat
10	Gıda Ürünlerinin İmalatı	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme
13	Tekstil Ürünlerinin İmalatı	Potansiyel Küme		
14	Giyim Eşyalarının İmalatı		Aday Küme	Potansiyel Küme
16	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç)	Aday Küme	Aday Küme	Aday Küme
22	Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	Potansiyel Küme	Aday Küme	
23	Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme	Potansiyel Küme
24	Ana Metal Sanayii	Olgun Küme		
25	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)	Olgun Küme	Aday Küme	Aday Küme
26	Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı		Potansiyel Küme	
27	Elektrikli Teçhizat İmalatı	Olgun Küme		
31	Mobilya İmalatı	Olgun Küme	Potansiyel Küme	
32	Diğer İmalatlar		Aday Küme	Potansiyel Küme

Tedbir 1.2.3. TR72 İmalat sanayinde AR-GE ve tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

Girişimci Bilgi Sistemi verilerine göre TR72 Bölgesi'nde 20 adet Ar-Ge merkezi (675 çalışan), 4 adet de tasarım merkezi (69 çalışan) bulunmaktadır. Kayseri, Sivas ve Yozgat'a göre daha fazla Ar-GE ve tasarım merkezine sahiptir. Bölgede üretilen ürünlerin yurt içi ve yurt dışı pazarlarda rekabetçiliğinin artması, ürün yaşam döngüsünün daha uzun olması için Ar-Ge ve tasarım ekosisteminin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

İmalat sanayinde tasarım odaklı üretimi öne çıkaracak destekler ve faaliyetler artırılacaktır. Bölgede tasarım merkezi ve AR-GE merkezi olan işletme sayısının artması sağlanacaktır. İmalat sanayindeki firmaların uluslararası ve ulusal düzeyde AR-GE desteklerinden yararlanması sağlanacaktır. Özellikle teknik destek programları yoluyla, imalat sanayindeki işletmelerin Ar-Ge ve tasarım merkezi kurulum danışmanlığı alması, imalat sanayinin ihtiyaçlarını tespit amaçlı olarak fizibilite yapılmaması, bu fizibilite sonuçlarıyla bağlantılı olarak projeler geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Hedef 1.3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; dögüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.

Ticaret Bakanlığı tarafından oluşturulan yeşil mutabakat eylem planına göre, 26 Düzey 2 Bölgesinde kurulu Kalkınma Ajansları tarafından bölgesel düzeyde yeşil ve dögüsel ekonomiye geçişi desteklemek amacıyla kaynak verimliliği çalışmaları yürütölmesi öngörülmektedir. Özellikle imalat sanayinde ihracatın artırılması hedefine binaen TR72 imalat sanayinin yeşil dönüşüm, temiz üretim konularında bilinçlendirilmesi; firmalarda gerekli altyapının hazırlanması sağlanacaktır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı desteği ile kurulan model fabrikalar ile iş birliği halinde, Bölge imalat sanayinin yalın dönüşümü sağlanacaktır.

Sanayi strateji belgesine göre, yeşil üretim yaklaşımının sanayi politikaları ve uygulamalarımızda belirleyiciliğinin artırılması hedeflenmektedir. Buna bağlı olarak imalat sanayinin temiz üretime dayalı faaliyet göstermesi, üretici firmaların değer zincirlerini karbondan arındırmaları için çalışmalar yapılacaktır. Temiz üretim uygulamaları ile endüstriyel tesisler mevcut en iyi tekniklerin kullanılmasına yönlendirilecektir. Kayseri, Sivas ve Yozgat imalat sanayi sektörleri yeşil ve dögüsel bir ekonomi perspektifiyle incelenerek dönüşümleri sağlanacaktır.

Süreç verimliliği, imalat sanayinde karlılığı artırmanın en uygun yollarından birisidir. Özellikle emek yoğun işletmelerde basit ve yalın çözümlerle daha kârlı ve israftan arındırılmış iş süreçleri sağlanabilmektedir. TR72 Bölgesi'nde Ajans desteği ile kurulan Verimlilik Koordinasyon Ofisi'nin yanı sıra, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile UNDP tarafından desteklenerek kurulan model fabrika, verimlilik üzerine çalışmaktadır.

TR72 Bölgesi'nde de imalatçı firmalarla ve onları temsil eden kurumlarla yapılan toplantılarda, il istihdam kurullarında nitelikli çalışan bulamama problemine dikkat çekilmektedir. Bu sorunun kaynağı olarak, mesleki eğitim kurumlarında ve üniversitelerde, imalat sanayi ile uyumlu bir eğitim/öğretim olmadığı dile getirilmektedir. Diğer taraftan, imalat sanayindeki paydaşlar ile yapılan çalışmalarda tespit edilen bir diğer ana sorun ise kurumsallaşamamadır. Kurumsallaşma, özellikle KOBİ'lerin yaşam döngüsüne önemli tesiri olan bir kavramdır.

Mevcut durumda, imalat sanayindeki KOBİ'lerin çoğunluğunun kurumsallaşma olgunluğu düşüktür. Görev tanımlarının tam olmadığı, kilit roldeki kişilerin inisiyatifi üzerine çalışma kültürü oluşan firmaların büyümeleri ve sürdürülebilir olmaları, kurumsallaşamadıkları için zor ve zahmetli bir süreç olarak gerçekleşmektedir. Kurumsallaşma hem ekonomimize sürdürülebilir amaçları olan ve uzun ömürlü şirketler kazandırma yönünden, hem de istihdam piyasasındaki nitelikli insanlara kesintisiz ve başarılı bir kariyer yolu açmak açısından önemlidir.

TR72 Bölgesi imalat sanayindeki firmaların kurumsallaşma endeksindeki pozisyonları tespit edilerek çözüm yolları araştırılacaktır. Belirlenen çözümlere yönelik, Bölge'deki kalkınma unsurlarının harekete geçmesi sağlanacaktır.

Tedbir 1.3.1. TR72 İmalat sanayinde yeşil dönüşüm sağlanacak, kurumsal karbon ayak izlerinin azaltılması sağlanacaktır.

Tedbir 1.3.2. TR72 İmalat sanayindeki verimsiz süreçlerin, israfların elimine edilmesine yönelik bölgedeki paydaşlarla ortak faaliyetler yürütülecek, destek mekanizmalarıyla kurulan ve verimlilik artırmaya yönelik olan merkezlerin daha aktif olması sağlanacaktır.

Tedbir 1.3.3. TR72 İmalat sanayinde kurumsallaşma ihtiyaçları karşılanacak, merkez ilçelerin dışında yer alan imalat sanayinin kurumsal gelişimine önem verilecektir.

Program 1.3.1. İmalat Sanayi İkiz Dönüşüm Altyapısının Finansmanı

Program 1.3.2. TR72 Bölgesi Organize Sanayi Bölgeleri Altyapısının Yeşil Mutabakata Uyumu

Tedbir 1.3.1. TR72 İmalat sanayinde yeşil dönüşüm sağlanacak, kurumsal karbon ayak izlerinin azaltılması sağlanacaktır.

Bölge içi ve Bölge dışı paydaşlarla yeşil dönüşüme yönelik ortak modeller geliştirilecek, uluslararası projeler yürütülecektir. İmalat sanayinde yeşil dönüşüm konusunda bilgilendirme faaliyetleri yapılacaktır. Temiz enerji üretimi ve kullanımı teşvik edilecektir. KOBİ'lerin yeşil dönüşüme yönelik farkındalıkları artırılacak ve sektörel dönüşüm profilleri oluşturulacaktır. Kayseri'de kurulmakta olan Erciyes OSB'nin "Yeşil OSB" olarak faaliyet göstermesi sağlanacaktır. Yeşil dönüşüm ile ilgili hibe programları geliştirilecektir.

Tedbir 1.3.2. TR72 İmalat sanayindeki verimsiz süreçlerin, israfların elimine edilmesine yönelik bölgedeki paydaşlarla ortak faaliyetler yürütülecek, destek mekanizmalarıyla kurulan ve verimlilik artırmaya yönelik olan merkezlerin daha aktif olması sağlanacaktır.

Asya Verimlilik Teşkilatı, model fabrikalar ve verimlilik koordinasyon ofisi gibi STB ile ortak faaliyet yürüten kurumlar, uluslararası ve Ajans destekli kurulan verimlilik üzerine çalışan organizasyonlar ile Bölge'de ortak etkinlikler, eğitimler, gönüllü staj programları yapılacaktır. İmalat sanayinde süreç ve kaynak verimliliğinin artırılması için danışmanlık programları yürütülecektir. İşletmelerde verimlilik çalışmalarının sürdürülebilirliğini garanti altına almak amacıyla, Bölge imalat sanayine istihdam sağlayan mesleklerdeki kişilerin yalın dönüşüm konusunda eğitilmesi sağlanacak ve işletmelerde verimlilik uzmanlarının istihdamı teşvik edilecektir.

Tedbir 1.3.3. . TR72 İmalat sanayinde kurumsallaşma ihtiyaçları karşılanacak, merkez ilçelerin dışında yer alan imalat sanayinin kurumsal gelişimine önem verilecektir.

İmalat sanayinde nitelikli istihdamı artıracak unsurlar araştırılacak, bulgulara göre eylem planları uygulanacaktır. Sanayideki firmaların kurumsallaşma analizleri yapılacak, kurumsal gelişimleri desteklenecektir. Sanayide nitelikli istihdama katkı sağlayabilecek projelere destek verilecektir.

Hedef 1.4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

Sanayi yatırımlarına yönelik uygun maliyetli ve büyük ölçekli endüstri alanlarının tespit edilmesi gerekmektedir. Bölgesel yatırım teşvikte destek unsurları arasında "Yatırım Yeri Tahsisi" bulunan yatırımcıların faydalanabilmesi için Milli Emlak Müdürlüğü'nde mevcut yatırıma hazır alanlar harita üzerinde görsel olarak yatırımcıya sunulacaktır. Büyük yatırımlar için OSB dışında tahsis edilebilecek alanlarla ilgili ilçe belediyeleri ve Milli Emlak Müdürlüğü ile görüşülerek uygun yatırım alanları tespit edilecektir.

Mevcut sanayi altyapısının iyileştirilmesi ve genişletilmesi, bölgesel kalkınmanın hızlanması ve sanayi yatırımlarının artırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, bölgedeki Organize Sanayi Bölgeleri'nin altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi ve yeni yatırım alanlarının oluşturulması hedeflenmektedir.

Yatırım Destek Ofisleri (YDO), yatırımların önünde engel teşkil eden altyapı, izin, ruhsat ve mevzuat gibi konularda çalışmalar yürüterek yatırım ortamını iyileştirmeyi hedeflemektedir. YDO öncülüğünde faaliyet gösteren yatırım komiteleri, yatırım altyapısının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi için çeşitli stratejiler geliştirecek ve uygulayacaktır. Bu çalışmalar, yatırımcıların karşılaştığı bürokratik engellerin azaltılması ve yatırım süreçlerinin hızlandırılması yönünde önemli adımlar atılmasını sağlayacaktır. YDO ve yatırım komitelerinin etkin bir şekilde iş birliği yapması, yerel ve uluslararası yatırımcıların ülkeye olan ilgisinin artmasına ve ekonomik kalkınmanın hızlanmasına katkıda bulunacaktır.

Yatırım Destek Ofisleri marifetiyle yatırımların önünde engel teşkil edecek altyapı, izin, ruhsat ya da mevzuat konularında çalışmalar yürütülecek YDO öncülüğünde faaliyet gösteren yatırım komiteleri ile yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

Tedbir 1.4.1. OSB altyapısı iyileştirilecektir.

Tedbir 1.4.2. Yatırıma hazır alanlar görselleştirilerek yatırımcılara sunulacaktır.

Tedbir 1.4.3. Büyük yatırımlar için uygun alanlar tespit edilecektir.

Tedbir 1.4.1. OSB altyapısı iyileştirilecektir.

OSB'lerin altyapı ihtiyaçlarını karşılamak, üretim kapasitelerini artırmak ve bölgedeki sanayi faaliyetlerini desteklemek amacıyla planlanacaktır. Ayrıca, OSB'lerde enerji verimliliği, atık yönetimi ve çevre dostu üretim gibi sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun iyileştirmeler de gerçekleştirilebilecektir. Böylece, OSB'lerin rekabet gücü artacak ve bölgesel ekonomik kalkınmaya önemli katkılar sağlanacaktır.

Kayseri Melikgazi ilçesindeki Kayseri OSB ve Mimarsinan OSB'nin hâlihazırdaki mevcut atık su arıtma kapasitesi yetersiz kalmaktadır. Ayrıca atık su arıtmasından çıkan çamurun bertaraf edilmesi ve enerji elde edilmesi için de bir tesise ihtiyaçları duyulmaktadır. İncesu OSB'nin mevcut parsellerinde bütün altyapı eksiksiz tamamlanmış olup havai enerji dağıtım hatlarının yeraltına alınması gerekmektedir. İncesu OSB genişleme alanında ise enerji, temiz su, arıtma ve internet altyapı ihaleleri devam etmektedir. Ancak İncesu OSB'nin gelişmesi yönündeki en büyük engel hemen önünden geçen demiryolu hattının efektif kullanılmamasıdır. Bu konuda gerekli projeler hazırlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) onayı alınmış ve kamulaştırma süreci başlamak üzeredir. İncesu OSB yönetiminin demiryolu iltisak hattı ve elleçleme tesisi yapımı için gerekli finansmana ulaşması sağlanırsa, OSB içinden Mersin limanına doğrudan yük taşınabilecektir. OSB'lerin altyapı ihtiyaçlarını karşılamak, üretim kapasitelerini artırmak ve bölgedeki sanayi faaliyetlerini desteklemek amacıyla SoGreen, Dünya Bankası Kredileri gibi dış kaynaklı krediler, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen GÜDÜMLÜ Proje Desteği, Bölgesel Kalkınma Programı ve CMDP gibi çeşitli finansal destek mekanizmalarının kullanılması sağlanacaktır. Özellikle İncesu OSB iltisak hattı ve elleçleme tesisi için Bölgesel Kalkınma Hamlesi Programına öneri olarak bildirilmiştir. Ayrıca, bu destekler sayesinde OSB'lerde enerji verimliliği, atık yönetimi ve çevre dostu üretim gibi sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun iyileştirmeler de gerçekleştirilebilecektir. Böylece, OSB'lerin rekabet gücü artacak ve bölgesel ekonomik kalkınmaya önemli katkılar sağlanacaktır.

Kayseri'de mevcutta faaliyet gösteren Kayseri, Mimarsinan ve İncesu OSB bölgelerinde başlangıçtaki yatırım alanları tamamen ve genişleme alanları ise kısmen dolmuş durumdadır. Bu durum yatırımcılar için yatırım alanı bulmada sıkıntılara yol açmakta ve arsa fiyatlarının artmasına neden olmaktadır. Bu soruna çözüm bulabilmek ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının ilçe bazlı teşvik sisteminden daha fazla sanayiciyi faydalandırabilmek için ilçelerde yeni OSB kurulumları teşvik edilecek ve teknik destek verilerek konunun takipçisi olunacaktır. Güneşli mahallesinde hayata geçirilmesi düşünülen Erciyes OSB 2023 yılı Aralık ayında tüzel kişilik kazanmış olup 383 ha alana sahiptir. 200 adet sanayi parseli oluşması ve tahmini 10 bin kişilik istihdam öngörülmektedir. Yakında kamulaştırma çalışmalarına başlanacak olan OSB'nin altyapı çalışmalarının 2026 yılında başlaması planlanmaktadır. Develi OSB'nin ise başvurusu ilgili kurumlara yapılmış ancak 'koruma alanı'na denk gelmesinden dolayı ÇED süreci başlatılamamıştır. 1.227 milyon m² alanda, yıllık 35.000 ton/yıl üretim kapasitesine sahip olması beklenen Kayseri Tarıma Dayalı Sera İhtisas OSB'nin de kamulaştırma süreci devam etmektedir. Ayrıca Erciyes Teknopark tarafından hayata geçirilmesi planlanan "Savunma ve Havacılık Teknoloji Geliştirme Bölgesi" ve Kayseri Sanayi Odası'na ait 'Gıda İhtisas OSB' kurulması planları da fikir aşamasındadır.

Sivas ilinde beş adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB) bulunmaktadır. İki il merkezi, üçü de ilçelerde yer alan OSB'lerin birisi kurulum aşamasındadır. Sivas Merkez OSB'de doluluk oranı yüzde yüz seviyesine yükselmiş ve genişleme için karar alınmıştır. Bu kapsamda, kamulaştırma ve altyapı ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca, uzun süredir kullanımda olan altyapıların, mevcut üretimi karşılamakta zorlanmakta olduğu için iyileştirme ve bölgesel yenileme ihtiyaçları bulunmaktadır. SCADA sistemleri ile elektrik ve su hatlarında verimliliğin artırılması sağlanmalıdır. Son olarak, yoğun istihdamın olduğu bölgede, kadın istihdamını desteklemek ve kolaylaştırmak amacıyla kreş ve sosyal alanlar artırılmalıdır.

Sivas Merkez ilçede yer alan ikinci bölge olan Demirağ Organize Sanayi Bölgesi 30 Aralık 2021 tarihli karar ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Cazibe Merkezi Programı'na alınmıştır. Özel yatırım teşvik şartlarına haiz OSB'de altyapı yatırımları devam etmektedir. Yüksek tahsis oranına sahip OSB'nin mevcut altyapılarına ek olarak uzun vadede SCADA sistemi, arıtma sistemleri, kreş ve sosyal alan ihtiyacı bulunmaktadır. OSB'nin lojistik ihtiyacını devam eden Lojistik Merkez yatırımının karşılayacağı düşünülmektedir.

İlçelerde yer alan Gemerek OSB ve Şarkışla OSB'de altyapı güçlendirme ihtiyaçları bulunmaktadır. Yatırım imkanlarını artırmak ve bölgeleri cazip hale getirmek amacıyla başta yol olmak üzere su, atık su, yağmur suyu, elektrik ve diğer tüm altyapı hizmetlerinin standartlarının yükseltilmesi gerekmektedir. Yerel kalkınma aracı olarak kadın istihdamını yerelde artırmak amacıyla kreş ve sosyal alan imkanlarının artırılması gerekmektedir. 23.09.2020 ve 2590768 sayılı Bakanlık oluru ile tüzel kişilik kazanan Şarkışla Tarıma Dayalı İhtisas OSB'de kuruluş çalışmaları devam etmektedir. Altyapı yatırımlarının hızlandırılması ve üretimin başlaması Sivas'ın güney-batı aksındaki Sivas-Kayseri üretim bandını güçlendirecek ve yerel kalkınmaya ivme kazandıracaktır.

1997 yılında faaliyete geçen ve 150 hektarlık alan üzerine kurulan Yozgat OSB'nin altyapı konusunda önemli eksiklikleri bulunmaktadır. Kullanım nedeniyle bozulan parke yolların, kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin yenilenmesi gerekmektedir. Çeşitli sektörlerde 46 firmanın bulunduğu ve yaklaşık 3.000 kişinin istihdam edildiği OSB'nin sosyal tesisler bulunmamaktadır. OSB'de faaliyet gösteren firmaların yenilenebilir enerji yatırımı yapabilmeleri için trafo kapasitesinin artırılması gerekmektedir. 123 hektarlık alan üzerine kurulan ve 2023 yılında arsa tahsisleri yapılmaya başlanan Bozok OSB'nin çeşitli parsellerinde, hafriyat ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca yeni kurulan OSB'nin, arıtma tesisi, sosyal alanları, giriş ve güvenlik ünitesi ve yönetim binası tesis bulunmamaktadır. Kamu ve özel şahıslara ait 150,5 hektarlık bir alan üzerine kurulan Fuat Oktay OSB de ise nitelikli personel ihtiyacı nedeniyle mesleki eğitim merkezi ve sosyal tesis ihtiyaçları bulunmaktadır. Enerji verimliliği, atık yönetimi ve çevre dostu üretim gibi sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun iyileştirmeler yapılarak, Yozgat OSB'lerinin rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, mevcut sanayi altyapısının iyileştirilmesi ve yeni yatırım alanlarının oluşturulması, bölgenin sanayi potansiyelini artırarak yatırımcılar için daha cazip hale gelmesini sağlayacaktır.

Tedbir 1.4.2. Büyük yatırımlar için uygun alanlar tespit edilecek ve yatırıma hazır alanlar görselleştirilerek yatırımcılara sunulacaktır.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, Milli Emlak Müdürlükleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Kaymakamlıklar iş birliği ile özellikle büyük yatırımlara uygun alanlar tespit edilerek ne tür yatırımlara uygun olduğu analiz edilecektir. Yapılan araştırma ve analizlerin sonucu olarak uygun yatırımcılara promosyon etkinlikleri vasıtasıyla sunulacaktır.

Büyük yatırımlar için yatırımın yerine göre belirlenen ilgili paydaşlarla uygun alanların belirlenmesi için envanter çalışması yapılacaktır. Büyük yatırımlar için uygun alan bilgileri güncel tutulacak ve gelecek talepler hızlı bir şekilde yanıtlanacaktır.

Yatırım Destek Ofisleri yatırım süreçlerini kolaylaştırmak ve yatırımcıları bilgilendirmek amacıyla çeşitli çalışmalar yürütecektir. Bu kapsamda, yatırım rehberleri düzenli olarak güncellenerek yatırımcılara en güncel bilgilerin sunulması sağlanacaktır. Ayrıca, yatırım bekleyen özel alanlar, detaylı görselleştirmeler ve açıklamalar eşliğinde yatırım promosyon etkinliklerinde tanıtılacak, böylece potansiyel yatırımcıların ilgisini çekmek ve yatırım fırsatları hakkında bilgi vermek amaçlanacaktır. Gerçekleştirilecek yatırım zirveleri ve toplantılarda oluşturulan dokümanlar sayesinde yatırım ortamı gösterilecektir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (Emlak Müdürlükleri, Millî Emlak Müdürlükleri) ile yapılacak olan protokol ile sanayi yatırıma uygun taşınmazların CBS altyapısının Ajanslara açılması ile yatırım ortam bilgileri en güncel olarak yatırımcılarla paylaşılabilir.

Stratejik Öncelik 2. Kırsalda Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi

On İkinci Kalkınma Planı'nda, "Tarım ve Gıda" başlığı öncelikli gelişme alanları arasında sayılmış ve amaç olarak "üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulması" belirlenmiştir. Ayrıca, kırsal kalkınma başlığında "kırsalda nüfus kaybını önlemek ve tersine göçü sağlamak için beşeri ve sosyal sermaye geliştirilerek istihdam imkânları iyileştirilecek ve ekonominin çeşitlendirilmesi yoluyla kırsal alanların çekiciliği artırılabilecektir" politikası yer almaktadır.

2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde kırsal kalkınma kapsamında bölgesel gelişme stratejileri başlığında kırsal ekonominin büyümesinin ve çeşitlendirilmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi odaklanılan alanlardandır.

TR72 Bölgesi'nde yer alan Kayseri ili Melikgazi, Kocasinan ve Talas ilçeleri, Sivas ve Yozgat'ın Merkez ilçeleri dışındaki ilçelerin ekonomileri büyük ölçüde tarıma dayalı olup TR72 Bölgesi tarım alanı olarak düzey 2 bölgeleri arasında 2. sırada yer almaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Düzey 2 Bölgeleri Tarım Alanı Büyüklüğü İlk 5 Bölge (2023) (13)

Sıra	Bölge	Tarım Alanı (Dekar)
1	Konya, Karaman-TR52	22.219.893
2	Kayseri, Sivas, Yozgat-TRY2	19.963.531
3	Şanlıurfa, Diyarbakır-TRC2	16.901.963
4	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir-TR71	16.681.153
5	Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak-TR33	15.855.502

Yozgat, çiftçilerin özellikle kırsal alanda geçimlerini sağlayamamaları nedeniyle sürekli olarak batı illerine göç vermektedir. 2010-2023 yılları arasında Yozgat nüfusunun %12'sini kaybetmiş, Sivas'ın nüfusu neredeyse değişmemiş ve Kayseri'nin nüfusu ise %17 artmıştır. Tablo 8'de verilene göre Yozgat tüm iller arasında en fazla göç veren il konumundadır. Kayseri'de ise merkez ilçeler çevredeki ilçelerden göç almaktadır.

Tablo 8. Tablo: 2010-2023 yılları arası nüfus değişimi (2023) (13)

İl	Nüfus Değişimi
Yozgat	-55.397
Ağrı	-30.784
Zonguldak	-28.211
Kars	-23.431
Erzurum	-19.092
Kütahya	-14.822
Ardahan	-12.635
Tokat	-10.868
Çorum	-7.054
Muş	-7.007
Sivas	8.177
Kayseri	211.032

Bölgedeki çiftçilerin Ege, Karadeniz veya Akdeniz'deki çiftçiler gibi senede iki ürün almaları veya ekonomik değeri çok yüksek olan bitkileri ekmeleri mümkün değildir. Bu nedenle bölgede özellikle şeker pancarı ve buğday tarımının dışında, kırsal alana adaptasyonu olan farklı bitkilerinin ekiminin yaygınlaştırılması ve hayvancılık altyapısının kuvvetlendirilerek bölgede üretilen katma değerlerin bölgede kalmasının sağlanması gerekmektedir.

Kırsal alanda yaşayan bireylerin gelir seviyelerinin yükseltilmesi yoluyla sosyo-ekonomik gelişimleri sağlanmalıdır. Bu kapsamda; kadın istihdamının artırılması ve kadınların ürettiği ürünlerin pazarlama imkânlarının geliştirilmesi, katma değerli tarım ve hayvancılık uygulamalarının desteklenmesi, kırsalda örgütlenmenin, kooperatifçiliğin desteklenmesi ve geliştirilmesi, yöresel ürünlerin saptanması, var olan ürünlerin etkin pazarlamasının yapılması, organik tarım konusunda çiftçilerin bilinç seviyelerinin yükseltilmesi ve kırsal alanda kaynak verimliliğinin artırılması hedeflenmektedir.

Kırsal alanda faaliyet gösteren bireylerin pazara ulaşma, belli standartları sağlama, lojistiği sağlama ve tanıtım faaliyetlerini yapmaya yönelik becerileri oldukça kısıtlıdır. Bu durum bireylerin örgütlenmesi ve belli kurumsal yapıları kendi aralarında kurmaları ile giderilebilmektedir. Ancak mevcut faaliyette bulunan kooperatif ve dernek benzeri yapılara baktığımızda ise çoğunun istenildiği şekilde işlemediği görülmektedir. Bölgedeki diğer kooperatiflerin bu örnek yapılardaki gibi daha merkezi yapılar ile yönetsel olarak bağlarının kuvvetlendirilmesi gerekmektedir.

Bölgenin coğrafyasını iyi bilmek ve bitkilerin tüm değer zincirlerini yönetmek iklimi ve coğrafyası sert olan TR72 Bölgesi'nde değerli bitkilerin endüstriyel olarak yetiştirilebildiğini göstermiştir. Bazı kritik faktörler başarıyı doğrudan etkilemektedir.

- Ürünün piyasadaki fiyatının seyri, arz talep dengesi yönetilmelidir. Nadir bitkiler talep düzeyi sınırlı olduğu için büyük ölçekli ekimlerde fiyat düşebilmektedir. Piyasada talebi olan bitkilerin alt türleri bilinçli olarak seçilmelidir. Çayıralan ilçesinde 2017 yılında ekimi yapılan lavanta da yağlık bir tür olan angus tofolia seçilmiştir.

- Bazı bitkiler kış şartlarına dayanamadığı için her sene tohum ya da fide alınması gerekmektedir. Aslında çok yıllık bitki olan bazı türlerin kışı geçirememeleri tohum maliyeti kaynaklı maliyetleri artırmaktadır. Tohum ve fidelerin üretileceği yerel seraların olması durumunda tohum fide maliyetleri düşürülüp biberiye, karabaşotu, stevia gibi bitkilerin piyasa şartlarında TR72 Bölgesi'nde üretilmesi sağlanacaktır.

- Yerelde işleme tesislerinin varlığı ve sözleşmeli tarım yapıları, bitkinin yayılması açısından en önemli faktör durumundadır.

Kırsalda sosyo-ekonomik gelişimin sağlanması için kadının rolünün ve işgücüne katılımının artırılması bu önceliğin amaçlarındandır. Bölgede kadın istihdamı erkek istihdamına göre daha kısıtlı kalmıştır. TÜİK (2021) verilerine göre Bölgede toplam çalışanların %26,7'si, tarımda istihdam edilenlerin (15+ yaş) %38,5'i, sanayide istihdam edilenlerin (15+ yaş) %11,1'i ve hizmetler sektöründe istihdam edilenlerin (15+ yaş) %30'u kadındır.

Kırsal alanda faaliyet gösteren bireylerin pazara ulaşma, belli standartları sağlama, lojistiği sağlama ve tanıtım faaliyetlerini yapmaya yönelik becerileri oldukça kısıtlıdır. Bu durum bireylerin örgütlenmesi ve belli kurumsal yapıları kendi aralarında kurmaları ile giderilebilmektedir. Ancak mevcut faaliyette bulunan kooperatif ve dernek benzeri yapılar incelendiğinde çoğunun istenen şekilde işlemediği ve kuruluşlarından sonra kısa vadede kapandıkları görülmektedir. İşleyen yapılarda pazarlama işini yapan ya iyi bir yönetici ya doğrudan bir özel sektör firması ya da belediye benzeri kurumlar bulunmaktadır. Bölgedeki en büyük iki örgütlenme Kayseri Pancar Ekicileri Kooperatifi ve SÜTAŞ tarafından pazarlaması yapılan süt üretici birlikleridir. Bu iki örgütlenme TR72 Bölgesi'nde geniş çapta bireylerin pancar ve süttan para kazanmalarını sağlamaktadır. İlçelerdeki süt üretici birliği yöneticilerinin başarısı ilçe çiftçisinin refah düzeyini doğrudan etkilemektedir. Yozgat'ın Sarıkaya ilçesindeki süt üreticiler birliği 800 çiftçinin soğuk zinciri kırmadan sütünü toplamakta ve SÜTAŞ'a teslimini yapmaktadır. Bölgede diğer kooperatiflerin örnek iki yapıdaki gibi daha merkezi yapılar ile yönetsel olarak bağlarının kuvvetlendirilmesi gerekmektedir.

Bölgesel kalkınma programları tasarımı yapılırken özellikle bölgeye has ürünlerin tespit edilmesi ve bu ürünler çevresinde politikaların geliştirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir. TR72 Bölgesi'nde birçok yöresel ürün bulunmakta ancak bunların tanıtımı ve yönetimi profesyonel şekilde yapılamamaktadır. Türkiye'ye mal olmuş yöresel ürünleri olan TR72 Bölgesi'ndeki ürünlerin kurumlar ve özel sektör firmaları arasında daha koordineli yönetilmesi gerekmektedir. Özellikle kırsal alanda üretimi yapılan ürünlerde koordinasyon faaliyeti daha önemli hale gelmekte ve iyi düzenlenen yapılar bireylerin sosyo-ekonomik gelişimlerini doğrudan etkilemektedir. Kayseri'nin 31, Sivas'ın 21 ve Yozgat'ın 8 coğrafi işaretli ürünü bulunmaktadır. Coğrafi işareti olmasa da ticari potansiyeli olan onlarca ürün TR72 Bölgesi'nde üretilmektedir. Örneğin Sivas'ın Ulaş ilçesinde üretilen zerun buğdayı, buğdayın 11 atasından biridir ve siyez buğdayı gibi ticarileşme potansiyeli taşımaktadır.

Çiftçilerin gelir seviyelerini yükseltmenin en önemli araçlarından biri de organik tarım dönüşümüdür. Sertifikalandırma sürecinin ve yönetiminin zorluğu nedeniyle kırsaldaki çiftçiler ve yöneticiler tarafından genelde pek düşünülmeyen bir girişimdir. Ancak bir ürün organik sertifikası aldığı anda fiyatı piyasa fiyatının 2-3 katına çıkabilmektedir. Bu durum organik tarımı program amaçlarına ulaşmak için önemli bir araç haline getirmektedir. TR72 Bölgesi'ndeki çoğu korunmuş ve çevresi ile izolasyonu sağlanmış mikro alanlar için organik tarım projeleri kurumlar arası diyalog ile gerçekleştirilecektir.

Kayseri, Sivas ve Yozgat İşgücü Piyasası Araştırmaları (2023) 20 ve daha üzeri istihdamlı işyerlerinde, erkek çalışanlar, toplam çalışanların Kayseri'de %78'i, Sivas'ta %74'ü, Yozgat'ta ise %76'sını oluşturmaktadır. TR 72 Bölgesi'nde sanayi ve hizmet sektöründe ülke oranının altında pay alan kadınların iş gücüne katılım oranlarının artırılmasına yönelik tedbirlere önem verilmesi gerekmektedir. Bölgede sanayi ve hizmet sektöründe ülke oranının altında pay alan kadınların iş gücüne katılım oranlarının artırılmasına yönelik tedbirlere önem verilmesi gerekmektedir. Bölgede halen Türkiye ortalamasının (%13) oldukça üzerinde olan ücretsiz aile işçiliği önemli bir pay almaktadır (%25).

Ücretsiz aile işçiliğinin sektör bazında durumu irdelendiğinde, istihdam edilenlerin %93,85'i tarımda yer almaktadır. Ücretsiz aile işçilerinin cinsiyet bakımından dağılımında, çalışanların %73,85'inin kadın olduğu görülmektedir. Bu durumda, gelecek 10 yılda tarımdan hizmet ve sanayi sektörüne kaymayla birlikte göç olgusunu tetikleyen tarım sektöründe çözümlenin artmasının beklenmesi, kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar için Bölgede ilave tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir.

Kurumlardaki ilgilerle yapılan görüşmeler neticesinde aşağıdaki noktalarda ilerleme sağlanması gerektiği tespit edilmiştir.

- Kurumların üretimle ilgili faaliyetleri yanında yönetsel ve pazarlama faaliyetlerinin yeterince geliştirilemediği,
- Üretimi yapılan ürünlerin piyasa tarafından talep gören trendlere uygun tasarlanmadığı,
- Nitelikli yöneticilerin kooperatif eksiklikleri veya birliklerin yönetimine getirilememesi,
- Bölgede ilgili kurumlar arasında bulunan iletişim.

Geleneksel alanlarda çalışan kadınların sorunlarının çözümü ve iş imkânlarının artırılmasına ilaveten, kadın istihdamını artırmak amacıyla yönelik, sosyal inovasyon ve sosyal girişimciliğin etkili bir çözüm aracı olduğu değerlendirilmektedir. Bölgede birçok sosyal proje yürütülmekte, ancak finansal yapısı ve yönetim şekli iyi kurgulanamadığı için kısa zamanda girişimler olumsuz sonuçlanabilmektedir. Bölgedeki büyük firmaların ve kamu kurumlarının kadın istihdamına yönelik çalışmaları desteklemesi ve onlara yeni pazarlar oluşturulmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirmesi hedeflere ulaşılması açısından faydalı olacaktır. İş gücüne daha fazla kadının dâhil edilip istihdam olanaklarının artırılmasıyla bölgedeki aile işçisi kadın sayısının azaltılması sağlanacaktır.

Bölgede özellikle kırsal alanda faaliyet gösteren kadın organizasyonlarına yönelik olarak geleneksel yaklaşımların yanı sıra sosyal girişimcilik ve sosyal inovasyon yaklaşımı ile yeni çözümler geliştirilmesi ve istihdam olanaklarının artırılması hedeflenmektedir.

Hedef 2.1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.

TR72 Bölgesi tarımsal üretim unsurları açısından öne çıkan bölgelerden olup, tarım alanı büyüklüğü açısından 26 Düzey 2 Bölgesi arasında Türkiye'de 2. sırada gelmektedir. Kayseri ili aspir, çavdar, çerezlik kabak, elma, ayçiçeği tohumu, patates; Sivas ili yulaf, tritikale, buğday, kimyon, bal; Yozgat ili yeşil mercimek, buğday, nohut, şeker pancarı, fiğ gibi ürünlerin üretiminde Türkiye'de ilk 5 il arasında yer almaktadırlar. Tarımsal üretim potansiyeli açısından önde olan bölgelerden birisi olan TR72 Bölgesi'nde üretim gerçekleştiren paydaşların ekonomik kazanımlarının artırılması tarımsal üretim sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir.

Ayrıca üretilen ürünlerin ham madde olarak bölge dışına satılmasından ziyade bölge içerisinde işlenerek katma değerli hale getirilmesi bölgenin tarımsal hasılasını da olumlu etkileyecektir. Verimliliği yüksek, etkin bir tarım sektörüne katkı sağlanması amacıyla birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi sağlanacak ve katma değerli üretime yönelik destekler verilecektir.

Üretimin ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarını bütüncül olarak ele alan, teknoloji kullanım düzeyi ve verimliliği yüksek, örgütlü, rekabetçi, arz-talep dengesi çerçevesinde planlı üretim yapılan, doğal kaynakları etkin ve sürdürülebilir kullanan, toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayan bir tarım sektörünün oluşturulması temel amaçtır.

TR72 Bölgesi'nin tarımsal ürünlerinin pazarlama ve satış kanalları genişletilecektir. Yerel, ulusal ve uluslararası pazar olanakları araştırılacak, tarımsal ürünlerin daha geniş kitlelere ulaşması sağlanacaktır. Bu kapsamda, üretici kooperatifleri ve birlikler başta olmak üzere diğer ilgili paydaşlar desteklenerek üreticilerin pazarlama gücü artırılabilecektir.

Bölgedeki hayvancılık faaliyetlerinin teşvik edilmesi için çeşitli destek mekanizmaları oluşturulacaktır. Hayvancılıkla uğraşan üreticilerin üretim altyapıları iyileştirilecek, modern ve sürdürülebilir üretim teknikleri konusunda çalışmalar gerçekleştirilecektir. Bu sayede, bölgenin hayvansal üretim kapasitesi artırılabilecek ve ekonomik kazançları çeşitlendirilecektir.

Tedbir 2.1.1. Bölgede üretilen tarımsal ürünlerin bölge içerisinde işlenmesi teşvik edilecektir.

Tedbir 2.1.2. Bölgede üretilen tarımsal ürünlerin pazarlama ve satış olanakları çeşitlendirilecek ve geliştirilecektir.

Tedbir 2.1.3. Hayvancılık faaliyetleri teşvik edilecek ve üretim altyapıları iyileştirilecektir.

Proje 2.1.1. Sivas Arıcılık Ürünleri Merkezi Projesi

Proje 2.1.2. Elma Kurutma ve Paketleme Tesisi

Proje 2.1.3. Kenevirden Kannabidiol (CBD) Ekstaksiyonu Üretim Tesisi

Proje 2.1.4. Kenevir Elyafı Üretim Tesisi

Proje 2.1.5. Yumurta Tozu Üretimi

Proje 2.1.6. Doğal Sirke Üretim Tesisi

Proje 2.1.7. Buzağı Maması Üretim Tesisi

Proje 2.1.8. Balık Yemi Üretim Tesisi

Tedbir 2.1.1. Bölgede üretilen tarımsal ürünlerin bölge içerisinde işlenmesi teşvik edilecektir.

Tarım, TR72 Bölgesi'ndeki birincil ekonomik faaliyettir. Türkiye tarımsal üretiminde ciddi bir konuma sahip olan bölgede üretilen ürünlere katma değer kazandırarak özellikle kırsal alanlarda yaşayan bireylerin sosyo-ekonomik gelişimlerine katkı sağlanması önem arz etmektedir. Bu noktada TR72 Bölgesi kırsal alanlarında yapılabilecek yatırım konularının belirlenmesi ve fizibilitelerin hazırlanarak yatırımcıların bu alanlara yönlendirilmesi sağlanacaktır. Üretim maliyetlerinin düşük seviyede tutularak çiftçi gelirlerinin artırılması amacıyla da ortak üretim altyapılarının özendirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Yozgat Çandır ilçesi meyve kurutma paketleme tesisi, Yozgat Merkez ilçede ayçiçekyağı üretim tesisi, Aydıncık Çekerek ve Kadişehri ilçelerinden de meyve sebze üretim tesisleri, Yozgat Merkez ilçede kenevir elyafı üretim ve bakliyat ürünleri eleme ve paketleme tesisi, Kayseri Tomarza ilçesi kabak çekirdeği yağı üretim tesisi, Kayseri ili Felahiye ilçesinde hububat eleme ve paketleme tesisi, Yahyalı ilçesinde doğal sirke üretimi, Sivas Zara ilçesinde arıcılık ürünleri üretim merkezi, Sivas Gürün ilçesinde elma kurutma ve paketleme tesisleri kurulması için destek mekanizmaları yoluyla teşvikler sağlanacak ve yatırımcıların bu alana yönlendirilmesi konusunda yerel yönetimlerle işbirliği faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Tedbir 2.1.2. Bölgede üretilen tarımsal ürünlerin pazarlama ve satış olanakları çeşitlendirilecek ve geliştirilecektir.

Kırsal alanda faaliyet gösteren bireylerin pazara ulaşma, belli standartları sağlama, lojistiği sağlama ve tanıtım faaliyetlerini yapmaya yönelik becerileri oldukça kısıtlıdır. Üretim faaliyetlerinden elde edilen ürünlerin pazarlama ve satış olanaklarının artırılması bölgede yer alan 3 il için de bu yönüyle önem arz etmektedir. Bu kapsamda e-ticaret faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. Bölgede yer alan tarımsal ürün üreten işletmelere yönelik dış ticaret eğitimleri verilecektir. Ortak pazarlama faaliyetleri desteklenecektir. Hafik Tozanlı Vadisi organik balının, Pınarbaşı ilçesi Uzunyayla Çerkes Peynirinin, Özvatan balının, Yozgat yeşil mercimek ve nohutunun, Tomarza ilçesi kabak çekirdeğinin, Oluközü turşusunun markalaştırılmasına yönelik yerel yönetimlerle birlikte ortak tanıtım ve pazarlama ağırları oluşturulacaktır.

Tedbir 2.1.3. Hayvancılık faaliyetleri teşvik edilecek ve üretim altyapıları iyileştirilecektir.

TR72 Bölgesi'nde hayvancılık faaliyetleri tarım faaliyetleri ile birlikte en önemli geçim kaynakları arasında yer almaktadır. Hayvancılık faaliyetleri bölge üretim yapısına çeşitlilik katarak bölge ekonomisinin önemli bir gelir kaynağını oluşturmaktadır. Büyükbaş hayvan sayısı bakımından Kayseri 81 il arasında 9., Sivas 10., Yozgat ise 26. sıradadır. Aynı şekilde küçükbaş hayvan varlığı açısından da Sivas 14. , Kayseri 18., Yozgat ise 42. Sırada yer almaktadır. Var olan bu potansiyeli daha da geliştirmek amacıyla küçükbaş hayvancılık faaliyetleri için meralarda barınma imkânları geliştirilecektir, üretim miktarında öne çıkan hayvansal ürünlere katma değer kazandıracak yapıların kurulması sağlanacaktır, hayvancılıkla ilişkili birlik ve kooperatiflere yönelik destek programları uygulanacaktır. Hayvancılık faaliyetlerinin teşvik edilmesi ve üretim altyapılarının iyileştirilmesi amacıyla Akkışla ve Bünyan ilçelerinde bulunan yaylalarda sulama istasyonlarının kurulması, küçükbaş hayvan yün toplama-kırkma merkezi kurulması, Sivas Şarkışla'da ruhsatlı kesimhane oluşturulması, Yozgat Şefaatli ilçesinde kaz yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması ve tüm bölge illerinde et ve süt üretici birliklerinin desteklenmesine yönelik faaliyetler yürütülecektir.

Hedef 2.2. Organik tarım yaygınlaştırılacaktır.

Organik üretim faaliyetleri özellikle üretimde kimyasal girdi olmamasından dolayı hem çevre hem de insan sağlığı için uygun bir üretim biçimidir. Ayrıca organik üretim ürünleri modern üretim biçimleri sonucunda elde edilen ürünlerle karşılaştırıldığında genel olarak katma değeri daha yüksek ürünlerdir. Ancak TR72 Bölgesi'nde geleneksel tarım uygulamalarına nazaran organik tarım prensipleri, teknikleri ve sertifikasyon süreçleri konusunda yeterli bilgiye sahip olunmaması ile birlikte ek maliyet unsurlarının oluşmasından dolayı çiftçiler organik tarıma yeterince yönelmemişler. Hem Bölgede özellikle Sivas'ta dağlık coğrafyasından dolayı organik üretime uygun ürünler ve alanların olması sebebiyle bu potansiyeli değerlendirmeye katkı sağlaması açısından, hem de üst ölçekli planlarda organik üretimin desteklenmesine yönelik hedefler yer aldığı için organik üretim yaygınlaştırılacak ve çiftçilere yönelik organik üretim eğitimleri verilecektir.

Tedbir 2.2.1. Organik tarım üretim ve eğitim faaliyetleri desteklenecektir.

Tedbir 2.2.2. Organik tarım sertifikasyon ve yatırım olanakları geliştirilecektir.

Tedbir 2.2.1. Organik tarım üretim ve eğitim faaliyetleri desteklenecektir.

Çiftçilerin gelir seviyelerini yükseltmenin en önemli araçlarından biri de organik tarım dönüşümüdür. Dolayısıyla bir ürün organik sertifikası aldığı anda fiyatı piyasa fiyatının birkaç katına çıkabilmektedir. Bu durum organik tarımı kırsal kalkınma amaçlarına ulaşmak için önemli bir araç haline getirmektedir. Organik ürün üretim potansiyeli bulunan Hafik, Gürün, İncesu, Yahyalı, Şefaattli ve Sarıkaya ilçelerinde üretim yapan çiftçi ve üretici birliklerine yönelik İlçe Tarım Müdürlükleri ile işbirliği halinde organik tarım konusunda bilinç seviyelerinin artırılması amacıyla eğitim programları gerçekleştirilecektir.

Tedbir 2.2.2. Organik tarım sertifikasyon ve yatırım olanakları geliştirilecektir.

Bölge genelinde yaygın olmayan ancak çiftçi gelir seviyesini artırmada oldukça yüksek potansiyeli olan organik tarım faaliyetleri, sertifikalandırma sürecinin ve yönetiminin zorluğu nedeniyle kırsaldaki çiftçiler ve yöneticiler tarafından genelde tercih edilmeyen bir girişimdir. Ancak üretim faaliyetlerinin ve yatırım olanaklarının yaygınlaşması amacıyla organik üretim sertifikasyon süreçleri desteklenecektir, TR72 Bölgesi organik üretime uygun alanlar ve ürünler tespit edilecektir ayrıca organik üretim satış ve pazarlama olanakları geliştirilecektir. İncesu ve Yeşilhisar ilçelerinde organik kayısı ve üzüm suyu üretim tesisi, Yahyalı ve Gürün ilçelerinde organik elma sirkesi üretim tesisi, Sarıkaya ilçesinde organik ceviz üretimi ve Hafik ilçesi Tozanlı vadisinde organik bal yetiştiriciliği faaliyetlerine yönelik çiftçilerin sertifikasyon süreçleri desteklenecek ve bu alanlarda yatırımların yapılması özendirilecektir.

Hedef 2.3. Yerel ürünlerin coğrafi işaret kapsamına alınması, markalaştırılması ve ticarileştirilmesi desteklenecektir.

Yörede üretilen ürünler, diğer bölgelerde yetiştirilen benzerleri olsa dahi hem geçmişten gelen kültür birikimi açısından hem de üretim yöntemleri veya içeriği açısından farklılaşabilmektedir. Özgün özelliklere sahip coğrafi işaretli ürünler tüketiciler tarafından daha çok talep edilmekte ve aynı zamanda bu ürünler geçmişten gelen bilgi/birikiminin gelecek nesillere aktarılması açısından önem arz etmektedir. Kayseri ilinde 30 adet, Sivas ilinde 21 adet, Yozgat ilinde ise 8 adet coğrafi işaret tescilli ürün bulunmaktadır. Coğrafi işaretli ürün sayısı bakımından incelendiğinde Kayseri 13. , Sivas 26. , Yozgat ise 64. sırada yer almaktadır. Ayrıca Kayseri ve Sivas illerinde genetik çeşitlilik, gıda güvenliği ve dayanıklılık unsurları açısından öneme sahip Zerun ve Gacer buğdayları başta olmak üzere ata tohumları yer almaktadır. Bu ürünlere ek olarak Coğrafi işaretli ürün potansiyeli olan ürünlerin ve ata tohumlarının tespiti, markalaşma ve ticarileştirilmesine yönelik faaliyetlere yer verilecektir.

Tedbir 2.3.1. Ata tohumları ve coğrafi işaret alma potansiyeli olan ürünler tespit edilecektir.

Tedbir 2.3.2. Coğrafi işaretli ürünlerin üretim ve pazarlama olanakları geliştirilecektir.

Tedbir 2.3.1. Ata tohumları ve coğrafi işaret alma potansiyeli olan ürünler tespit edilecektir.

Kırsal kalkınma programları tasarımı yapılırken özellikle bölgeye has ürünlerin tespit edilmesi ve bu ürünler çevresinde politikalar geliştirilmesi önem arz etmektedir. Aynı şekilde üretim sürdürülebilirliği açısından stratejik öneme sahip ata tohumlarının tespiti ve kullanımının yaygınlaştırılması da önemli görülmektedir. Kayseri ilinde yer alan Gacer buğdayı, Sivas ilinde yer alan Zerun buğdayı üzerine üretim yaygınlaştırma ve tanıtım faaliyetleri yapılmıştır. Bunun gibi ilçeler bazında bölgeye has ata tohumlarının tespiti ve kullanımının yaygınlaştırılması çalışmaları; coğrafi işaret alınabilecek ürünlerin tespiti için çalışmalar, uygun ürünler için coğrafi işaret başvuruları yapılacaktır. Ulaş ilçesinde zerun buğdayının, Develi ilçesinde Gacer buğdayının, Akkışla elmasının üretim faaliyetleri desteklenerek ata tohumu kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Ayrıca coğrafi işaret alma potansiyeli olan Yozgat Mercimeği, İmranlı Dorak Peyniri başta olmak üzere diğer potansiyel ürünlerin coğrafi işaret almasına yönelik birlikler, kooperatifler, ilçe tarım ve orman müdürlükleri ve Belediyeler ile işbirlikleri geliştirilecektir.

Tedbir 2.3.2. Coğrafi işaretli ürünlerin üretim ve pazarlama olanakları geliştirilecektir.

TR72 Bölgesi illeri coğrafi işaretli ürünler bakımından zengindir ancak ürünlerin üretim olanakları ile beraber pazarlama olanaklarının artırılması da kırsal alanda yaşayan bireylerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyelerini artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bölge genelinde hem coğrafi işaret tescili var olan ürünlerin pazarlama olanakları geliştirilecektir hem de coğrafi işaretli ürünlerin yetiştirilmesi teşvik edilecektir.

Hedef 2.4. Tarımda yeşil ekonomi geliştirilecektir.

İklim değişikliği risklerini en aza indirerek sürdürülebilir ve sağlıklı bir çevre amacıyla tarım sektöründe de gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Temiz enerji kaynaklarının kullanımı, en fazla su tüketimi olan tarım sektöründe suyun verimli ve etkin kullanımı, tarımsal uygulamalarda teknolojinin kullanımı, atıkların kaynak verimliliği kapsamında değerlendirilmesi gibi unsurlar iklim değişikliğinden kaynaklı olumsuz durumların giderilmesine katkı sağlayacaktır. Tüm bölge uygulamalarında bu hususta faaliyetler gerçekleştirilecektir. İklim değişikliği kapsamında hem ulusal ölçekte hem de bölgesel ölçekte alınan ve alınması planlanan önlemlere katkı sağlaması açısından tarımda yeşil ekonominin geliştirilmesine yönelik faaliyetlere yer verilecektir.

Tedbir 2.4.1. Toprağın etkin kullanımı ve toprak sağlığına yönelik önlemler geliştirilecektir.

Tedbir 2.4.2. Tarımda kaynak verimliliği faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 2.4.3. Tarımda teknoloji kullanımı artırılacaktır.

Program 2.4.1. Akıllı Tarım Uygulamaları ve Verimli Sulama Programı

Program 2.4.2. Kırsalda Yeşil Dönüşüm Uygulama Merkezleri Programı

Proje 2.4.1. Yozgat İlinde Permakültür Çiftlik ve Eğitim Merkezinin Kurulması

Proje 2.4.2. Beydeğirmeni Besi Bölgesi Biyogaz Tesisi

Proje 2.4.3. Kayseri Tarım Teknoloji Merkezi Projesi

Tedbir 2.4.1. Toprağın etkin kullanımı ve toprak sağlığına yönelik önlemler geliştirilecektir.

Tuzlanma, aşırı kullanım, toprak kirliliği ve bilinçsiz tarım faaliyetlerinin yapılması nedeniyle zarar gören toprak sağlığı TR72 Bölgesi birincil ekonomik faaliyetlerinden olan tarım sektörü açısından stratejik öneme sahiptir. Bununla birlikte 2023 verilerine göre nadasa bırakılan alan büyüklüğü açısından Sivas Türkiye'de 3., Yozgat 7. ve Kayseri 9. Sırada yer almaktadır. Dolayısıyla hem toprak sağlığına ilişkin hem de toprağın etkin kullanımına ilişkin önlemler alınması bölge için önem arz etmektedir. Bu kapsamda ilçeler bazında toprak kirlenme oranlarının tespiti, aşırı gübrelenen yerlerin belirlenmesi, sürekli ekim sonucu organik içeriği azalan bölgelerin tespiti yapılacak, Bölge'deki ekimi yapılan ürünler, aynı yıl ekimi yapılabilecek alternatif ürünlerin belirlenmesi, ürün karması için ekonomik analizlerin yapılması sağlanacaktır. Bunlarla birlikte nadasa bırakılan alanların etkin kullanımı için alternatif ekim modelleri geliştirilip uygulanması teşvik edilecek ve toprak yapısına uygun sulama sistemlerinin belirlenerek, uygun sulama sistemlerinin kullanımı desteklenecektir.

Tedbir 2.4.2. Tarımda kaynak verimliliği faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.

Tarımsal faaliyetlerde hem girdi maliyetlerini azaltmak hem de üretilen ürüne katma değer sağlanması açısından kaynak verimliliği çalışmaları yapılmaktadır. Girdi maliyetinin azaltılması ve katma değerli ürün üretimine katkı sağlamanın yanında değişen iklim koşulları ve su kaynaklarının azalması gibi tehditlerle karşı karşıya kalan tarım sektöründe kaynak verimliliği çalışmalarıyla sürdürülebilir uygulamaların yaygınlaştırılması çalışmaları gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda yenilenebilir enerji uygulamaları hayvansal ve bitkisel atıkların değerlendirilmesine yönelik kaynak verimliliği uygulamaları ve Yozgat Boğazlıyan'da permakültür uygulama alanları yaygınlaştırılacaktır. Sulama birlikleri etkinlik analizi yapılarak, enerji tüketimleri analiz edilecek. Kocasinan ilçesinde biyogaz tesisi yatırım fizibiliteleri hazırlanarak, uygun alanlar için yatırım faaliyetleri desteklenecektir. Bu uygulamaların desteklenmesi amacıyla da tarımda verimli sulama destekleme programı ve tarımda yeşil ekonomi destek programı uygulanacaktır.

Tedbir 2.4.3. Tarımda teknoloji kullanımını artırılacaktır.

Su yönetimi, enerji verimliliği, kimyasal kullanımının teknolojik uygulamalarla azaltılması yoluyla doğal kaynakların korunması gibi uygulamalarla sürdürülebilir tarım unsurları ve tarım sektörü faaliyetlerinde çevreye zarar veren unsurların azaltılması açısından tarımda teknoloji kullanımı kırsal alanda yeşil ekonomi hedeflerine katkı sağlayacak önemli bir etkidir. Bu kapsamda tarımda teknoloji kullanımına yön verecek ve araştırma-geliştirme, uygulama faaliyetlerinin yapılabileceği tarım teknoloji merkezi oluşturulacaktır. Ayrıca tarımda teknoloji kullanımına yönelik destek programları yürütülecektir. Bu tedbir kapsamında Kayseri ili Kocasinan ilçesinde Tarım Teknoloji Merkezi kurulacaktır.

Hedef 2.5. Kırsalda istihdam imkânları geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılımı artırılacaktır.

TR72 Bölgesi illerinden olan Sivas ve Yozgat göç veren iller arasında yer almaktadır bu durum kırsalda yaşayan bireylerin sosyo-ekonomik gelişimlerini engelleyen en önemli sorun olarak görülmektedir. Göçe neden olan birçok unsur olmakla birlikte en önemli sebeplerin başında kırsalda gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerde, pazara erişim, ürün standardizasyonunun sağlanamaması, yatırım altyapısının yetersizliği, üretilen ürünlerin tanıtım faaliyetlerinin kısıtlı olması gibi sorunların olmasıdır. Bu nedenle kırsalda yatırım ve istihdam olanaklarının çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi bölge açısından önem arz etmektedir. Bu sorunu gidermeye yönelik alınacak önlemlerden bir tanesi de kırsal alanda kooperatifçiliğin yaygınlaştırılmasıdır. Ülke ekonomisine daha fazla kadının katkı sağlaması ve kırsal alanda sosyo-ekonomik gelişimin artırılması açısından kadın istihdamı faaliyetleri de gerekli görülmektedir. Ulusal ve bölgesel ölçekte bu alanlarda yürütülen çalışmalara da katkı sağlaması amacıyla kırsalda istihdam imkânları geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılımı artırılacaktır.

Tedbir 2.5.1. Kırsal alanda yatırım altyapısı desteklenecektir.

Tedbir 2.5.2. Kırsalda örgütlenme ve istihdam imkânları geliştirilecektir.

Program 2.5.1. Üretici Örgütleri Danışmanlık ve Yatırım Finansmanı Programı

Tedbir 2.5.1. Kırsal alanda yatırım altyapısı desteklenecektir.

TR72 Bölgesi illerinden olan Sivas ve Yozgat göç veren iller arasında yer almaktadır bu durum kırsalda yaşayan bireylerin sosyo-ekonomik gelişimlerini engelleyen sorunlardan biridir. Bu nedenle özellikle kırsal alanlardan gerçekleştirilen göçün önüne geçilmesi amacıyla kırsal alanda uygun yatırım alanları fizibiliteyi oluşturulacak, tarıma dayalı ihtisas OSB'ler kurulacak ve kırsal alanda tarımsal sanayinin geliştirilmesine yönelik programlar uygulanacaktır. Planlama aşamasında olan Şarkışla ve Kocasinan Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri'nin faaliyete geçmesi için çalışmalar tamamlanacak, Yıldızeli ilçesinde ve Yozgat Yerköy ilçesinde Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri'nin kurulması sağlanacaktır.

Tedbir 2.5.2. Kırsalda örgütlenme ve istihdam imkânları geliştirilecektir.

Kırsal alan çalışmalarında ekonomik kalkınma, tarımsal üretkenliği artırılması ve sürdürülmesi, kırsal göçün azaltılması, tarımsal çeşitliliğin korunması, sosyal dengenin sağlanması açılarından kırsalda örgütlenme ve istihdam imkânlarının geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda kırsal alanda kooperatif yapılanmaları özendirilecek, kooperatiflerin hem kurulum hem yönetim aşamalarında ihtiyaç duyulan konularda danışmanlık hizmetleri verilecektir.

Kırsal alanda alternatif istihdam olanaklarına yönelik araştırma ve yönlendirme çalışmaları gerçekleştirilerek. İhtiyaç duyulan iş kolları tespit edilecek ve bu alanlara yönelik düzenli eğitim faaliyetleri yürütülecektir. TR72 Bölgesinde özellikle kırsal alanda faaliyet gösteren kadın organizasyonlarına yönelik geleneksel yaklaşımların yanı sıra sosyal girişimcilik ve sosyal inovasyon yaklaşımı ile yeni çözümler geliştirilmesi ve istihdam olanaklarının artırılması hedeflenmektedir.

Stratejik Öncelik 3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi

On İkinci Ulusal Kalkınma Planı'nda, turizm sektörünün amacı; "Değişen tüketici eğilimleri doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi, sezon süresinin uzatılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve daha fazla harcama eğilimi olan ziyaretçinin ülkemize çekilmesiyle ziyaretçi başına turizm gelirinin artırılması, varış noktası yönetimi yaklaşımıyla sektörde yeşil ve dijital dönüşümün gerçekleştirilerek rekabetçiliğin geliştirilmesi ve koruma/kullanma dengesi gözetilerek ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlanması" olarak belirlenmiştir.

2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde turizm sektöründe destinasyon yönetimi, turizm çeşitliliği, turistleri talep ve beklentileri, yerel değerlerin turizme katkısı, rekabetçiliğin korunması, kırılganlığın azaltılması, ürün çeşitlenmesi, markalaşma, pazarlama, dijitalleşme, iklim değişikliği etkilerinin azaltılması ve uyum ile tarihi, kültürel, doğal değerlerin korunması odaklanılan alanlardır.

Türkiye Turizm Stratejisi (2023)'te Türkiye'nin turizm sektörü vizyonu "Sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar, uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanmasıdır." olarak belirlenmiştir.

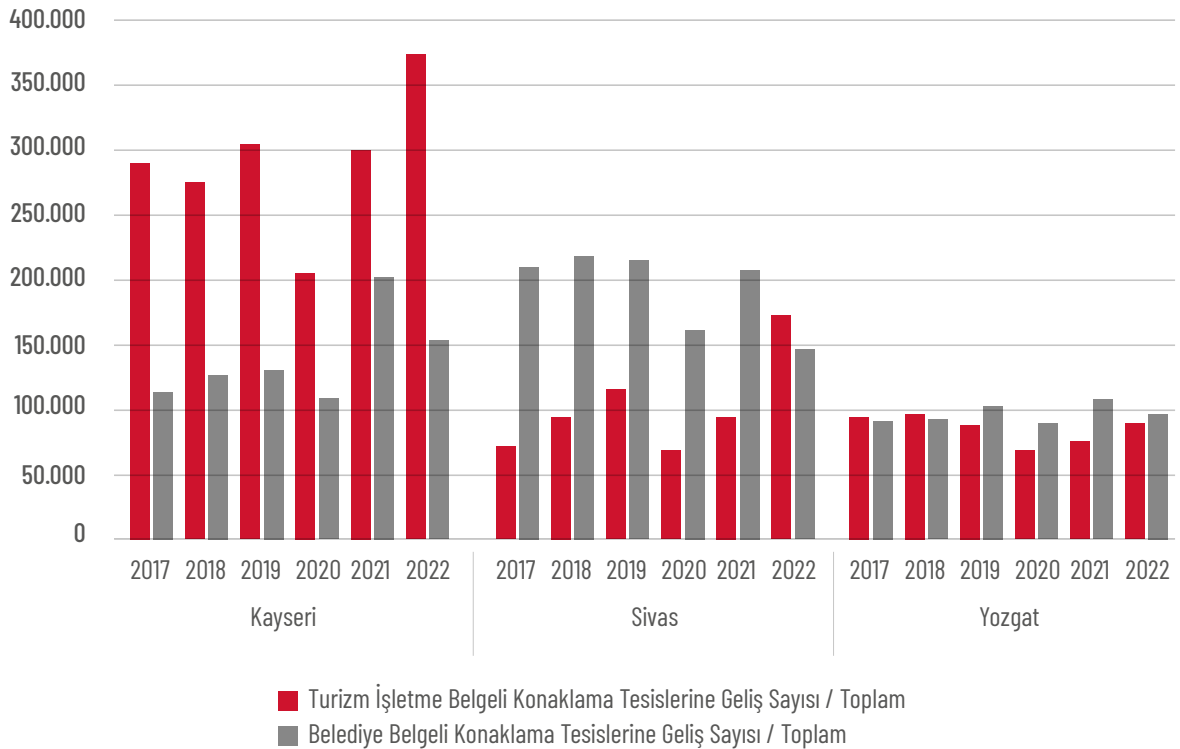
Tablo 9. UNWTO Turizm Destinasyonları Gelen Turist Sayısı (Bin Kişi)

Ülke	2017	2018	2019	2020	2021
Fransa	207.274	211.998	217.877	117.109	-
ABD	174.292	169.325	165.478	44.792	66.594
Çin	153.260	158.606	162.538	30.402	-
İspanya	121.717	124.456	126.170	36.410	51.631
Meksika	99.349	96.497	97.406	51.128	-
İtalya	89.931	93.229	95.399	38.419	40.186
Türkiye	37.970	46.113	51.747	15.971	30.039
Birleşik Krallık	41.080	40.283	40.857	11.101	6.384
Tayland	35.592	38.178	39.916	6.702	428
Almanya	37.452	38.881	39.563	12.449	11.688

Tablo 9'da görüldüğü gibi tüm dünya genelinde pandemi etkisiyle turist sayılarında hızlı bir düşüş yaşanmıştır. 2023 yılı verilerine Türkiye'ye gelen turist sayısı pandemi öncesi değerleri yakalayarak 55 milyonu geçmiştir (26). Gelen turistlerin kişi başı harcama miktarı ise 864 ABD Doları ile dünya ortalamasındadır. Bu kapsamda Türkiye'de turizm sektöründe sürdürülebilirliğin sağlanması, gelen turist sayısının ve ortalama harcamasının artırılması ve mevsimsellik sorununun çözümü için alternatif turizm alanlarının geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Alternatif turizm, kıyı turizmi dışındaki turizm faaliyetlerini kapsamaktadır. Turizmin çeşitlendirilmesi ihtiyacı, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007-2013 kapsamında ortaya konmuş ve alternatif turizmin desteklenmesi hedeflenmiştir. Potansiyel arz eden turizm değerlerinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi ile turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması ve bölgedeki illerin rekabet güçlerinin artırılması amacıyla belirlenen stratejik öncelik kapsamında kış turizmi, termal turizm, sağlık turizmi ve kırsal turizm alanlarında altyapı geliştirme ve tanıtım faaliyetlerine yer verilecektir.

Potansiyel arz eden turizm değerlerinin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi ile turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması ve bölgedeki illerin rekabet güçlerinin artırılması kapsamında; kış turizmi altyapı imkânlarının iyileştirilmesi ve kış turizmi odaklı tesisler için turizmi 12 aya yaymak, termal turizm altyapısının geliştirilmesi ve tanıtımının yapılması, sağlık turizmi iş birliklerinin geliştirilmesi ve tanıtımının yapılması, doğal, kültürel, tarihi ve coğrafi değerlerin tespiti, kullanılması ve tanıtılması ile turizm alternatiflerinin oluşturulması ve kırsala ait turizm değerlerine yönelik üretim ve uygulamaların çeşitlendirilmesiyle kırsalda alternatif turizmin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

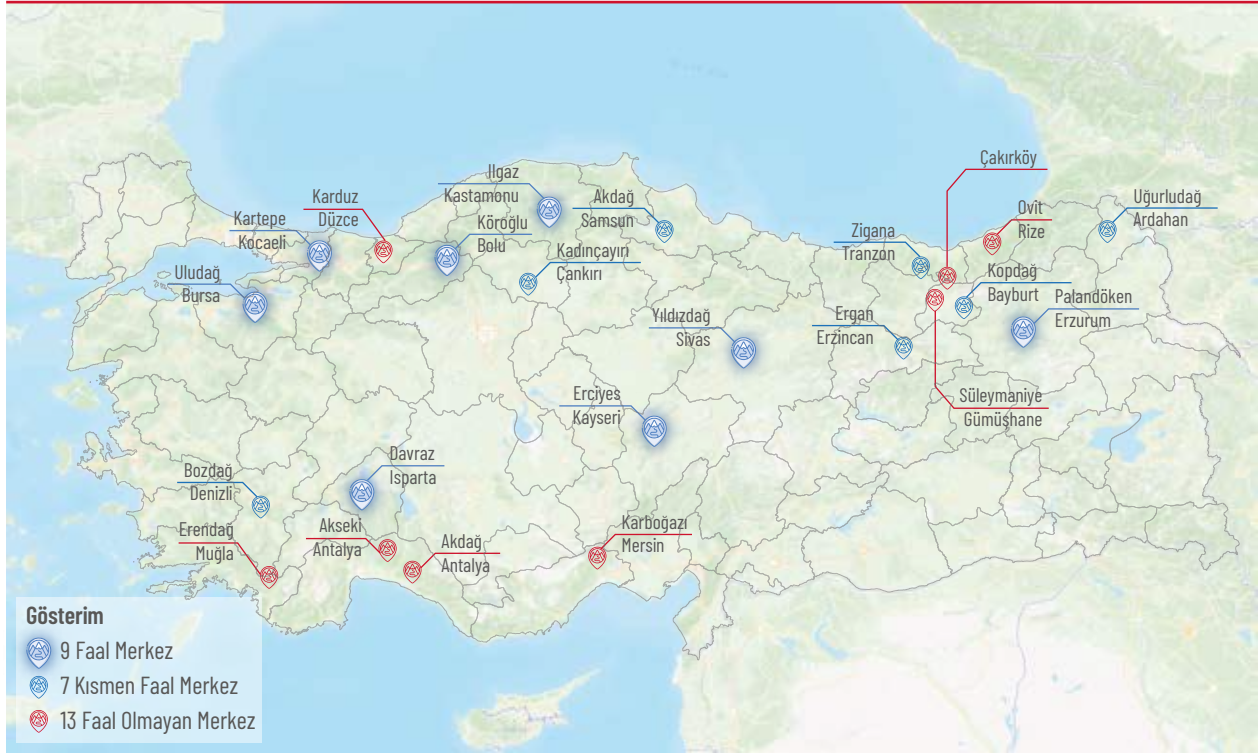
Grafik 26. Belgeli Tesislere Geliş Sayısı (13)

Grafik 26'da bölgede yer alan tesislere geliş sayısı verilmiştir. Bölgede yer alan 3 il için de geliş sayıları artış eğilimindedir. Kayseri, Sivas ve Yozgat illeri için alternatif turizm imkânlarının geliştirilmesi stratejik bir öncelik olarak seçilmesindeki temel sebepler bölgenin tarihi ve kültürel zenginlikleri, doğal güzellikleri ve coğrafi konumu, kolay erişilebilir olmasıdır.

Bu kapsamda, doğal, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip bir alanı kapsayan TR72 Bölgesi kış turizmi, yüksek irtifa kamp olanakları, spor turizmi, kuş gözlemciliği, balon turizmi, termal turizm, sağlık turizmi ve kırsal turizme yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığının verilerine göre Türkiye'de 29 kış turizm merkezi bulunmaktadır. Bunlardan aktif olanların sayısı dokuz, bir kısmı aktif olanların sayısı ise yedi iken diğerleri plan aşamasındadır. Bunların ikisi TR72 Bölgesi'nde yer almaktadır. Bölgede yer alan kış turizm merkezleri Erciyes ve Yıldız Dağı'dır. Bu kış turizm merkezlerinde toplam yatak kapasitesi 11.459'dur. 2023 Turizm Stratejisi Planı kapsamında bu kapasitenin 80.175'e çıkarılması hedeflenmektedir.

Harita 9. Türkiye'de Mevcut Kış Sporları Turizm Merkezleri (27)

Harita 9'da görüldüğü üzere Türkiye'de 29 adet Kış Sporları Turizm Merkezi bulunmaktadır (28). Bölgede ise, Kayseri ilinde bulunan ve son dönemde yapılan yatırımlarla Dünya'da sayılı tesislerden biri haline gelen Erciyes Dağı ve Sivas ilinde bulunan Yıldız Dağı kış turizminde yüksek potansiyele sahiptir. Erciyes Kayak Merkezi, Kayseri il merkezine 25 km uzaklıkta Erciyes Dağı üzerinde yer almaktadır. Merkezdeki 23.750 metre hat uzunluğundaki teleferik sisteminin taşıma kapasitesi 26.750 kişi/saattir. Merkezdeki otellerin yatak kapasitesi ise 1.000'dir. Merkez şehre çok yakın olduğundan şehrin konaklama olanaklarından da yararlanmak mümkündür.

Erciyes Kayak Merkezi'nin toplam pistlerinin uzunluğu 112 km'yi bulmakta ve bu pistlerin %36'sı Mavi-Kolay(%15-35 derece eğim), %42'si Kırmızı-Orta Zor (%35-60 derece eğim), %22'si Siyah-Zor (%60 ve fazlası eğim) pistlerden oluşmaktadır. Pistler 2.100-3.345 metre başlangıç ve bitiş rakımları arasında yer almaktadır.

Yıldız Dağı, 26.07.2010 tarih ve 27653 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. Turizm merkezi, zirve yüksekliği 2.552 metre olan dağın 1.740 m yüksekliğindeki bölümünde yer almaktadır. 2016 yılında işletmeye açılan merkezde 38 oda 110 yatak kapasiteli belediye belgeli otel, kapalı buz pateni salonu, günübirlik tesis binası, kafeler, kayak kiralama evi, bilet gişesi, sağlık merkezi, merkez idare binası, jandarma binası tamamlanmış yapılar arasındadır. İnşaat aşamasında olan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yüksek İrtifa ve Spor Bilimleri Araştırma Merkezi'ne entegre olarak planlanmış spor tesislerinin yapımına ise henüz başlanmamıştır.

Spor turizmi kapsamında dağ bölgelerine yeni otel yatırımı çekebilmek için sezon dışı doluluk oranlarının düşük kalmaması gerekmektedir. Sporcuların müsabaka ve maçlar öncesinde alyuvarlarındaki oksijen depolama kapasitesini arttırmak zorunda olmaları, yüksek irtifa kampını zorunlu kılmaktadır. Dünya spor bilimi, en ideal yüksek irtifa eğitim kamplarının en az 21 gün konaklama ile 2.200 metrede yapılacağını ortaya koymaktadır. Dünyada bu kamp olanaklarının şartlarını taşıyan İtalya'daki Livigno Dağ bölgesine bakıldığında, en yakın havalimanına arabayla 3,5 saat uzaklıkta ve gecelik konaklama bedellerinin 1000 TL'den başladığı düşünüldüğünde, Erciyes Dağ bölgesinin daha ucuza ve şehre 20 dk. mesafede olması rekabetçiliği arttıran bir gösterge sunmaktadır. Bisiklet sporcuları için THY'nin ücretsiz taşıma politikası izlemesi, ORAN Kalkınma Ajansı olarak kurumumuzun doğrudan bisiklet sporu turizmini hedef almasında etkili olmuştur.

İlk olarak 2017 yılında ORAN Kalkınma Ajansı, Erciyes A.Ş. ve Velo Erciyes ile birlikte başlatılan "Bisiklet Sporunda Erciyes Yüksek İrtifa Kamp Olanaklarının Tanıtılması" projesi kapsamında, Erciyes Dağı bisiklet sporcularının dikkatini çekmeye başlamıştır. Proje kapsamında; Bisiklet dergisi editörleri, takım kaptanları, bisiklet federasyonu yetkilileri, sporcular ve takım doktorlarının katılımı ile 2017 yılında gerçekleştirilen FAM Tripler sonrası, 2018 yılında 15 ve 2019 yılında 30 bisiklet takımının (yaklaşık 1.000 sporcu) yüksek irtifa kampı için Erciyes'i tercih etmesi sağlanmıştır.

Ancak dağ ve yol yarışlarında, yarışların profesyonelliğini ve görsel heyecanını artırmak için yıllık yapılan küçük harcamalar yetersiz kalmaktadır. İtalya'daki Livigno Dağı'nın benzeri bir yarış altyapısına kavuşmak için çeşitli totem ve levhalar; ahşap ve taşlardan görsel öğeler eklenmesi, parkurların daha kalıcı olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bisiklet yarışlarına yurtiçinden katılım sağlayan ve konaklama için otelleri tercih etmeyen amatör sporcular için dağ şartlarında uygun konaklama alternatiflerinin oluşturulması hedeflenmektedir. Bununla birlikte yol bisikleti yarışçılarının asfaltta antrenman yapabilmeleri sebebiyle Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından arsa tahsis edilmesi halinde yaklaşık 300 metre uzunluğunda inşa edilecek bir açık veledromun daha fazla sporcu çekeceği değerlendirilmektedir.

Kayak sezonu dışında Erciyes Dağı'nda konaklamaların artmasını takiben iki yatırımcı ile görüşmeler devam etmektedir. Yüzme, tenis, güreş, futbol ve basketbol öncelikli olmak üzere sporcular tarafından tercih edilen tam donanımlı bir Yüksek İrtifa Spor Merkezi'ne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından Hacılar Kapı'da iki adet futbol sahası inşa edilmiş ve işletmesi özel bir firmaya verilmiştir.

TR72 Bölgesi'nin öne çıkan turizm potansiyellerinden biri de jeotermal kaynaklarıdır. Yozgat ili jeotermal kaynakları Orta Anadolu termal kaynakları olarak gruplandırılmış ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Termal Turizm Master Planı'nda termal turizm kent bölgeleri olarak belirlenmiştir. Aynı şekilde Sivas, Amasya, Tokat, Erzincan ile birlikte ayrı bir termal gelişim alanı belirlenmiştir.

Sivas Sıcak Çermik kaplıca alanında 1.624 yatak kapasitesine sahip 5 adet termal otel, 10 adet prefabrik ünite ve Cumhuriyet Üniversitesi'ne ait 15 yatak kapasiteli Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi bulunmaktadır. Ayrıca yaz sezonunda çadır kent görünümünde olan kaplıca alanında 1.200 adet kapasiteli çadır alanı bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Turizm Master Planı kapsamında destinasyon planlama kriterlerine uygun olarak; "Akdağmadeni-Karadikmen Termal Turizm Merkezi", "Boğazlıyan-Bahariye Termal Turizm Merkezi", "Sarıkaya Termal Turizm Merkezi" ve "Sorgun Termal Turizm Merkezi"nin geliştirilmesi öngörülmüştür.

Sarıkaya ilçesinde antik dönemde "Aquae Sarvenae" veya "Bazilika Therma" adıyla anılan ve Roma döneminde hamam olarak kullanılmış kalıntılar arasında tonozlu mekâna geçişi sağlayan kemer dizileri ile bunun üzerinde boğa ve yılanbaşı motifli süslemeler bulunmaktadır. Yozgat Valiliği, Sarıkaya Belediyesi ve Ajansımız iş birliğinde Tarihi Roma Hamamı'nın termal tedavi uygulamaları ve tanıtımına yönelik; proje, sempozyum, çalıştay faaliyetleri yürütülmüştür. Hamamın bulunduğu alan ve çevresindeki taşınmazlar 1. ve 3. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmiş olup Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Yozgat Valiliği ile tanıtım ve altyapı çalışmaları yapılması planlanmaktadır. Eski isminden de anlaşılacağı gibi kaplıcalar şehri olan Sarıkaya'da bugün ise modern kaplıcalar bulunmaktadır. Sorgun ilçesinde bir adet 5 yıldızlı termal otel bulunmaktadır. İl Genel Meclisi Ağustos toplantısında 714 yatak kapasiteli, 5 yıldızlı termal otel projesinin 12 ay içinde başlanıp 48 ay içinde teslim edilmesi şartıyla, İl Özel İdaresi'nin %93,67 oranında sahip olduğu firma üzerinden jeotermal suyun kullanılması hususu oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu proje ile Yozgat ili Sorgun ilçesi 2 adet 5 yıldızlı termal otele sahip olacak ve bu sayede termal turizm kapasitesini artıracaktır.

Yozgat ve Sivas illerinde ise uzun yıllardır atıl durumda veya verimsiz kullanılan termal tesisler ve jeotermal kaynaklar bulunmaktadır. Kamu kurumları ile birlikte bir program dâhilinde gerçekleştirilecek faaliyetler kaynak verimliliğine ve turizmin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Sağlık turizmi; kısaca bireylerin koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici hizmetler almak amacı ile yaşadıkları ülke dışında bir ülkeyi ziyaret etmeleri olup, uluslararası sağlık amaçlı hareketlilik potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine imkân veren bir sektördür.

TÜİK verilerine göre 2013-2018 yılları arasındaki dönemde tıbbi nedenlerle ülkemizi ziyaret edenlerin toplamı 1 milyon 970 bin kişi olmuş ve son altı yılda ziyaret edenlerin sayısı %106 ve gelir ise %47 artmıştır.

Kayseri'nin Türkiye'deki en kapsamlı şehir hastanelerinden birini bünyesinde barındırması, mevcut kamu üniversite hastaneleri ve özel hastanelerin de varlığı dolayısıyla 2018 yılında başlayan sağlık turizmi konusundaki ilginin ve yabancı hastaların dikkatinin 2023 yılında da artarak devam edeceği öngörülmektedir. Türkiye'nin en büyük araştırma merkezi olan Erciyes Üniversitesi GENOM ve Kök Hücre Merkezi'nde yer alan erişkin ve çocuk kemik iliği, kemoterapi, radyoterapi, karaciğer, böbrek, kornea nakil merkezleri üniversitenin sağlık turizmi açısından potansiyelini göstermektedir. Erciyes Üniversitesi ve Bahreyn Krallığı ile yapılan iş birliği sonucu pandemi öncesi son 3 yılda sadece Bahreyn'den 193 hasta gelmiştir ve üniversite hastanelerinde tedavi olmuştur.

Türkiye Turizm Stratejisi'nde ayrıca turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek ve dış pazarlarda değişen tüketici tercihleri göz önüne alınarak yeni potansiyel alanlar oluşturmak amacıyla alternatif turizm olanakları ile ilgili planlama faaliyetleri sürdürülmesi amaçlanmaktadır. Alternatif turizm olanakları oluşturularak talebin artırılmasını sağlamak ve iç turizmi geliştirmek amacıyla sektörün mevsimsellik özelliğini değiştirmeye yönelik yasal-yönetmelik düzenlemeler yapılması, doğal, tarihi ve sosyal çevreyi koruyan ve sürdürülebilir kılan, karşılaştırmalı rekabet üstünlüğüne uygun turizm çeşitlerinin ön plana çıkarılması hedeflenmektedir.

Doğal, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip bir alanı kapsayan TR72 Bölgesi kırsal turizme yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Mevcut durumların tespit ve analizi neticesinde bölgenin turizm değerlerine yönelik geliştirme ve tanıtım faaliyetlerinin yapılması önem arz etmektedir. Belli bir döneme sıkışan iç turizmdeki mevsimselliğin kaldırılması, turizmin tüm sezona yayılması amaçlanmalıdır.

Bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkı sağlamayı temel kuruluş amacı sayan kalkınma ajansları için kırsal turizm çarpan etkisi yüksek bir araçtır. Kırsalda yer alan doğal, tarihi ve kültürel değerlerin kırsal turizm yelpazesinde bütüncül bir şekilde yer alması, kırsaldaki yöresel ürünlerin turizm faaliyetlerine entegrasyonu yerel ekonominin canlanması ve yeni istihdam alanlarının da oluşmasına katkı sağlayacak olması açısından oldukça önem arz etmektedir.

Birçok doğal, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip olan bölgenin Yozgat ilinde bulunan Çamlık Milli Parkı Türkiye'nin ilk milli parkı olma özelliği taşımaktadır. Yozgat'ın büyük bir turizm değeri olan ve sayılı kalıntı ormanlardan biri olan Çamlık Milli Parkı'nın doğası ve mevcut biyoçeşitliliği korunarak turizme kazandırılması ve bir çekim merkezi olması hedeflenmektedir. Milli Park, günü birlik yahut kısa süreli olarak rekreasyonel amaçlı kullanılmakta olup doğal ekolojik yapısı ile eğitim organizasyonları ve indoor-outdoor aktiviteler tasarlanarak kurumsal gelişim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi imkânını barındırmaktadır. 2011 yılında hazırlanan Uzun Devreli Gelişme Planı'nda Milli Park'ın sahip olduğu kaynak değerlerin, koruma-kullanma dengesi içinde sürdürülebilir kullanımını ve bozulmadan gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacak arazi kullanım kararlarının oluşturulması, araç ve yöntemlerin geliştirilmesi ve tanımlanması amaç olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda, şehri temsilen ön plana çıkan Çamlık Milli Parkı'nın muhafaza edilerek gelecek nesillere aktarılması ile alternatif turizm/faaliyetler sahası olarak kullanılması hususunda hassas bir denge gözetilmesi önem taşımaktadır.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından yürütülen çalışmalar doğrultusunda 2025 yılının “Kültepe-Kanış Karum Yılı” olarak ilan edilmesi beklenmektedir. 2019 yılı Teknik Destek Programı kapsamında alanında uzman akademisyenler tarafından saha çalışması ile elde edilen verilerle hazırlanan “Kültepe Turizme Kazandırılıyor” raporu ve 4 yıllık Eylem Planı'nın (2020-2023) Kültepe'nin turizme kazandırılması çalışmalarında rehber niteliğinde olacağı düşünülmektedir. Kültepe ören yeri, 2014 yılında UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne alınmış olup 2015'te yapılan kazılarda ortaya çıkarılan çivi yazılı kil tabletler 2015 yılında Dünya Bellek Listesi'ne alınmıştır. Ören yerinin UNESCO Dünya Miras Kalıcı Listesi'ne alınması için gereken hazırlıkların tamamlanması konusunda Kayseri Büyükşehir Belediyesince gerekli girişimler başlatılmış olup Ajansımız tarafından gerekli destek sağlanacaktır.

UNESCO, milletlerarası bir işbirliğine dayanarak, ilim, kültür ve eğitim yolu ile dünyadaki barış ve güvenliğini korumak amacıyla kurulmuştur. UNESCO'nun görevlerinin en önemlilerinden bir tanesi üye ülkelerde bulunan tarihi eserleri, yapıları dünya mirası kabul ederek koruma altına almasıdır. Bir diğeri, milletlerin birbirlerinin kültürleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır.

Ülkemizdeki 13 UNESCO Dünya Miras Alanından biri olan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası 1985 yılında Dünya Miras Listesine kaydedilmiştir. O tarihten bu yana, TR72 Bölgesi olarak diğer değerler hakkında düzenli bir çalışma yapılmamıştır. Kayseri'de bulunan Koramaz Vadisi de, içinde barındırdığı doğal güzellikleri ve tarih öncesi kiliseleri ile, Yozgat'ta bulunan Kazankaya Vadisi ise doğal güzellikler ve tarih öncesi yerleşim izleri ile UNESCO için büyük bir potansiyeldir.

Bu doğrultuda, bu değerlerin korunması ve geliştirilmesi konusunda diğer kurumlarla işbirliği çalışmalarının illerdeki YDO'larla birlikte yürütülmesi planlanmaktadır. Benzer çalışmalar, ilerleyen yıllarda Kültepe-Kanış-Karum bölgesi için de düşünülmektedir.

UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Programı (Creative Cities Network), UNESCO tarafından 2004 yılında oluşturulmuş olup çeşitli bölgelerden, farklı gelir seviyeleri, kapasite ve nüfusa sahip şehirleri kreatif endüstriler alanında çalışmak üzere bir araya getiren bir girişimdir. Sivas'ın müzik envanterini belirlemek, ilgili aktörleri desteklemek, eğitim ve gelişim faaliyetleri yapmak adına UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Programı (Creative Cities Network) kapsamında 2017 yılında yapılan başvuru başarısız sonuçlanmış olup 2021 yılında yinelenmiştir. Başvuru aşamasında Sivas YDO ve Sivas Belediyesi ile araştırma ve hazırlık süreçleri birlikte yürütülmüş ve başvuru gerçekleşmiştir. Sivas ili UNESCO kısa listesine girmeye hak kazanmış ancak son aşamada elenmiştir.

TR72 Bölgesinin mevcut turizm potansiyelini en üst ölçekte değerlendirebilmesi için yetkin insan kaynağına ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 2023 yılı teması “Genç İstihdamı” olarak belirlenmiştir. Genç işsiz kesimin teknik kapasitelerinin artırılarak turizm sektöründe rahatlıkla istihdam edilebilir hale gelmeleri önemli bir husustur. Dolayısı ile, gençlerin istihdamına yönelik faaliyetler önemli görülmektedir. Bununla birlikte Ajans uzmanlarının alacağı ve dâhil oldukları uluslararası projeler kapsamında aldıkları eğitimler de bölgedeki turizm ve ilişkili sektör çalışanları ile KOBİ'ler açısından potansiyel olarak değerlendirilmektedir. Dijital içerik üretimi konusunda Turizm Destekleri konusunda Ajans uzmanlarının eğitilmesi ve Turizm Hizmetlerinin Sunumu, Mutfak Sanatları, ön büro ve işletme yönetimi eğitimlerinin Bölge'de desteklenmesi ve PCM eğitimlerinin bölgede yaygınlaştırılmasının Covid-19 salgını sürecinden etkilenen turizm sektörü için durgun dönemin verimli geçmesini sağlayabilecek faaliyetler olduğu düşünülmektedir.

Hedef 3.1. Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır.

TR72 Bölgesi'nin öne çıkan turizm potansiyellerinden biri de jeotermal kaynaklardır. Yozgat ili jeotermal kaynakları Orta Anadolu termal kaynakları olarak gruplandırılmış ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Termal Turizm Master Planı'nda termal turizm kent bölgeleri olarak belirlenmiştir. Aynı şekilde Sivas, Amasya, Tokat, Erzincan ile birlikte ayrı bir termal gelişim alanı belirlenmiştir. Kayseri ilinde ise termal turizm alternatif bir turizm değeri olarak öne çıkmaktadır.

Yozgat ve Sivas illerinde atıl durumda veya verimsiz kullanılan termal tesisler ve jeotermal kaynakların, kamu kurumları ile birlikte bir program dâhilinde gerçekleştirilecek faaliyetlerle etkin kullanımı amaçlanmaktadır. Bölgedeki termal turizme yönelik konaklama altyapısının geliştirilme ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca mevcut konaklama tesislerindeki hizmet kalitesinin artırılması da önem arz etmektedir.

Altyapı sorunlarının giderilip altyapının geliştirilmesiyle Bölgede bölgenin termal potansiyelini en üst düzeye çıkararak turizm gelirlerini artırması ve yerel ekonominin canlandırılması amaçlanmaktadır. Altyapı eksiklikleri giderilmesiyle de pazarlama faaliyetlerini destekleme amaçlı mevcut olanakların tanıtım gerçekleştirilecektir.

Tedbir 3.1.1. Termal turizm altyapısı geliştirilecektir.

Tedbir 3.1.2. Termal turizm olanaklarının tanıtımı yapılacaktır.

Program 3.1.1. Sağlık Turizmi ve Termal Turizmin Geliştirilmesi Mali Destek Programı

Proje 3.1.1. Yozgat İli Butik Termal Otel Projesi

Tedbir 3.1.1. Termal turizm altyapısı geliştirilecektir.

Bölgede termal turizm altyapısı geliştirecektir. Bu doğrultuda, öncelikle bölgedeki termal kaynakların araştırılması ve detaylı analizi gerekmektedir. Su kalitesinin belirlenmesi, çevresel etkilerin değerlendirilmesi ve sürdürülebilir yönetim planlarının oluşturulması, termal turizmin uzun vadeli başarısını sağlamak adına kritik öneme sahiptir.

Kayseri ili Melikgazi; Sivas ili Hafik, Kangal, Suşehri, Şarkışla ve Yıldızeli; Yozgat ili Akdağmadeni, Boğazlıyan, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde termal turizm altyapısının geliştirilmesi için uygun tesislerin inşası veya mevcut olanların iyileştirilmesi gerçekleştirilecektir. Termal oteller, spa merkezleri, sağlık tesisleri ve rekreasyon alanları gibi tesisler, turistlerin konforunu ve memnuniyetini artırmak için çok önemlidir. Bu kapsamda bölgede yatırımlar gerçekleştirilecektir. Ayrıca, bölgeye ulaşımın kolaylaştırılması ve destekleyici turizm aktivitelerinin sunulması da termal turizm altyapısının geliştirilmesinde önemli adımlardır. Bunların yanında mevcut termal suyun kullanımının en verimli ve kontrollü şekilde sağlanması için dağıtım merkezi sayıları artırılacaktır.

Tedbir 3.1.2. Termal turizm olanaklarının tanıtımı yapılacaktır.

Kayseri ili Melikgazi; Sivas ili Hafik, Kangal, Suşehri, Şarkışla ve Yıldızeli; Yozgat ili Akdağmadeni, Boğazlıyan, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde termal turizmin tanıtımı için sistemli bir yaklaşım izlenecektir. Öncelikle, bölgenin doğal güzellikleri ve termal kaynakların sağlık için faydaları vurgulanacaktır. Hedef kitleyi belirleyerek, dijital pazarlama ve sosyal medya kanallarını kullanarak termal tesislerin çekiciliği ve olanaklarıyla ilgili içeriklerin paylaşılması sağlanacaktır. Ayrıca, özel etkinlikler ve kampanyalar düzenlenerek termal turizmin cazibesi artırılacaktır. Yerel iş birlikleri ve tanıtım faaliyetleri ile bölgenin yerel halkı ve yönetimleri de sürece dâhil edilecektir. Kolay erişilebilir online rezervasyon sistemleri ve iletişim kanalları aracılığıyla potansiyel ziyaretçilere doğrudan ulaşılması sağlanacaktır. Bu şekilde, bölgedeki termal turizm potansiyeli etkili bir şekilde tanıtılacaktır. Yurt dışı fuarlara katılım sağlanıp uluslararası pazarda da tanıtım yapılacaktır.

Hedef 3.2. Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılacaktır.

Spor turizmi kapsamında dağ bölgelerine yeni otel yatırımı çekebilmek için sezon dışı süresince doluluk oranlarının düşük kalmaması gerekmektedir. Sporcuların müsabaka ve maçlar öncesinde alyuvarlarındaki oksijen depolama kapasitesini arttırmak zorunda olmaları, yüksek irtifa kampını zorunlu kılmaktadır. Dünya spor bilimi, en ideal yüksek irtifa eğitim kamplarının en az 21 gün konaklama ile 2.200 metrede yapılacağını ortaya koymaktadır.

Dünyada bu kamp olanaklarının şartlarını taşıyan İtalya'daki Livigno Dağ bölgesine bakıldığında, en yakın havalimanına arabayla 3,5 saat uzaklıkta ve gecelik konaklama bedellerinin 1.000 ABD Dolarından başladığı düşünüldüğünde, Erciyes Dağ bölgesinin daha ucuz ve şehre 20 dakika mesafede olması rekabetçiliği arttıran bir gösterge sunmaktadır. Bisiklet sporcuları için THY'nin ücretsiz taşıma politikası izlemesi, Bölgede bisiklet sporu turizminin hedef alınmasında etkili olmuştur.

Erciyes Dağı'nda turizm faaliyetlerinin mevsimlere yayılması için alternatif turizmin desteklenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Yüzme, tenis, güreş, futbol ve basketbol öncelikli olmak üzere sporcular tarafından tercih edilen tam donanımlı bir Yüksek İrtifa Spor Merkezi'ne ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından Hacılar Kapı'da iki adet futbol sahası inşa edilmiş ve işletmesi özel bir firmaya verilmiştir.

Tedbir 3.2.1. Kış turizminin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Tedbir 3.2.2. Tanıtım organizasyonları düzenlenecektir.

Proje 3.2.1. Erciyes Dağı 5 Yıldızlı Konaklama Tesisi Projesi

Proje 3.2.2. Yıldız Dağı 4 Yıldızlı Otel Yatırımı

Tedbir 3.2.1. Kış turizminin geliştirilmesi sağlanacaktır.

Kayak merkezlerinin ve kış sporları tesislerinin altyapısının geliştirilmesi bölge için önem arz etmektedir. Bölgede lokomotif merkez Erciyes olmakla beraber Sivas ili Yıldız Dağı Kayak Merkezi de her geçen gün daha fazla ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır.

Merkezlerde yeni pistlerin açılması, mevcut tesislerin modernize edilmesi ve ulaşım imkânlarının artırılması turistlerin bölgeye olan ilgisini artıracaktır. Ayrıca, konaklama tesislerinin kapasitesinin genişletilmesi ve konforunun artırılması da kış turizminin geliştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Konaklama tesislerinde kayak dersleri, snowboard, kar yürüyüşleri gibi etkinlikler düzenlenecektir. Ayrıca, çevresel ve sosyal sorumluluk ilkelerine uygun hareket edilmesi, doğal ve kültürel varlıkların korunması ve yerel toplumun kalkınmasına katkıda bulunulması da kış turizminin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesini sağlayacaktır.

Kayseri ili Melikgazi ilçesi Erciyes Dağı ve Sivas ili Yıldızeli ilçesi Yıldız Dağlarında turizmin 12 aya yayılmasını sağlamak amacıyla yaz aylarında yapılacak faaliyetlerin arttırılması, dağ kızıağı ve ATV vb. faaliyetleri altyapısının desteklenmesi sağlanacaktır. Hali hazırda devam etmekte olan yüksek irtifa kampı gibi yatırımlar desteklenecektir. Ayrıca yurtdışı kayak merkezlerinde turizmi 12 aya yaymak için rollercoaster, çim kayağı, zip-line, dağ bisikleti gibi aktivitelerin sunulması yanı sıra dağ bisikleti, doğa yürüyüşü parkurları ve sıcak hava dönemlerinde serinlemek için su parkları gibi tesislerin kurulması gibi yatırımlar araştırılarak bölgede uygulanacaktır.

Tedbir 3.2.2. Tanıtım organizasyonları düzenlenecektir.

Kayak merkezi tanıtım organizasyonları genellikle kayak sezonu öncesinde veya sırasında gerçekleştirilmektedir. Potansiyel ziyaretçilere kayak merkezinin sunduğu olanakları, pistlerin kalitesini, kayak ekipmanı kiralama seçeneklerini ve diğer aktiviteleri tanıtmak için düzenlenmektedir. Bu kapsamda Erciyes ve Yıldız Kayak Merkezlerinin tanıtımı için sosyal medya kampanyaları, reklam etkinlikleri, özel indirimler ve diğer pazarlama stratejileri aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmayı hedefleyen organizasyonlar düzenlenecektir.

Bölgenin imkânlarını tanıtabilecek Fam-Trip organizasyonları desteklenecektir. Yurt dışı fuarlara katılım sağlanarak özellikle Avrupalı ziyaretçilere yönelik tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Uçak ile ulaşım sağlayan firmalar ile görüşülerek kayak sporuna ilgi duyan bölgelerden direkt uçuşlar sağlanacaktır.

Hedef 3.3. Sağlık turizmi geliştirilecek ve tanıtımı yapılacaktır.

Kayseri'nin Türkiye'deki en kapsamlı şehir hastanelerinden birini bünyesinde barındırması, mevcut kamu üniversite hastaneleri ve özel hastanelerin de varlığı dolayısıyla 2018 yılında başlayan sağlık turizmi konusundaki ilginin ve yabancı hastaların dikkatinin önümüzdeki yıllarda da artarak devam edeceği öngörülmektedir. Türkiye'nin en büyük araştırma merkezi olan Erciyes Üniversitesi GENOM ve Kök Hücre Merkezi'nde yer alan erişkin ve çocuk kemik iliği, kemoterapi, radyoterapi, karaciğer, böbrek, kornea nakil merkezleri üniversitenin sağlık turizmi açısından potansiyelini göstermektedir. Erciyes Üniversitesi ve Bahreyn Krallığı ile yapılan iş birliği sonucu pandemi öncesi son 3 yılda sadece Bahreyn'den 193 hasta gelmiştir ve üniversite hastanelerinde tedavi olmuştur. Bu hedef kapsamında sağlık turizmine talebin artırılmasını sağlamak ve iç turizmi geliştirmek amacıyla sektörün altyapı ve tanıtım eksiklikleri giderilecektir. Ayrıca Sivas'ta yer alan kangal balıklı kaplıcaları Dünya çapında bilinirliği olan özellikle deri hastalıkları konusunda tercih edilen tesislerdir. Burada ki kaplıcaı besleyen kaynakların ıslahı, eskiden fiziki altyapının yenilenmesi gibi altyapı eksiklikleri giderilecek ve balıklı kaplıcaların uluslararası tanıtımı yapılacaktır.

Tedbir 3.3.1. Sağlık turizmi altyapısı geliştirilecektir.

Tedbir 3.3.2. Sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.

Program 3.3.1. Sağlık Turizmi ve Termal Turizmin Geliştirilmesi Mali Destek Programı

Tedbir 3.3.1. Sağlık turizmi altyapısı geliştirilecektir.

Bölgedeki sağlık kuruluşlarının uluslararası standartlara uygunluğu ve kalitesi artırılabilecektir. Hastanelerin modernizasyonu, teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve uzman personel yetkinliklerinin artırılması sağlanacaktır.

Sağlık turizminin gelişimini desteklemek için Kayseri Melikgazi ve Kocasinan ilçeleri, Sivas Kangal ilçesi ve Yozgat Sorgun ilçelerinde turizm altyapısı güçlendirilecektir. Konaklama olanaklarının çeşitlendirilecek, ulaşım altyapısının iyileştirilecek ve turistlerin bölgede rahatça seyahat edebilmesi için gerekli olanakların sağlanacaktır.

Ayrıca, sağlık turizmi ile diğer turizm türlerini entegre ederek bölgeye gelen turistlerin çeşitli deneyimler yaşamaları teşvik edilecektir. Bu sayede, Kayseri özelinde bölge illeri sağlık turizmi alanında rekabetçi bir konuma yükselerek bölgenin ekonomik ve turistik potansiyelini artıracaktır.

Tedbir 3.3.2. Sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.

Hedeflenen kitlelere sağlık turizmi destinasyonlarının sunduğu olanakları ve avantajları vurgulayarak tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Sağlık turizminin teşvik edilmesi amacıyla Kayseri ilinde sağlık turizmi ile ilgili tanıtım ve pazarlama faaliyetleri yoğunlaştırılacaktır. Bu kapsamda, ulusal ve uluslararası pazarlarda hedef kitlelere yönelik etkili reklam kampanyaları düzenlenecek ve sağlık turizmi potansiyeline vurgu yapılacaktır.

Dijital platformlarda, etkileyici web siteleri, sosyal medya hesapları ve dijital reklam kampanyaları aracılığıyla potansiyel ziyaretçilere ulaşılabilecektir. Sağlık turizmi destinasyonunun sunduğu tedavi seçenekleri, tesislerin kalitesi, uzman personel ve deneyimlerine odaklanan içerikler hazırlanacaktır. Sağlık turizmi fuarlarına katılım, sektördeki paydaşlarla iş birliği yapma ve uluslararası medya ve seyahat acenteleri ile iletişim kurma gibi etkinlikler de tanıtım stratejisinin bir parçası olacaktır.

Yurtdışında yaşayan Türklere yönelik sağlık turizmi tanıtım faaliyetlerinin yapılması sağlanacaktır. Dijital pazarlama araçlarıyla, özellikle sosyal medya platformları ve hedeflenmiş reklam kampanyaları kullanılarak Türk topluluğuna sağlık turizmi olanakları tanıtılacaktır. Ayrıca, Türk dernekleri, vakıfları ve kültürel merkezler aracılığıyla bilgilendirme seminerleri ve etkinlikler düzenlenerek doğrudan iletişim kurulacaktır. Türkçe içerikli web siteleri, bloglar ve e-bültenden oluşan dijital içeriklerle de sağlık turizmi olanaklarına yönelik detaylı bilgi sağlanacaktır.

Yurtdışındaki sağlık kurumları ve hastaneler ile B2B görüşmeleri yapılacaktır. Sağlık turizmini geliştirmek için yurtdışındaki sağlık kurumları ve hastanelerle B2B (business-to-business) görüşmeleri, işbirliği olanaklarını değerlendirmek ve ortak pazarlama stratejileri geliştirmek amacıyla yapılacaktır. Bu görüşmeler, sağlık turizmi hizmetlerinin sunulması, tanıtılması ve pazarlanması için işbirliği fırsatlarını araştırmak için önemli bir platform sağlayacaktır. B2B görüşmeleri sırasında, Kayseri başta olmak üzere bölgede faaliyet gösteren sağlık turizmi işletmelerinin ve karşı tarafın sunduğu hizmetleri, tesisleri ve uzmanlık alanlarını paylaşarak karşılıklı işbirliği potansiyeli değerlendirilecektir.

Seminer organizasyonları düzenlenecektir. Kayseri'nin sağlık turizmi olanakları, uzmanlık alanları ve sunduğu avantajlar detaylı bir şekilde hazırlanan sunumlarla aktarılacaktır. Seminerler, sağlık sektöründen uzmanlar, doktorlar ve sağlık turizmi alanında deneyimli kişiler tarafından verilen bilgilendirici sunumlarla desteklenecektir. Yurtdışındaki sağlık turizmi acenteleri, seyahat ve konaklama olanakları, tedavi süreçleri ve maliyetler gibi konular da seminerlerde ele alınarak katılımcılara kapsamlı bilgiler sağlanacaktır.

Hedef 3.4. Bölge'deki doğal yapı ve ören yerleri korunarak turizme kazandırılacaktır.

Doğal, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip bir alanı kapsayan TR72 Bölgesi kırsal turizme yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Mevcut durumların tespit ve analizi neticesinde bölgenin turizm değerlerine yönelik geliştirme ve tanıtım faaliyetlerinin yapılması önem arz etmektedir. Belli bir döneme sıkışan iç turizmdeki mevsimselliğin kaldırılması, turizmin tüm sezona yayılması amaçlanmaktadır.

Bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkı sağlamayı temel kuruluş amacı sayan kalkınma ajansları için kırsal turizm çarpan etkisi yüksek bir araçtır. Kırsalda yer alan doğal, tarihi ve kültürel değerlerin kırsal turizm yelpazesinde bütüncül bir şekilde yer alması, kırsaldaki yöresel ürünlerin turizm faaliyetlerine entegrasyonu yerel ekonominin canlanması ve yeni istihdam alanlarının da oluşmasına katkı sağlayacak olması açısından oldukça önem arz etmektedir.

TR72 Bölgesinin mevcut turizm potansiyelini en üst ölçekte değerlendirebilmesi için yetkin insan kaynağına ihtiyacı bulunmaktadır. Genç işsiz kesimin teknik kapasitelerinin artırılarak turizm sektöründe istihdam edilmesi sağlanacaktır.

Tedbir 3.4.1. Bölge'deki doğal yapılar ve ören yerleri araştırılacak, korunacak ve altyapısı geliştirilecektir.

Tedbir 3.4.2. Bölge'deki doğal yapılara ve ören yerlerine ulaşım imkânları geliştirilecektir.

Tedbir 3.4.3. Bölge'deki doğal yerlerin ve ören yerlerinin tanıtımı yapılacaktır

Tedbir 3.4.4. Bölge'deki doğal yer ve ören yerlerinde faaliyet gösteren tesislerdeki hizmet kalitesi artırılabilecektir.

Proje 3.4.1. Yamaç Paraşütü Sosyal Tesisi ve Atlama Merkezi Projesi

Proje 3.4.2. Emirhan Jeopark Projesi

Proje 3.4.3. Çamlık Ekstrem Sporlar Merkezi Projesi

Tedbir 3.4.1. Bölge'deki doğal yapılar ve ören yerleri araştırılacak korunacak ve altyapısı geliştirilecektir.

Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde doğal yapılar ve ören yerlerinin araştırılması, korunması ve altyapısının geliştirilmesi için bir dizi strateji izlenecek ve yöntem kullanılacaktır. İlk olarak, bu alanlarda detaylı araştırmalar ve envanter çalışmaları yapılacaktır. Bu kapsamda aşağıdaki faaliyetler öncelik arz etmektedir.

Hitit örenyerlerinin ve imkânlarının belirlenmesine yönelik kapsamlı araştırmalar yapılacaktır. Kayseri, Sivas ve Yozgat illerindeki hitit dönemi arkeolojik potansiyeli belirlemek için alan çalışmaları ve yüzey araştırmaları yapılacaktır. Bu çalışmalar, Hitit dönemine ait kalıntıların bulunduğu bölgeleri tespit etmeye ve potansiyel arkeolojik sit alanlarını belirlemeye yardımcı olacaktır. Daha sonra, belirlenen alanlarda detaylı arkeolojik kazılar gerçekleştirilecek ve buluntuların tarihlendirilmesi ve analizi yapılacaktır. Ayrıca, bölgedeki kültürel mirası koruma ve turizm açısından değerlendirmek için coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ve diğer modern teknolojilerden yararlanılacaktır. Bu araştırmaların sonuçları, bölgedeki Hitit örenyerlerine yönelik turizm imkânlarının belirlenmesine, korunmasına ve geliştirilmesine rehberlik edecektir.

Bunların yanında Yozgat ili Akdağmadeni kırsal turizmi geliştirmeye yönelik projesi gerçekleştirilecektir. Kayseri Talas ilçesi Ali Dağı Yamaç paraşütü sosyal tesisi ve atlama merkezi kurulacaktır. Bölgede doğa turizmi, dağ bisikleti ve rotaları oluşturulacaktır.

Bu çalışmalar, bölgedeki doğal ve tarihi zenginliklerin belirlenmesine ve kaydedilmesine yardımcı olacaktır. Mevcut yerlerin ve araştırmalar kapsamında keşfedilen bölgelerin koruma planları oluşturulacak ve uygulanacaktır. Bu planlar, bölgedeki ekosistemleri, tarihi yapıları ve doğal kaynakları korumayı ve sürdürülebilir bir şekilde yönetmeyi amaçlayacaktır.

Kayseri ili Sarioğlan ilçesi Şahruh Köprüsü ve Tuz Gölü turizme kazandırılacaktır. Özvatan ilçesinde yer alan şelale ve çevresinde yer alan mesire alanlarının altyapı güçlendirme ihtiyacı bulunmaktadır. Kocasinan ilçesinde yer alan Yamula Barajı ve çevresinde olta balıkçılığı için bir kamp alanı oluşturulacaktır. İncesu ilçesinde yer alan Kara Mustafa Paşa Külliyesi ve Arasta'nın turizm alt yapı eksiklikleri giderilecektir. Kayseri Yeşilhisar ilçesi Soğanlı ve Erdemli Vadilerinde mevcut eksiklikler giderilerek turizme kazandırılacaktır. Yahyalı ilçesinde yer alan takım şelaleleri çevresindeki altyapı güçlendirilecektir.

Sivas ili Koyulhisar ilçesi Eğriçimen Yaylası Bungalov Evleri Projesi gerçekleştirilecektir. Yukarı Kızılırmak Jeoparkı: Emirhan-Eğribucak Kayalıkları turizme kazandırılacaktır. Gürün ilçesi Gökpınar Gölü Karavanpark Projesi, Gölova Karavanpark Projesi ve Doğanşar ilçesi Dipsiz Göl ve Şelalesi Karavanpark Projeleri gerçekleştirilecektir.

Yozgat ili Sarıkaya ilçesinde yer alan Roma hamamı UNSECO Dünya Mirası Listesinde alınması faaliyetleri kapsamında bölgedeki altyapı eksiklikleri giderilecektir. Aydıncık ve Kazankaya Kanyonunda konaklama imkanları geliştirilecektir. Yozgat Çamlığı – Hattuşaş rotası turizme kazandırılacaktır.

Tedbir 3.4.2. Bölge'deki doğal yapılara ve ören yerlerine ulaşım imkânları geliştirilecektir.

Bölgedeki doğal yapılar ve ören yerlerine ulaşım imkânlarının geliştirilmesi için öncelikle mevcut ulaşım altyapısının gözden geçirilecek ve iyileştirilecektir. Karayolu ağının genişletilmesi, bakımının düzenli olarak yapılması ve yol kalitesinin artırılması sağlanacaktır. Böylece turistlerin bölgeye ulaşımını kolaylaştırılarak ziyaretçi sayısı artırılabilecektir.

Alternatif ve sürdürülebilir ulaşım yöntemlerinin teşvik edilecektir. Bisiklet yolları, yürüyüş parkurları ve doğa yürüyüşü rotaları gibi alternatif ulaşım imkânları oluşturulacaktır. Ayrıca, toplu taşıma hizmetlerinin bölgeye yaygınlaştırılması ve turistlere yönelik özel ulaşım seçeneklerinin sunulması da değerlendirilecektir.

Kayseri Yeşilhisar ilçesinde yer alan Soğanlı Vadisine ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi projesi uygulanacaktır. Soğanlı Örenyeri Yeşilhisar ilçesinde yer almaktadır. Yeşilhisar ilçesi Kayseri – Adana yolu üzerinde yer almakta olup Kayseri – Soğanlı arası 80,6 km'dir. D805 karayolundan Soğanlı Örenyeri'ne ulaşım için 16 km'lik karayolu bağlantısı rehabilite edilmelidir. Ayrıca Emirhan kayalıklarının ulaşım imkânları iyileştirilecektir. Sivas – Emirhan kayalıkları arası mesafe 20,8 km'dir. Sivas Divriği Yolu üzerinden gidilmekte olup Emirhan Köyü yolu rehabilite edilecektir.

Tedbir 3.4.3. Bölge'deki doğal yerlerin ve ören yerlerinin tanıtımı yapılacaktır.

Bölgedeki doğal yerlerin ve ören yerlerinin tanıtımı için yerel, ulusal ve uluslararası pazarlama stratejileri uygulanacaktır. Böylece, bölgedeki doğal ve tarihi güzelliklerin daha geniş kitlelere duyurulmasını ve turist çekilmesini sağlayacaktır.

Öncelikle, modern iletişim araçlarının güçlü bir şekilde kullanılması gerekecektir. Bölgedeki doğal güzellikler ve tarihi yapılar için özgün ve çekici içerikler oluşturulacak ve sosyal medya platformları gibi dijital kanallar aracılığıyla geniş kitlelere ulaştırılacaktır. Görsel medyadan da yararlanılarak profesyonel fotoğraf ve video çekimleri yapılarak tanıtım materyalleri hazırlanacaktır. Bu kapsamda çeşitli yarışmalar düzenlenecektir. Elde edilen materyaller çeşitli dijital platformlarda ve turizm fuarlarında sergilenecek, potansiyel ziyaretçilere sunulacaktır.

Geleneksel yöntemlerden olan; broşürler, afişler, rehber kitapçıklar ve tanıtım videoları gibi basılı ve görsel materyaller hazırlanacaktır. Ayrıca, turizm fuarlarına katılım, tanıtım etkinlikleri düzenleme ve ulusal veya uluslararası medya aracılığıyla haberler yapma gibi yöntemlerle bölgedeki doğal ve tarihi zenginliklerin bilinirliği artırılacaktır. Ayrıca bölge değerlerinin uluslararası tanıtımı için uluslararası fuarlara katılım sağlanacaktır.

Nitelikli video ve fotoğraf üretilecek ve sosyal medya platformunda tanıtımları yapılacaktır. Tanıtımı için profesyonel bir ekip ve ekipmanlarla çalışılacaktır. Doğal güzelliklerin ve tarihi ören yerlerinin çekimleri için drone kullanımı gibi teknolojilerin yanı sıra yaratıcı çekim açıları ve profesyonel fotoğrafçılık tekniklerinin kullanılacaktır. Elde edilen içerikler, bölgenin öne çıkan özelliklerini ve atmosferini yansıtacaktır. Hedef kitleyi etkileyecek şekilde hazırlanan içerikler düzenli olarak paylaşılacak ve etkileşim odaklı bir strateji izlenecektir. Bu içeriklerde etiketleme, konum işaretleme, ilgi çekici açıklamalar ve hikâyeler kullanılarak izleyicilerin ilgisini çekecek ve etkileşim sağlanacaktır.

Kayseri Soğanlı, Erdemli ve Koramaz Vadilerinin tanıtımı sağlanacaktır. Sivas ve Yozgat illeri YHT ile birlikte günübirlik ziyaretçiler için potansiyel oluşturmuştur. Bu kapsamda altyapısı tamamlanan destinasyonların tanıtımı gerçekleştirilecektir. Yozgat ili Aydıncık ilçesinde yer alan Süreyyabey barajı çevresinde kurulan lavanta bahçesi ve rafting parkurunun tanıtılması sağlanacaktır. Yozgat ili Sarıkaya ilçesinde yer alan Roma hamamı UNSECO Dünya Mirası Listesinde alınması faaliyetleri kapsamında ulusal ve uluslararası tanıtımlar gerçekleştirilecektir.

Tedbir 3.4.4. Bölge'deki doğal yer ve ören yerlerinde faaliyet gösteren tesislerdeki hizmet kalitesi artırılabilecektir.

Bölgedeki doğal yerler ve ören yerlerinde faaliyet gösteren tesislerde hizmet kalitesini artırmak için öncelikle personel eğitimine odaklanılacaktır. Tesis çalışanları, müşteri memnuniyeti ve hizmet kalitesi konusunda düzenli eğitimler alması sağlanacaktır. İletişim becerileri ile misafir ilişkileri konusunda bilinçlendirilecektir. Müşteri geri bildirimlerinin düzenli olarak değerlendirilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, tesisin fiziksel durumunun iyileştirilmesi, temizlik standartlarının yüksek tutulması ve yerel ürünlerin ve lezzetlerin sunulması da hizmet kalitesini artıran unsurlar arasında yer aldığı bilinci bölgede yayılacaktır. Bunların yanında tesisler, çevre dostu uygulamaları benimseyerek sürdürülebilir turizm ilkelerine uygun şekilde faaliyet göstermeleri sağlanacaktır. Doğal alanların korunması ve çevrenin temiz tutulması, misafirlerin tesislerden daha olumlu bir deneyim elde etmelerini sağlayacaktır.

Hedef 3.5. Gastronomi ürünlerinin tanıtımına yönelik organizasyonlar düzenlenecek, hizmet standartlarının sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Bölgede turizmin gelişmesi için yapılacak faaliyetlerin yanında turizm gelişimi ile doğrudan ilgili olan bölge özelinde gastronomi tanıtımı ve bu alanda standartların yükseltilmesi faaliyetleri de önem arz etmektedir. Bölge kadim yerleşim yerlerinin olduğu bir bölgedir. Bu da geçmişe dayanan zengin bir mutfak kültürünün oluşmasını sağlamıştır. Bölgede birçok gastronomi değeri yer almaktadır. Kayseri Mantısı, Sivas Köfte, Testi Kebabı, Sucuk, Pastırma bölgenin en çok bilenen lezzetlerindedir. Ancak bölgedeki illeri kapsayan gastronomi değerlerinin tespiti ve yaşatılmasına yönelik yapılmış detaylı çalışma bulunmamaktadır. Bölge gastronomi değerlerinin tespit, standardizasyon ve korunmasına yönelik bir çalışma gerçekleştirilecektir.

Gastronomi değerlerinin tespiti ile bunların tanıtımına yönelik faaliyetler düzenlenecektir. Gerek ulusal gerekse uluslararası etkinliklerle bölge değerlerinin tanıtımı gerçekleştirilecektir. Özellikle belediyeler ile kapsamlı çalışmalar gerçekleştirilecek ve mevcut mutfakların tanıtım etkinlikleri düzenlenecektir. Ayrıca bölgede faaliyet gösteren işletmelerdeki hizmet kalitesi artırılacak ve sürdürülebilirliği artırılabilecektir.

Tedbir 3.5.1. Bölgenin gastronomi değerleri belirlenecektir.

Tedbir 3.5.2. Gastronomi tanıtımına yönelik faaliyetler düzenlenecektir.

Tedbir 3.5.3. Hizmet standartları artırılacak ve sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Program 3.5.1. Yerel Ürünlerin Koruma Altına Alınması, Standardizasyonun Sağlanması ve Yüksek Standartlarda Sunumunun Sağlanması Programı

Tedbir 3.5.1. Bölgenin gastronomi değerleri belirlenecektir.

Tarih boyunca Kayseri, Sivas ve Yozgat illeri farklı kültürlerin etkisi altında kalmış ve bu da yerel mutfağın çeşitlenmesine katkı sağlamıştır. Göçlerin etkisiyle birlikte, Bölge mutfağı, Anadolu'nun diğer bölgelerinden ve Orta Asya'dan gelen yemek kültürleriyle etkileşime girmiştir. Bu da bölgenin zengin ve çeşitli lezzetlerinin oluşmasını sağlamıştır. Bu kapsamda coğrafi yapı, tarihsel ve kültürel faktörler gibi unsurlarda göz önüne alınarak yöreye özgü lezzetler, gastronomik değerler paydaşların önderliğinde profesyonel olarak tespit edilecektir.

Tedbir 3.5.2. Bölgenin gastronomi değerleri tanıtımına yönelik faaliyetler düzenlenecektir.

Bölgenin gastronomi değerleri tanıtımına yönelik faaliyetler, bir bölgenin yerel yemek kültürünü, lezzetlerini ve mutfak zenginliklerini daha geniş kitlelere duyurmayı amaçlamaktadır. Bu faaliyetler arasında öncelikle yeme - içme etkinlikleri ve festivaller yer almaktadır. Bu tür etkinliklerde, yerel restoranlar ve şeflerin öne çıktığı yemek yarışmaları düzenlenecektir. Yerel yemeklerin tadımı ve sunumuyla ilgili gösteriler yapılacaktır. Katılımcılara yöresel lezzetlerin sunulduğu stantlar bulunacaktır. Ayrıca, gastronomi turları düzenlenerek turistlerin bölgenin farklı yemeklerini deneyimlemeleri ve yerel üreticileri ziyaret etmeleri sağlanacaktır. Bu turlar genellikle bölgedeki ünlü restoranları, pazarları ve geleneksel mutfağıyla bilinen noktaları kapsayacaktır.

Gastronomi kitapları, dergileri ve blogları gibi medya araçları da tanıtım faaliyetlerinde önemli bir rol oynayacaktır. Bu platformlar aracılığıyla, bölgenin yemek kültürü, geleneksel tarifleri ve yerel malzemeleri tanıtan içerikler yayınlanacaktır. Bölgedeki restoranlar, şefler ve yerel lezzetlerin tanıtımını yapmak için çeşitli sosyal medya platformları kullanacaktır. Görsel ve videolarla desteklenen içerikler paylaşılacak ve gastronomiyle ilgili hashtagler kullanılacaktır. Ulusal ve uluslararası gastronomi festivalleri düzenlenecektir. Bu faaliyetler, bölgenin gastronomik çekiciliğini artırarak turizm potansiyelini geliştirmeye ve yerel ekonomiye katkı sağlamaya yardımcı olacaktır. Uluslararası akreditasyon kurumları ile çalışılarak bölgenin gastronomik değerleri hem koruma altına alınacak hem de tanıtımı sağlanmış olacaktır.

Karşılıklı anlaşmalar ile şehirlerde pop-up restoranlar açarak bölge illeri mutfaklarının tanıtımı yapılacaktır. Bölge illeri mutfaklarının tanıtımını yapmak için, yerel lezzetleri ve mutfak kültürünü keşfetmek isteyenleri hedefleyen pop-up restoranlar açılacaktır. Pop-up restoranlar, belirli bir süre için açılarak bölge illerinin karakteristik yemeklerini ve lezzetlerini sunmayı amaçlayan restoranlardır. Pop-up restoranlar bölgenin gastronomik zenginliğini vurgulamak için etkili bir yol sağlayacaktır.

Gastronomi özelinde fam-trip organizasyonları düzenlenecektir. Gastronomi odaklı fam-tripler, sektördeki profesyonelleri, gazetecileri veya potansiyel iş ortaklarını belirli bir bölgeye veya destinasyona davet ederek, yerel lezzetleri, yemek kültürünü ve mutfak deneyimlerini keşfetmelerini sağlayan özel organizasyonlardır. Fam-tripler yerel restoranları, şefleri ve gıda üreticilerini ziyaret etmeyi kapsayacağı gibi aynı zamanda yerel mutfak kültürünü ve yöresel malzemeleri tanıtmak için yemek atölyeleri, tadım etkinlikleri ve yerel pazarları da içerecektir. Bu deneyimler, katılımcıların yerel gastronomiyi derinlemesine keşfetmelerini sağlayacaktır.

Ünlü gurme ve şefler bölge illerine davet edilerek bölge gastronomik değerlerine dikkat çekilecek ve farkındalık oluşturulacaktır. Bu kapsamda yerel lezzetlerin ve mutfak kültürünün vurgulanacağı özel yemek etkinlikleri düzenlenecektir. Bu etkinliklere ünlü gurmeler katılacak, yerel şefler özel menüler hazırlayacak ve yöresel lezzetler tanıtılacaktır. Etkinliklerin sosyal medya ve diğer medya kanalları aracılığıyla duyurulması sağlanacaktır. Ünlü gurmelerin bölge illerine davet edilmesiyle yerel gastronomik değerlerin tanıtımı ve bölgenin zengin mutfak kültürünün daha geniş kitlelere ulaşması sağlanacaktır.

Ark of Taste çalışmaları yürütülecektir. Ark of Taste, yerel ve geleneksel olarak üretilen, tüketilen ve kaybolma riski altında olan yiyecek ve içeceklerin korunması ve tanıtılması amacıyla Slow Food adlı uluslararası bir örgüt tarafından yürütülen bir programdır. Bölgede işareti alınacak ürünler tespit edildikten sonra Ark of Taste programına alınacak ürünler için belirlenecek kriterler (ürünün yerel ve geleneksel olması, biyo-çeşitlilik açısından önemli olması, kültürel ve tarihsel değer taşıması gibi unsurlar) netleştirilecektir. Ürünün tanıtımı ve yerel paydaşlarla işbirliği ardından başvurular yapılacaktır. Bu kapsamda ilk etapta Kayseri için İncesu Üzüümü, Cırgalan Biberi ve Yamula Patlıcanı, Sivas için Madımak ve Sivas Ketesi; Yozgat için Sahlep ve Aydıncık Bağrıbütn Kavunu ürünleri için çalışma yapılacaktır.

Tedbir 3.5.3. Hizmet standartları artırılacak ve sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Yerel restoranlar ve yeme-içme mekânları için kalite standartlarının belirlenmesi ve bu standartlara uygun hizmet sunulması esas alınacaktır. Bu sayede işletmelerin hijyen, servis kalitesi, menü çeşitliliği ve yerel lezzetlerin sunumu gibi alanlarda belirli kriterlere uyması sağlanacaktır. Ayrıca, işletmelerin personelinin eğitilmesi ve gastronomi alanında uzmanlaşmaları teşvik edilecektir. Böylece müşterilere daha iyi hizmet sunabilmelerini sağlanacak ve bölgenin gastronomik potansiyeli artacaktır. Ayrıca, yerel yönetimler ve turizm kuruluşları işbirliği yaparak bölgedeki gastronomik deneyimi geliştirecek etkinlikler ve projeler düzenleyecektir.

Hizmet sektörüne yönelik eğitimler düzenlenecektir. Turizm hizmet sektörüne yönelik eğitimlerin düzenlenmesi, sektördeki ihtiyaçlara ve katılımcıların beceri düzeylerine göre şekillendirilecektir. İlk adım olarak ihtiyaç analizi yapılacaktır. Sektörde hangi alanlarda eğitim ihtiyacının olduğunu belirlemek önemlidir. Bu analiz, sektör temsilcileriyle yapılan görüşmeler, mevcut çalışanların beceri düzeylerinin değerlendirilmesi, pazar araştırmaları gibi yöntemlerle gerçekleştirilecektir. İhtiyaçların belirlenmesini müteakiben eğitim programı tasarlanacaktır. İhtiyaç analizine dayanarak, eğitim programının içeriği ve yapısı belirlenecektir. Program genel olarak müşteri hizmetleri, iletişim becerileri, misafir memnuniyeti, işletme yönetimi gibi konuları içeren sektördeki temel beceri ve bilgileri kapsayacaktır.

Gastronomi özelinde uygulamalı kurslar düzenlenecektir. Katılımcıların temel yemek pişirme becerilerini geliştirmek, belirli bir mutfak kültürünü tanıtmak veya ileri seviye teknikleri öğretmek kursların amacı olacaktır. Kurslar kapsamında uygun makine ve ekipmanın yer aldığı tesisler tedarik edilerek sertifikalı kurslar sektör temsilcileri işbirliği ile düzenlenecektir.

Gastronomi sektörüne yönelik teknik destek verilecektir. Gastronomi sektörüne yönelik teknik destek ile işletmelerin ve profesyonellerin karşılaştığı teknik sorunları belirlenerek, danışmanlık hizmetleri ve eğitim programları aracılığıyla çözümler sunulacaktır. İşletmelerin hijyen standartlarını geliştirmesinden, mutfak ekipmanlarının verimli kullanımına kadar alanlarda destek sağlanacaktır. Ayrıca, sektördeki yeniliklere uyum sağlamaları ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmaları için yönlendirme ve bilgi paylaşımı da sağlanacaktır. Bu şekilde, gastronomi sektörüne teknik destek sağlayarak işletmelerin kalite kontrolünü artırması ve başarılı bir şekilde işlerini sürdürmeleri desteklenecektir.

Stratejik Öncelik 4. Bölgenin Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi ve Doğal Afetlere Karşı Dirençli Hale Getirilmesi

On İkinci Kalkınma Planı'nda şehirlerde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi yönünde, coğrafi özelliklere, kültürel ve doğal değerlere uygun sürdürülebilir gelişimin sağlanması, dirençliliğin artırılması, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan nitelikli kentsel hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi öncelikli görülmektedir.

2024-2028 Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi'nde "kentsel gelişme" temasında amaç "yaşam kalitesi ve dirençlilik odağında dengeli kentsel ve mekânsal gelişmenin sağlanması" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, kentsel nüfustaki artış ve beraberinde genişleyen kentsel alanlar, kentsel yaşam kalitesi ve Türkiye'de kentlerin karşı karşıya olduğu afet riskleri alanlarında stratejiler geliştirilmiştir.

Ayrıca bölge çeşitli doğal afetlerin gözlemlendiği bir coğrafyada yer almaktadır. Bölge büyük fay hatları üzerinde olmasa da büyük fay hatlarına yakın bir bölgedir. Ayrıca sel felaketlerinin de Sivas başta olmak üzere gözlemlendiği bir bölgedir.

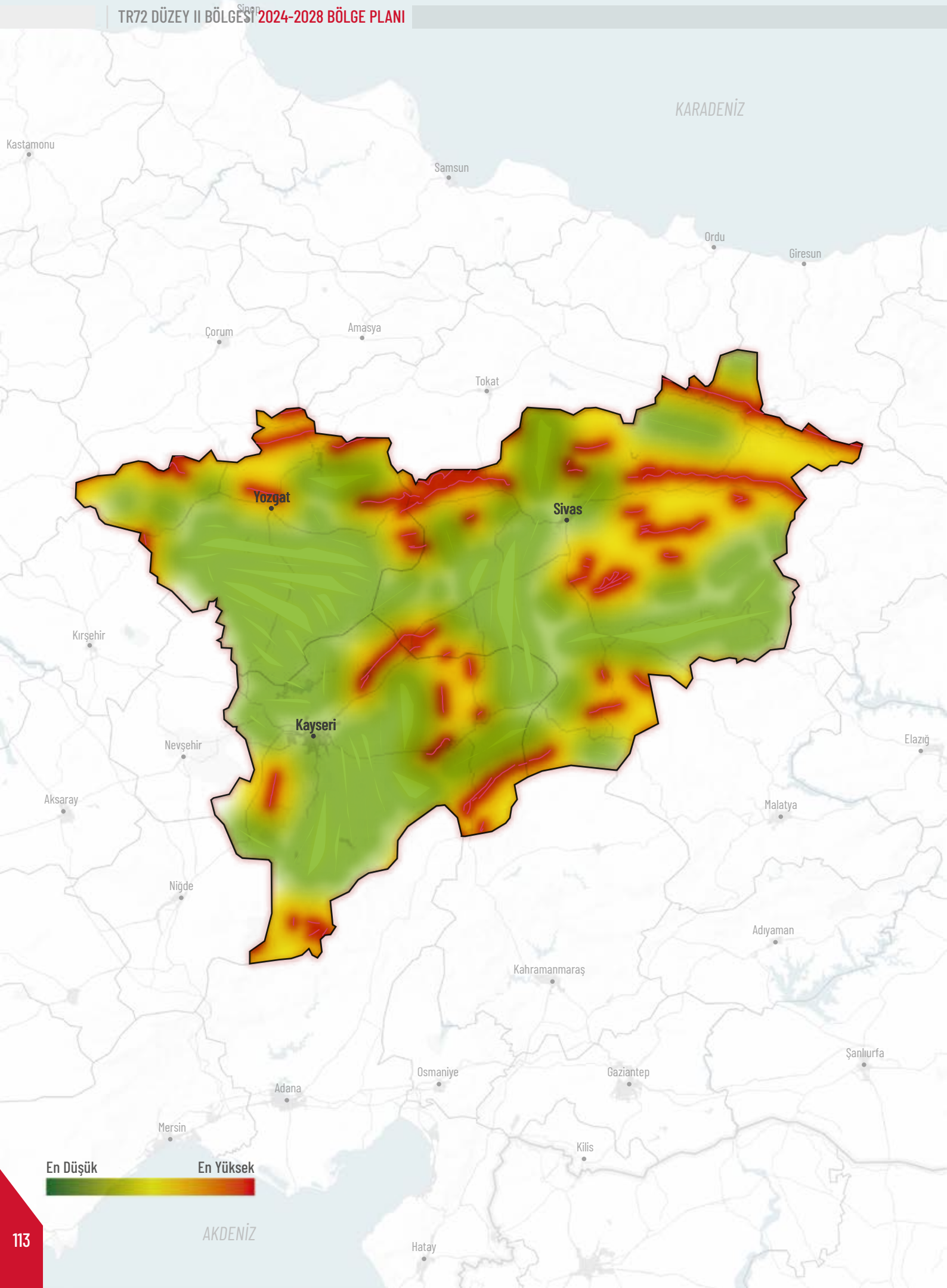
Bölgede Kayseri, Sivas ve Yozgat Türkiye Deprem Haritasına göre üçüncü derecede deprem kuşağındadır. Planlama Bölgesi'nin büyük kısmı, yaklaşık olarak üçte ikisi dağlık, yüksek arazilerden ve dalgalı bir topoğrafyadan oluşmaktadır.

Kayseri'de deprem riski, özellikle şehir merkezinin çevresindeki bölgelerde kırmızı ve sarı tonlarla temsil edilerek yüksek bir tehlikeye işaret etmektedir. Kayseri, Orta Anadolu Kıta-İçi Fay Sistemi'nin (OAKİFS) etkisi altında olup, bu fay sistemi bölgede depremlere neden olabilecek birçok fay segmentine sahiptir. Kayseri il merkezi ve ilçeleri üzerinde toplamda 24 fay ve 16 fay segmenti bulunmaktadır. Bu fayların aktifliği, bölgedeki depremsellik potansiyelini artırmakta ve haritada kırmızı alanların fazlalığı ile örtüşmektedir.

Haritada Sivas bölgesinde de özellikle kuzeyde yer alan KAFZ'nin etkili olduğu alanlar dikkat çekmektedir. Kuzey Anadolu Fay Zonu (KAFZ), Sivas'ın kuzeyinden geçmekte ve bu bölgede önemli bir deprem riski oluşturmaktadır. Harita bu bölgedeki riskin orta ve yüksek seviyelerde olduğunu göstermektedir (kırmızı ve sarı tonlar). Sivas ili genelinde de fay hatları yaygındır; kuzeyde Gölova, Akıncılar ve Koyulhisar ilçeleri KAFZ'nin etkisi altında bulunurken, güneyde Gürün ve Şarkışla gibi ilçeler ise Deliler Fayı ve diğer fay sistemlerinden etkilenmektedir. Ayrıca, Kelkit Vadisi'nin jeomorfolojik yapısı heyelan ve çığ gibi diğer afet risklerini de artırmaktadır.

Haritada Yozgat, Kayseri ve Sivas illerine göre daha düşük deprem riski ile yeşil ve sarı tonlar arasında gösterilmektedir. Ancak bu bölge de deprem açısından tamamen risksiz değildir. Yozgat'ın çevresinde üç önemli diri fay (Ezine Pazarı Fayı, Deliler Fayı ve Kırıkkale Fayı) bulunmaktadır. Bu fay hatları, özellikle kuzeyde Erzincan Depremi'nde etkili olmuş ve Yozgat çevresindeki yerleşimlerde de zaman zaman tehlike arz etmiştir. Yozgat il merkezine yakın bölgelerde düşük risk olsa da, fayların aktifliği bu bölgede de dikkatle izlenmelidir.

Kayseri ve Sivas bölgelerinde önemli deprem riskleri öne çıkarken, Yozgat ilinde risk daha düşük düzeydedir. Ancak her üç ilin de çeşitli diri fay hatları ile çevrili olması, bu bölgelerin deprem tehlikesiyle yüzleştiğini göstermektedir.

KARADENİZ

En Düşük En Yüksek

AKDENİZ

Nüfus yoğunluğu bölgede il merkezlerinde giderek artmakta ve kentsel yaşamın getirdiği sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar arasında trafik sıkışıklığı, hava kirliliği, altyapı eksiklikleri, plansız kentleşme ve yeşil alanların yetersizliği gibi faktörler yer almaktadır. Bu kapsamda, kentsel dönüşüm projeleriyle eski ve plansız yapılaşmanın düzenlenmesi, yeşil alanların artırılması, toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi gibi adımlar atılmalıdır. Ayrıca, kentsel estetik ve çevre düzenlemesiyle kentin yaşam kalitesi artırılabilecektir.

Bölge genelinde konut talebini artırmakta, bu durum konut erişilebilirliğini etkilemektedir. TCMB konut fiyat endeksinde göre 2011-2023 döneminde konut birim fiyatında yıllık artış (%35,22) olarak gerçekleşmiştir. On İkinci Kalkınma Planı konut politikasının amacını herkesin ekonomik olarak karşılanabilir, enerji verimli, dirençli, güvenli ve sağlıklı konutlara erişiminin sağlanması olarak belirlemiştir. Bu bağlamda konut ihtiyacına ve farklı gereksinimlere cevap verecek biçimde konut piyasasının geliştirilmesi, bölgede her kesimin konuta erişilebilirliğinin iyileştirilmesi yönünde politikalar önem taşımaktadır.

Doğal afetler bakımından Bölgenin büyük kısmı, yaklaşık olarak üçte ikisi dağlık, yüksek arazilerden ve dalgalı bir topoğrafyadan oluşmaktadır.

Bu karakterdeki araziler, planlama Bölgesinin kuzeyinde, Yozgat-Sivas sınırlarındaki Akdağlar'dan başlayarak, Sivas ilinin hemen hemen tamamı ile Kayseri ilinin doğusu ve güneyinde bulunmaktadır. Bu dağlık alanlar, aynı zamanda, planlama bölgesinde bulunan jeolojik açıdan riskli alanların da yer aldığı bölgeleri oluşturmaktadır.

Bölge çeşitli doğal afetlerin gözlemlendiği bir coğrafyada yer almaktadır. Bölge büyük fay hatları üzerinde olmasa da büyük fay hatlarına yakın bir bölgededir. Ayrıca sel felaketlerinin de Sivas başta olmak üzere gözlemlendiği bir bölgedir. Bölgede Kayseri, Sivas (iki, üç ve dördüncü kuşak) ve Yozgat Türkiye Deprem Haritasına göre üçüncü derecede deprem kuşağındadır. Bölgenin en çok maruz kaldığı afet türleri arasında kaya düşmesi ve lokal alanlarda sel riskleri de mevcuttur. Risk taşıyan afet türlerine yönelik risk analizleri yapılarak, risk haritaları çıkarılması, riskli alanların yönetimine yönelik eylem planları geliştirilmesi ve risk yönetimi bilgi altyapısının iyileştirilmesi öncelik altında ele alınacaktır.

Binaların depreme dayanıklı hale getirilmesi, afet planlarının oluşturulması ve afet sonrası müdahale ekiplerinin etkinliğinin artırılması gibi adımlarla bölge, doğal afetlere karşı daha dirençli hale getirilebilir. Ayrıca, sel gibi diğer doğal afetlere karşı da dere yataklarının düzenlenmesi, su taşkınlarını önleyici önlemlerin alınması ve toplumun afetlere karşı bilinçlendirilmesi gibi önlemler de alınmalıdır.

Verilen bilgiler ışığında, "Bölgenin Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi ve Doğal Afetlere Karşı Dirençli Hale Getirilmesi" stratejik önceliği altında iki hedef yer almaktadır: Kentsel yaşam kalitesi yükseltilecektir ve Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afetlere karşı direnci artırılması sağlanacaktır.

Hedef 4.1. Kentsel yaşam kalitesi yükseltilecektir.

2022 TÜİK Kent-Kır Sınıflaması verilerine göre Türkiye'de toplam yüzölçümünün sadece %1,6'sını oluşturan yoğun kent olarak sınıflandırılan yerleşim yerlerinde 31 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 57 milyon 934 bin 583 kişi yaşamaktadır. Diğer bir ifadeyle Türkiye nüfusunun %67,9'u söz konusu yerleşim yerlerinde ikamet etmektedir. Bölgede ise Kayseri ve Sivas yoğun kent sınıflamasına girerken Yozgat kır sınıflamasına girmektedir.

Yozgat ve Sivas sosyal ve kentsel altyapı açısından hem Bölgede hem de ülke genelinde görece zayıf bir konumdadır. Kayseri'nin ise kırsal alanlarında durum benzerdir. Nüfusun, toplam il nüfusunun %75'inin yaşadığı merkez ilçeler olan Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçelerinde yoğunlaşması Kayseri'yi Yoğun kent nüfusu kategorisine girmesinde etkilidir. Bu durum, aslında Bölge illeri arasında en gelişmiş il olan Kayseri'nin merkez ilçeleri ile diğer ilçeleri arasındaki gelişmişlik farkının fazla olduğunu göstermektedir. Kayseri'nin kırsal ilçeleri ilçe SEGE çalışması verilerine göre sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamasında oldukça geri sıralardadır. Bölgede merkez ilçeler dışında ekonomi büyük ölçüde tarıma dayalı bir yapı sergilemekte; bu yapı, merkez ilçelerle diğer ilçeler arasında gelişmişlik farklarının artmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde erişilebilirlik uygulamalarının gerekliliklerini belirleyen başta 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun olmak üzere pek çok mevzuat düzenlemesi ile erişilebilirliğin teknik kurallarını belirleyen standartlar bulunmaktadır. Buna göre; engelli, yaşlı gibi hareket kısıtlılığı bulunan kişilerin toplumsal hayata katılımı için kamuya açık alanların, yapıları çevrenin ve ulaşım hizmetleri dâhil kentsel hizmetlerin erişilebilirlik standartlarına uygun olarak tasarlanması gerekmektedir.

Tedbir 4.1.1. Yeşil alanlar geliştirilecek ve çevresel sürdürülebilirlik sağlanacaktır.

Yeşil alanların ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, şehirlerin planlama süreçlerinde yeşil alanlara öncelik verilmesi ve mevcut alanların korunmasıyla mümkündür. Şehir içindeki parklar, bahçeler ve yeşil koridorlar gibi alanların düzenli bakımı sağlanacak ve iyileştirilecek, bu alanların korunmasına yönelik tedbirler alınacaktır. Boş alanların yeşil alanlara dönüştürülmesi ve dikey bahçeler ile yeşil çatılar gibi yeni yeşil alan yaratma yöntemlerinin teşvik edilmesi, şehirlerin ekolojik dengesini koruyarak yaşam kalitesini artıracaktır. Özellikle nüfusun yoğun olarak bir arada yaşadığı Kayseri Melikgazi, Kocasinan ve Talas ilçeleri; Sivas ve Yozgat Merkez ilçelerinde yerel yönetimler ve ilgili kurumlar bu tedbirleri uygulayacaktır.

Çevresel sürdürülebilirlik ise yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, enerji verimliliği önlemlerinin uygulanması ve su yönetimi gibi adımlarla sağlanabilir. Toplu taşıma sistemlerinin iyileştirilmesi, bisiklet ve yaya yollarının artırılması ve atık yönetimi ile geri dönüşüm uygulamalarının yaygınlaştırılması, sürdürülebilir ulaşım ve atık azaltma hedeflerine ulaşmada kritiktir. Ayrıca, yerel bitki türlerinin korunması, çevre dostu yapı ve inşaat uygulamalarının teşvik edilmesi ve toplumun çevre bilinci artırılması, sürdürülebilir bir çevre için bütüncül bir yaklaşım gerektirir. Bu adımlar, şehirlerin ekosistemlerini koruyarak hem çevresel hem de sosyal sürdürülebilirliği destekler.

Park ve Bahçeler: Şehir içindeki park ve yeşil alanların artırılması ve korunması.

Çevre Dostu Uygulamalar: Binaların ve altyapı projelerinin çevre dostu ve sürdürülebilir uygulamalarla tasarlanması.

Tedbir 4.1.2. Dezavantajlı grupların sosyal uyum seviyeleri ve toplumsal hayata katılım düzeyleri artırılabilecektir.

Dezavantajlı grupların sosyal uyum seviyelerini ve toplumsal hayata katılım düzeylerini artırmak için cinsiyet dengeli ve fırsat eşitliği temelli bir yaklaşım geliştirmek önem arz etmektedir. Kayseri Melikgazi, Kocasinan ve Talas; Sivas Merkez ilçelerinde Eğitimden istihdama kadar geniş bir yelpazede dezavantajlı gruplara yönelik politika ve programların cinsiyet dengeli bir şekilde tasarlanacaktır. Eğitimde cinsiyet eşitliğini sağlayan politikalar ve programlar aracılığıyla, kız çocuklarının ve genç kadınların eğitime erişimi ve kalitesi artırılacak, ayrımcılıkla mücadele edilecek ve erkeklerle kadınlar arasındaki eğitim fırsatları dengelenecektir.

İstihdam alanında cinsiyet eşitliğini sağlayan politikalar ve programlar yoluyla, dezavantajlı gruplara işgücü piyasasına katılmalarını artırma ve işyerinde eşit fırsatlar sunma desteklenecektir. Dezavantajlı grupların topluma entegrasyonunu ve sosyal uyumunu teşvik etmek için sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve özel sektör gibi çeşitli paydaşlar arasında işbirliği ve ortak projeler geliştirilecektir.

Bölgede dezavantajlı grupların (kadınlar, gençler, engelliler, uzun süreli işsizler) işgücüne katılım oranlarının ve istihdama katılmalarının teşvik edilerek, çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik uygulamalar yürütülecektir.

Tedbir 4.1.3. Sürdürülebilir ulaşım altyapısı geliştirilecek, kent içi ve şehirlerarası bölgenin erişilebilirliği artırılacaktır.

Sürdürülebilir ulaşım altyapısı geliştirilecek ve kent içi ile şehirlerarası bölgenin erişilebilirliği artırılacaktır. Kent içi ulaşım için alternatif ve çevre dostu ulaşım modları teşvik edilecektir. Bu modlar arasında toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, bisiklet yollarının inşa edilmesi ve yaya dostu alanların oluşturulması yer almaktadır.

Ayrıca, akıllı ulaşım sistemlerinin ve paylaşımlı taşıma hizmetlerinin kullanımı artırılacaktır. Kent içi trafik akışını iyileştirmek ve çevresel etkileri azaltmak için trafik yönetimi ve sinyalizasyon sistemleri de modernize edilecektir. Şehirlerarası bölgenin erişilebilirliğini artırmak için ise, karayolu, demiryolu ve havaalanı gibi ulaşım altyapısının geliştirilmesi ve entegrasyonu sağlanacaktır. Yüksek hızlı tren hatları, otoyolların genişletilmesi ve iyileştirilmesi, şehirlerarası otobüs ve feribot hatlarının optimize edilmesi gibi projeler yürütülecektir. Ayrıca, ulaşım planlamasında sürdürülebilirlik ilkesinin dikkate alınması, çevresel etkilerin en aza indirilmesi ve toplumun ihtiyaçlarının karşılanması açısından önemlidir. Bu adımların birleştirilmesiyle, sürdürülebilir ulaşım altyapısı geliştirilirken hem kent içi hem de şehirlerarası bölgenin erişilebilirliği artıracak, daha yaşanabilir ve çevre dostu bir ulaşım sistemi oluşturulacaktır. Kayseri için UCI Bike City ünvanı alınacaktır.

Hedef 4.2. Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afetlere karşı direnci artırılması sağlanacaktır.

Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde 1. Derece deprem kuşağı bulunmaması rağmen orta büyüklükte depremler görülmektedir (25). Ayrıca ana fay hatlarına yakın ilçelerde can ve mal kayıpları oluşabilmektedir.

Kentsel dönüşüm ve afete karşı dayanıklılığın sağlanması aynı zaman da bölgedeki konut ihtiyacının karşılanması kapsamında da çözüm getirecek bir uygulama olacaktır. Bölge konut ihtiyacı öngörülerini üç ayrı ihtiyaç temelli olarak hesaplanmaktadır.

Tedbir 4.2.1. İklim değişikliği ve afet risk yönetimi strateji belgeleri hazırlanacaktır.

Mevcut bilimsel veriler ve iklim değişikliğinin etkileri üzerine yapılan analizlerle birlikte, mevcut afet riskleri ve savunmasızlık alanları belirlenecektir. Strateji belgesinin amacı ve kapsamı netleştirilecek ve belgeyi hazırlayan kurumlar ve paydaşlar tespit edilerek katılımcı bir yaklaşım çerçevesinde yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, özel sektör temsilcileri ve akademisyenler gibi farklı paydaşların da görüşleri alınacaktır. Belge; risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme gibi farklı aşamalara odaklanarak bütüncül bir yaklaşım içerecektir.

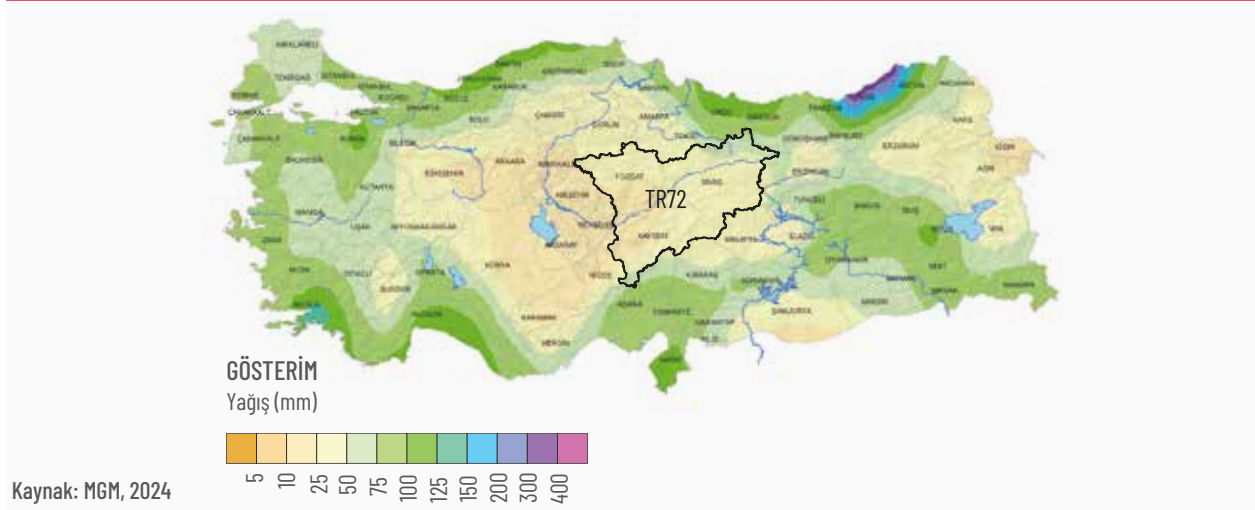
İl bazında hazırlanacak bütünleşik afet riski azaltımı ve iklim değişikliğine uyum planları strateji belgesi, yürütme, izleme ve revizyon süreçlerini içeren bir uygulama planıyla tamamlanacak ve ilgili tarafların onayına sunulacaktır. Böylece gelecekteki risklere karşı toplumun hazırlıklı olmasını sağlanacaktır.

TR72 Bölgesi'nin 1991-2020 yılları arasındaki yağış normallerine göre bölgenin batısında Yozgat ve Kayseri'nin bazı kesimlerinde 5-10 mm, Sivas'ın kuzeyinde ise 75-100 mm arasında yağış aldığı, bölgenin genel olarak 5-100 mm yağış ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bölgenin yağış açısından yoksul olduğunu ve özellikle tarımsal faaliyetler başta olmak üzere çeşitli riskler yarattığını göstermektedir (Harita 10, Harita 11).

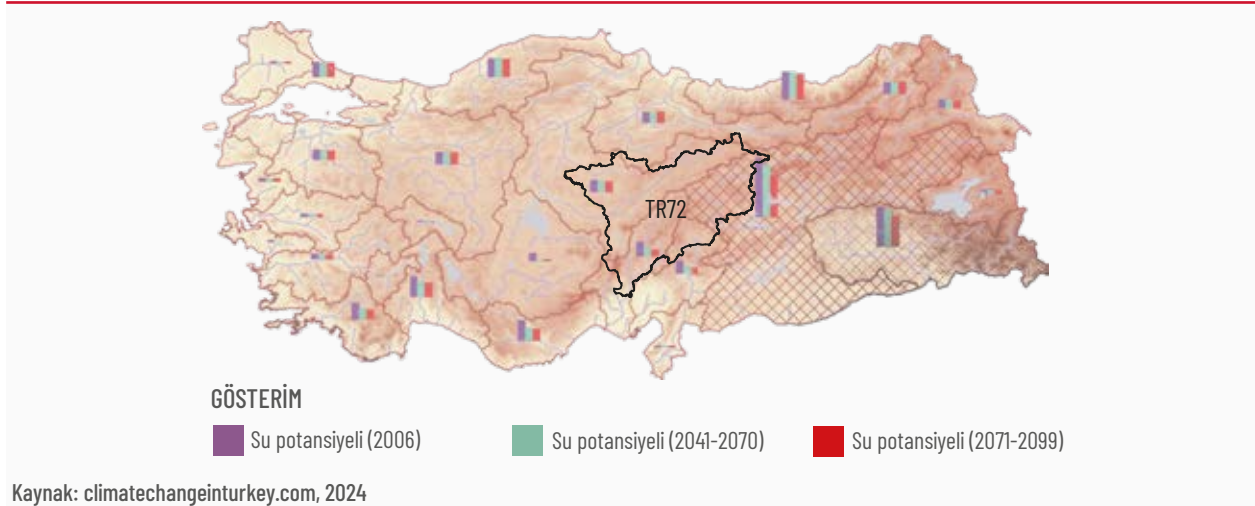
Bölgenin su kıtlığının başlıca nedenleri arasında iklim değişikliği ve su yönetimindeki eksiklikler öne çıkmaktadır. İklim değişikliği, yağış miktarını azaltmış ve uzun kuraklık dönemlerine yol açmıştır. Yaz aylarındaki aşırı sıcaklık artışları, su buharlaşma oranını artırarak yer altı sularının beslenmesini zorlaştırmıştır. Su yönetimindeki eksiklikler ise verimli su kullanımını engellemekte, modern sulama tekniklerinin yetersizliği ve altyapı eksiklikleri de durumu kötüleştirmektedir.

Su kıtlığı, bölgedeki tarımsal faaliyetlerde ciddi verim kayıplarına yol açmakta, içme suyu temini ve sanayi sektöründe suya erişim sorunlarına neden olmaktadır. Su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi için modern sulama yöntemleri, su tasarrufu politikaları ve altyapı iyileştirmeleri gibi acil önlemler gerekmektedir. Bu stratejiler, bölgenin ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğini sağlamak açısından kritik önem taşımaktadır.

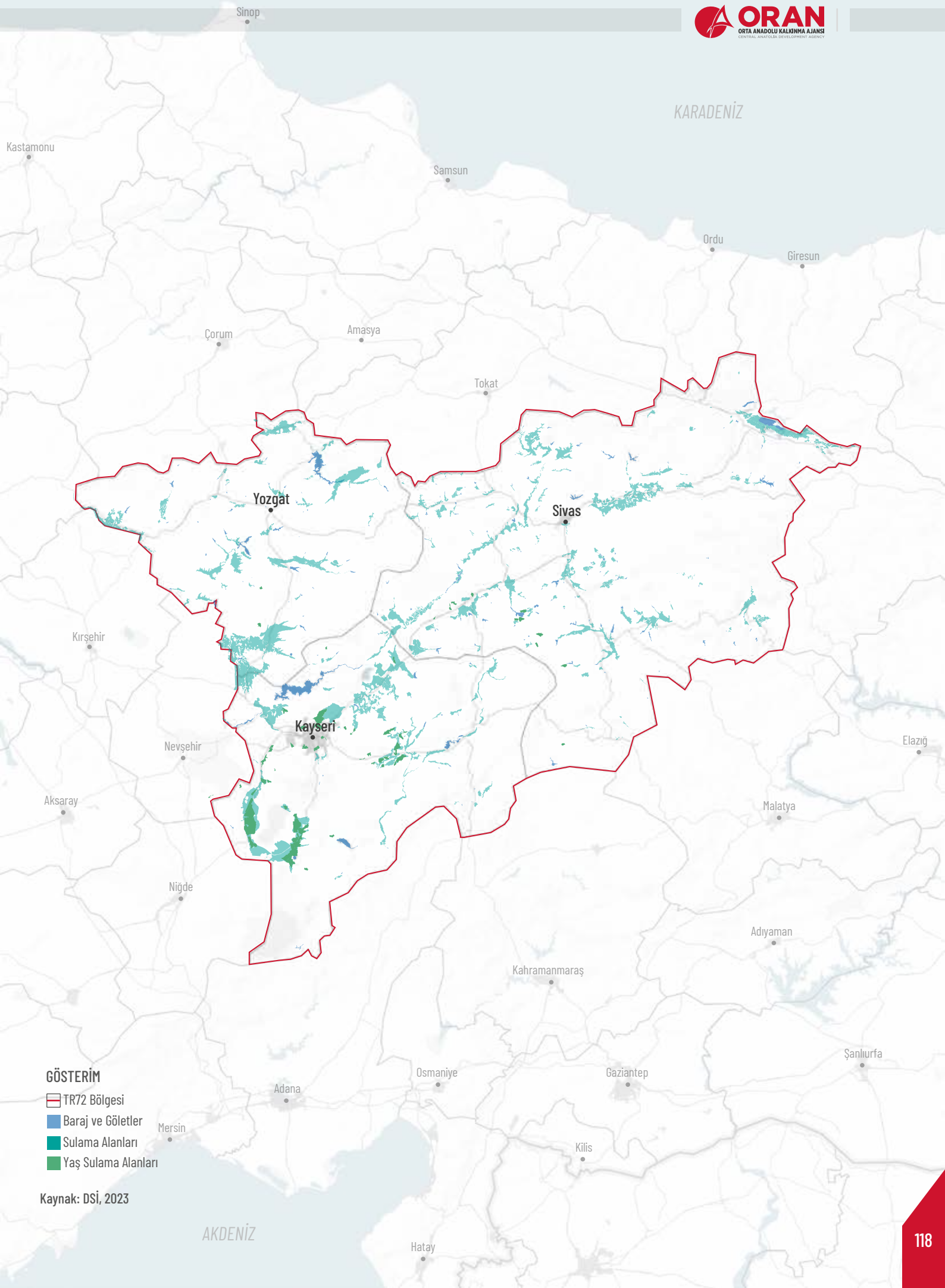
Harita 10. TR72 Bölgesi 1991-2020 Alansal Yağış Normalleri

Harita 11. TR72 Bölgesi Yıllara Göre Havza Bazlı Su Potansiyeli (Milyar m³)

KARADENİZ

GÖSTERİM

- TR72 Bölgesi
- Baraj ve Göletler
- Sulama Alanları
- Yaş Sulama Alanları

Kaynak: DSİ, 2023

AKDENİZ

TR72 Bölgesi'nin iklim değişikliği karşısındaki durumu, su kaynaklarının korunması ve yönetilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bölgedeki barajlar, göletler, sulama alanları ve yaş sulama alanları incelendiğinde iklim değişikliğinin etkisiyle yağış miktarının azalması ve uzun kuraklık dönemlerinin artması, bölgedeki su kaynaklarının etkin kullanılması gerekliliğini doğurmuştur. Bu bağlamda, mevcut su altyapısının değerlendirilmesi ve sürdürülebilir yönetim stratejilerinin geliştirilmesi zorunludur.

Baraj ve göletlerin yoğun olarak Kayseri ve Yozgat'ın batı kesimlerinde yer aldığı görülmektedir. Bu yapılar, suyun depolanması ve düzenli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla inşa edilmiştir. Ancak iklim değişikliği ile yağış miktarının azalması, bu baraj ve göletlerin su depolama kapasitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle yaz aylarında artan buharlaşma, su rezervlerinin daha hızlı tükenmesine neden olabilir. Baraj ve göletler, su kıtlığı riskine karşı bölgede önemli bir güvence sağlamaktadır, ancak bu yapılar iklim değişikliğine karşı güçlendirilmelidir.

Sulama alanları, bölgenin tarımsal üretiminin sürdürülebilirliği açısından hayati önem taşımaktadır. Haritada sulama alanlarının Kayseri'nin güneydoğusunda ve Sivas'ın ortasında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu alanlar, bölgedeki tarımsal faaliyetlerin önemli bir bölümünü desteklemekte ve sulama için su kaynaklarının verimli kullanımını gerektirmektedir. İklim değişikliği sebebiyle yaşanan kuraklık, tarımsal sulama ihtiyacını artırmakta ve geleneksel sulama yöntemlerinin yetersiz kaldığı bu alanlarda modern sulama tekniklerine geçiş yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Yaş Sulama Alanları Kayseri'nin güneyinde ve Yozgat'ın belirli bölgelerinde yer almaktadır. Yaş sulama, tarımsal faaliyetlerde kullanılan suyun doğrudan sağlandığı alanlar olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu alanlarda su buharlaşma oranlarının yüksek olması, suyun etkin bir şekilde kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Yaş sulama alanlarının verimliliğini artırmak için suyun buharlaşmasını azaltacak teknolojiler ve su tasarrufu sağlayacak altyapı geliştirilmelidir.

TR72 Bölgesi'ndeki barajlar, göletler, sulama ve yaş sulama alanları, bölgenin su kaynaklarını yönetmede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak iklim değişikliği ile birlikte yağış miktarlarının azalması, bu yapıların verimli çalışmasını zorlaştırmaktadır. Bölgedeki su kaynaklarının sürdürülebilir şekilde yönetilmesi için modern sulama tekniklerinin benimsenmesi, su tasarrufu politikalarının uygulanması ve altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu adımlar, bölgenin tarımsal faaliyetlerini sürdürülebilir kılmak ve su kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak açısından önem taşımaktadır.

Tedbir 4.2.2. İl kentsel dönüşüm belgeleri hazırlanacaktır.

İlgili mevzuat ve yönetmelikler incelenerek, kentsel dönüşüm sürecinin yasal çerçevesi belirlenecektir. Daha sonra, ildeki riskli alanlar ve ihtiyaçlar detaylı bir şekilde analiz edilecek ve öncelikli bölgeler tespit edilecektir. Ardından, kentsel dönüşüm stratejisi belirlenecek ve hedefler netleştirilecektir.

İl kentsel dönüşüm belgeleri, bölgenin yapı stokunun yenilenmesi ve afetlere karşı dayanıklılığının artırılması amacıyla hazırlanacaktır. Bu süreçte, kentsel dönüşüm projelerinde sürdürülebilir mimari ve inşaat tekniklerinin kullanılması teşvik edilecektir. Ayrıca, sosyal ve ekonomik dengelerin korunarak, yerel halkın mağduriyet yaşamadan bu dönüşüm sürecine dahil edilmesi sağlanacaktır. Kentsel dönüşüm projeleri bölgenin sosyal dokusunu ve kültürel mirasını da koruyacak şekilde tasarlanacaktır.

İldeki riskli alanlar ve ihtiyaçlar detaylı bir şekilde analiz edilecek ve öncelikli bölgeler tespit edilecektir. Ardından, kentsel dönüşüm stratejisi belirlenecek ve hedefler netleştirilecektir. Bu süreçte, katılımcı bir yaklaşım benimsenerek yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, vatandaşlar ve diğer paydaşların görüşleri alınacaktır. Bu kapsamda kentsel dönüşüm projelerinin finansmanı, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesini içeren ayrıntılı bir eylem planı da hazırlanacaktır.

Nüfusun yoğun olarak yaşadığı Kayseri Melikgazi, Kocasinan ve Talas ilçeleri ile Sivas Merkez ve Yozgat Merkezi ilçeleri önceliğinde ilçe kentsel dönüşüm belgeleri hazırlanacaktır. Ayrıca Sivas'ın kuzeydoğusunda yer alan Koyulhisar, Suşehri, Akıncılar, Gölöva, Doğanşar, İmranlı ve Zara ilçeleri 1. Derece deprem bölgesinde yer almaktadır. Bu ilçelerde de ilçe kentsel dönüşüm planları öncelikli olarak hazırlanacaktır.

4. ALT BÖLGELER

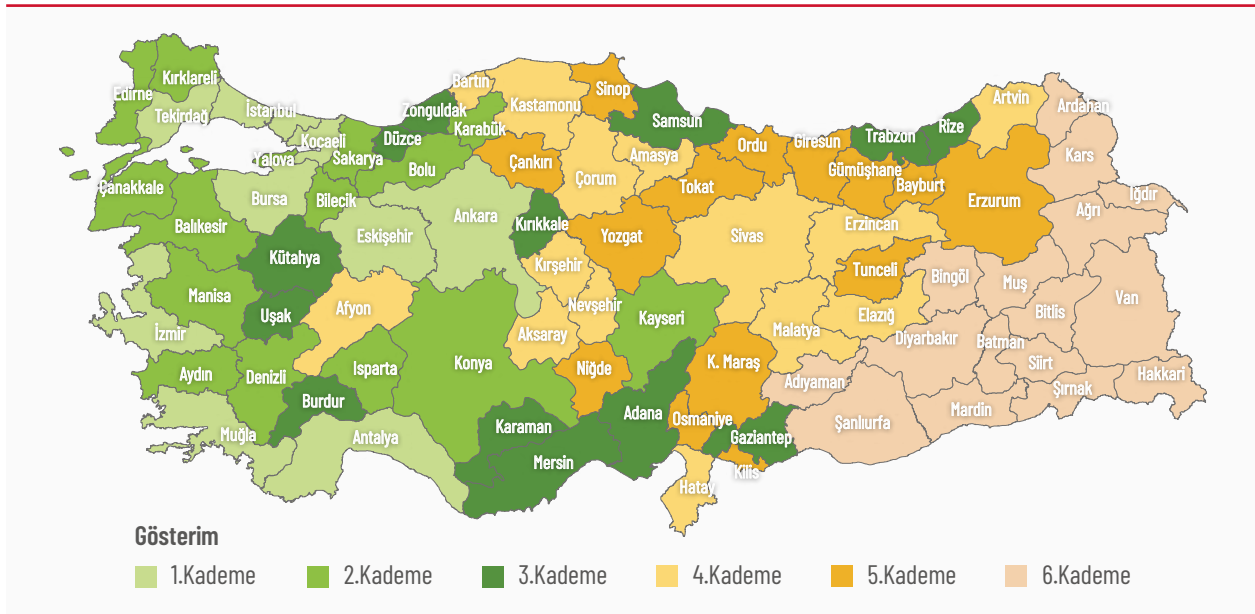
Erciyes Dağı, Kayseri

Bölgeyi alt bölgeler içerisinde tanımlamak üzere, demografik yapı, eğitim, sağlık, işgücü ve sanayi, tarım ve hayvancılık, mali ve yaşam kalitesi göstergeleri olmak üzere 7 farklı grupta veri seti kullanılarak, ilçeler arasında yapılan Kalkınmışlık Endeksi Çalışması yürütülmüştür.

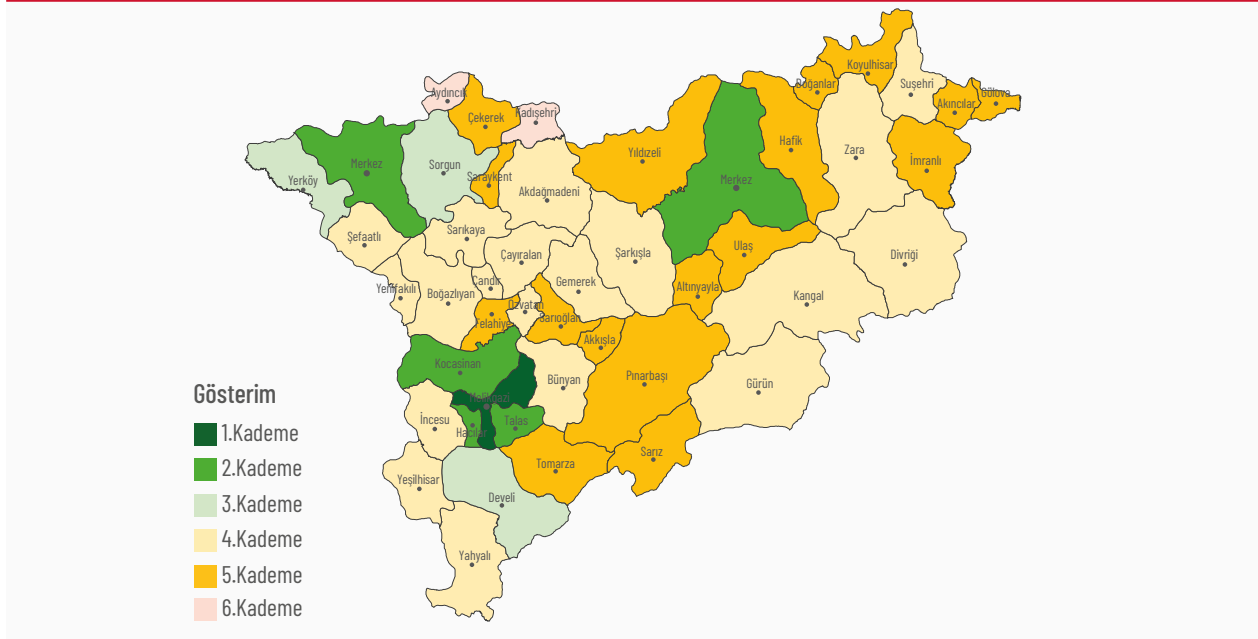
Ayrıca tarım, imalat sanayi, madencilik, hizmetler sektörü ve sosyal durum olmak üzere Bölgede önem taşıyan alanlarda detayları mevcut durumda sunulan sektörel alt bölge çalışmaları yapılmıştır. Alt bölgelerin oluşturulmasında istatistiksel analiz yöntemleri kadar, ilçe stratejik analiz toplantıları, ilçe anketleri ve "Sektörel Çalışma Grubu" raporlarından elde edilen bulgular da dikkate alınmıştır.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2017 verileri ile yapılan İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi Sıralaması çalışmasında 81 il içerisinde bölge illerinden Kayseri 17. sırada, Sivas 45. sırada ve Yozgat 63. sırada yer almıştır. Bu durum, ülke genelinde illerin konumunu gösterdiği kadar, bölgedeki üç il arasında da büyük bir sosyo-ekonomik gelişmişlik farkı olduğunu göstermektedir (24).

Harita 12. İl SEGE - 2017 (24)

2022 yılında T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından İlçeler SEGE çalışması yayınlanmıştır. Bu çalışmada ise ilçeler 6 kademeye ayrılmıştır. Çalışmada, sosyo-ekonomik gelişmişliği ölçen değişkenler demografi, istihdam ve sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, finans, rekabetçilik, yenilikçilik ve yaşam kalitesi olmak üzere 8 boyutta toplanmıştır. İlçe SEGE-2017 çalışmasında yer almayan yenilikçilik boyutu, bu alandaki veri altyapısının gelişmesi sonucu SEGE-2022 çalışmasında ayrı bir boyut olarak analize dahil edilmiştir. Toplamda 8 boyut kapsamında 56 değişken kullanılmıştır (Harita 13).

Harita 13. İlçe SEGE - 2022 (26)

Tablo 10. TR72 İlçeleri ve Kademeleri (SEGE 2022)

İlçe	Endeks	Kademe	İlçe	Endeks	Kademe	İlçe	Endeks	Kademe
Melikgazi	1,983	1	Özvatan	-0,325	4	İmranlı	-0,587	5
Kocasinan	1,558	2	Yenifakılı	-0,352	4	Gölova	-0,594	5
Sivas Merkez	1,138	2	Şefaattli	-0,362	4	Ulaş	-0,595	5
Hacılar	0,963	2	Bünyan	-0,379	4	Sarıoğlan	-0,613	5
Yozgat Merkez	0,812	2	Akdağmadeni	-0,393	4	Çekerek	-0,619	5
Talas	0,631	2	Yahyalı	-0,395	4	Doğanşar	-0,625	5
Yerköy	0,079	3	Çayıralan	-0,398	4	Altınyayla	-0,664	5
Sorgun	-0,038	3	Zara	-0,4	4	Sarız	-0,67	5
Develi	-0,139	3	Sarıkaya	-0,411	4	Tomarza	-0,674	5
Şarkışla	-0,178	4	Kangal	-0,472	4	Hafik	-0,742	5
Boğazlıyan	-0,197	4	Gürün	-0,475	4	Koyulhisar	-0,748	5
Yeşilhisar	-0,209	4	Gemerek	-0,478	4	Yıldızeli	-0,762	5
Divriği	-0,218	4	Akıncılar	-0,511	5	Akkışla	-0,812	5
Çandır	-0,246	4	Pınarbaşı	-0,512	5	Kadışehri	-0,847	6
Suşehri	-0,28	4	Felahiye	-0,552	5	Aydıncık	-0,928	6
İncesu	-0,295	4	Saraykent	-0,587	5			

ORAN tarafından yapılan TR72 Bölgesi İlçeleri Kalkınmışlık Endeksi Çalışması kapsamında temel bileşenler analizi, k-ortalamlar analizi ve standart sapma elipsi yöntemleri ve ilçe stratejik analiz toplantıları çerçevesinde yapılan değerlendirmeler sonucu belirlenen değerler kullanılmıştır. SEGE 2022 İlçeler çalışmasında ise temel bileşenler ve güçlü temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Veri seti iki çalışmada da benzer olmakla birlikte SEGE çalışmasında analizler daha çeşitli veri ile desteklenmiştir. İki çalışma aynı yönetimi kullanmamakla birlikte Bölge Planı dönemindeki gelişmeye ışık tutacağı değerlendirilerek aşağıdaki tabloda 10 yıllık değişimler verilmiştir.

Tablo 11. İlçeler Kalkınmışlık Sıralaması

İlçe	Endeks	Endeks Sıralaması		İlçe	Endeks	Endeks Sıralaması	
		2022	2011			2022	2011
Melikgazi	1,983	1	1	Sarıkaya	-0,411	25	17
Kocasinan	1,558	2	2	Kangal	-0,472	26	20
Sivas Merkez	1,138	3	3	Gürün	-0,475	27	16
Hacılar	0,963	4	11	Gemerek	-0,478	28	18
Yozgat Merkez	0,812	5	5	Akıncılar	-0,511	29	41
Talas	0,631	6	4	Pınarbaşı	-0,512	30	25
Yerköy	0,079	7	6	Felahiye	-0,552	31	40
Sorgun	-0,038	8	8	Saraykent	-0,587	32	34
Develi	-0,139	9	10	İmranlı	-0,587	33	42
Şarkışla	-0,178	10	9	Gölova	-0,594	34	36
Boğazlıyan	-0,197	11	13	Ulaş	-0,595	35	38
Yeşilhisar	-0,209	12	24	Sarıoğlan	-0,613	36	33
Divriği	-0,218	13	7	Çekerek	-0,619	37	32
Çandır	-0,246	14	29	Doğanşar	-0,625	38	47
Suşehri	-0,28	15	12	Altınyayla	-0,664	39	37
İncesu	-0,295	16	14	Sarız	-0,67	40	39
Özvatan	-0,325	17	27	Tomarza	-0,674	41	31
Yenifakılı	-0,352	18	28	Hafik	-0,742	42	44
Şefaattli	-0,362	19	22	Koyulhisar	-0,748	43	45
Bünyan	-0,379	20	23	Yıldızeli	-0,762	44	30
Akdağmadeni	-0,393	21	15	Akkışla	-0,812	45	35
Yahyalı	-0,395	22	19	Kadışehri	-0,847	46	43
Çayıralan	-0,398	23	26	Aydıncık	-0,928	47	46
Zara	-0,4	24	21				

TR72 Bölgesi Alt Bölgeleme Çalışması

TR72 Bölgesi için gerçekleştirilen alt bölgeleme modellemesinde ise, SEGE-2022 raporunda belirtilen değişkenlerden gelişmişlik endeksine sosyal ve ekonomik katkı sağlayan her başlıktan bir gösterge seçilmiştir. Bu göstergeler OECD ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların sosyo-ekonomik gelişmişlik çalışmalarında ön plana çıkan kriterler göz önünde bulundurularak belirlenmiştir.

Bu çalışmada kullanılan göstergeler, Türkiye'deki ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliğini belirlemek amacıyla detaylandırılmıştır. Çalışmanın amacı, ilçelerin şehirleşme oranları, sanayi ve hizmet sektörlerindeki gelişmeleri, eğitim seviyeleri, sağlık hizmet altyapısı ve iş gücü potansiyelleri gibi çeşitli kriterlere dayalı olarak gelişmişlik düzeylerini değerlendirmektir.

Şehirleşme oranı, bir ilin nüfusunun ne kadarının kentleşmiş bölgelerde yaşadığını gösterir. Nüfusun büyük bir kısmının kent bölgelerinde toplanmış olması, ildeki sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmiş olduğuna işaret eder. Yüksek şehirleşme oranı, daha fazla sanayi ve hizmet sektörlerinin varlığına işaret ettiği için sosyo-ekonomik açıdan pozitif bir etkiye sahiptir. Bu oran, kentleşme seviyesinin sosyo-ekonomik gelişmişlik üzerindeki etkisini vurgular.

Organize Sanayi Bölgeleri'nde (OSB) üretim yapılan parsellerin Türkiye genelindeki payı, sanayi üretiminin yoğunluğunu ve planlı üretim bölgelerindeki faaliyetlerin önemini gösterir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 2020 yılı verilerine göre, OSB'lerde üretim yapılan parsellerin sayısı ilçeler bazında sanayi faaliyetlerinin düzeyini yansıtmaktadır. OSB'lerin üretimde yoğun kullanımı, sanayinin planlı bir şekilde yönetildiğini ve sosyo-ekonomik gelişmişliğe pozitif katkı sağladığını gösterir.

Bir ilçedeki üniversite mezunu oranı, ilçenin eğitim seviyesini gösteren kritik bir göstergedir. Eğitimli bireylerin yüksek oranı, ilçenin nitelikli iş gücü potansiyelini ortaya koyar ve özellikle katma değeri yüksek faaliyetlerde istihdam edilebilecek iş gücünün varlığı açısından önem taşır. Bu nedenle, yüksek üniversite mezunu oranı, sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından olumlu bir faktör olarak kabul edilir.

Sağlık hizmetlerinin kalitesi ve erişilebilirliği, sosyo-ekonomik gelişmişliğin önemli bir göstergesidir. Kişi başına düşen sağlık personeli sayısının yüksek olması, bir ilçenin sağlık altyapısının gelişmiş olduğunu gösterir. Yeterli sayıda sağlık personelinin bulunması, hem sağlık hizmetlerine erişimi artırır hem de ilçenin sosyal kalkınması açısından pozitif bir etkiye sahiptir.

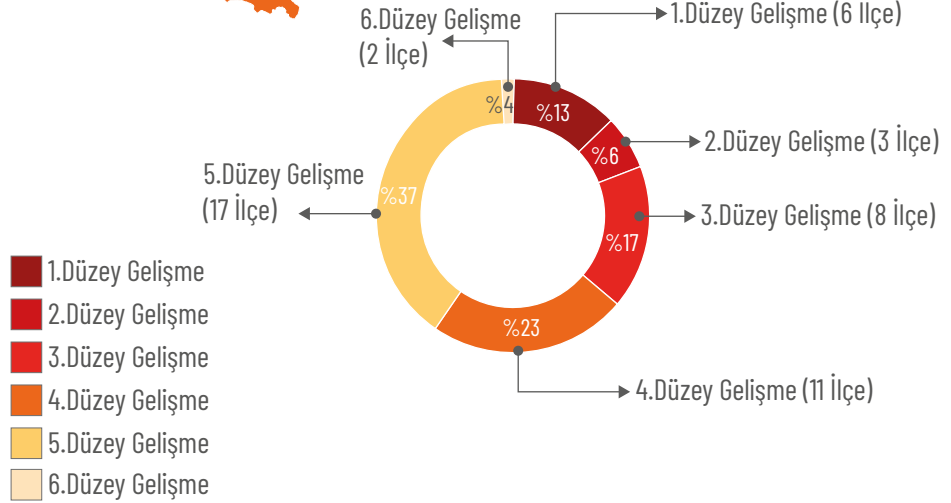
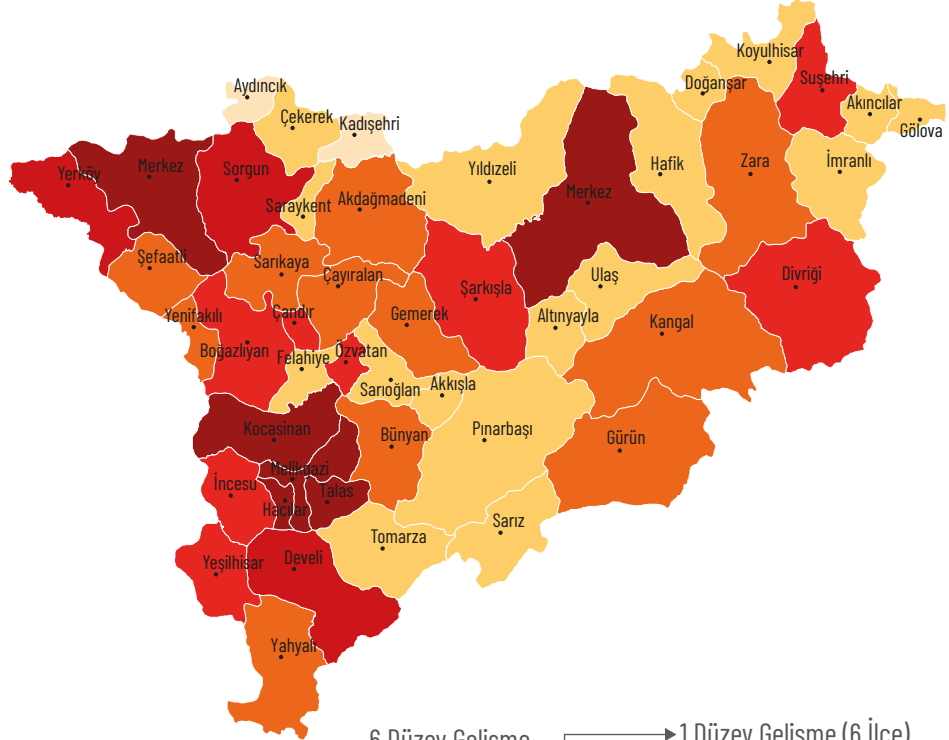
Çalışma çağındaki nüfus oranı, iş gücü potansiyelini doğrudan etkileyen bir göstergedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2020 yılı verilerine dayanan bu gösterge, bir ilçedeki çalışma çağındaki nüfusun toplam nüfus içindeki payını ifade eder. Yüksek çalışma çağındaki nüfus oranı, bağımlı nüfusun düşük olduğunu ve ilçenin iş gücü açısından güçlü bir potansiyele sahip olduğunu gösterir. Bu da sosyo-ekonomik gelişmişlik üzerinde olumlu bir etki yaratır.

TR72 Bölgesi'nde yapılan çalışma, bölgenin demografik yapısı, sanayi, eğitim, sağlık ve iş gücü gibi çeşitli göstergeleri içeren geniş bir veri setine dayanmaktadır. Bu veriler, coğrafi bilgi sistemleri (GIS) programları kullanılarak mekânsal verilerle ilişkilendirilmiş ve mekânsal ağırlıklandırma analizleri yapılmıştır. Bu analizler sonucunda, TR72 Bölgesi'nde yer alan ilçeler gelişmişlik düzeylerine göre altı sınıf olarak belirlenmiştir.

Belirlenen bu sınıflar TR72 bölgesindeki ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri, mekânsal ağırlıklandırılmış regresyon sonuçlarına göre kategorize edilmiş ve en yüksek gelişmişlik düzeyinden en düşük gelişmişlik düzeyine doğru sıralanmıştır. Analiz sonucuna göre koyu kırmızı renk, en yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine sahip ilçeleri gösterirken, açık renklere doğru gidildikçe ilçelerin gelişmişlik seviyesinin azaldığı görülmektedir (Harita 14).

Harita 14. TR72 Bölgesi Mekansal Ağırlıklandırılmış Regresyon Sonuçlarına Göre Gelişmişlik Düzeyleri

İlçe	Skor
Melikgazi	8.946
Kocasinan	7.162
Merkez Sivas	6.860
Hacılar	6.562
Merkez Yozgat	6.272
Talas	5.990
Yerköy	4.592
Sorgun	4.376
Develi	4.166
Şarkışla	2.988
Boğazlıyan	2.958
Yeşilhisar	2.702
Divriği	2.580
Çandır	2.422
Suşehri	2.288
İncesu	2.158
Özvatan	2.032
Yenifakılı	1.910
Şefaati	1.792
Bünyan	1.678
Akdağmadeni	1.568
Yahyalı	1.462
Çayıralan	1.360
Zara	1.262
Sarıkaya	1.168
Kangal	1.078
Gürün	992
Gemerek	910
Akıncılar	590
Pınarbaşı	542
Felahiye	494
Saraykent	450
İmranlı	410
Gölova	370
Ulaş	334
Sarıoğlan	302
Çekerek	270
Doğanşar	242
Altınyayla	218
Sarız	194
Tomarza	174
Hafik	158
Koyulhisar	142
Yıldızeli	130
Akkışla	126
Kadışehri	122
Aydıncık	112

1. Düzey Gelişmişlik kategorisinde yer alan ilçeler arasında Melikgazi (8.946), Kocasinan (7.126), Merkez Sivas (6.860), Hacılar (6.562), Merkez Yozgat (6.272) ve Talas (5.990) bulunmaktadır. Bu ilçeler, bölgenin ekonomik, sosyal ve altyapı açısından en gelişmiş bölgeleri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle Melikgazi ve Kocasinan, Kayseri'nin sanayi ve ticaret merkezi olup, eğitim, sağlık ve ulaşım altyapısı açısından da oldukça gelişmiş durumdadır. Merkez Sivas ve Merkez Yozgat, ilin sosyo-ekonomik kalkınmasında önemli rol oynayan il merkezleri olarak dikkat çekmektedir.

2. Düzey Gelişmişlik kategorisinde, Yerköy (4.592), Sorgun (4.376) ve Develi (4.166) ilçeleri yer almaktadır. Bu ilçeler, sanayi ve hizmet sektörlerinde gelişme göstermiş olup, bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Eğitim ve sağlık hizmetlerinde belirli bir düzeyde gelişmişlik gözlemlenmekle birlikte, üst düzey ilçelerin gerisinde kalmaktadırlar.

3. Düzey Gelişmişlik grubunda ise Şarkışla (2.998) Boğazlıyan (2.848) ve Yeşilhisar (2.702) gibi ilçeler bulunmaktadır. Bu ilçelerde sanayi ve hizmet sektörleri belirli bir gelişmişlik seviyesinde olsa da, eğitim ve sağlık altyapısında eksiklikler mevcuttur. Bölgesel olarak ekonomik dinamizm gösteren bu ilçeler, sosyo-ekonomik açıdan orta düzeyde yer almaktadır.

4. Düzey Gelişmişlik kategorisinde, Yenifakılı (1.910), Şefaattli (1.792) ve Bünyan (1.678) gibi ilçeler bulunmaktadır. Bu ilçeler, daha kırsal yapıda olup, ekonomik ve sosyal altyapı açısından sınırlı olanaklara sahiptir. Eğitim, sağlık ve sanayi altyapısı açısından zayıf durumdadır ve sosyo-ekonomik gelişmişlikleri alt düzeydedir.

5. Düzey Gelişmişlik seviyesinde Akıncılar (590), Pınarbaşı (542) ve Felahiye (494) gibi ilçeler yer almaktadır. Bu ilçelerde ekonomik faaliyetler ve sosyal hizmetler oldukça sınırlıdır. Sanayi ve ticaretin gelişmemiş olması, bu bölgelerdeki sosyo-ekonomik kalkınmayı olumsuz etkilemektedir. Eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim de sınırlıdır.

6. Düzey Gelişmişlik ise en az gelişmiş ilçeleri kapsamaktadır. Bu grupta Kadışehri (122) ve Aydıncık (112) gibi ilçeler bulunmaktadır. Bu ilçeler, sosyo-ekonomik kalkınma açısından en zayıf olan yerlerdir. Eğitim, sağlık ve iş gücü gibi temel hizmetler sınırlı olup, ekonomik faaliyetler oldukça düşüktür.

TR72 GZFT Analizi

TR72 GZFT analizi bölgedeki ilçelerin ekonomik, sosyal, çevresel ve altyapısal durumunu sahada yapılan çalışmalar ile birlikte ortaya koyarak, bölgenin gelişim alanlarının tespit edilmesine ve bölgesel kalkınma stratejileri için yol haritası oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. Analizler, ilçelerin potansiyellerini ve gelişim fırsatlarını değerlendirirken, zayıf yönleri ve tehditleri göz önünde bulundurarak mekansal gelişme ve sürdürülebilir kalkınma için alınması gereken tedbirleri öne çıkarmaktadır.

Güçlü Yönler: Kayseri, Sivas ve Yozgat illerine bağlı ilçeler, büyük oranda tarımsal üretim ve hayvancılık alanında güçlüdür. Tarım ve hayvancılık, özellikle küçük ilçelerde ana geçim kaynağı olarak öne çıkmakta, geniş tarım arazileri ve doğal kaynaklar sayesinde ilçeler güçlü üretim potansiyeline sahiptir. Ayrıca, bu bölgelerde kültürel ve tarihi miras da turizm açısından önemli bir potansiyel sunmaktadır. Kayseri'deki ilçelerde sanayi ve ticaretin gelişmiş olması, ilin güçlü yönlerinden biridir. Yozgat ve Sivas ilçelerinde de turizm açısından önemli doğal ve kültürel değerler bulunmaktadır.

Zayıf Yönler: Birçok ilçede su kaynakları yetersizliği ve tarımsal sulama altyapısının eksikliği önemli bir zayıf yön olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, sanayi altyapısının yetersizliği ve yatırım eksikliği birçok ilçenin kalkınmasını sınırlandırmaktadır. Eğitim, sağlık ve diğer temel hizmetlerde yetersizlik, kırsal ilçelerde önemli bir sorundur. Bu durum, genç nüfusun büyük şehirlere göç etmesine yol açmakta, bu da iş gücü kaybını beraberinde getirmektedir.

Fırsatlar: İlçelerde yenilenebilir enerji (güneş, rüzgar) potansiyelinin değerlendirilmesi, tarımda modern sulama tekniklerinin kullanılması ve organik tarımın geliştirilmesi gibi fırsatlar öne çıkmaktadır. Aynı zamanda kültürel ve doğa turizminin geliştirilmesi, bölgenin cazibe merkezi haline gelmesi için önemli bir fırsattır. Kayseri'nin sanayi ve ticaret altyapısının genişletilmesi ve inovasyon odaklı yatırımların yapılması da ilçeler için önemli fırsatlar arasında yer almaktadır.

Tehditler: İklim değişikliği ve su kaynaklarının azalması, tarımsal üretime ve hayvancılığa büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Aynı zamanda, nüfus kaybı ve genç nüfusun göçü, ilçelerin ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz etkilemektedir. Küresel ekonomik dalgalanmalar ve yerel ekonomik zayıflıklar, ilçelerin sanayi ve ticaret açısından gelişimini sınırlayan diğer önemli tehditlerdir.

Kayseri, Sivas ve Yozgat ilçelerindeki GZFT analizleri, bölgenin genel olarak tarım ve hayvancılık potansiyeli ile ön plana çıktığını, ancak su kıtlığı, altyapı eksiklikleri ve göç gibi sorunlarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Yenilenebilir enerji ve turizm potansiyelinin kullanılması, su yönetimi ve modern tarım uygulamalarının hayata geçirilmesi gibi fırsatlar, bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına etki etmektedir.

Kayseri

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

Gilaburu, Bünyan'la birlikte Akkışla ilçesinin güçlü yanlarından birisidir. İlçede organik Gilaburu üreten 19 üretici vardır. İlçeye özgü ata tohumundan üretilmiş olan Akkışla Elması mevcuttur.

Merkeze yakınlık. Bitkisel üretimde sulama problemlerinden dolayı tek tip üründe yoğunlaşma. İlçenin sürekli göç vermesi.

Ajans Kırsal MDP ile yapılan Yöresel Üretim Merkezi projesi coğrafi işaretli Akkışla Gilaburusu ve Akkışla Elmasının üretimi yapılabilir.

Nüfusun sürekli azalması ve bu sebeple gençlere ve kadınlara yönelik yapılacak projelerde katılımcı bulunamaması.

Entegre devlet hastanesinin olması. Güçlü kamu kurumları Bitkisel üretim çeşitliliği

İlçede genç nüfusun çok azalması. Kış nüfusunun çok düşük olması. İlçenin kapalı bir sosyal çevreye sahip olması. Nüfus artış hızının -5,94 olması

Yamula barajı ve Kuşcu Marinaya yakınlık

İl merkezine yakın olması. İlçede doğal gaz olmaması

Arıcılığa uygun yüksek rakımlı bölge ve floranın mevcut olması.

Merkeze yakınlık. Bitkisel üretimde sulama problemlerinden dolayı tek tip üründe yoğunlaşma.

Özvatan Balı olarak coğrafi işaret alınmış olması. Özvatan Yufka üretimi ile bir marka yapmış durumdadır. Kayseri merkezden talep çok olup artık şehir dışından da talep gelmeye başlamıştır. Özellikle büyükşehir belediyelerine tedarik sağlanabilir.

İlçenin sürekli göç vermesi. İlçede dershane ya da özel eğitim kurumu bulunmaması. İlçede sosyal hayat kalitesinin düşük olması. Yukarıda sıralanan sebeplerden dolayı genç nüfusun sürekli azalması ve bu sebeple gençlere ve kadınlara yönelik yapılacak projelerde katılımcı bulunamaması.

Kayseri

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

Tarım Elverişli Araziler
Pomza Taşı Yatakları
Kayseri İl Merkezine
Yakınlık

Göç Eden Nüfus
Pomza Taşı İşleme Tesisi
Yetersizliği
Kabak Çekirdeği İşleme
Tesisi Yetersizliği
OSB olmaması

Tomarza Pomza Taşının
İşlenerek Satışı
Tomarza Kilisesi,
Zamanlı Irmağının Turist
Çekim Potansiyeli
Kabak Çekirdeğinin
İşlenerek Satışı

Pomza Taşı Rezervleri-
nin Bilinmemesi
Mevsim Değişikliklerinin
Kabak Çekirdeği
Rekoltesini Olumsuz
Etkilemesi
İlçe Dışında Göçün
Artması

Tarım Elverişli Araziler
Bal Üreticilerinin Çekim
Merkezi Olması
İller Arası Karayolu
Üzerinde Olması

İlçe Nüfusunun Az
Olması
Yetersiz Barınma
İmkânları
İl Merkezine Uzaklık
Sanayii Tesisi İçin
Yetersiz Altyapı

Doğa Turizmi İçin
Elverişli Alanları Olması
Bal Üretimindeki Artış İle
Marka Yaratabilme
İmkânı
Kısaçalı Bölgesinin
Bilinirliği

İlçenin Göç Vermesi
Bal Üreticilerinin Bal
Kalitesini Düşürmesi
Konaklama İmkânı
Bulamayan Kamu
Görevlilerinin İlçeyi Terk
Etmesi

Karayolu Trafiklerinde
Kavşak Konumunda Olması
Farklı Kültürden
İnsanların Bir Arada
Yaşaması
Alabalık Yetiştiriciliği İçin
Uygun Alanlar
Sulak Tarım Arazileri
Çeşitli Türden Maden
Yatakları

Nüfus Yetersizliği
İl Merkezine Uzaklık
Alabalık Yetiştiren Firma
Sayılarındaki Düzensizlik
Maden Ocaklarındaki
Madenlerin İşlenememesi

Balık Yetiştiriciliğinin
Çevrelenerek Artırılması
Nitelikli Tarım
İşletmelerinin Bölgeye
Gelmesi
Çerkes Kültürünün
Bölgede Çekim Alanı
Oluşturması
Çevre Bölgelerde Su
Kaynaklarının Azalması
İle Bölgeye Yatırımların
Artması

Vahşi Sulama İle Tarım
Arazilerinin Yok Olması
Mevsim Değişimleri İle
Baraj Doluluğu ve Tarım
Arazilerinin Olumsuz
Etkilenmesi
Su Kaynaklarının
Azalması İle Alabalık
Üretimine Azalması
Demir ve Krom Maden
Rezervlerinin
Bilinmemesi

İl Merkezine Yakınlık
Sulanabilir Tarım Arazisi
Varlığı
Coğrafi İşaretili Ürün
Çeşitliliği
Cezaevi ve Çimsa'nın
Sağladığı İstihdam

Nüfus Azalışı
Sanayi Altyapısının
Eksikliği
Girişimcilik Kültürünün
Eksikliği
Turizm Tanıtımının
Yetersizliği

Potansiyel Büyük Tarım
İşletmelerinin Yatırımı
Gılaburu Ürününün
Bilinirliğinin Artması
Kayseri 4. OSB'nin İlçeye
Yakınlığı

Bünyan Halısı Üretimine
Durması
Gılaburu Üretiminde
Diğer İlçelerle Rekabetin
Artması
Cezaevi Ziyaretçilerinin
Güvenlik Sorunu
Oluşturması

İncesu OSB'nin varlığı.
Üzüm bağcılığına uygun
topraklı arazinin
çokluğu.
Kayseri - Adana yolu
üzerinde olması. TOKİ'nin
konut projelerinin varlığı.

Tarım elverişli
arazisinin azlığı.

İncesu OSB'nin varlığı.
İncesu Marina ve
çevresi. Kapadokya
Bölgesine ve turizmin
parlayan yıldızı Soğanlı
Vadisine yakın olması.
İncesu OSB'nin
genişleme kararının
alınmış olması.

İncesu OSB içerisindeki
demiryolu iltisak hattının
tamamlanamaması.
Genişleme kararına
rağmen OSB'de özellikle
tek parça büyük parsel
bulunmasında zorluk

Meyvecilik Sektörünün
Gelişmiş Olması
Maden Yataklarına Sahip
Olması
Şelalelerinin Ülke
Çapında Bilinir Olması
Verimli Tarım Arazilerine
Sahip Olması
Rüzgar Enerjisi
Potansiyeline Sahip
Olması
Haliciliğinin Bilinir Olması

Verimli Tarım
Arazilerinde Yetersiz
Sulama
İl Merkezine Uzak Olması
İller Arası Bağlantılı
Karayolu Üzerinde
Olmaması
Azalan Genç Nüfus
OSB Bulunmaması

Sahip Olunan Soğuk
Hava Depolarının Farklı
Ürünlerin Depolanması
İçin Kullanımı
Meyve Kurutma, Meyve
Suyu Gibi Ürünler İçin
Yatırım Altyapısına Sahip
Olması
Kapusbaşı Şelalelerinin
Çektığı Turistler İçin
Alternatif Turizm
İmkânlarının Olması

Madenlerin Çevreye
Zarar Vermesi
Beklenmeyen Doğa
Olaylarının Meyveciliğe
Olumsuz Etki Etmesi
RES ve GES Yatırımları
İçin Tarım Arazilerinin
Terk Edilmesi
Artan Turizm Talebine
Altyapı Dolayısıyla Cevap
Verilememesi
Geleneksel Halıcılığın
Terkedilmesi

Kayseri

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

Nüfusun azalma eğilimine rağmen halen büyük ilçelerden olması. Sertifikalı tohum ile sözleşmeli ekimin ilçede giderek yaygınlaşıyor olması. Tarım ve Orman İl Müdürlüğü verilerine göre beyan edilen alan 10.000 Da yakındır.

Doğalgazın henüz tamamlanmamış olması. Çalışma çağındaki nüfus için tarım ve hayvancılık dışındaki iş imkanlarının sınırlı olması. İlçede büyük sanayi tesislerinin olmaması.

Kadın kooperatifinin ürettiği ürünler ile yakalamış olduğu ivme e-ticaret ile desteklenerek değerlendirilebilir. Şahruh Köprüsü ve şifalı Tuzla Gölü turizm imkanları değerlendirilebilir.

Nüfusun azalma eğiliminde olması ve kapalı bir sosyal çevre olması sebebiyle gençlere ve kadınlara yönelik yapılacak projelerde katılımcı bulunamaması. Kayseri merkeze yakınlık.

Kayseri-Adana yolu üzerinde olması. Başta kayısı olmak üzere, meyveciliğin gelişmiş olması. İlçede doğalgaz bulunması.

Nüfus artış hızının eksi olması (-%17,1) ve ilçenin Kayseri merkez başta olmak üzere göç vermesi.

Soğanlı Vadisi Sultan Sazlığı Yeşilhisar Millet Bahçesi

İklim değişikliklerinin olumsuz etkilerinin don olayı ile meyveciliği, kuraklık ile de Sultan Sazlığının varlığını tehdit etmesi.

Şehir merkezi ile bitişik olması. İlçenin Kayseri sanayisinde faaliyet gösteren pek çok zengin işadamlarının olması. İlçenin Kayseri bürokrasisinde görev yapan pek çok hemşerisinin olması. İlçenin doğal güzelliği, mesire yerleri, bağ ve bahçelerinin olması. KOSB'nin Hacılar tarafında çok sayıda büyük fabrika olması ve ilçede işsizlik sorunun olmaması.

İlçenin yüzölçümü olarak en küçük ilçe olması ve tarıma elverişli toprağının az olması. İlçe arazisinin daha çok volkanik kaya ve tepelerden oluşması.

Hacılarlı İş Adamları Dernek ve Vakıflarının varlığı ve imkanları. Erciyes Kayak Merkezine ulaşım yollarından bir tanesinin Hacılar'dan geçmesi ayrıca Erciyes'teki kayak merkezlerinden birisinin Hacılar sınırları içerisinde olması. Kentsel dönüşüm kapsamında ilçenin eski mahallelerinin yenilenmeye başlanması.

İlçe topoğrafyasının gelişmeye elverişli olmaması

66.500 kişi nüfusu ile büyük nüfuslu ilçelerden biri olması ve yıllık nüfus artış hızının pozitif olması. Büyükbaş hayvan sayısının ve süt üretiminin fazla olması. Şehir merkezine ulaşımın sürekli mevcut olması. İlçede doğalgaz bulunması.

İlçenin Turizm bölgesi dışında olması ilçeye turizm yatırımlarının yapılmamasına sebep olmaktadır. Develi doğu-batı uyuşturucu yolu üzerinde olması sebebiyle ilçeler arasında uyuşturucu kullanımının en yüksek olduğu il durumundadır.

İlçenin Erciyes Kayak Merkezine yakın olması. Develi Cıvıklısı ve Gacer Buğdayı gibi iki coğrafi işaretli ürünün olması. Özellikle deri işleme ve sayacılık alanında ilçenin geçmişten gelen bir potansiyelinin var olması.

Küresel ısınma sebebiyle kış mevsiminin daha kurak geçmesi, hem Erciyes Kayak Merkezi hem de ilçede yağışların azalması. İlçede bulunan altın madeninin çevreye karşı tehdit oluşturması.

Kayseri'nin büyük sanayi ve ticaret merkezi olması. Tarımsal üretim alanlarının genişliği ve tarıma dayalı sanayi gelişmişliği. Ulaşım ağının güçlü olması (havaalanı ve otobüs terminaline yakınlık).

Hızlı nüfus artışı ile birlikte ortaya çıkan konut yetersizliği ve altyapı problemleri. Çarpık kentleşme bazı bölgelerde sosyal hizmetlere erişimi zorlaştırması

Sanayi ve ticaret alanında daha fazla yatırım çekme potansiyeli. Tarımda yenilikçi teknolojiler kullanarak üretimin artırılması. Kentsel dönüşüm projeleriyle yaşam kalitesinin artırılması.

Sanayi kirliliği ve tarım alanlarının sanayi alanları ile çevrili olması Kentsel dönüşümde sosyal dengelerin bozulma riski.

Kayseri

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

Sanayi ve ticaretin merkezi; birçok organize sanayi bölgesine ev sahipliği yapması. Tarihi ve kültürel mirası zengin (Erciyes Dağı'na yakınlığı, Selçuklu eserleri). Eğitim ve sağlık altyapısı güçlü (üniversiteler ve büyük hastaneler). Gelişmiş ulaşım ağı.

Nüfus yoğunluğu ve hızlı kentleşme, altyapı ve çevre sorunlarına neden olabilir. Kentsel dönüşüm projeleri bazen sosyal dokuyu zayıflatabilir.

Erciyes Kayak Merkezi ve turizm potansiyeli. Yatırımcılar için sanayi ve lojistik merkezleri cazip fırsatlar sunmakta. Kültürel miras ve tarihi turizm alanlarının daha iyi tanıtılması.

Sanayileşme ve kentleşme, çevre kirliliği ve trafik sorunlarını artırabilir. Göç alımı ile sosyal yapının bozulma riski.

Tarihi ve turistik açıdan zengin bir bölge (Talas taş evleri, kültürel zenginlikler). Üniversiteye yakınlığı nedeniyle öğrenci nüfusu fazladır; bu da canlı bir sosyal yaşam sunar. Gelişen konut ve yaşam alanları.

Yoğun öğrenci nüfusu ve hızlı gelişen konut alanları, zaman zaman altyapı ve trafik sorunlarına yol açmakta. Çarpık yapılaşma tarihi dokunun kaybına neden olmaktadır.

Kültürel mirasın korunarak turizmin canlandırılması. Yeni üniversite kampüsleri ve öğrenci yaşam alanlarının gelişimi. Eğitim ve kültür turizminin gelişmesi.

Aşırı kentleşme, tarihi dokunun bozulmasına ve yeşil alanların azalmasına neden olabilir. Hızlı nüfus artışıyla sosyal ve fiziksel altyapı yetersizlikleri yaşanabilir.

Sivas

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

- Doğal maden suyu ve termal su varlığı,
- Karadeniz iklimine yakınlığından dolayı doğal bitki örtüsünün zenginliği,
- Marka değerine sahip tarımsal ürünler
- De Facto Giyim, Carrera Gözlük ve Fako İlaç gibi firma sahiplerinin buralı olması

- Miras ya da satış yoluyla bölünen verimli arazilerin kullanılmaması,
- Nüfusun az olması,

- Kızıldağ'ın kayak ve yayla turizmi için uygun olması
- Kızıldağ eteklerinde verimli meraların mevcudiyeti,

- Göçün devam etmesi ve ilçe nüfusunun azalması,
- Yükseköğrenim imkânlarının bulunmaması

- İlçede sulanabilir tarım arazileri varlığı,
- İlçenin proje yazma kapasitesinin yüksek olması,

- İlçenin sosyal faaliyetlerinin yetersiz olması,
- Nüfusun az olması,

- Yurtdışında çok sayıda hemşehrinin bulunması,

- Göçün devam etmesi ve köylerde nüfusun azalması,
- İlçenin ulaşım sıkıntısının bulunması,

- İlçenin turizm potansiyeli,
- Ulu Camii ve Darüşşifasının varlığı,
- Maden yatakları yönünden zenginlik,
- İlçe halkının eğitim düzeyinin yüksek olması,

- İlçeye ulaşımın zor olması,
- İlçede sermaye birikiminin az olması,
- İlçenin göç vermesi,

- İlçeye hergün düzenli olarak il merkezinden karşılıklı hareket eden raybüsün varlığı,
- Ulu Camii ve Darüşşifası UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alması,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,
- Turizm altyapısı yönünden hizmet sektörünün zayıf olması,

- Doğal zenginliklerinin bulunması,
- Proje ekibinin kurulmuş olması,

- İlçeye ulaşımın zor olması,
- İlçede sermaye birikiminin az olması,
- Konaklama ve yeme içme tesislerinin eksikliği,

- İlçenin kırsal turizm potansiyelinin bulunması,
- Bağlantı yollarının tamamlanacak olması,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,
- Nüfusun yetersizliği,

Sivas

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

- İlçenin turizm potansiyeli,
- Sızır Şelalesinin varlığı,
- OSB'nin kurulmuş olması,

- Genç nüfusun az olması,
- İlçede konaklama tesislerinin eksikliği,
- Sanayi tesislerinin yapılmamış olması,

- Kayseri'ye yakın olması,
- İlçeden demiryolu hattının geçmesi,
- Kayseri'deki yatırımcının teşvik sisteminden daha fazla yararlanması için Gemerek OSB'ye çekilmesi,
- TKDK destekli bir çok hayvancılık yatırımının bulunması,

- Şehirlere göçün devam etmesi,
- OSB'nin hayata geçirilememiş olması,

- Gölova baraj gölünün varlığı ve ilçe kent merkezine yakınlığı,
- İlçenin doğal güzelliği,
- İlçe dışındaki hemşeri nüfusunun fazla olması,

- İlçeye ulaşımın zor olması,
- İlçede sermaye birikiminin az olması,
- İlçenin göç vermesi,

- Baraj gölü çevresinin turizme açılması,
- Baraj gölünün su sporları yapmaya uygun olması,

- İlçe nüfusunun çok az olması,
- Tarımsal arazilerin işleme uygun olmaması,
- Turizm altyapısı yönünden hizmet sektörünün zayıf olması,

- Doğal ve tarihi kaynakların varlığı,
- Gökpinar Gölü ve Suğul Vadisi,

- İlçe halkının girişimcilik kültürüne sahip olmaması,
- Sanayi tesislerinin yapılmamış olması,

- Doğa turizmi için uygun alanların varlığı,
- Sebze ve meyve yetiştiriciliği için iklimin uygun olması,
- Yarı olimpik yüzme havuzunun bulunması,
- Gökpinar Gölü'nün dalgıçlık sporu için uygun olması,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,
- İlçenin turizm olanaklarının yeterince tanıtılmamış olması,
- Tarımsal ürünlerin pazarlanamaması,

- Hafik Gölü'nün varlığı,
- İl merkezine olan yakınlığı,
- Pusat Özen Barajının devreye alınması,

- Nüfusun yetersizliği,
- Memurların il merkezine kalmayı tercih etmesi,

- Sulamaya uygun tarımsal arazilerin çokluğu,
- Hayvancılık konusunda uygun altyapının ve meraların varlığı,
- İlçede Meslek Yüksek Okulu'nun bulunması,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,
- İl merkezine yakınlık,

- Arıcılık faaliyetlerine uygun şartların varlığı,
- İmranlı baraj gölünün varlığı,
- Doğu batı ana geçiş güzergahı üzerinde olması,

- İstihdam alanlarının eksikliği,
- Girişimci ve sermaye yetersizliği,
- Nüfusun az olması,

- Sulu tarıma açılmış arazilerin çokluğu,
- İlçe dışındaki hemşehirlilerin çokluğu,
- Meslek Yüksek Okulu'nun varlığı,
- İmranlı baraj gölünün varlığı,

- Göç vermeye devam etmesi,
- Kış aylarının uzun ve sert olması,

- Kangal Köpeği,
- Kangal Koyunu,
- Kangal Balıklı Kaplıcası,
- Geniş tarım arazileri,
- Hayvancılık potansiyeli,
- Termik santralin varlığı,
- Madenlerin çokluğu,

- Tarım arazilerini işleyecek nüfusun az olması,
- Beşeri sermaye eksikliği,
- Girişimcilik kültürünün zayıf olması,

- Rüzgar enerjisi potansiyelinin olması,
- Kirlenmemiş tarım arazilerinin organik tarım için uygun olması,
- İlçenin ülke çapında bilinirliğinin yüksek olması,
- İlçeye doğalgaz şebekesinin kurulması

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,
- Kış mevsiminin sert ve uzun olması,

Sivas

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

- OSB'nin varlığı,
- Aşık Veysel gibi bir kültür hazinesine sahip olması,
- Yurtdışındaki hemşehrilerin çokluğu,
- Kayseri'ye yakın olması,
- TKDK destekli yatırımların fazla oluşu,
- Hayvan pazarının varlığı,

- Sosyal altyapının zayıf olması,
- Tarıma dayalı makine teçhizatın ilçede üretilmemesi,

- Tarımsal arazilerin sulamaya açılmış olması,
- OSB'de yatırıma uygun parsellerin varlığı,
- İlçenin turizm potansiyelinin olması,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,
- Turizm altyapısı yönünden hizmet sektörünün zayıf olması,

- Arıcılık faaliyetlerine uygun şartların varlığı,
- İmranlı baraj gölünün varlığı,
- Doğu batı ana geçiş güzergahı üzerinde olması,

- İstihdam alanlarının eksikliği,
- Girişimci ve sermaye yetersizliği,
- Nüfusun az olması,

- Sulu tarıma açılmış arazilerin çokluğu,
- İlçe dışındaki hemşehrilerin çokluğu,
- Meslek Yüksek Okulu'nun varlığı,
- İmranlı baraj gölünün varlığı,

- Göç vermeye devam etmesi,
- Kış aylarının uzun ve sert olması,

- Sıcak çermik varlığı,
- Yıldız dağı'nın varlığı,
- Hızlı tren geçiş noktasında olması ve durak noktası olması,

- Sosyal altyapının zayıf olması,
- Beşeri sermaye yetersizliği,

- Sıcak çermiğin ve yıldız dağı'nın turizme açılmış olması,
- İlçenin Ankara yolu üzerinde olması,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,

- Sebze yetiştiriciliği konusunda potansiyelinin olması,
- Koyulhisar balı ve cevizi,
- Yayla Turizmi potansiyeli

- İlçeye ulaşımın zor olması,
- İlçede sermaye birikiminin az olması,
- İlçe nüfusunun az olması,

- Kelkit Vadisi içinde yer alması,
- Altın ve barit gibi maden potansiyeli,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,

- Tödürge gölünün varlığı,
- Meslek Yüksek Okullarının varlığı,
- Zaralıların birbirine her alanda destek olması,
- Zara balının coğrafi işaret olarak tescil edilmiş olması,

- Sosyal altyapının zayıf olması,
- Beşeri sermaye yetersizliği,

- Meslek Yüksek Okulları sayesinde ilçede öğrenci nüfusunun artması,
- Tödürge gölünün turizme açılacak olması,
- Organik tarım konusuna olan ilgi,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,

- Baraj gölünün turizme kazandırılmış olması,
- İklimin meyve ve sebzeçilik için uygun olması,
- İlçenin kuzey-güney ve doğu-batı geçiş güzergahı üzerinde olması,

- Genç nüfusun yetersizliği,
- İstihdam alanlarının eksikliği,

- Baraj gölünün alabalık yetiştiriciliği için uygun olması,
- İlçenin sanayi altyapısının olması,
- Sulamaya uygun tarımsal arazilerin varlığı,

- İlçenin göç vermeye devam etmesi,

Yozgat

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

- İlçenin konumu-Ana karayollarından birinin üzerinde yer alması,

- Genç nüfusun yetersizliği-köylerde yeterli sayıda tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yürütecek gençlerin olmaması,
- İlçede konaklama tesislerinin eksikliği.

- Genç nüfusun yetersizliği-köylerde yeterli sayıda tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yürütecek gençlerin olmaması,
- İlçede konaklama tesislerinin eksikliği.

- Şehirlere göçün devam etmesi,
- Kış aylarının uzun ve sert geçmesi.

- Karadeniz iklimine yakınlığından dolayı doğal bitki örtüsünün zenginliği,
- Kazankaya Kanyonu gibi doğal güzelliklerin olması,

- Yeterli derecede suyun olmamasından kaynaklı sulanan tarım arazilerinin az olması,
- Ulaşım imkânlarının yetersizliği,
- Devlet hastanesi gibi temel yatırımların yapılmamış olması.

- Ametist Taşı gibi ilçeye has maden varlıklarının olması,
- Doğa turizmi için uygun alanların varlığı (Kazankaya Kanyonu),
- Rakımın düşük olması.

- Şehirlere göçün devam etmesi,
- İlçeye ihtiyaçlarına özellikle tarıma yönelik su kaynaklarının bulunamaması.

- Büyükşehir(Kayseri'ye) yakınlık,
- Tarımsal destek alma kültürünün yerleşmiş olması (İl genelinde TKDK'dan en fazla faydalanan işletmelerin ilçede bulunması),
- İlçede şeker fabrikasının olması.

- Atık su arıtma tesisinin olmaması.

- Cavlak bölgesinin jeotermal seracılık faaliyetleri için uygun bir yapıya sahip olması,
- Bazı büyük firmaların makarnalık buğday hammaddesinin ilçeden karşılıyor olması nedeniyle ilçede makarna fabrikası kurulabilir.

- Tarım arazilerinde birçok sondaj çalışması yapıldığı için göçüklerin meydana gelmesi,
- Şehirlere göçün devam etmesi.

- İlçenin konumu Kayseri büyükşehirine yakınlık

- İstihdam alanlarının eksikliği,
- Genç nüfusun yetersizliği,
- Önceden yapılmış olan sanayi tesislerin atıl durumda olması,
- Girişimci ve sermaye yetersizliği.

- İğdeli köyünde bulunan Ermeni Okulu

- Şehirlere göçün devam etmesi,
- Kışın uzun ve sert olması.

- Arıcılık faaliyetlerine uygun şartların var olması,
- Kültür merkezi ve gençlik merkezi gibi yerler sayesinde kültürel altyapının oluşmaya başlaması.

- Ormanların kirletilmiş olması,
- Su arıtma tesisinin olmaması,
- Beşeri sermaye eksikliği.

- Çayıralan'da Orman Bölge Müdürlüğü ile yapılan 9800 dönüm meyve ağacı ağaçlandırma projesinin olması.

- Şehirlere göçün devam etmesi,
- Kış aylarının uzun ve sert olması.

- Çekerek Barajı'nın olması.

- Ekilebilir tarımsal arazinin azlığı,
- Ulaşım imkânlarının yetersizliği,
- Sanayi tesislerinin yapılmamış olması.

- Çekerek Barajı'nın turizm faaliyetlerinde kullanılabilecek olması.

- Şehirlere göçün devam etmesi.

- Büyük ölçekli tarım faaliyetlerinin yürütülebileceği arazilere sahip olunması.

- Altyapı sorunlarının giderilmemiş olması,
- Halkın eğitim seviyesinin düşük olması,
- Halkın projelere karşı ilgisiz olması.

- Kabalı projesinin başarılı olmuş olması,
- İlçenin su toplama merkezi olma açısından uygun şartlara sahip olması.

- Şehirlere göçün devam etmesi,
- İklim koşullarının sert olması.

Yozgat

Güçlü Yönler

Zayıf Yönler

Fırsatlar

Tehditler

• İlçenin konumu Ana karayollarından birinin üzerinde yer alması.

• İlçede halkının yatırımlara bakış açısının negatif olması,
• Girişimci ve sermaye yetersizliği,
• Sosyal ve kültürel altyapının zayıf olması.

• Sıcak su kaynaklarının bulunması

• Nüfusun yetersizliği,
• Şehirlere göçün devam etmesi.

• İlçenin konum olarak ulaşılabilir noktada olması,

• İlçede konaklama tesislerinin eksikliği,
• Hamamın UNESCO miras listesine ve ören yeri çevre düzenleme kapsamına alınmaması olması.

• İlçede Roma Hamamı'nın hem turizm faaliyetleri açısından hem de tarihi kültür açısından önemli bir potansiyel olması.

• Sarıkaya Roma Hamamının çevresinin kamulaştırılması sırasında halkın tepkisi ile karşılaşılabilme ihtimali,
• Şehirlere göçün devam etmesi.

• İlçenin konumu•Ana karayollarından birinin üzerinde yer alması,
• İlçe halkının yatırımlara yaklaşımının pozitif yönde gelişmesi,

• Sıcak su kaynaklarına yeterli derecede yatırım yapılmaması,
• İlçede konaklama tesislerinin eksikliği,
• OSB'nin iyileştirme çalışmalarına ihtiyaç duyması,

• Kuzey-güney/doğu-batı yönünde en önemli karayolu kavşaklarından biri olması
• Sıcak su kaynaklarının bulunması,

• Lojistik merkezi olma yolunda atılacak adımların Kayseri gibi diğer merkezlerin tercih edilmesi gibi nedenlerden kaynaklı faydalı olmama riski,
• Kış aylarının uzun ve sert olması,

• İlçeye has meyve ve sebze türlerinin olması,

• Tarım arazilerinin dağınık olması,
• Tarımsal sanayinin gelişmemiş olması,
• Çok fazla göç verilmesi ve bunun sonucunda beşeri sermayenin yetersizliği,

• Bölgeye özel bir domates türünün olması,
• Gojiberi meyvesi için Şefaati ilçesinin uygun şartlara sahip olması,
• Karanlıkdere bölgesine has ayva türünün olması,

• Şehirlere göçün devam etmesi,
• Kış aylarının uzun ve sert olması,

• Güneş enerjisi üretimi yapılabilecek büyük bir araziye sahip olunması,

• Sulu tarım için gerekli suyun bulunmaması,
• Kültürel ve sosyal altyapı eksikliği,
• Beşeri sermaye eksikliği,
• Genç nüfusun yetersizliği,
• Girişimci ve sermaye yetersizliği.

• Güneş enerjisi üretimi için uygun şartların olması,
• Kozaklı gibi turizm bölgesine yakınlık

• Şehirlere göçün devam etmesi,
• Nüfusun yetersizliği.

• Okullaşma oranının diğer ilçelere nazaran iyi olması,
• İlçenin coğrafi konum itibarıyla lojistik açısından önem arz etmesi,

• OSB'nin doluluk oranının az olması
• Ortaklık ruhunun olmaması, iş etiği yoksunluğu,
• Un fabrikası gibi daha önce yapılan birçok yatırımın atıl kalması,

• İlçede 3 adet termal kuyu olması,
• Demiryolu ağlarının birleşim noktasında bulunması,

• Şehirlere göçün devam etmesi,
• Daha önce yapılan yatırımların atıl kalmasının yeni yatırım ve yatırımcılar için kötü örnek oluşturması,

TR72 Bölgesi için oluşturulan alt bölgeleme çalışması, bölgedeki her il ve ilçenin ekonomik, sosyal ve doğal kaynaklarını dikkate alarak mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde değerlendirmiş ve bu değerlendirmeler doğrultusunda bölgenin gelişim stratejilerine yönelik önemli bulgular elde edilmiştir. Bu bulgular, il ve ilçe düzeyinde yapılan Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE) analizleri, mekânsal ağırlıklandırılmış regresyon çalışmaları ve ilçelere ait sahadan toplanan veriler ile GZFT (Güçlü, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler) analizleri oluşturularak desteklenmiştir. Bu metodoloji çerçevesinde, TR72 bölgesinin alt bölgeleri belirlenmiş ve bölgenin mekânsal gelişim senaryolarının temelleri atılmıştır.

Çalışmanın ilerleyen aşamalarında, bölgesel kademelenme süreci ele alınmış, bölgenin ekonomik, sosyal ve demografik yapıları, ticari faaliyetler ve mekânsal analizler göz önünde bulundurularak ilçelerin gelişmişlik seviyeleri sınıflandırılmıştır. Nüfus yapısı ve göç hareketleri, bölgenin sosyo-ekonomik durumu ile nüfus projeksiyonları doğrultusunda değerlendirilmiş; nüfusun yoğun olduğu ve göçün yaşandığı bölgeler, bölgesel planlamada kritik öneme sahip alanlar olarak tespit edilmiştir.

Bölgedeki yatırım ve teşviklerin değerlendirilmesiyle, ekonomik kalkınmanın hızlandırılması için yapılması gereken adımlar belirlenmiş ve bu teşviklerin bölgesel gelişim üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Mekânsal analizlerle, bölgenin mekânsal organizasyonu sağlanmış ve bu doğrultuda gelişim alanları tanımlanmıştır. Rekabet gücü ve hinterland ilişkileri incelenerek ilçelerin ekonomik potansiyelleri ve etki alanları karşılaştırılmıştır. Son olarak, bölgesel hareketlilik analizi yapılmış, ticari, eğitim, sağlık ve sanayi faaliyetlerinin bölgedeki hareketliliği incelenerek, bu faaliyetlerin TR72 bölgesi içerisindeki dağılımı ve etkileşimleri değerlendirilmiştir.

Yapılan analiz, inceleme ve detaylandırmalar sonucunda TR72 bölgesi için Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsayan bir alt bölgeleme modeli benimsenmiştir (Harita 15). Alt bölgeleme modeli içerisinde her ilçenin benzerlik gösteren ilçeler ile kümelenmesi sağlanarak alt bölgeleme çalışması ortaya konulmuştur. Bu çalışmaya göre ortaya çıkan alt bölgeler şu şekildedir;

Kayseri Alt Bölgesi

K1 Bölgesi: Melikgazi, Kocasinan, Talas, Hacılar, K2 Bölgesi: İncesu, Yeşilhisar, Develi, Yahyalı, K3 Bölgesi: Tomarza, Bünyan, Pınarbaşı, Sarız, K4 Bölgesi: Felahiye, Özvatan, Sarioğlan, Akkışla

Sivas Alt Bölgesi

S1 Bölgesi: Merkez, Yıldızeli, S2 Bölgesi: Gemerek, Şarkışla, Altınyayla, Ulaş, S3 Bölgesi: Hafik, Doğanşar, S4 Bölgesi: Zara, Koyulhisar, Suşehri, Akıncılar, Gölova, S5 Bölgesi: Gürün, Kangal, Divriği, İmranlı

Yozgat Alt Bölgesi

Y1 Bölgesi: Yerköy, Merkez, Sorgun, Y2 Bölgesi: Şefaattli, Yenifakılı, Boğazlıyan, Y3 Bölgesi: Akdağmadeni, Çayıralan, Sarıkaya, Çandır, Y4 Bölgesi: Aydıncık, Çekerek, Kadışehri, Saraykent

1 BÖLGESEL KADEMELENME

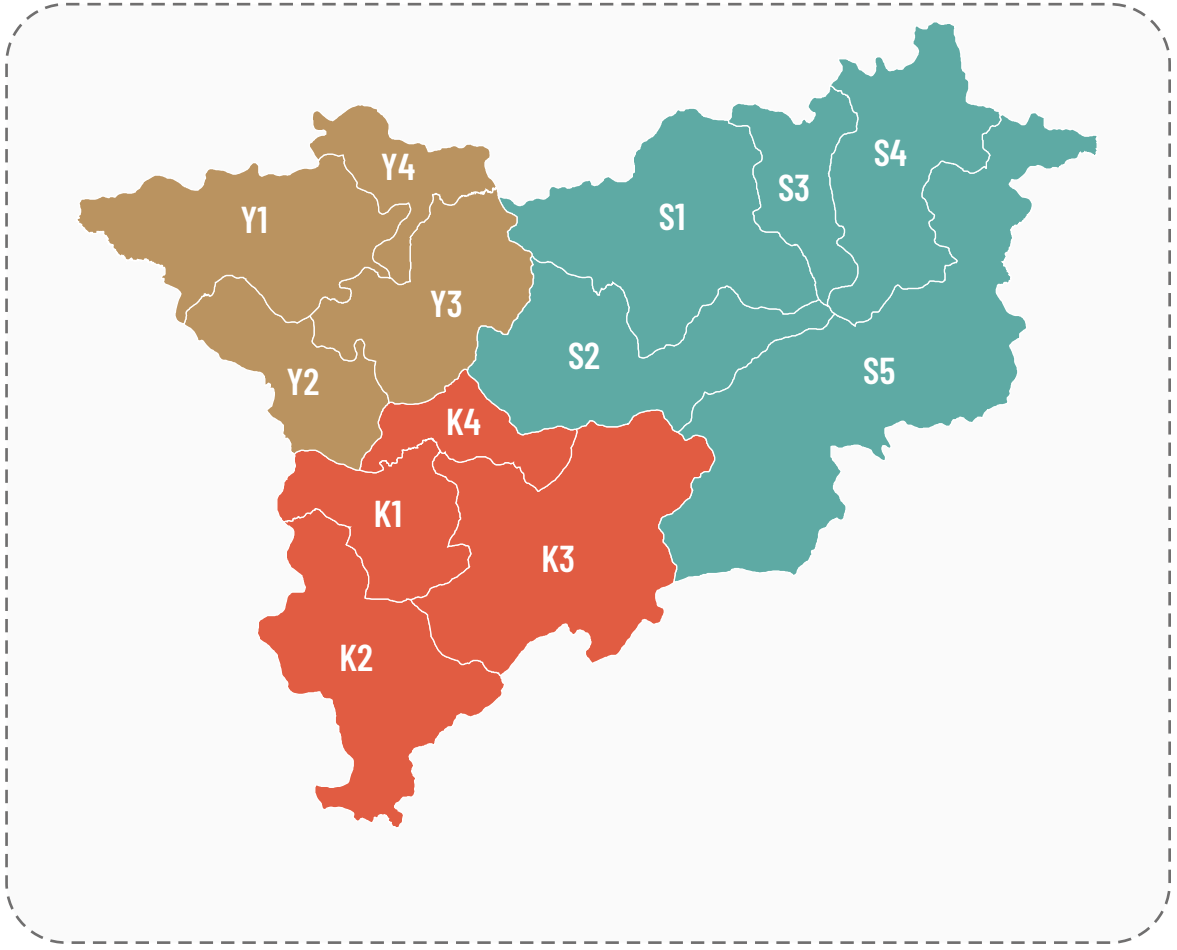
Ekonomik, sosyal ve demografik yapılar, ticari faaliyetler ve mekânsal analizler göz önünde bulundurularak kademelenme doğrultusunda alt bölgeleme yapılmıştır.

2 NÜFUS YAPISI VE GÖÇ

Bölgenin sosyolojik yapısı, nüfus projeksiyonları ve göç hareketlilikleri baz alınmıştır.

3 TEŞVİKLER VE YATIRIMLAR

Plan döneminde teşvik ve yatırım ekosisteminin bölgedeki dağılımları değerlendirilmiştir.

4 MEKANSAL ANALİZLER

Bölgenin analizleri doğrultusunda mekânsal organizasyon sağlanmıştır.

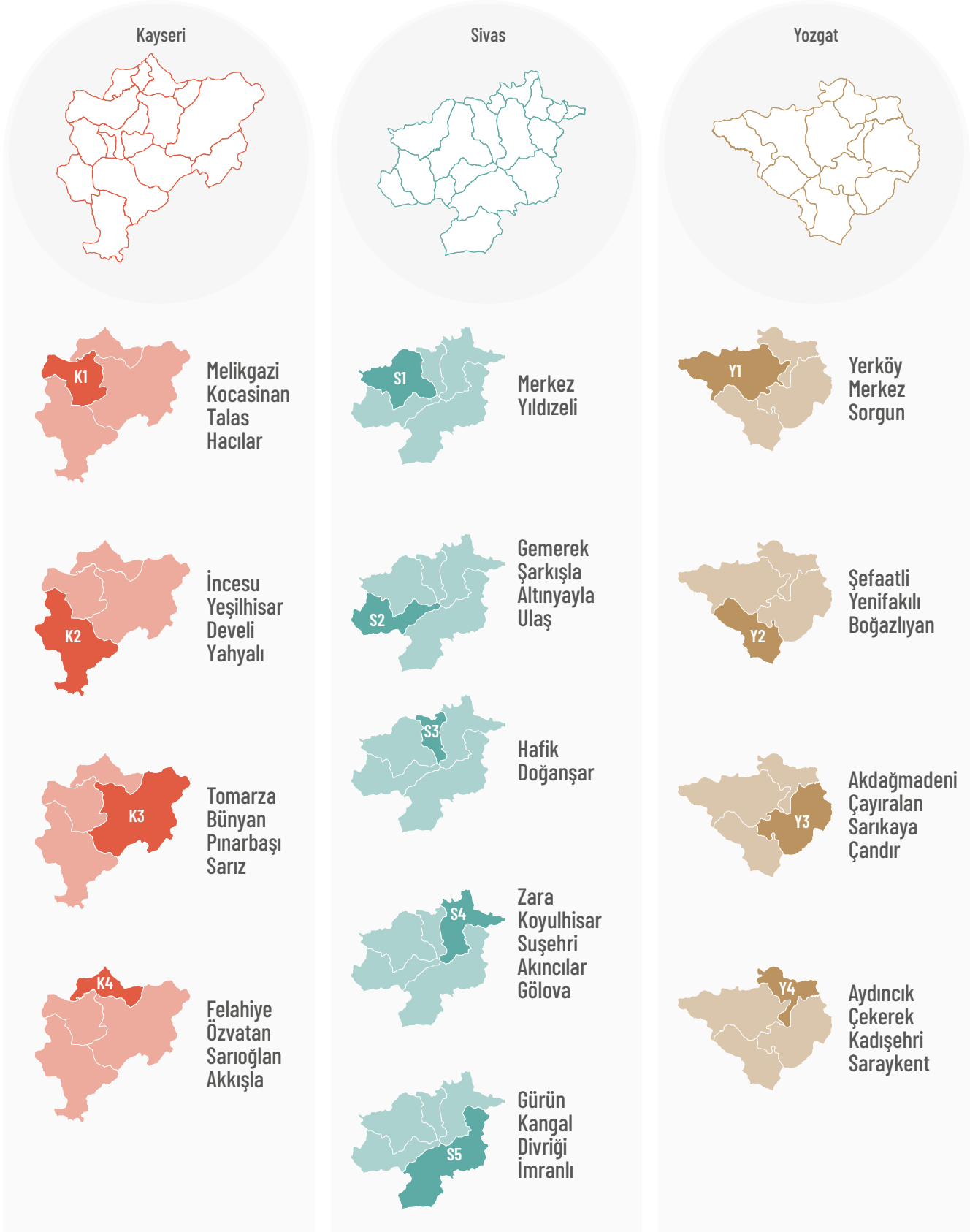
5 REKABET GÜCÜ VE HİTERLAND

Bölge ilçelerinin rekabet edebilirlikleri ve etki alanlarına yönelik birbirleri ile ilişkisi incelenerek alt bölgeleme modeli kurgulanmıştır.

6 BÖLGESEL HAREKETLİLİK

Ticari, eğitim, sağlık, sanayi, nüfus ve diğer bölgesel faaliyet alanlarındaki mevcut mobilite doğrultusunda kurgu yapılmıştır.

Harita 15. İl Bazında Alt Bölgeler

Tablo 12. Hedeflerin Alt Bölge Öncelikleri

Strateji/Hedef	Alt Bölge
STRATEJİK ÖNCELİK 1. Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi	
Hedef 1.1. TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır.	K1, K2, S1, S2, Y1, Y2
Hedef 1.2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılabilecek, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.	K1, K2, K3, S1, S2, S4, Y1, Y2, Y3
Hedef 1.3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.	K1, K2, K3, S1, S2, S4, Y1, Y2, Y3
Hedef 1.4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.	K1, K2, K3, K4, S1, S2, S4, Y1, Y2, Y3
STRATEJİK ÖNCELİK 2. Kırsalda Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi	
Hedef 2.1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.	K1, K3, S1, S4, S5, Y1, Y3
Hedef 2.2. Organik tarım ürünleri yaygınlaştırılacaktır.	K2, S4, Y3
Hedef 2.3. Yerel ürünlerin coğrafi işaret kapsamına alınması, markalaştırılması ve ticarileştirilmesi desteklenecektir.	K1, K2, K3, K4, S1, S2, S3, S4, S5, Y1, Y2, Y3, Y4
Hedef 2.4. Tarımda yeşil ekonomi geliştirilecektir.	K1, S1, Y1
Hedef 2.5. Kırsalda istihdam imkânları geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılımı artırılabilecektir.	K1, K2, K3, K4, S1, S2, S3, S4, S5, Y1, Y2, Y3, Y4
STRATEJİK ÖNCELİK 3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi	
Hedef 3.1. Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır.	K1, K2, S1, S5, Y3, Y4
Hedef 3.2. Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılabilecektir.	K1, S1
Hedef 3.3. Kayseri'de sağlık turizm altyapısının geliştirilecek ve sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.	K1, K2, K3
Hedef 3.4. Bölgedeki doğal yapılar, ören yerleri korunarak turizme kazandırılacaktır.	K1, K2, K3, S2, S5, Y1, Y3, Y4
Hedef 3.5. Gastronomi ürünlerinin tanıtımına yönelik organizasyonlar düzenlenecek, hizmet standartlarının sürdürülebilirliği sağlanacaktır.	K1, K2, K4, S1, S2, Y1, Y3
STRATEJİK ÖNCELİK 4. Bölgenin Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi ve Doğal Afetlere Karşı Dirençli Hale Getirilmesi	
Hedef 4.1. Kentsel yaşam kalitesi yükseltilenecektir.	K1, K2, S1, S2, Y1, Y2
Hedef 4.2. Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afetlere karşı direnci artırılması sağlanacaktır.	K1, K2, K3, S1, S3, S4, Y1, Y4

5. MEKÂNSAL ORGANİZASYON

Çifte Minareli Medrese, Sivas

Nüfus, tarım, sanayi, ticaret, ulaştırma, lojistik, eğitim, sağlık gibi konulardaki politika ve kararların sonuçları mekânsal olarak şekillenmesinde önemli unsurlardır. Mekânsal analizler bölgelerin anlaşılmasında ve kalkınma politikalarının oluşturulmasında sağlıklı ipuçları verebilmektedir.

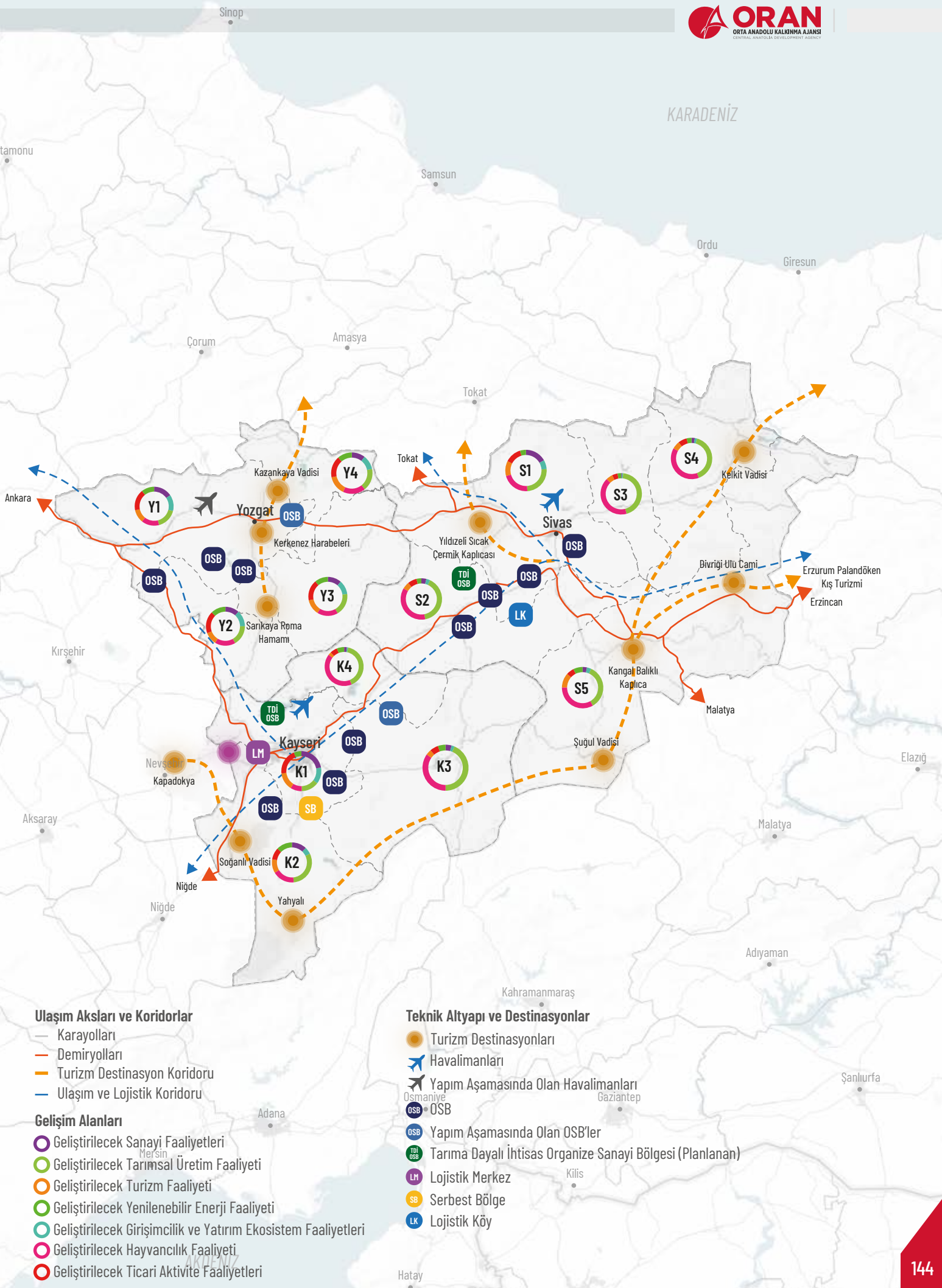
BGUS'ta "Bölgelerin rekabet edebilirliklerinin artırılması ve "Bölgeler arası ekonomik ve sosyal yakınsamanın sağlanması" politikalarıdır. Yerel niteliklerin mevcut veri altyapısı çerçevesinde azami seviyede dikkate alınması ve bunların hedef ve stratejilere en detaylı şekilde yansıtılabilmesi için mekânsal tipoloji ölçeğinde yapılmıştır. Bu kapsamda Kayseri ili Rekabetçi İl, Sivas ili Potansiyel Rekabetçi İl ve Yozgat ili ise Gelişen Yerel Ekonomiler olarak belirlenmiştir. Rekabetçi illerin Tekirdağ-Muğla ile Sakarya-Mersin şeklinde kuzey-güney yönlü iki koridor ve Adana-Kayseri-Gaziantep şeklinde bir küme oluşturduğu görülmektedir. Potansiyel rekabetçi illerde ise Çorum, Sivas, Elâzığ ve Mardin dışında Ankara'nın batısındaki yoğunlaşma dikkat çekmektedir. Gelişen yerel ekonomi illerinin ise Yozgat ve batısında Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kırıkkale, Çankırı hattında uzandığı görülmektedir.

Gelir düzeyi, sanayi ve hizmetler sektörü üretim düzeyi, ihracat seviyesi, teknoloji düzeyi, girişimcilik kapasitesi ve insan kaynaklarının niteliği gibi hususlar bakımından küresel entegrasyon boyutunda yer alan iller dışında öne çıkan iller "rekabetçi iller", aynı göstergeler bakımından bu illeri takip eden iller ise "potansiyel rekabetçi iller" olarak belirlenmiştir. Gelişen yerel ekonomi illerinde üretim faaliyetlerinde hizmetler sektörü ön planda olup yüzde 50'nin üzerinde seyretmektedir.

Yapılan mevcut durum analizi değerlendirmesi sonucunda; Bölgenin sanayi, ticaret, maden, turizm, tarım ve hayvancılık alanlarında önemli potansiyeller taşıdığı tespit edilmiştir. Ayrıca Bölge, yenilenebilir ve sürdürülebilir bir enerji kaynağı olarak öne çıkan jeotermal enerji kaynakları açısından da oldukça zengindir.

Mevcut verilere göre; Kayseri ilinin sanayi, ticaret, turizm, tarım ve hayvancılık sektörlerinde önemli potansiyeller taşıdığı görülmektedir. Bu sektörler önemli çekim merkezleri ve odak noktaları oluşturacak niteliktedir. Bölge planı kapsamında Kayseri'de mevcut sanayi, ticaret, turizm, tarımsal üretim, hayvancılık, girişimcilik ve yatırım ekosistemi sektörlerinin geliştirilmesi öngörülmüştür. Özellikle bu sektörlerdeki talep ve ihtiyaçlara hızlı ve dinamik bir şekilde cevap verebilecek uygulanabilir bir plan hazırlamak hedeflenmektedir.

Kayseri konumu itibarıyla, karayolu ve demiryolu aksları, havayolu ulaşım imkânları ile önemli bir lojistik merkezdir. Bu durum Kayseri'nin ticaret ve sanayi alanında gelişme eğilimleri göstermesinde oldukça önemli bir etkidir. Kent merkezinde kaldığı için gücünü yitiren yük garının yerine, etkin bir karayolu-demiryolu ağı bulunan bir alanda ve yük-lojistik ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte yeniden yapılandırılması amacıyla Boğazköy'de önemli bir çekim merkezi olacak lojistik köy kurulmuştur. Gelecekte, demiryolu ve karayolu yük taşımacılığı bu merkezden yapılacak böylece, ülkenin doğu ile batısı arasında ve kuzeyi ile güneyi arasında bir yük köprüsü olarak üretim yapanların pazarlara ulaşımını sağlanacaktır. Bölgenin önemli odak noktalarından biri olarak karımıza çıkan lojistik köy, kurulduğu alan ve çevresine çekeceği yatırımlar ile de birçok açıdan Bölge ekonomisini harekete geçirecektir. 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı'nda yer alan Kayseri Güney Çevre Yolu (2029) ve Kayseri-Aksaray HT (2035) projelerindeki ilerlemelerde Bölgeye erişilebilirliği artıracak gelişmeler olarak değerlendirilmektedir. Kayseri ayrıca bünyesinde barındırdığı Erciyes Kayak Merkezi ile de önemli bir kış turizmi potansiyeline sahiptir. Erciyes master planı tamamlandığında Kayseri kış turizmi için önemli bir merkez olacaktır. Tarım ve hayvancılık ise Kayseri ilinde potansiyel bir sektördür ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Yerköy-Kayseri HT projesi tamamlandığında Ankara Kayseri arasında 6 saat olan seyahat süresi 2 saate inecektir. Erişim süresinin hissedilir ölçüde kısalması Bölgenin çevresiyle olan etkileşimini güçlendirerek Bölgenin önemini artıracaktır. Bölgenin kalkınması adına geleceğe yönelik önemli bir potansiyeli açığa çıkarmış olacak ve demiryolu güzergâhında bulunan il, ilçe ve çevrelerinde büyük oranda ekonomik ve sosyal değişim oluşturacaktır.

Kayseri il merkezinin mekânsal şemasından görüleceği gibi Kayseri OSB (2.199 ha), Mimarsinan OSB (603 ha) , Kayseri 4. OSB (522 ha) Serbest Bölge, Kayseri Şeker Fabrikası, Boğazköprü Lojistik Köyü, Kayseri Havaalanı, Erciyes Üniversitesi, Kayseri Üniversitesi, Abdullah Gül Üniversitesi, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Erciyes Kayak Merkezi, Yerköy-Kayseri HT projesi, KAP projesi (Ordu-Sivas-Kayseri-K.Maraş-Osmaniye-Hatay Otoyol Projesi) yatırımları ve önemli ilçe merkezleri Kayseri'nin mekânsal gelişim şemasının şekillenmesinde önemli cazibe ve çekim merkezleri olarak mekânsal organizasyonu kalkınmada önemli bir faktör olarak belirlemektedir.

Sivas ilinde ise, tarım, hayvancılık, turizm ve maden sektörleri öne çıkmaktadır. Yine plan kapsamında taşıdıkları mevcut ve atıl potansiyellerle ön plana çıkan bu alanlarda gelişme öngörülerek, bu sektörlerin Bölge ve ülke için önemli sektörel merkezler olarak öne çıkarılması hedeflenmiştir. 2053 Ulaştırma ve Lojistik Ana Planı'nda yer alan Sivas-Erzincan HT (2029) ve Sivas-Çetinkaya HT (2029) projelerinin tamamlanmasıyla Sivas'ın çevre illerle olan etkileşiminin özellikle turizm odağında artacağı değerlendirilmektedir. Bölge Planı kapsamında Sivas ilinde mevcut madencilik, turizm, tarım ve hayvancılık sektörlerinin geliştirilmesinin Bölgeye önemli şekilde katma değer sağlayacağı düşünülmektedir.

Sivas ili de konumu itibarıyla, karayolu ve demiryolu aksları, havayolu ulaşım imkânları ile önemli bir lojistik merkezdir. Ulaştırma Bakanlığı tarafından Sivas ilinde lojistik köy kurulması önerilmiştir. Lojistik Köy kurulması için yer tespit çalışmaları devam etmektedir. Bölgenin önemli odak noktalarından biri olarak karşımıza çıkan Sivas Lojistik Köyü, kurulduğu alan ve çevresine çekeceği yatırımlar ile de birçok açıdan Bölge ekonomisini harekete geçirecektir.

Sivas İl Merkezinin mekânsal şemasını incelediğimizde; Sivas OSB (433 ha), Demirağ OSB (815 ha), Gemerek OSB (111 ha), Şarkışla OSB (79 ha), Sivas Havaalanı, Cumhuriyet Üniversitesi, Ankara-Yozgat-Sivas Hızlı Tren Projesi, KAP Projesi (Ordu-Sivas-Kayseri-Kahramanmaraş-Osmaniye-Hatay Otoyol Projesi) ve önemli ilçe merkezleri Sivas'ın mekânsal gelişim şemasının şekillenmesinde önemli cazibe ve çekim merkezleri olarak, mekânsal organizasyonun kalkınmada önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

İpek Yolu YHT projesinin ilk etabını oluşturan Ankara-Yozgat-Sivas demiryolu hattı 2023 yılı içerisinde hizmete açılmıştır. Projenin tamamlanmasıyla, Bölgenin kalkınması adına geleceğe yönelik önemli bir potansiyeli açığa çıkmış ve demiryolu güzergâhında bulunan il, ilçe ve çevrelerinde büyük oranda ekonomik ve sosyal değişim potansiyeli meydana gelmiştir. Hızlı tren projesi ile beraber erişim süresinin hissedilir ölçüde kısalması Bölgenin çevresiyle olan etkileşimini güçlendirmiş ve Bölgenin önemini artmıştır.

Yozgat ilinde, tarım ve hayvancılık sektörünün taşıdığı potansiyelleri değerlendirmek, turizm potansiyelini aktif hale getirmek, jeotermal enerji ile rüzgâr enerjisi kaynaklarının kullanım alanlarını genişletmek ve Bölgenin gücünü öne çıkaracak projeleri yönlendirmek üzere gelişme hedeflenmektedir.

Yozgat il merkezinin mekânsal şemasını incelediğimizde Yozgat OSB (150 ha), Yozgat Kaleseramik Özel OSB (56 ha), Fuat Oktay OSB (106,5 ha), Bozok OSB (123,4 ha), Bozok Üniversitesi, Ankara-Yozgat (Yerköy) YHT projesi ve Yerköy-Kayseri HT (2029) yatırımları ve önemli ilçe merkezleri Yozgat'ın mekânsal gelişim şemasının şekillenmesinde önemli cazibe çekim merkezleri olarak mekânsal organizasyonu kalkınmada önemli bir faktör olarak belirlemektedir.

Yozgat, Sivas ve Kayseri sosyo-ekonomik yapı ve kentsel çekim oluşturma kriterleri bakımından temelde bazı farklılıklar gösteren üç ildir. Kayseri, üç il arasında temel göstergeler açısından daha ileride olup, ikinci derecede gelişmiş iller grubundaki 20 il arasındadır. Bu gruptaki illerin sosyo-ekonomik göstergeleri ülke ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, birinci derecede gelişmiş illerin performansına yetişmemektedir.

Kayseri, son yıllarda "Anadolu Kaplanları" olarak adlandırılan ve sanayileşmenin belirli düzeye ulaştığı ve toplam istihdam içinde sanayi sektörü payı en yüksek olan illerden biridir. Yozgat ve Sivas ise dördüncü derecede gelişmiş 19 il arasında yer almaktadır. İki il, genel olarak tarımsal karakterli bir yapı sergilemekte, ancak tarımsal verimin düşük olması nedeniyle önemli oranda işsizlik ve göç sorunu yaşanmaktadır.

Bölgede, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT)'nin 1982'de yayımlanmış olduğu "Türkiye'de Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi" araştırmasının yapıldığı günden bugüne gerçekleşen sosyo-ekonomik değişime paralel olarak, söz konusu araştırmadaki kademelenmeden çok da farklı olmayan, ancak güncel dinamikleri yansıtan bir kademelenme yapılmıştır. Buna göre Bölgedeki yerleşimler, Bölge ile etkileşim halinde bulunan yakın çevre dikkate alınarak 4 kademeye ayrılmıştır.

TR72 Bölgesi için hazırlanan mekansal gelişim şeması, bölgenin sektörel bazda ve coğrafi dağılımlarla birlikte gelişim hedeflerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Mekansal gelişim şeması planlama döneminde bölgedeki ulaşım ağlarının, gelişim alanlarının ve teknik altyapının nasıl şekilleneceğini belirlemektedir. Gelişim şemasında bölgesel kalkınmanın hangi sektörlerde yoğunlaşacağını ve hangi alanların öncelikli olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ulaşım aksları, sanayi, ticaret, tarım, hayvancılık ve yenilenebilir enerji gibi sektörlerin gelişim stratejilerini de içermektedir.

TR72 Bölgesi'nde yer alan demiryolu ve karayolu ağları ile turizm koridorları, bölgenin ekonomik altyapısını destekleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Sivas, Yozgat ve Kayseri arasında doğu-batı ekseninde yer alan demiryolu bağlantıları, sanayi ve lojistik faaliyetlerin gelişimine katkı sağlamaktadır. Özellikle, Sivas'tan Erzincan'a uzanan demiryolu hattı, bölgenin önemli bir lojistik koridoru olarak öne çıkmaktadır. Karayolu ağları, Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini birbirine bağlayarak sanayi bölgelerine erişimi kolaylaştırmakta ve ticaretin hızlanmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, Kızılırmak Vadisi, Erciyes ve Palandöken gibi doğal ve kültürel turizm destinasyonlarını birbirine bağlayan turizm koridorları da önemli bir yer tutmaktadır.

Gelişim şemasında alt bölgelerin sektörel gelişim öncelikleri ifade edilmiştir. Sanayi alanları mor renk ile gösterilirken, organize sanayi bölgeleri ve sanayi yatırımlarının artırılacağı bölgeler bu renk ile vurgulanmaktadır. Girişimcilik ve yatırım ekosisteminin destekleneceği bölgeler turkuaz ile işaretlenmiştir. Yeşil renk, tarımsal üretimin geliştirileceği alanları temsil ederken, kırmızımsı pembe hayvancılık faaliyetlerinin öncelikli olduğu bölgeleri göstermektedir. Turuncu renk, turizm destinasyonlarının geliştirilmesi planlanan alanları ifade ederken, ticari faaliyetlerin yoğunlaşacağı bölgeler kırmızı renk ile belirtilmiştir.

Kayseri'nin alt bölgeleri, her biri farklı ekonomik ve sektörel potansiyellere sahip alanlar olarak planlanmıştır. K1 Bölgesi (Melikgazi, Kocasinan, Talas, Hacılar) sanayi ve ticari aktivitelerin yoğunlaştığı bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Girişimcilik ve yatırım ekosistemi de bu bölgede önemli bir yer tutarken, turizm ve yenilenebilir enerji yatırımları daha düşük öncelikli olarak görülmektedir. K2 Bölgesi (İncesu, Yeşilhisar, Develi, Yahyalı), tarımsal üretim ve turizmin öne çıktığı bir bölgedir. Bu bölgenin kırsal yapısı tarım ve hayvancılığı desteklemekte, ayrıca Kapadokya'ya yakınlığı turizm potansiyelini artırmaktadır. K3 Bölgesi (Tomarza, Bünyan, Pınarbaşı, Sarız), tarım ve hayvancılığın ön planda olduğu bir yapıya sahipken, K4 Bölgesi (Felahiye, Özvatan, Sarioğlan, Akkışla) da benzer şekilde hayvancılık ve tarımsal üretimin yoğunlaştığı alanlardan biridir.

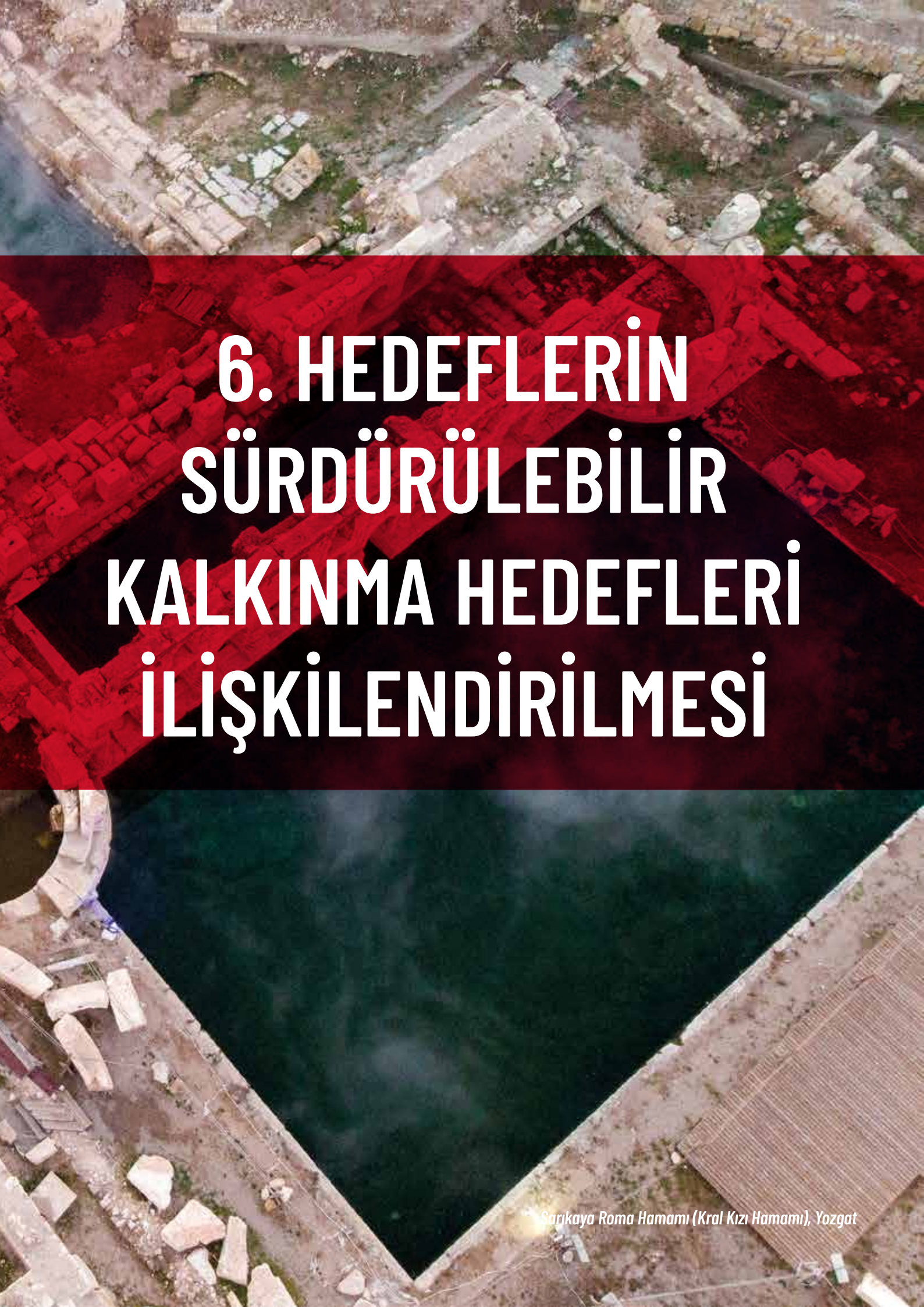
Sivas alt bölgeleri de sanayi, ticaret, tarım ve hayvancılık faaliyetleriyle öne çıkmaktadır. S1 Bölgesi (Merkez, Yıldızeli) ticari aktivite ve sanayi faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir bölge olarak dikkat çekerken, S2 Bölgesi (Gemerek, Şarkışla, Altınyayla, Ulaş) tarım ve hayvancılıkta öncelikli bölge olarak öne çıkmaktadır. S3 Bölgesi (Hafik, Doğanşar) tarım ve hayvancılığın ağırlıklı olduğu bir bölge olup, S4 Bölgesi (Zara, Koyulhisar, Suşehri, Akıncılar, Gölova) ise tarım, hayvancılık ve ticaret faaliyetlerinin öne çıktığı bir bölge olarak gelişim göstermektedir. S5 Bölgesi (Gürün, Kangal, Divriği, İmranlı) de özellikle Divriği Ulu Camii ve Şifahanesi gibi kültürel miras alanlarının varlığı nedeniyle turizm potansiyeline sahiptir.

Yozgat alt bölgeleri de sanayi, ticaret, tarım ve hayvancılık sektörlerinde gelişim potansiyeline sahiptir. Y1 Bölgesi (Yerköy, Merkez, Sorgun), sanayi ve ticaretin baskın olduğu bir bölge olup, girişimcilik ve yatırım ekosisteminin de önemli bir yer tuttuğu bir alandır. Y2 Bölgesi (Şefaattli, Yenifakılı, Boğazlıyan) tarımsal üretim ve hayvancılığın yoğun olduğu bir bölge olarak dikkat çekmektedir. Y3 Bölgesi (Akdağmadeni, Çayıralan, Sarıkaya, Çandır) sanayi ve ticari aktivitelerin yoğun olduğu bir bölge olup, Y4 Bölgesi (Aydıncık, Çekerek, Kadışehri, Saraykent) ise tarımsal üretim ve hayvancılık faaliyetlerinin ağırlıkta olduğu bir alan olarak öne çıkmaktadır.

TR72 Bölgesi'nin mekansal gelişim senaryosu bölgenin ekonomik, ticari ve sosyal potansiyelini en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan stratejik bir plan sunmaktadır. Demiryolu ve karayolu bağlantılarıyla desteklenen sanayi ve ticaret faaliyetleri, tarım, hayvancılık, turizm ve yenilenebilir enerji gibi farklı sektörlerin entegrasyonunu sağlamaktadır. Bu sayede, TR72 Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması, rekabet gücünü artırması, teknik ve sosyal altyapısını güçlendirmesi ve yaşam kalitesini yükseltmesi hedeflenmektedir.

6. HEDEFLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ İLİŞKİLENDİRİLMESİ

Sarkaya Roma Hamamı (Kral Kızı Hamamı), Yozgat

Tablo 13. Bölge Planı Hedefleri ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile İlişkisi

STRATEJİK ÖNCELİK 1. Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi	
Hedef 1.1. TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Hedef 1.2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılabilecek, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Hedef 1.3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.	12. Sorumlu Üretim ve Tüketim 13. İklim Eylemi 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Hedef 1.4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
STRATEJİK ÖNCELİK 2. Kırsalda Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi	
Hedef 2.1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Hedef 2.2. Organik tarım ürünleri yaygınlaştırılacaktır.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Hedef 2.3. Yerel ürünlerin coğrafi işaret kapsamına alınması, markalaştırılması ve ticarileştirilmesi desteklenecektir.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Hedef 2.4. Tarımda yeşil ekonomi geliştirilecektir.	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim

Tablo 13. Bölge Planı Hedefleri ile Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile İlişkisi - Devamı

Hedef 2.5. Kırsalda istihdam imkânları geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılımı artırılabilecektir.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 10. Eşitsizliklerin Azaltılması 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
STRATEJİK ÖNCELİK 3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi	
Hedef 3.1. Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 7. Erişilebilir ve Temiz Enerji 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Hedef 3.2. Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılabilecektir.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Hedef 3.3. Kayseri'de sağlık turizm altyapısı geliştirilecek ve sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Hedef 3.4. Bölge'deki doğal yapı ve ören yerleri korunarak turizme kazandırılacaktır.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Hedef 3.5. Gastronomi ürünlerinin tanıtımına yönelik organizasyonlar düzenlenecek, hizmet standartlarının sürdürülebilirliği sağlanacaktır.	1. Yoksulluğa Son 2. Açlığa Son 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
STRATEJİK ÖNCELİK 4. Bölgenin Kentsel Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi ve Doğal Afetlere Karşı Dirençli Hale Getirilmesi	
Hedef 4.1. Kentsel yaşam kalitesi yükseltilecektir.	11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Hedef 4.2. Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afetlere karşı direncin artırılması sağlanacaktır.	11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar

7. PLANIN İZLENMESİ

“TR72 Bölgesi 2024-2028 Dönemi Bölge Planı”, Bölgenin sosyo-ekonomik kalkınması için atılması gereken adımları 12. Kalkınma Planı, BGUS ve diğer üst ölçekli planlarla uyumlu olacak şekilde “Bölge önceliklerini gerçekçi bir temelde yansıtan, sahiplenilen, uygulanabilir bir plan” hedefiyle hazırlanmıştır.

Bölgenin durumunu ortaya koymak, öncelik verilmesi gereken alanları tespit etmek amacıyla, öncelikli olarak gerçekçi temellere dayanan “Mevcut Durum Analizi” hazırlanmıştır. Mevcut durum analizi de dâhil plan hazırlık sürecinin her aşamasında odak grup toplantıları, çalıştaylar ve anketler yoluyla paydaşların görüşleri alınmıştır.

Plan döneminde hazırlanan bölge planı katılımçılık esasıyla hazırlanmıştır. ORAN gerek kendi faaliyetleriyle, gerekse de ilgili taraflar tarafından tanıtılması ve benimsetilmesi yoluyla planın uygulanmasına katkı sağlayacaktır. Bölge Planı, 2024-2028 Dönemi’nde Ajans tarafından verilecek mali ve teknik desteklerin de çerçevesini oluşturmaktadır. Ayrıca, Ajans Yatırım Destek Ofisleri’ne Bölge hakkında bilgi ve danışmanlık almak amacıyla başvuran yatırımcılar, Bölge Planına uygun şekilde yönlendirileceklerdir. Böylece, gerek destekler, gerek yatırımların yönlendirilmesi gerek diğer faaliyetler yoluyla ORAN, planın uygulamasına katkı sağlamış olacaktır.

ORAN Bölge Planı kapsamında kurumların kalkınmaya yönelik gerçekleştirecekleri faaliyetlerde, bu kapsamda çeşitli iş birliklerinin geliştirilmesinde koordinasyon görevini de üstlenecektir.

Bölge Planının uygulamasında Bölgedeki paydaşlar da üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidirler. Planlama hiyerarşisinde, altında yer alan planların çerçevesini oluşturan Bölge Planı’nda yer alan öncelik alanlarının, tedbirlerin uygulanmasında ilgili tüm paydaşlar rol alacak olup, Bölgedeki kurum ve kuruluşlar bölgesel gelişmeyi ilgilendiren faaliyetlerinde “TR72 Bölgesi 2024-2028 Dönemi Bölge Planı”nı esas alacaklardır. Ulusal düzeyde Bölgeye yönelik belirlenen kamu yatırımlarının önceliklendirilmesinde de Bölge Planı ile uyumun gözetilmesi gerekmektedir.

Bölge Planının katılımçılık esaslı oluşturulması, sahiplenilme düzeyini de arttıracaktır. Planın uygulanması sürecinde de, planın değişime ayak uydurabilmesi adına paydaşların sürece aktif katılımı gözetilecek, tarafları ortak platformlarda buluşturacak organizasyonlar düzenlenecektir.

Planın uygulamasının yanı sıra uygulamada verimliliğin sağlanması amacıyla, izleme ve değerlendirmesi yapılacaktır. İzleme ve değerlendirme, planda yer alan öncelik ve tedbirlerin, belirlenmiş olan performans kriterleri dikkate alınarak ne derece gerçekleştiğinin tespiti için yapılacaktır. Bu süreçte tespit edilen sorunların en kısa sürede çözülmesi için çalışmalar yapılacak, öncelikler ve tedbirler gelişmeler ışığında değerlendirilecek, gerektiği takdirde güncellenecektir. Planlamanın diğer süreçlerinde olduğu gibi izleme sürecinde de iş birliği ve katılımçılık esas alınacak olup, Ajans bu süreçte de koordinasyon görevini yerine getirecektir.

Bölge Planı uygulaması kapsamında eylem planları hazırlanacak ve İzleme ve Değerlendirme Komitesi oluşturulacaktır. Bölge Planı İzleme Komitesi eylem planında yer alan faaliyetlerin uygulanıp uygulanmadığını, sonuçlarını ve başarısını değerlendirici nitelikte yıllık raporlar hazırlayacak ve kamuoyuna sunacaktır. Bu raporun hazırlanması sürecinde sektörel ve/veya tematik alt gruplar oluşturulması planlanmaktadır. Bu gruplardan çıkan sonuçlar Ajans tarafından genel bir izleme raporu olarak kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Ayrıca sonraki dönemlerde Bölge Planı değerlendirme faaliyetlerinin yapılması da planlanmaktadır. Bağımsız Değerlendiricilere hizmet alımı marifeti ile yaptırılacak olan değerlendirme faaliyetlerinin 3 yılda bir yapılması ve Bölge Planı uygulama dönemi sonunda genel bir değerlendirme raporu hazırlanması planlanmaktadır.

Tablo 14. Performans Göstergeleri

STRATEJİK ÖNCELİK / HEDEF	PERFORMANS GÖSTERGESİ	Verinin Tanımı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Veri Kaynağı
STRATEJİK ÖNCELİK 1	SANAYİDE KURUMSALLAŞMA VE KATMA DEĞERLİ ÜRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ	TR72 İmalat Sanayinin Ülke İmalat Sanayindeki Oranı (Cirosal)	Yüzde	2,36%	2,65%	TÜİK, Sanayi ve Teknoloji İl Md.
		TR İmalat Sanayi Yıllık Kapasite Kullanım Oranı	Yüzde	%76,63 (2021)	78,00%	TÜİK, Sanayi ve Teknoloji İl Md., Ticaret ve Sanayi Odaları
		TR İmalat sanayinde endüstriyel robot yoğunluğu (Adet, Yıllık, 10.000 kişiye düşen robot sayısı)	Adet	29 (2020)	100	TÜİK, Sanayi ve Teknoloji İl Md.
HEDEF 1	Hedef 1. TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır.	TR72 İmalat sanayinde dijital dönüşüme yönelik oluşturulan destek programı sayısı	Adet	0	3	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları
		TR72 imalat sanayinde dijital dönüşüm danışmanlığı alan firma sayısı	Adet	7	50	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları
		TR e-ticaret hacminin toplam ticaret hacmine oranının artırılması (yıllık)	Yüzde	%17,7 (2021)	30%	TÜİK, Sanayi ve Teknoloji İl Md. Ticaret ve Sanayi Odaları
		TR72 imalat sanayinde dijital pazarlama danışmanlığı alan firma sayısı	Adet	0	50	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları, Ajans Faaliyet Raporu
HEDEF 2	Hedef 2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.	TR72 Bölgesi'nde üretilen orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi yıllık ihracatındaki payının artırılması	Yüzde	20,18%	25%	TÜİK, Sanayi ve Teknoloji İl Md., TİM
		TR72 İmalat Sanayinde ortayüksek ve yüksek teknoloji imalata yönelik destek programlarının oluşturulması	Adet	1	5	Ajans Web Sitesi, Ajans Faaliyet Raporu
		TR72 İmalat Sanayindeki firmalarda süreç verimliliği ve yeşil dönüşüm sonucu yıllık ekonomik katma değer artırılması	TL	0	100 milyon	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları, Ticaret ve Sanayi Odaları

Tablo 14. Performans Göstergeleri Devamı

HEDEF 3	Hedef 3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.	TR72 imalat sanayinde karbon ayak izi hesaplanan, yeşil dönüşüm danışmanlığı hizmeti alan firma sayısı	Adet	0	50	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları
		TR72 imalat sanayinde yalın dönüşüm danışmanlığı alan firma sayısı	Adet	0	70	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları, Ajans Faaliyet Raporu
		TR72 Bölgesi'nde 15-34 yaş grubunun istihdama katılımının artırılması	Yüzde	15-19 Yaş: 24,30% 20-24 Yaş: 55,90% 25-34 Yaş: 66,30%	15-19 Yaş: 26% 20-24 Yaş: 58% 25-34 Yaş: 69%	TÜİK, Sanayi ve Teknoloji II Md.
HEDEF 4	Hedef 4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.	Bölgedeki OSB sayısı	Adet	13	15	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, OSBÜK
STRATEJİK ÖNCELİK 2	KIRSALDA KATMA DEĞERLİ ÜRETİMİN GELİŞTİRİLMESİ	Tarım GSYH	TL	12,62 Milyar	24 Milyar	TÜİK, Tarım ve Orman Bakanlığı
HEDEF 1	Hedef 1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.	Meyve üretim miktarı	Ton	385.693	450.000	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
		Tarım ihracat	Dolar	29.354.000	45.000.000	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
		Ortak pazarlama ajansı	Adet	0	1	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
		Hayvansal üretim değeri	TL	2.972.350.000	4.000.000.000	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
		Küçükbaş hayvan sayısı	Baş	2.154.164	2.750.000	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
HEDEF 2	Hedef 2. Organik tarım yaygınlaştırılacaktır.	Organik tarım üretilen alan	Hektar	11.521	15.000	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
		Organik üretim yapan çiftçi sayısı	Adet	691	750	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
		Organik ürün üretim miktarı	Ton	33.466	45.000	TÜİK, Tarım ve Orman II. Md.
HEDEF 3	Hedef 3. Yerel ürünlerin coğrafi işaret kapsamına alınması, markalaştırılması ve ticarileştirilmesi desteklenecektir.	Coğrafi işaretli ürün sayısı	Adet	52	70	Tarım ve Orman Bakanlığı, TOBB

Tablo 14. Performans Göstergeleri Devamı

HEDEF 4	Hedef 4. Tarımda yeşil ekonomi geliştirilecektir.	Nadasa bırakılan alan	Hektar	527.429	450.000	TÜİK, Tarım ve Orman İl. Md.
HEDEF 5	Hedef 5. Kırsalda istihdam imkânları geliştirilecek ve kadınların iş gücüne katılımı artırılabacaktır.	Kadınların iş gücüne katılım oranı	Yüzde	26,8	30	TÜİK
		Tarım ihtisas OSB sayısı	Adet	0	2	TÜİK, OSBÜK, Tarım ve Orman İl. Md.
		Kadın girişimi üretim ve işletme kooperatifi sayısı	Adet	61	70	TÜİK, Tarım ve Orman İlçe Md.
		İşsizlik oranı (15-64 yaş arası)	Yüzde	12	10	TÜİK, Tarım ve Orman İl. Md.
STRATEJİK ÖNCELİK 3	ALTERNATİF TURİZM OLANAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ	Bölgeye Gelen Yerli Turist Sayısı 2021	Kişi	937.008	1.200.000	TÜİK, Turizm İl. Md.
		Bölgeye Gelen Yabancı Turist Sayısı 2021		54.344	70.000	
HEDEF 1	Hedef 1. Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır.	Bölgedeki termal otel sayısı	Adet	8	12	Turizm İl Md.
HEDEF 2	Hedef 2. Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılabacaktır.	Fam-trip organizasyonu sayısı/yıl	Adet	3	8	Ajans Web Sitesi, Ajans Faaliyet Raporu
		Kış sporları merkezlerinde yapılan aktivite veya organizasyon sayısı (bisiklet, futbol, trekking, dağcılık, astro turizm)	Adet	5	7	Ajans Web Sitesi, Ajans Faaliyet Raporu
HEDEF 3	Hedef 3. Kayseri'de sağlık turizm altyapısının geliştirilecek ve sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.	Sağlık sektörüne yönelik geliştirilen tesis sayısı	Adet	0	2	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları
		Fam-trip organizasyonu sayısı/yıl	Adet	1	3	Ajans Web Sitesi, Ajans Faaliyet Raporu
		Düzenlenen seminer sayısı/yıl	Adet	1	2	Ajans Web Sitesi, Ajans Faaliyet Raporu
HEDEF 4	Hedef 4. Bölgedeki doğal yapılar, ören yerleri korunacak, bu yerlere ulaşım imkânları geliştirilecek ve turizm değerleri tanıtımları yapılacaktır.	Altyapısı geliştirilen tesis sayısı	Adet	0	4	Ajans Destek Programı Sonuç Raporları
		Sosyal Medya Platformlarından Yayınlanmak Üzere Hazırlanan Video Sayısı/yıl	Adet	0	30	Ajans Sosyal Medya Hesapları, Ajans Web Sitesi
HEDEF 5	Hedef 5. Bölgedeki doğal yapı ve ören yerleri korunarak turizme kazandırılacaktır.	Düzenlenen festival sayısı/yıl	Adet	0	2	Ajans Web Sitesi, Ajans Faaliyet Raporu

Tablo 14. Performans Göstergeleri Devamı

STRATEJİK ÖNCELİK 4	BÖLGENİN KENTSEL YAŞAM KALİTESİNİN YÜKSELTİLMESİ VE DOĞAL AFETLERE KARŞI DİRENÇLİ HALE GETİRİLMESİ	Bölge Nüfusu	Kişi	2.494.889	2.800.000	TÜİK, Nüfus İ. Md.
HEDEF 1	Hedef 1. Kentsel yaşam kalitesi yükseltilecektir.	Altyapısı iyileştirilen sosyal tesis sayısı	Adet	0	3	Ajans Sosyal Medya Hesaplar, Ajans Web Sitesi

8. EKLER

Sızır Şelalesi, Sivas

ÖRNEK YATIRIM FIRSATI VE PROJE FİKRİ KÜNYELERİ¹

KÜNYE 1

Proje Adı	Boğazlıyan Mesleki Eğitim Merkezi
Proje Konusu	Mesleki Eğitim
Proje Özeti	Boğazlıyan ilçesindeki Fuat OKTAY OSB'de faaliyet gösteren işletmelerin ihtiyaç duyacakları nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi ile bölge halkının mesleki nitelik seviyesinin yükseltilerek iş bulmalarının kolaylaştırılmasının sağlanması amaçlarıyla OSB bünyesinde bir mesleki eğitim merkezi kurulması ihtiyacı doğmuştur. Boğazlıyan ilçesinin mevcut insan kaynakları yapısı kurulacak OSB'nin tüm insan kaynağı ihtiyacını hızlı bir şekilde karşılayamamaktadır. Bu noktada uygulamalı mesleki eğitimler aracılığıyla nitelikli iş gücünün oluşturulması OSB'de faaliyet gösteren işletmelerin en öncelikli konusu olmaktadır. Bu çerçevede proje ile Fuat OKTAY OSB'de mesleki eğitim merkezi kurulması planlanmaktadır.
Sektör	85. Eğitim
Projenin Amacı	Proje kapsamında Boğazlıyan ilçesi Fuat OKTAY OSB bünyesinde erişilebilirlik standartlarına uygun bir eğitim merkezi açılması, eğitim merkezinde üye iş yerlerinin ihtiyaç duyacağı iş gücünün yetiştirilmesi, bu sayede bölgede yaşanan işsizliğin ve gelirsizliğin azaltılması aynı zamanda sosyal dengenin sağlanması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat, Boğazlıyan ilçesinde kurulacak OSB'de ihtiyaç duyulacak nitelikli çalışan havuzu bu eğitim merkezi ile sağlanacaktır. Ajansın Boğazlıyan ilçesinde bazı firmalarda yaptığı kurumsallaşma analizlerinde de nitelikli çalışan eksikliği olduğu, çalışanların geliştirilmesi için mesleki eğitim merkezine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	<u>1.181 metrekare kapalı alanda 15 adet derslik:</u> CNC Atölyeleri: 5 Derslik Kaynak Atölyesi: 1 Derslik Hidrolik Pnömatik Atölyesi: 1 Derslik Universal Tezgâhlar Atölyesi: 1 Derslik PNC Atölyesi: 1 Derslik Otomasyon Atölyesi: 1 Derslik Otomasyon Atölyesi: 1 Derslik Kaynak Atölyesi: 1 Derslik CNC Torna Atölyesi: 1 Derslik Temel İmalat İşlemleri Atölyesi: 1 Derslik Pres ve Kesim Atölyesi: 1 Derslik <u>1.200 m² atölye dışı alandan oluşan toplam 2380 m² boyutlarında mesleki eğitim merkezi</u>
Proje Yürütücüsü	İlgili OSB Müdürlükleri, Yerel Yönetimler
Uygulama Yeri	Yozgat- Boğazlıyan
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	875.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	2 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 ay

Projenin Hedef Kitle	Projenin tamamlanması ile orta-uzun vadede (1-5 yıl) proje sonuçlarından doğrudan fayda sağlayacak en önemli grup OSB üye iş yerleridir. İkincil grup ise eğitim alan bölge halkıdır.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	1. Yoksulluğa Son 4. Nitelikli Eğitim 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

¹Bu proje fikirleri bölge planı kapsamında yapılan sosyo ekonomik analizler ve saha çalışmaları çerçevesinde ilgili paydaşlarla örnek olarak geliştirilmiş olup bölge planlarının hayata geçirilmesi için gereken bütün projeleri kapsamamaktadır. Ayrıca bu projeler, proje konusunun tabii olduğu mevzuat çerçevesinde izin, onay, görüş ve ruhsat gibi gerekli ön koşulların yerine getirilmesi halinde uygulanabilecektir.

KÜNYE 2

Proje Adı	Sivas Savunma Sanayi KOBİ Vadisi
Proje Konusu	Savunma sanayi
Proje Özeti	Sivas'ta Aselsan Hassas Optik A.Ş. öncülüğünde gelişen savunma sanayi firmalarının sayısı 17'ye ulaşmış bulunmaktadır. Diğer taraftan, bu firmalardan bir kısmı ORAN tarafından yürütülen AB projesi kapsamında kurulan İŞGEM işliklerinde hızlı bir şekilde büyüyerek gelişmişlerdir. Gözlemlenen bu durumdan yola çıkarak, savunma sanayi ekosistemine girmek isteyen firmalara öncelik veren bir üretim merkezi kurulması hedeflenmektedir. Böylelikle, savunma sanayinde imalat yapacak girişimlerin, mikro/küçük işletmelerin kurulacak merkez ile sağlanacak avantajlardan yararlanması mümkün olacaktır. Proje ile Sivas'ta Savunma Sanayi KOBİ Vadisi kurulması planlanmaktadır.
Sektör	20-Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı 23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı 24-Ana metal sanayii 25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç) 26-Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı 28-Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı 30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı
Projenin Amacı	Sivas'ta olgunlaşmakta olan savunma sanayi kümelenmesi içindeki firmaların ve sürece dahil olacak diğer firmaların imalat altyapısının geliştirilmesi, üretim ortamlarının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas İŞGEM projesi ile kurulan işletme modeli, Sivas imalat sanayine pek çok işletme kazandırmıştır. İş geliştirme merkezinin sunduğu olanaklar, imalat sanayindeki girişimcileri teşvik etmektedir. Aynı işletme modeli ile şu anda Sivas için cazip bir imalat sanayi kolu olan "savunma sanayi" üzerine kurulacak bir iş geliştirme merkezinin; sektörü daha da canlandıracağı ve Sivas ilinde potansiyel bir kümelenmeye yol açacağı değerlendirilmektedir. TR72 Bölgesi illeri içerisinde, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretim oranı en yüksek il Sivas'tır. Girişimci Bilgi Sistemi 2022 yılında bu oran %23,8; 2021 yılında ise %22,5'dir. Yıllık %5,8 artış gösteren orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyesinde ürün üretim oranında en fazla etkisi olan sektörler 30- Diğer ulaşım araçları imalatı ve savunma sanayi sektörleridir. 2013 yılında Sivas imalat sanayinin orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretim oranı %17,07; 2018 yılında ise %17,94 olarak gerçekleşmiştir. Daha katma değerli ürün üretimi anlamına gelen bu göstergede 2013-2018 yılları arasında %5,1 artış gerçekleşirken, 2018-2022 döneminde ise %32 artış olmuştur. İlde Aselsan Hassas Optik A.Ş.'nin kurulumuyla birlikte doğal bir savunma sanayi kümelenmesi oluşmuştur. 17 firmanın dahil olduğu bu kümelenmedeki işletmelerden bazıları Sivas İŞGEM'de faaliyet göstererek gelişmiş, mezun olmuştur.

Projenin Bölge İçin Önemi	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yürütülen Rekabetçi Sektörler Programı kapsamında desteklenen Sivas İŞGEM'de 2023 yılı sonu itibarıyla 26 firma faaliyet göstermektedir. %91,18 dolulukta çalışan İŞGEM'de 37 kadın, 96 erkek olmak üzere toplam 133 çalışan istihdam edilmektedir. Kurulduğu günden bu yana Sivas İŞGEM'den 23 işletme mezun olmuştur. Bu işletmeler halihazırda Sivas OSB'de faaliyetlerine devam etmektedirler. Sivas Savunma Sanayi KOBİ Vadisi projesinde de, Sivas İŞGEM'de elde edilen kazanımların daha fazlası hedeflenmektedir. Demirağ OSB'de kurulacak gerek savunma sanayi gerekse diğer önemli sanayi kollarında faaliyet gösterecek büyük işletmelere tedarikçi olabilecek firmalar; proje ile devreye alınacak iş geliştirme merkezinde faaliyet gösterecek, büyüyecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	12 adet (her biri 1000 m2) işlik Yönetim Binası
Proje Yürütücüsü	İlgili OSB Müdürlükleri, Yerel Yönetimler
Uygulama Yeri	Sivas- Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.100.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	12 firmada ortalama 10 ilave personel istihdamı hedeflenmektedir. Firmalar toplam personel 120 kişi İŞGEM Yönetimi istihdam 3 kişi
Proje Uygulama Süresi	24 ay
Projenin Hedef Kitlesi	Savunma sanayi'ne imalat yapan KOBİ'ler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; dögüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.

KÜNYE 3

Proje Adı	Kayseri Ürün Tasarım, Prototipleme ve Ticarileştirme Merkezi
Proje Konusu	İmalat sanayi, tasarım ve Ar-Ge
Proje Özeti	ORAN tarafından hazırlanan Kayseri Mobilya Sektörü Değer Zinciri Analizi çalışmasında ve 2018 yılında yine Kayseri elektrikli ev aletleri sektörüne yönelik hazırlanan değer zinciri analizinde, Kayseri imalat sanayinin AR-GE ve inovasyon, mühendislik bilgisi, 3D modelleme ve tasarım kabiliyeti konularında yetersiz olduğu belirtilmektedir. Her ne kadar, ORAN desteği ile geçmiş yıllarda tasarım ekosistemini geliştirmeye yönelik yapılar kurulsa da (Kayseri OSB Endüstriyel Tasarım Merkezi projesi ve Erciyes Üniversitesi Tersine Mühendislik Projesi), bu yapılar imalat sanayinin etkin yararlanmasını sağlayacak yönde işletilmemiştir. Endüstriyel Tasarım Merkezi, yönetsel sorunlardan dolayı şu an atıl durumdadır ve kullanılan makineler OSB Teknik Koleji'nde değerlendirilmektedir. Kurulacak olan merkezde sadece ürün tasarımı değil tasarlanan ürünün prototiplenmesi ve ticarileştirilmesi kapsamında da faaliyetler yürütülecektir Gerek mevcut sektörlerde gerekse teknoloji düzeyi yüksek sektörlerde yüksek katma değerli ve nitelikli ürünler, ithal ikamesi olan ürünler, stratejik ürünler üretilebilmesi için işletmelerin gelişimini sağlayacak, işletmelerle beraber tasarım geliştirecek, işletmelere teknik ve bilimsel destek sağlayacak bir tasarım merkezinin kurulması; Kayseri imalat sanayinin tasarım ekosistemini geliştirecek ve sürdürülebilir üretim yapma derecesini artıracaktır. Bu çerçevede proje ile Kayseri'de Ürün Tasarım, Prototipleme ve Ticarileştirme Merkezi kurulması planlanmaktadır.

Sektör	20-Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı 23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı 24-Ana metal sanayii 25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç) 26-Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı 28-Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı 30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı
Projenin Amacı	Kayseri’de KOBİ ölçekli imalatçı firmaların ve yeni girişimcilerin yararlanıcı olacağı nitelikli ve yüksek katma değerli yeni ürünlerin ve tasarımlar için ürün geliştirme, AR-GE, test ve analizlerin yapılabileceği, disiplinler arası uzman desteği verebilecek, ticarileştirme ve üretim için rehberlik yapabilecek bir merkezin kurulması ve merkezin fiziki yapısının oluşturulması amaçlanmaktadır. Kayseri imalat sanayinde hakim konumda olan sektörler mobilya, elektrikli ev gereçleri, fabrikasyon metal ürünleri sektörleridir. Hem bu sektörlerin gelişimi hem de şehir imalat sanayi için yeni ürünlerin geliştirilmesi, ithal girdi oranının azaltılması, bir tasarım ekosistemi geliştirilmesi sağlanacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Kayseri ilinin imalat sanayindeki hacmi incelendiğinde, teknoloji seviyesi düşük, orta-düşük teknoloji üretimin ağırlığı görülmektedir. Bununla bağdaşık olarak emek yoğun üretimin ve teknik derinliği az olan insan kaynağının da fazla olduğu görülmektedir. Şehir imalat sanayinin gelişimi için, teknoloji seviyesi yüksek üretim hacminin artırılması gerekmektedir. Bu tarz bir yönelimi kolaylaştıracak unsur ise imalat sanayi tasarım ekosisteminin oluşturulması, yeni imalat alanlarına girişlerde işletmelere destek verilmesi olacaktır.</p> <p>Bu projede kurulacak tesis ile; özellikle Kayseri’de gelenekselleşen sektörlerin tasarım ekosisteminin geliştirilmesi, il için stratejik olacak sektörlerde ise (özellikle katma değer oranı yüksek, teknoloji seviyesi orta-yüksek ve yüksek) girişimcilerin/firmaların ürün ticarileştirme/geliştirme/tasarım süreçlerinin baştan sona yürütülmesi hedeflenmektedir.</p> <p>Bu merkezin diğer tasarım merkezlerinden farkı; risk sermayesi ve melek yatırımcı ağının da yönetilecek olmasıdır. Böylelikle start-up ve prestart-up yatırımların da ön finansmanları ve uzman ağlarla etkileşimleri bu merkez aracılığıyla yapılacaktır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	900 m2 alanda yer alacak unsurlar: Bölgesel Kalkınma Fizibilite Destek Ofisi Mekanik Atölyeleri Ortak Kullanım Tesisi, Prototipleme Ve Tersine Mühendislik Atölyeleri Ortak Kullanım Tesisi, Test Ve Kalite Ve Belgelendirme Laboratuvarları Ortak Kullanım Tesisi Kuluçka Ofisleri Ortak Kullanım Tesisi Proje kapsamında belirlenen 3 Sektörel Mükemmeliyet Merkezi Uygulamalı Eğitim Merkezi
Proje Yürütücüsü	İlgili Meslek Odaları, Yerel Yönetimler
Uygulama Yeri	Kayseri – Merkez ilçeler
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	4.250.000,00 ABD Doları TL
Projenin İstihdam Öngörüsü	Bölgesel Kalkınma Fizibilite Destek Ofisi – 5 uzman Mekanik Atölyeleri Ortak Kullanım Tesisi,- 10 uzman Prototipleme Ve Tersine Mühendislik Atölyeleri Ortak Kullanım Tesisi, - 10 uzman Test Ve Kalite Ve Belgelendirme Laboratuvarları Ortak Kullanım Tesisi- 10 uzman Kuluçka Ofisleri Ortak Kullanım Tesisi 3 personel Proje kapsamında belirlenen 3 Sektörel Mükemmeliyet Merkezi – 10 uzman Uygulamalı Eğitim Merkezi – 4 personel İdari ve diğer personel – 8 personel Merkez toplam personel - 60 kişi

Proje Uygulama Süresi	24 ay
Projenin Hedef Kitlesi	KOBİ'ler Yeni Girişimciler, Start-up'lar Araştırmacılar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	4. Nitelikli Eğitim 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H1. TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşümün sağlanması S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin teknoloji düzeyinin yükseltilmesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretiminin artırılması, tasarım ekosisteminin oluşturulması

KÜNYE 4

Proje Adı	Yozgat İlinde Permakültür Çiftlik ve Eğitim Merkezinin Kurulması
Proje Konusu	Sürdürülebilir kırsal kalkınma
Proje Özeti	Proje kapsamında yapıldığı bölgede tarımı sürdürülebilir kılan uygulamalardan biri olan permakültür uygulamalarının Yozgat ilinde örnek proje ile yaygınlaştırılması, uygulama alanları marifetiyle de Ar-Ge faaliyetleri ile birlikte danışmanlık ve eğitim verilmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede proje ile Yozgat ilinde Permakültür Çiftlik ve Eğitim Merkezi kurulması planlanmaktadır.
Sektör	01. Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri
Projenin Amacı	Örnek permakültür çiftlikleri yoluyla sürdürülebilir örnek uygulamaların oluşturulması ve bu uygulamaların eğitim yoluyla Yozgat ilinde yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Ekonomisi büyük oranda tarıma dayalı olan ve Türkiye'de en fazla göç veren illerin başında gelen bölge özelinde Yozgat ilinde iklim ve toprak yapısına göre iyi planlanmış permakültür tasarımları bölgenin iklimine ve toprak özelliklerine uyum sağlayarak verimliliği artırabilir ve kırsaldan kente göçün engellenmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca Yozgat ilinin su kaynakları açısından yeterli seviyede olmamasından dolayı da su yönetimi özelinde permakültür uygulamaları önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1 adet permakültür çiftliği (sera kurulumları da olacak şekilde) oluşturulup, yılda toplam 30 adet eğitim verilmesi planlanmaktadır. Yatırım Büyüklüğü: 5.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Yerel Yönetimler, İlgili Kamu Kurumları
Uygulama Yeri	Yozgat - Boğazlıyan
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	400.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	9 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 ay
Projenin Hedef Kitlesi	Proje Yozgat ilinde uygulanacak olup, projenin hedef kitlesi Yozgat'ta yer alan çiftçiler, akademisyenler ve tarım alanında çalışan özel sektör firmalarıdır.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	4. Nitelikli Eğitim 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar

Bölge Planı İlişkisi	S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H4. Tarımda yeşil ekonominin geliştirilmesi
-----------------------------	--

KÜNYE 5

Proje Adı	Sivas Arıcılık Ürünleri Merkezi Projesi
Proje Konusu	Kırsal kalkınma
Proje Özeti	Proje ile Sivas ilinde Arıcılık Ürünleri Merkezi kurulması planlanmaktadır. Proje kapsamında Sivas'ta hâlihazırda yoğun şekilde üretimi yapılan balın tek bir merkezde toplanması, arı sütü, propopolis, perga, arı zehri, polen vb. ürünlerin üretilmesinin teşvik edilmesi, tüm bu ürünlerin ilgili merkez marifetiyle markalaştırılması ve pazarlanmasının sağlanması planlanmaktadır.
Sektör	01. Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri
Projenin Amacı	Arıcılık faaliyetleri bakımından önde gelen Sivas ilindeki farklı ilçelerde üretilen arı ürünlerinin geliştirilmesi, markalaştırılması ve sonrasında ise pazarlanmasına yönelik ortak hareket etme bilincini oluşturarak arıcılık ile geçimini sağlayanların gelirlerinin artırılmasını sağlayabilecek entegre bir merkez kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas ili arıcılık faaliyetlerinde öne çıkan iller arasında olup işletme sayısı bakımından Türkiye'de 2.sırada, üretim bakımından 4. sırada yer almaktadır. Üretim konusu ürünlere katma değer kazandırılmasına ve üreticilerin daha etkin faaliyetler yürütmesine öncülük etmesi planlanan proje hem Sivas ili hem de bölge için önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.000 ton/yıl Yatırım Büyüklüğü: 2.000 m2
Proje Yürütücüsü	Yerel Yönetimler, İlgili Meslek Odaları ve Birlikler
Uygulama Yeri	Sivas ili ve ilçeleri
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.150.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	10 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 ay
Projenin Hedef Kitlesi	Sivas ilinde arıcılık faaliyeti yürüten çiftçiler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	10. Eşitsizliklerin Azaltılması 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesinin ve pazarlanmasının sağlanması

KÜNYE 6

Proje Adı	Kayseri Tarım Teknoloji Merkezi Projesi
Proje Konusu	Kırsal kalkınma
Proje Özeti	Proje ile Kayseri ilinde Tarım Teknoloji Merkezi kurulması planlanmaktadır. Kurulacak merkez ile kamu üniversite ve sanayi iş birliğini özendirici ve tarımda teknoloji kullanımı odağında Ar-Ge faaliyetleri için uygun bir ortamın oluşturulması, çiftçilere ve diğer ilgili paydaşlara yönelik eğitim ve danışmanlık

Proje Özeti	faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, tarımda teknoloji kullanımı yol haritasının oluşturularak uygulanması planlanmaktadır.
Sektör	72. Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri
Projenin Amacı	Kaynak verimliliğinin artırılması, bölgede üretilen ürünlere rekabet gücü kazandırılması, bu alanda faaliyet gösteren kişi ve kurumlara Ar-Ge faaliyetleri yapılabilecek alanlar kazandırılması yoluyla tarımda teknoloji kullanımına yön verecek bir merkez kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Kayseri ili tarımsal üretim miktarları bakımından incelendiğinde Türkiye’de aspir üretiminde 1.sırada, çavdar, kabak(çerezlik), elma üretimlerinde 2. sırada, ayçiçeği tohumu üretiminde 3. sırada yer almaktadır. Ayrıca Kayseri ili tarım alanı bakımından Türkiye’nin yaklaşık yüzde 3’ünü oluşturmaktadır. Bölge’de yürütülen tarımsal faaliyetlerin yenilikçi uygulamalarla desteklenerek üretim sürecinde yer alan tüm paydaşların bu konuda bilgi üretme ve uygulama kapasitelerinin ekonomiye kazandırılması açısından proje önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Eğitim ve danışmanlık alacak paydaş (çiftçi, girişimci, akademisyen) sayısı: 300 kişi
Proje Yürütücüsü	İlgili Kamu Kurumları, Üniversiteler
Uygulama Yeri	Kayseri
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	575.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	5 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Çiftçiler, akademisyenler, girişimciler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H4. Tarımda yeşil ekonomi geliştirilmesi

KÜNYE 7

Proje Adı	Yamaç Paraşütü Sosyal Tesisi ve Atlama Merkezi
Proje Konusu	Alternatif turizm, doğa turizmi
Proje Özeti	Kayseri Talas ilçesine hâlihazırda hizmet vermekte olan özel sektör firmaları tarafından yamaç paraşütü ile Ali Dağ’ından atlama etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu bölgede herhangi bir altyapı çalışması yer almamaktadır. Toprak zeminden atlanmakta ve bekleyenler için herhangi bir kapalı alan da bulunmamaktadır. Her geçen gün daha da fazla talep gören alan için sosyal donatılar da ihtiyaç haline gelmiştir. Proje kapsamında güvenliği saptanmış atlama alanları, bekleme noktaları, aileler ve sporcular için kent parkı, bisiklet yolu vb. sosyal donatılar yapılacaktır.
Sektör	93. Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Dağ yüzeyini olabildiğince az yapılaşmaya açarak, dağın en özgün niteliği olan endemik yapısı üzerinden erişilebilir bir kent parkı ve yaya-bisiklet-koşu yolları başta olmak üzere spor, eğlence ve dinlenmeye imkân verecek sosyal donatılarla, görünürlüğünün ve kullanımının artırılması hedeflenmektedir. Dağ sırtlarından üst kotlara uzanan yaya-tırmanma hatları, yeni ulaşım imkânları ve sosyal donatıları ile Ali Dağ’ının turistik altyapısının geliştirilmesi hedeflenmiştir. Proje ortağı Talas Belediyesi tarafından işletilmesi planlanan sosyal donatılardan sağlanacak gelir ile tesislerin sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Projenin Bölge İçin Önemi	Yamaç paraşütü sporu Kayseri/Talas ilçesi Ali Dağı'nda ilgi gören bir aktivite haline gelmiştir. Bölgede bu alanda ilgili özel sektör temsilcileri ile yapılan görüşmelerde buradaki altyapı eksikliği dile getirilmiştir. Bölge ilgili belediye tarafından rehabilite edilse de yeterli olanaklar sağlanamamıştır. Burada hizmete alınacak bir sosyal tesis ve atlama merkezi bu açıdan önem arz etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Mekanik Sistem Kullanıcı Sayısı: 10.000/hafta
Proje Yürütücüsü	İlgili STK'lar, İlgili Yerel Yönetimler
Uygulama Yeri	Kayseri/Talas
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.150.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	8 kişi (sürekli istihdam) 8 kişi (geçici istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Yamaç paraşütü sporcuları Yamaç paraşütü yapmak isteyen amatör sporcular Yamaç paraşütü atlama hizmeti sağlayan işletmeler Dernek üyeleri Yerel halk
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme İstikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemek 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	S3. Alternatif turizm imkânlarının geliştirilmesi S3.H4. Bölge'deki doğal yapıların, ören yerlerinin korunması, ulaşım imkânlarının geliştirilmesi ve tanımlarının yapılması

KÜNYE 8

Proje Adı	Sivas Yukarı Kızılırmak Jeoparkı
Proje Konusu	Doğa turizmi
Proje Özeti	Sivas'da yer alan kayalıklarda mevcutta iyileştirmeler ya da yeni olanaklar inşa ederek doğal sit alanı olan bölgenin turizm değerinin artırılması amaçlanmaktadır. Proje kapsamında; yürüme yolları inşası, kamp alanları yapımı, peyzaj çalışmaları faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.
Sektör	93. Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Proje ile Sivas merkeze bağlı Emirhan Köyü yakınlarında kurulması planlanan Yukarı Kızılırmak Jeoparkı'nın önemli doğal sit alanlarından biri olan 1.780 rakımlı Emirhan Kayalıkları'nın ulaşım imkanlarının iyileştirilerek, gerekli giydirme ve yönlendirmeler yapılarak UNESCO ve Avrupa Jeopark ağına dahil olması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede yer alan önemli doğa harikalarından biri olan Emirhan Kayalıkları Sivas'a 13 km uzaklıkta bulunmaktadır. Miosen döneminde yatay konumdaki kumtaşlarının tektonizmaya bağlı olarak 90° ye varan dikey konuma gelmesiyle oluşan önemli doğal jeositir. Saha 25 km ² 'lik bir alan kaplamaktadır. Doğal bir manzara görünümüne sahip bu arazi de geçici şelaleler, farklı oluşumlar, yaban keçisi, kırmızı

Projenin Bölge İçin Önemi	başlıklı keklik, jips içerisinde gelişen endemik bitkiler yer almaktadır. Aynı zamanda kültürel jeomiras açısından değer oluşturan kiliseler, koruma kuleleri de bulunmaktadır. Aynı zamanda, jeolojik yapısı ve oluşumuyla da bilim insanları için önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Turizm açısından da büyük bir potansiyele sahip olan bu kayalıklar, doğa severler için popüler bir destinasyon olmanın yanı sıra yerel ekonomiye de katkı sağlamaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Düzenleme yapılacak olan alan: 10ha
Proje Yürütücüsü	İlgili Kamu Kurumları
Uygulama Yeri	Sivas/Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.150.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Sivas halkı Sivas'a gelen yerli turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	S3. Alternatif turizm imkânlarının geliştirilmesi S3.H3. Bölge'deki doğal yapıların, ören yerlerinin korunması, ulaşım imkânlarının geliştirilmesi ve tanıtımlarının yapılması

KÜNYE 9

Proje Adı	Çamlık Ekstrem Sporlar Merkezi
Proje Konusu	Spor merkezi, rekreasyon alanı
Proje Özeti	Yozgat merkezde yer alan Çamlık Milli Parkında bir spor merkezi kurulması planlanmaktadır. Bir takım etkinlikler yerel yönetimler tarafından düzenlenmektedir. Ancak etkinliklerin daha profesyonel ve organize halde düzenlenmesi için dağ bisikleti rotaları, yürüyüş rotaları, ipli makarayla geçiş, çadır kamp alanı, karavan park alanı, glamping alanı oluşturulacaktır.
Sektör	93. Spor faaliyetleri, eğlence ve dinlenme faaliyetleri
Projenin Amacı	Yozgat Merkez'de yer alan Çamlık Milli Park'ında alternatif turizm alanlarının geliştirilmesi ve ulusal ve uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapabilecek bir alanın oluşturulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat Çamlık bölgede yer alan doğa harikalarından biridir. Turizm potansiyeli oldukça yüksek olan bölgede ekstrem sporların yapılabileceği bir altyapı oluşturmak ve burada çeşitli organizasyonlar düzenlemek bölge için turizm değeri oluşturacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	3 adet Dağ Bisikleti Rotası 3 adet Yürüyüş Rotası 1 adet İpli Makarayla Geçiş 50 çadır kapasiteli Çadır Kamp Alanı 4 Karavan kapasiteli Park Alanı 50 çadır kapasiteli Glamping Alanı

Proje Yürütücüsü	İlgili Kamu Kurumları, Yerel Yönetimler
Uygulama Yeri	Yozgat/Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	10 kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yozgat'ta Yaşayan Gençler Yozgat ve Çevresindeki İllerde Yaşayan Yerli Turistler Düzenlenecek Organizasyon Katılımcıları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	S3. Alternatif turizm imkânlarının geliştirilmesi S3.H5. Yerli Turistlere yönelik Bölge içi organizasyonların desteklenmesi

KÜNYE 10²

Proje Adı	Buzağı Maması Üretim Tesisi
Proje Konusu	Kırsal kalkınma
Proje Özeti	Proje ile hayvancılık ve süt üretimi faaliyetlerinin ana geçim kaynağını oluşturduğu Yozgat ilinde buzağı maması üretim tesisi kurulacaktır.
Sektör	10. Gıda ürünleri imalatı
Projenin Amacı	Kurulacak olan buzağı maması üretim tesisi projesi ile hayvancılık faaliyetlerinde önemli bir girdi olan hayvan yemi maliyetlerinin düşürülmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Ekonomisi büyük oranda tarım ve hayvancılığa dayanan Yozgat ili büyükbaş hayvan varlığı açısından Türkiye'de 26. küçükbaş hayvan varlığı açısından ise 44. sıradadır. Yer-sis çalışmasına göre tarım ve hayvancılık bölgenin ekonomik faaliyetlerinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Buzağı maması yüksek oranda süt proteininden oluşmaktadır. Bölgede süt üreticiliği de yaygındır. Bu durum lojistik süreçleri kolaylaştıracak ve tedarik zincirini kısaltarak üretim sürecini hızlandıracaktır. Hayvancılık faaliyetlerinin gerçekleştirildiği kırsal kesimlerinden gerçekleştirilen göçün önüne geçilmesi ve yürütülen hayvancılık faaliyetlerinde en önemli girdi maliyeti olan yem maliyetinin düşürülmesi açısından Yozgat'ta buzağı maması üretimi yapılması önem arz etmektedir. Yozgat'ın stratejik konumu, çevre illere de kolay erişim sağlayarak ürünün daha geniş bir pazara hızlı ulaşmasını sağlayacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	3.000 ton
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.550.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	22 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Yozgat'ta hayvancılık faaliyeti yürüten çiftçiler

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	12. Sorumlu Üretim ve Tüketim 13. İklim Eylemi
Bölge Planı İlişkisi	S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H4. Tarımda yeşil ekonominin geliştirilmesi

²Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 11³

Proje Adı	Elma Kurutma ve Paketleme Tesisi
Proje Konusu	Kırsal kalkınma
Proje Özeti	Proje ile Sivas ili Gürün ilçesinde Elma Kurutma ve Paketleme Tesisi kurulması planlanmaktadır. Yatırım ile ilçe ve çevresindeki tarımsal üretimin desteklenmesi hedeflenmektedir.
Sektör	10. Gıda ürünleri imalatı
Projenin Amacı	Sivas ili Gürün ilçesinde yatırımı planlanan Elma Kurutma ve Paketleme Tesisi ile bölgede önemli tarım ürünlerinden olan elmanın katma değeri artırılabilecektir. Sezonda düşük fiyatlara tedarik edilen ürünler kurutulularak raf ömürleri uzatılacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas ili Gürün ilçesinde yaklaşık 300 ton elma üretimi gerçekleştirilmekte olup yapılacak bu yatırım ile hammaddeye yakın bir işletme kurularak hammadde nakliyesinden tasarruf edilecek ve büyükşehirlerle ve il merkezlerine kıyasla iş gücü avantajı yaşanacaktır. Projenin hayata geçmesi ile elma ürününün katma değeri artırılabilecek ve bol ürün alınan sezonlarda israfın önüne geçilecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	30 Ton/Yıl Kurutulmuş Elma Tesis Büyüklüğü: 2.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas - Gürün
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.550.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	8 Kişi (sürekli istihdam) 10 Kişi (geçici istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36-48 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Gürün'de elma üretimi gerçekleştiren çiftçiler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	1: Açlığa Son 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesinin ve pazarlanmasının sağlanması

³Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 12⁴

Proje Adı	Alçı Plaka Üretim Tesisi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile başta inşaat sektöründe kullanılmak üzere standart ölçülerde alçı plaka (alçıpan) üretimi yapan bir tesis kurulması planlanmaktadır.
Sektör	23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile, Sivas'ta öne çıkan Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı sektöründe faaliyet gösterecek bir alçı plaka üretim tesisinin kurulması hedeflenmektedir. Sivas ve komşu illerinde bulunan ocaklarda çıkan alçı taşı başta olmak üzere, yakın bölgelerdeki alçı taşı madenin işlenerek daha katma değerli bir ürün olarak pazarlanması ve il ekonomisine daha fazla katkı sağlanması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı sektörü, Sivas ilinde potansiyel küme özelliği taşıyan bir sektördür. GBS verilerine göre 2022 yılında Sivas ilinde bu sektörde çalışan sayısı 1595, kurulu işletme sayısı ise 166 adettir. 2022 yılında Sivas'ta en fazla net satış gerçekleştiren ikinci sektör bu sektördür. Alçı plaka üretiminin ham maddesi niteliğindeki 08.11 Nace kodlu doğaltaş üretiminde Sivas ili 2022 yılında 386 milyon TL'lik net satış değerine erişmiştir.</p> <p>Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı sektöründeki paydaşların gelişimine yönelik olarak Sivas TSO tarafından bir Ur-Ge projesi yürütülmektedir.</p> <p>Sivas ilinde Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı ve Diğer Madencilik; Taş Ocakçılığı sektörlerinin İmalat ve Madencilik ve Taş Ocakçılığı ana sektörleri içindeki büyüklüğü %15'ten fazladır. Projenin gerçekleşmesi ile sadece bölgede ihtiyaç duyulan malzemenin bir kısmının üretilmesi ile sermaye bölge içerisinde kalmış olacaktır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	12.000.000 m ² /yıl Tesis Büyüklüğü: 6.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	11.500.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	8 Kişi (sürekli istihdam) 10 Kişi (geçici istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Bina inşaatı sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmeler (GBS 2022 verilerine göre Türkiye'de bu alt sektörde 138.666 işletme faaliyet göstermektedir.)
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. İmalat sanayinde verimliliğin artırılması, sanayide yeşil dönüşümün sağlanması

⁴Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 13⁵

Proje Adı	Soğutma Ekipmanları İçin Kompresör İmalatı
Proje Konusu	İmalat sanayii
Proje Özeti	Proje ile beyaz eşya ve endüstriyel ürün imalatında kullanılan ara mamul kompresör (Hermetik Reküperatif Kompresör) üretim tesisi kurulacaktır.
Sektör	28. Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
Projenin Amacı	Proje ile soğutma ekipmanlarında kullanılan kompresörlerin imalatını sağlayacak bir işletmenin kurulması hedeflenmektedir. Böylece ithal ürünler ikama edilerek sermayenin yurtiçinde kalması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yatırım konusu olan soğutma ekipmanları kompresörleri üretimi yurtiçinde az miktarda olduğundan yurt dışından ithal edilmektedir. İthalat değeri 550 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Yatırımın yapılması planlanan ilde 3 adet OEM bulunmakta olup, il gelişmiş sanayi altyapısı ve lojistik imkânları ile yatırıma uygundur.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	2.000.000 Adet/Yıl Tesis Büyüklüğü: 20.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri - İncesu
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	13.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	43 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, gıda, içecek ve tütün satışı ile ilgili araçlar, belirli diğer ürünlerin satışı ile ilgili uzmanlaşmış araçlar, et ve et ürünlerinin toptan ticareti, süt ürünleri, yumurta ve yenilebilir sıvı ve katı yağların toptan ticareti, içecek toptan ticareti, balık, kabuklular ve yumuşakçalar da dahil diğer gıda maddelerinin toptan ticareti sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

⁵Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 14⁶

Proje Adı	<1.000V Elektrik Anahtarı Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayii
Proje Özeti	Proje ile ithalatı yapılan ve yurtiçi satış potansiyeli oldukça yüksek olan elektrik anahtarı ürünü için üretim tesisi kurulacaktır.
Sektör	27. Elektrikli teçhizat imalatı

Projenin Amacı	İthalat rakamı (Elektrik Makineleri, Cihazları ve Aletleri, vb. Aksam, Parçaları BM ticaret veri tabanı, Dünya Ticaret Örgütü 2022: 767 Milyon ABD Doları) yüksek olan elektrik anahtarlarının üretimi için ilin üretim altyapısı yatırımcılar için avantajlı durumdadır. İlde öne çıkan sektörlerde elektrikli teçhizat üretimi 3. sıradadır. Bu kapsamda bu üretim tesisinin kurulması ile başta ithalat azaltılacaktır. Benzer nitelikte ürünlerin üretildiği illere yakın konumu ile Kayseri ilinin bu ürünün tedarik zinciri ağına eklenmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Türkiye elektrik anahtarı ürününde net ithalatçı durumundadır. TOBB verilerinden yurtiçinde 19.070.374 adet çeşitli türde elektrik anahtarı üretimi yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye’de yaklaşık 13.691.550 adet anahtar ithal edildiği ve 5.365.800 adet anahtarın ise ihraç ettiği görülmektedir. Bu ürünün ticareti için veriler değerlendirildiğinde yurtiçindeki talep ile birlikte güçlü bir ihracat potansiyelinin de olduğu söylenebilmektedir. Öncelikle yurtiçindeki talebin karşılanması noktasında yurtiçi müşteri taleplerine göre ürün üretimi yapıp daha sonra ürün çeşitlendirmesi ile ihracat kanalları genişletilecektir. Projenin bölgede yapılmasının amacı elektrikli teçhizat sektöründe bu ürüne ihtiyacın duyulmasıdır. Ayrıca Sivas ve Yozgat illerinde faaliyet gösteren kazan üretimi yapan, savunma sanayi üretimi yapan. Motor aksamları üretimi yapan firmalarda bu ürüne ihtiyaç duymaktadır. Elektrikli teçhizat üretimi ORAN tarafından hazırlanan Öne Çıkan Sektörler raporunda 3. Sırada yer almıştır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.369.836 adet/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri – İncesu
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	5.750.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	43 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Başta ulusal ve uluslararası bina inşaat faaliyeti yapan firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; dögüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

⁶Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 15⁷

Proje Adı	Kaliteli Kâğıt/Karton Üretimi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Çok katlı beyazlatılmış ve kaplanmış kâğıt veya karton üretimi yapılacak bir tesisin kurulması hedeflenmektedir. Bölgede faaliyet gösteren sektör firmalarına destek sağlanacaktır.
Sektör	17. Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı

Projenin Amacı	Türkiye'de kâğıt ve kâğıt ürünleri sektöründe ithal ara malı kullanımı yüksek seviyededir. Sektörde kaliteli beyaz selüloz üretimi yapan olmamakla beraber, odun bazlı selüloz üretimi yapan firma da tektir. Bu firma da üretimin çoğunu kendi kullanmaktadır. Bu nedenle kaliteli kâğıt üretimi için ihtiyaç duyulan ham madde ithalat yolu ile karşılanmakta olup ithalat miktarı da artmaktadır. Proje ile amaç bu miktarı düşürmek ve ham madde ihtiyacı olan firmalara alternatif sunmaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Türkiye'de kâğıt ve kâğıt ürünleri sektöründe ithal ara malı kullanımı yüksek seviyededir. Sektörde kaliteli kâğıt üretiminin hammaddesi olan beyazlatılmış selülozun üretimi yapılmamaktadır. Parlak kâğıt veya kaplanmış kâğıt olarak da adlandırılan çok katlı ve beyazlatılmış kâğıt ve kartonlar; üretilen diğer kâğıt türlerine göre daha kaliteli bir yapıya sahiptir. Çok katlı ve beyazlatılmış kâğıt ve kartonlar; baz kâğıt üzerine özel formülasyonu olan kaplamalarla yüzey düzgünlüğü arttırılmış kâğıtlar birçok farklı sektörde kullanılmaktadır. Sektörde %70-80 oranlarında geri dönüştürülmüş kâğıt kullanılmaktadır. Çok katlı ve beyazlatılmış kâğıt ve kartonlar sektörde 3 adet önemli üretici tarafından imal edilmekte olup, bunlar İzmir Kocaeli ve İstanbul illerinde bulunmaktadır. Kayseri'de kurulacak tesis ile, İç Anadolu Bölgesi başta olmak üzere bir çok yakın bölgenin hurda kâğıtlarının yeniden işlenerek kullanıma sunulması kolaylaşacaktır.</p> <p>Girişimci Bilgi Sistemi 2022 dış ticaret kayıtlarına göre, 17.12 – Kağıt ve Mukavva İmalatı sektöründe 700 milyon doları aşkın bir ithalat söz konusudur. İhracat rakamı ise ithalatın yarısına yakın bir değerdedir. Dolayısıyla kâğıt üretimi sektöründe 70'e yakın işletmenin olduğu Kayseri ilinde çok katlı ve beyazlatılmış kâğıt ve karton üretimine de yatırım yapılması; hem sektörün hem de ilişkili olduğu (ürün ambalajı olarak kullanılmasıyla) diğer sektörlerle ait son ürünlerdeki ithal girdi oranının azalmasına imkan verecektir.</p> <p>Kayseri, stratejik konumu, güçlü ulaşım ağı ve sanayi altyapısı bu sektöre büyük avantaj sağlayacaktır. Şehir ham madde tedarikine ve üretim süreçlerine kolay erişim sunmaktadır. Ayrıca, bölgede güçlü bir lojistik altyapı bulunması, üretilen ürünlerin hızlı ve etkin bir şekilde iç ve dış pazarlara ulaştırılmasını kolaylaştırır. Mobilya üretim sürecinden meydana gelen sunta, mdf vb. atıklarda ilgili kâğıt ve mukavva süreçlerinde ham madde olarak kullanılabilir. Tüm bunlar, maliyet avantajı ve rekabet gücü sağlamaktadır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	25.000 ton/yıl Tesis Büyüklüğü: 20.000 m ² (13.000 kapalı, 7.000 açık)
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	19.250.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	80 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri, diğer madencilik ve taş ocakçılığı, İmalat Sanayi (11, 12, 19 hariç), atığın toplanması, islahı ve bertarafı faaliyetleri; maddelerin geri kazanımı, toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, inşaat sektöründe faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretimin Geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik arttırılacaktır.

⁷Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 16⁸

Proje Adı	Kuru Yük Konteyneri Üretimi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Proje ile, Kayseri'de mevcut fabrikasyon metal ürünleri imalat sektöründeki kabiliyet ve altyapı ile kuru yük konteyneri imalat tesisinin kurulması hedeflenmektedir.
Sektör	25. Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)
Projenin Amacı	Kuru yük taşımacılığında konteyner ürünün yeri oldukça önemlidir. Özellikle uluslararası taşımacılıkta vazgeçilemez bir ürün olan konteyner üretiminin stratejik bir ürün olduğu Covid-19 döneminde anlaşılmıştır. Bu kapsamda ticaret hacminin genişlemesinde önemli rol sahibi olan kuru yük konteynerinin, Kayseri ilinde üretimi için bir tesis kurulumu amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Konteyner üretimi Türkiye'de iki firma tarafından yapılmaktadır. Bölgede benzer bir üretim tekniği olan çelik kapı üretimi oldukça yaygındır. Aynı makine ve ekipmanlar ile üretimi sağlanabilecek bir sektör olması sebebiyle bölge konteyner üretimi için avantajlı bir yapıya sahiptir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	8.000 adet/yıl Tesis Büyüklüğü: 12.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri - Melikgazi
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	7.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	165 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Demir yolu ile yük taşımacılığı, Kara yolu ile yük taşımacılığı, deniz ve kıyı sularında yük taşımacılığı, iç sularda yük taşımacılığı sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

⁸Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 17⁹

Proje Adı	Yozgat İli Termal Butik Otel
Proje Konusu	Konaklama tesisi
Proje Özeti	Proje ile bölgede termal turizmin önemli gelir kaynaklarından olduğu Sorgun ilçesinde bir butik termal otel yatırımı planlanmaktadır.
Sektör	55. Konaklama

Projenin Amacı	Bu proje ile yenilenebilir olan jeotermal kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına yönelik olarak geleneksel kaplıca kullanımından farklı bir anlayış ve yaklaşım geliştirilmeye çalışılmaktadır. Türkiye’de termal tesisler 4-5 yıldızlı tesisler olarak yer almaktadır. Proje kapsamında yapılacak Butik Termal Otel konseptinde otellerin turizme kazandırılması ile bölgede yer alan termal otel tiplerinden farklı bir altyapı sağlanmış olacaktır. Böylece yıldızlı otel haricinde butik otel tercih eden müşteri portföylerine hitap edilecektir. Bölgeye gelen turist sayısını artıracaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat ili Merkez, Akdağmadeni, Boğazlıyan, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun, Yenifakılı ve Yerköy ilçelerinde 30 °C - 85 °C sıcaklık aralığında 600 lt/sn jeotermal su kaynağı bulunmakta olup, Yozgat İl Özel İdaresi tarafından yapılan çalışmalar neticesinde 30 °C - 85 °C sıcaklık aralığında 410 lt/sn jeotermal su kullanıma hazır hale getirilmiştir. Hali hazırda yatırımcıya tahsis edilebilecek 30 °C - 85 °C sıcaklık aralığında 280 lt/sn jeotermal su kaynağı bulunmaktadır. İl özel idaresi jeotermal kaynak kullanım verimliliğini artırıcı çalışmalar da yürütmektedir. Bölgede alternatif turizmin desteklenmesi odağında termal turizmin desteklenmesi önem arz etmektedir. Yozgat genelinde jeotermal kaynağa sahip ilçelerden altyapısı ile Sorgun ilçesi öne çıkmaktadır. Bu kapsamda Sorgun ilçesinde kurulacak butik bir termal otel farklı bir yaklaşım getirecek ve diğer yatırımlara da örnek teşkil edecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	50 Oda / 100 Yatak
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat - Sorgun
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	5.200.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	55 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Termal turizmi tercih eden turistler Yozgat ve çevre illeri halkı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	S3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi S3.H1. Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır

⁹Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 18¹⁰

Proje Adı	Kereste İşleme Tesisi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Proje ile masif panel, laminat parke, marin kontrplak üretiminin gerçekleştirileceği bir üretim tesisi kurulumu planlanmaktadır.
Sektör	16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç)
Projenin Amacı	Türkiye’de farklı cinslerde parke kullanılmakta olup laminat parke kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu kapsamda artan talebe cevap verebilmek adına ham maddeye yakın olan Yozgat ilinde bir kereste işleme tesisi kurulması planlanmıştır.

Projenin Bölge İçin Önemi	Bölge illerinden orman endüstriyel ürünleri için ham madde sağlayabilecek il Yozgat'tır. (GBS 2021 kayıtlarına göre Yozgat'ta 12 işletme mevcuttur) Yozgat'ın komşu illerinde orman ürünlerini işleyen 712 iş yeri bulunmaktadır. Ayrıca Kuzey Anadolu Bölgesi'nde entegre tesisler yer almaktadır. Bu kapsamda bölgede kurulacak bir kereste işleme tesisi il ekonomisine katma değer oluşturacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	60.000 m ² Laminat Parke, 4.500 m ³ Masif Panel ve Marin Kontrplak (Yıl)
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat - Merkez
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	850.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	38 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bina inşaatı sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmeler (GBS 2022 verilerine göre Türkiye'de bu alt sektörde 138.666 işletme faaliyet göstermektedir.)
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

¹⁰Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 19¹¹

Proje Adı	Kenevirde Kannabidiol (CBD) Ekstaksiyonu Üretim Tesisi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	CBD Yağı (Kannabidiol) kenevir bitkilerinde bulunan doğal olarak oluşan bir yağ türüdür. Uçucu yağ sektörü, ilaç ve eczacılık sektörlerinde girdi olarak kullanılmaktadır. Bu yağın üretiminin yapılması ve üretim tesisinin Yozgat Merkez'de kurulması planlanmaktadır.
Sektör	10. Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Son yıllarda kenevir üretiminin önemi artmıştır. Tekstil sanayinden uzay sanayisine birçok mamulde ham madde olarak kullanılmaktadır. Bu proje ile en katma değerli sektörlerden biri olan ilaç ve eczacılık sektöründe ham madde olarak kullanılan ve kenevirde doğal olarak üretilen CBD yağı üretimi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede böyle bir tesisin kurulması gerek istihdam sağlaması gerekse katma değer sağlaması açısından önemlidir. Bunlarında yanında kenevir gibi stratejik bir sektörün işlenmesi ile bölge ilerde kenevir ve kenevirde üretilen ürünler için bir merkez konumuna gelecektir. Ayrıca bu proje ile Antibiyotik ve Hormon içermeyip, Alkaloidleri veya Bunların Türevlerini İçeren İlaçlar Kapsamında Bölgesel Teşvik alan bölgeler arasına da girecektir. Kenevir üretimine yönelik TR72 illerinin izinli bölgeler olması itibarıyla bölgede üretilecek kenevirde katma değeri yüksek bir ürün olan kannabidiol (CBD) ekstaksiyonu üretimi; Bölge ekonomisine daha fazla olumlu katkı sağlayacaktır. Proje için Yozgat ili seçilmiştir. Çünkü Yozgat Bozok Üniversitesi kenevir alanında Özel İhtisas Üniversitesi olarak belirlenmiştir. Kenevir ekimi özel izinlere tabidir. Ayrıca ORAN Kalkınma Ajansı Tıbbi Aromatik Bitkiler raporunda Yozgat ilinin kenevir yetiştirmek için uygun olduğu belirtilmiştir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	7.200 litre/yıl Tesis Büyüklüğü: 15.000 m ²

Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat – Yerköy
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	580.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	13 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Eczacılık ürünlerinin toptan ticareti, Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda eczacılık ürünlerinin perakende ticareti sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir. S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.

¹¹Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 20¹²

Proje Adı	Kenevir Elyafı Üretim Tesisi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Kenevir üretim faaliyetlerinin giderek yaygınlaşması ve Yozgat Bozok Üniversitesi'nin kenevir ihtisas üniversitesi olması ile oluşan ekosistemi tamamlayıcı özellikte Yozgat ilinde kenevir elyafı üretim tesisi kurulacaktır.
Sektör	13. Tekstil ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Son yıllarda giderek önemi artan kenevirin tekstil sektöründe kullanımının artırılması ve bu sektöre alternatif ürün olarak girdi sağlayacak kenevir elyafının üretilmesi amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat, kenevir üretimi için uygun olan ve yasal olarak yetiştirme izni bulunan şehirler arasında yer almaktadır. Bozok Üniversitesi tarafından kenevir araştırmaları enstitüsü kurulmuştur. Bu enstitünün de katkıları ile kenevirin farklı sektörlerde girdi olarak kullanım olanakları araştırılmaktadır. Bu sektörlerden bir tanesi de tekstil sektörüdür. 13.10- Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi alt sektöründe 2022 yılı ithalatı 2 milyar dolara yakın gerçekleşmiştir. Kenevir elyafının da dahil olduğu bu alt sektörde, TR72 Bölgesi'ndeki tüm illerin üreteceği kenevir hammaddesinin işlenerek üretilen ürünler ithal girdisini azaltacaktır. Bölgede böyle bir tesisin kurulması gerek istihdam sağlaması gerekse katma değer sağlaması açısından önemlidir. Bunların yanında kenevir gibi stratejik bir sektörün işlenmesi ile bölge illeri de kenevir ve kenevirden üretilen ürünler için bir merkez konumuna gelecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	10.368 ton/yıl Tesis Büyüklüğü: 15.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör

Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.450.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	23 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bölgede kenevir üretimi yapan çiftçiler ve ürünlerin işleneceği ilgili özel sektör firmaları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir. S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H1. Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.

¹²Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 21¹³

Proje Adı	CLT (Çapraz Lamine Ahşap) Üretim Tesisi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Proje, Yozgat ilinde öne çıkan ağaç işleri sektöründe, mühendislik ürünü ahşap malzeme sınıfına giren çapraz lamine ahşap üretim tesisinin kurulmasını içermektedir.
Sektör	16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı)
Projenin Amacı	Çapraz lamine ahşap (CLT: Cross Laminated Timber) 90'lı yıllarda Avrupa'da geliştirilen bir üründür. Belli boyutlarda dilimlenmiş kereste parçalarının çapraz olarak üst üste yatırılması, arada birleştirici malzeme olarak çeşitli kimyasalların kullanılması ve presleme ile oluşturulan masif kompozit paneller, çapraz lamine ahşap olarak adlandırılmaktadır. Asıl amaç ilgili ürünlerin maliyetlerini düşürmektir. CLT, mühendislik ürünü ağaç malzeme sınıfında yer almaktadır. Bu ürün ailesinde bulunan ürünler şöyle özetlenebilir: • Tabakalanmış Ağaç Malzeme (GLULAM) • Paralel Şerit Kereste (PSL) • Tabakalanmış Şerit Kereste (LSL) • Tabakalanmış Kaplama Kereste (LVL) • Çapraz Lamine Ahşap (CLT) Bu ürünler içerisinde, inşaat sektörüne en uygun ve çimento/beton muadili ürün CLT'dir. Yozgat ili Akdağmadeni ilçesindeki üreticilerin daha katma değerli bir üretim yapabilmeleri için çapraz lamine ahşap üretimi yapan bir tesis kurulumu hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Türkiye'de CLT üretimi ve kullanımı alanlarında önemli bir eksiklik ve boşluk olduğu açıkça görülmektedir. TOBB sanayi veri tabanına göre CLT üreticilerinin de dahil olduğu 1622106000-Parke paneller, ahşaptan (mozaik yer döşemeleri için olanlar hariç) kodu altında faaliyet gösteren 116 işletme vardır. Sadece CLT üreten tesis sayısı ise 5 adedi geçmemektedir. Ülkemizin dünya ve Avrupa CLT pazarında yer alabilmesi için gerekli çalışmaların ve yatırımların başlatılması gerekmektedir. Çapraz lamine ahşabın, inşaat sektöründe betonarme yapılara alternatif olması sebebiyle, Türkiye'de CLT sektörünün hedefinin ilk aşamada tek katlı yapı (villa, dağ evi, bungalov tarzı) pazarı olması gerektiği değerlendirilmektedir.

Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat ilinde ağaç endüstrisinde faaliyet gösteren işletmeler için CLT gibi bir mühendislik ürünü ağaç malzemenin üretimi, il ekonomisi açısından fırsat niteliğindedir. CLT üretimi, geleneksel kereste üretiminden daha teknik ve teknolojik yatırımı yüksek bir üretimdir. Bununla beraber Yozgat'taki orman varlığı, iklimsel olarak CLT üretimine uygunluğu dikkate alınarak; böyle özel ve ülkemiz üreticileri tarafından henüz geliştirilmemiş bir alanda üretim tesisinin kurulması Yozgat ilini her açıdan (ihracat, nitelikli insan kaynağı, üretim altyapısı) geliştirecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	10.000 m ³ / yıl Tesis Büyüklüğü: 20.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat - Akdağmadeni
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	11.500.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	23 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bina inşaatı, Bina dışı yapıların inşaatı, Özel inşaat faaliyetleri sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

¹³Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 22¹⁴

Proje Adı	Yıldız Dağı Konaklama Tesisi Yatırımı
Proje Konusu	Konaklama tesisi
Proje Özeti	Yıldız Dağı'nda hizmet verecek 4 yıldızlı bir otel yapılacaktır.
Sektör	55. Konaklama
Projenin Amacı	Sivas ili Yıldız Dağı Kayak Merkezi'nde 1 adet kamu işletmesi otel bulunmaktadır. Ayrıca bungalov tarzında konaklama imkanı sunan işletme de yer almaktadır Toplam 6 km uzunluğunda 6 pist bulunmaktadır. 2013 yılında temeli atılan 2022 yılında 500.000 ziyaretçi ağırlayan ve ziyaretçi sayısı her geçen gün artan merkeze konaklama tesis yatırımı ile turizm potansiyeli artacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Proje kapsamında inşa edilecek tesisler ile Sivas ili turizm sektörü gelirinden aldığı pay büyüyecektir. Yıldız dağının kayak merkezi ilan edilmesiyle ilgi daha da artacaktır. Mevcutta yer alan tesisler nitelik ve nicelik olarak talepleri karşılamakta zorlanmaktadır. 2023 yılı sezonunda kapasiteler dolmuş ve özellikle sömestir de konaklama sıkıntısı yaşanmıştır. Bungalov tarzı bir yatırım da olmasına karşın artan talebi karşılamak ve farklı kalite ve fiyatlarda ürün sunabilmek adına 4 yıldızlı bir konaklama tesis Kayak Merkezi için bir ihtiyaç haline gelmiştir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	60 Oda / 144 Yatak

Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas - Yıldızeli - Yıldız Dağı
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.850.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	45 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	22 Ay
Projenin Hedef Kitle	Kayak turizmi özelinde kayak sporu yapan yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	S3. Alternatif Turizm İmkanlarının Geliştirilmesi S3.H2. Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılabilecektir.

¹⁴Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 23¹⁵

Proje Adı	Sivas İlinde Aktif Karbon Üretimi Tesisi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Atık meyve kabuğu ve çekirdeklerinin yakılarak karbon üretilen ve bu üretilen karbonu aktifleştirilerek "Aktif Karbon Ürünleri Üretimi" gerçekleştiren bir tesis kurulacaktır.
Sektör	20 - Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Aktif Karbon Üretimi kimya sektöründeki bir üretim faaliyetidir. Günümüzde birçok sektör için kullanılan bir içerik olan aktif karbonun üretimi birçok ham madde ile gerçekleştirilmektedir. Bu projenin amacı Sivas ilinde kayısı çekirdeği, fındık ve ceviz kabuğu gibi yerli ham maddelerden üretim yapacak bir aktif karbon üretim tesisinin kurulmasıdır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede kurulacak bu tesis ile çeşitli formlarda aktif karbon üretimi sağlanacaktır. Kayseri'de aktif 4 kurulum aşamasında 2 organize sanayi bölgesi ve buralarda faaliyet gösteren yaklaşık 1.500 fabrika, güçlü bir sanayi altyapısının varlığını göstermektedir. Ayrıca, Kayseri'nin tarım ve orman ürünleri üretim kapasitesi, aktif karbon üretiminde kullanılacak hammaddelerin temini açısından büyük bir avantajdır. Sivas ve ilçelerinde de oldukça fazla miktarda aktif karbon üretiminde ham madde olarak kullanılabilir bitkisel atık üretilmektedir. Ayrıca Karadeniz Bölgesinden temin edilecek fındık kabukları da aktif karbon üretimi için ham madde niteliği taşımaktadır. TÜİK 2022 yılı verilerine göre, Kayseri'de yılda yaklaşık 1 milyon ton buğday, 500.000 ton şeker pancarı ve 300.000 ton patates üretilmektedir. Bu aktif karbon üretimi için gerekli olan organik atık açısından önemli bir potansiyeldir. Ayrıca Kayseri ve çevresinde yaklaşık 150.000 hektar orman alanı bulunmaktadır. Bu ormanlardan elde edilen odun kömürü gibi ürünler, aktif karbon üretiminde kullanılabilir. Tesisin kurulumu ile bölge birçok sektöre (otomotiv, iklimlendirme, gübre, filtrasyon) ham madde girdisi verebilen bir sanayi tesisine sahip olacaktır. Ayrıca savunma sanayi stratejik sektör olarak belirleyen bölgede bu kapsamda bir işletme yer alacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.000 ton/yıl Tesis Büyüklüğü: 10.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas İli - Merkezi bir OSB içinde

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.250.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	25 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Gıda ürünlerinin imalatı, içeceklerin imalatı, temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı, petrol, petrol ürünleri, kimyasallar, gaz, vb. depolama ve antrepoculuk faaliyetleri sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; dögüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabacaktır.

¹⁵Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 24¹⁶

Proje Adı	Yumurta Tozu Üretimi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Yumurta tozu, kabuklu yumurtanın kırılarak yumurta beyazı ve sarısının ayrıştırılması ve bazı ön işlemler uygulanarak kurutulması sonucu elde edilen besin çeşididir. Yumurta tozu yumurtanın kullanıldığı hemen hemen her alanda kullanılmaktadır. Bu proje ile yumurta tozu (beyaz ve sarı kısmı için ayrı ayrı) üretimi yapacak bir tesis kurulacaktır.
Sektör	10. Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Yumurta tozu üretimi hem kırık, kirlı, standart dışı yumurtaların ekonomiye kazandırılması hem de uzun süreli raf ömrünün olmasından ötürü gıdaya ulaşımında sıkıntı yaşayan yerlerin gıdaya ulaşmasına katkı sunabilecek alternatif bir üretim konusudur. Bu bağlamda, yumurta imalat sektörünün ürün gamını genişleterek, yumurta tozunu da üretmesi ile sektördeki israf oranlarının azaltılması, yeniden değerlendirilmesi, katma değeri daha yüksek ürünler üretilmesi amaçlanmaktadır. Gıda ürünleri imalatına yönelik ürün yaşam döngüsünde, yumurta imalatı alt sektörünün "ürün yeniden canlandırma evresi" yumurta tozu üretimi olarak değerlendirilebilmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede yumurta üretimi önemli ekonomik faaliyetlerdendir. Kapalı ticari yumurtacı varlığı incelendiğinde Kayseri'de 61 işletme 164 kümes ve 5.528.000 canlı hayvan kapasitesi olduğu Yumurta Üreticileri Merkez Birliği sektör raporlarında yer almaktadır. Yumurta tozu taşıma ve saklama kolaylığı ve özellikle yumurta arz fazlalığı olduğu dönemlerde yumurtanın raf ömrünü uzatabileceği için alınacak ekonomik kararlarda alternatifler sunmaktadır. Bu nedenle tesisin ihracat odaklı kurulması planlanmaktadır. (Dünya ticaretinde 418.678.000 ABD doları kurutulmuş yumurta tozu ihracatı, 175.000.000 dolar kurutulmuş yumurta sarısı ihracatı yapıldığı görülmektedir.) Ayrıca bölgede ulusal çapta üretim yapan bisküvi, gofret, kek fabrikaları bulunmaktadır. Bu işletmelerin de ana ham maddelerinden olan yumurtaya ulaşmaları ve saklamaları anlamında kolaylık sağlanacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	381.176 kg/yıl - Yumurta Beyazı Tozu 845.217 kg/yıl - Yumurta Sarısı Tozu Tesis Büyüklüğü: 20.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör

Uygulama Yeri	Kayseri OSB
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	8.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	26 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Gıda, içecek ve tütün toptan ticareti, belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda gıda, içecek ve tütün perakende ticareti sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

¹⁶Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 25¹⁷

Proje Adı	Sığır Kemiginden Jelatin Üretimi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Yüksek oranda yurtdışından ithal edilen jelatin ham maddesinin sığır kemiğinden üretileceği helal gıda belgeli bir üretim tesisi kurulacaktır.
Sektör	20. Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	<p>Jelatin, başta gıda sanayi olmak üzere, eczacılık, kozmetik, tıp ve fotoğraf ürünlerinde yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Ayrıca jelatin sağlık alanında kullanılan serumlarda (plazma ikamesi olarak), kapsüllerde, vitamin kaplama materyallerinde, pastillerde, tabletlerde, damlaların üretiminde vb. alanlarda kullanılmaktadır.</p> <p>Türkiye’de yılda 6.000 ton civarında jelatin kullanılmakta ve bunun yarısından fazlası ithal edilmektedir. İthal edilen jelatinin bir kısmı, helal kabul edilen ve jelatin üretim kapasitesi 3.000 ton/yıl olan Pakistan’dan gelmektedir. Ancak bu ülkeden Türkiye’ye satılan miktar, 700 – 800 ton/yılı geçmemektedir. Bunun yanı sıra, döviz kurlarındaki artış nedeniyle, yurt dışı alım maliyetleri yükseldiği için yerli üretimin önemi artmaktadır.</p> <p>Türkiye’deki jelatin üreticilerinin kapasiteleri, jelatin ithalat miktarları, bu sektörde yeni alınan teşvik belgeleri ve toplumun helal jelatine olan talebi dikkate alındığında; Kayseri’deki mezbahalardan çıkan kemik atıklarının katma değeri oldukça yüksek bir ürün olan jelatine dönüştürülmesinin bölge ekonomisine önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, kemikten jelatin üretimi henüz Türkiye için yeni olsa da, konu ile ilgili akademik çalışmalar mevcuttur.</p>
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölge için gıda sanayi stratejik sektörler arasındadır. Kıvam artırıcı olarak neredeyse tüm hazır gıdalarda kullanılan bu ürünün sığır kökenli maddelerden yapılması önem arz etmektedir. Bölgede mevcut pastırma, sucuk vs. et işleme tesislerinin olduğu bölgede kemik unu tesisi de yer almaktadır. Jelatin üretimi için gerekli olan girdilerden biri olan kemik unu ve kemik ihtiyacı da bu bölgede karşılanabilecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	1.500 Ton/yıl Tesis Büyüklüğü: 10.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör

Uygulama Yeri	Kayseri – Melikgazi
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	21.150.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	146 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	20 Ay
Projenin Hedef Kitle	Süt ürünleri imalatı, Fırın ve unlu mamuller imalatı, Diğer gıda maddelerinin imalatı sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	3: Sağlıklı Bireyler 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

¹⁷Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 26¹⁸

Proje Adı	Erciyes Dağı Konaklama Tesisi
Proje Konusu	Konaklama tesisi
Proje Özeti	Erciyes Kayak Merkezinde hizmet verecek 5 yıldızlı bir otel yatırımı gerçekleştirilecektir.
Sektör	55. Konaklama
Projenin Amacı	Erciyes Kayak Merkez Master Planı kapsamında genişlemesi devam eden Kayak Merkezinde 22 km mekanik tesis ve 65 km pist uzunluğu yer almaktadır. Master plan kapsamında Bölgede 13 adet 5 yıldızlı otel yeri belirlenmiştir. Merkeze sezonda günlük 100.000 üzerinde turist gelmektedir. İlgili tesis yatırımı ile ilde turizm canlanacaktır. Bölgede talep artmaktadır. Turizmin 4 mevsime yayılması amacı kapsamında atılacak adımlarla konaklama ihtiyacı daha da artacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Erciyes Kayak Merkezi son Erciyes Master Planı kapsamında yapılan yatırımlar ile dünya çapında aranan bir kayak merkezi haline gelmiştir. Merkez yurt içinden gelen turistler ile giderek ismini duyurmaktadır. Özellikle kayak sezonunda her nitelikte otel talebi olmakta ve talep karşılanamamaktadır. Bu kapsamda bölgede yapılacak 5 yıldızlı bir otel yerinde bir yatırım olacaktır. Erciyes Master Planında da 10 üzeri 5 yıldızlı otelin bölgede inşa edilmesi öngörülmüştür ve plan ilerledikçe yatırım arazileri belediye tarafından üretilmektedir. Merkez sezon zamanı ziyaretçi sayıları hafta sonunda günlük 150 bin, aylık olarak ise 1.5 milyona kadar çıkmıştır. Yurtdışından charter uçuşlarının başlamasıyla merkezde yabancı turist sayısı da gözle görülür şekilde artmıştır. Merkezde 5 yıldızlı oteller ihtiyaç haline gelmiştir.
Yatırımın/ Tesisin Ölçeği (Kapasite)	120 oda / 220 yatak
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri – Melikgazi
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	7.000.000,00 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	55 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Kayak sporu yapanlar, yerli ve yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	3: Sağlık ve Kaliteli Yaşam 8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Bölge Planı İlişkisi	S3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi S3.H2. Kayseri ve Sivas'ta kış turizmi geliştirilecek ve kış turizmini tamamlayıcı aktiviteler artırılabilecektir.

¹⁸Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 27¹⁹

Proje Adı	Doğal Sirke Üretim Tesisi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Türkiye'nin yerli ham madde ile büyük miktarlarda üretebileceği bir sirke potansiyeli bulunmaktadır ancak sirke üretiminde belli standartların yakalanamaması ve yeterli pazarlamanın yapılamaması bu sektördeki etkinliği azaltmaktadır. Proje kapsamında bölgede yer alan tarımsal ürünlerden olan üzüm ve elmanın fermente edileceği sirke üretim tesisi kurulacaktır.
Sektör	10. Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Bölge için gıda sanayi stratejik sektörler arasındadır. Bölgede üretimi oldukça fazla olan elma(255.871 ton üretim miktarı-Kayseri) ve üzüm(30.183 ton üretim miktarı-Kayseri) için katma değer oluşturacak bir yöntemle doğal sirke üretim tesisi kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Dünyada ve Türkiye'de tarım piyasalarındaki gelişmeler son dönemlerde yaşanan yeni tip koronavirüs (Kovid-19) sürecinin de etkisi ile yakından takip edilmekte olup; bu gelişmelerin tarımsal ürünlerin üretimine, tüketimine ve ticaretine etkileri izlenmektedir. Söz konusu etkilerin izlerini sirke sektörünün ve tüm paydaşları üzerinde gözlemlemek mümkündür. Artan tarımsal ürün tüketim bilinci ve hijyen ihtiyacı özellikle doğal ürüne olan talep artışını getirmiştir. Bu gelişmelerin doğal sonucu olarak sektörde ciddi bir talep artışı yaşanmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu mevcut potansiyeli daha iyi değerlendirmek ve talep artışını sürdürülebilir kılmak adına bölgelerin kalkınmasında özellikle üretim bakımından avantaja sahip olan ürünlerde üretici, işleyici ve diğer paydaşlar arasında bir işbirliği sağlanarak uluslararası pazarda rekabet etme şansı yakalanmış olunacaktır. Türkiye'de üretilen meyve ve sebzelerin %53'ü tüketiciye ulaşana kadar israf edilmektedir (FAO,2020). Sirke yenilemeyecek, özellikle fazla olgunlaşmış, ezilmiş ve depolama süresi kısa olan meyvelerin değerlendirilebilmesi açısından önemli bir üründür. Türkiye'de meyve üretim potansiyelinin çok olduğu düşünüldüğünde sirke sektörünün gelişmesinin bu sektördeki israfı azaltacağı değerlendirilmektedir. Kayseri'de elma ve üzüm üretiminin yoğun olduğu bölgeler Erciyes Dağı'nın güney ve güney batısında bulunan alanlardır. Bu bölgelerde üretilen elma ve üzümün mevsiminde satılarak elde edilen katma değerinin dışında, hasara uğramış ürünler değerinden düşük fiyatlara satılmaktadır. Kusurlu ürünlerin oluşturacağı katma değeri daha fazla artırmak için bahsi geçen bölgede yer alan İncesu Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösterecek bir doğal sirke üretim tesisi amaçlanmaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	40 Ton/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör

Uygulama Yeri	Kayseri – İncesu Organize Sanayi Bölgesi
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	690.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	7 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Gıda, içecek ve tütün toptan ticareti, belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda gıda, içecek ve tütün perakende ticareti sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	3: Sağlıklı Bireyler 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.

¹⁹Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 28²⁰

Proje Adı	Balık Yemi Üretim Tesisi
Proje Konusu	Üretim tesisi
Proje Özeti	Bölgede alabalık yem üretim tesisinin kurulması projenin ana hedefidir. Yem imalatında bölgedeki ham maddelerin ve atıkların değerlendirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca tesisin teknolojisinin alabalık yemi dışında levrek, çipura vb. balık yemlerini ve evcil hayvan yemlerini üretme kabiliyeti de bulunmaktadır.
Sektör	10-Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Başta alabalık türü olmak üzere Kayseri ve Sivas illeri önde gelen balık yetiştiricilerin faaliyet gösterdiği illerdir. Bu kapsamda bölgede balık yemi ihtiyacı oldukça yüksektir. Bölgede kurulacak tesisin özellikle navlun olarak maliyet ve dolayısıyla rekabet avantajı olacaktır. İç Anadolu Bölgesi ile Adana, Mersin, Hatay bölgelerinde de balık yemi üreticisi bulunmaması Kayseri’de kurulacak bir alabalık yemi üretim tesisi için avantaj olacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Düzye II Bölgeleri TR72 Bölgesi balık üretiminde ikinci sıradadır. En çok üretimi yapılan tür ise alabalık türüdür. Gerek Kayseri’nin ilçelerindeki çiftliklerde gerekse baraj göllerinde üretimi yapılan balıklar için en önemli girdi balık yemidir. Kalitesiz yem toplu toplu balık ölümleri ve hastalıklara yem sebep olmaktadır. Bu yüzden balık üreticileri kaliteli yem arayışındadır. Bölgede hali hazırda büyük üreticilerin yem fabrikaları vardır. Ancak kapasiteleri sadece kendi üretim tesislerinin ihtiyacını karşılamaktadır. Yurtiçi ve yurtdışı satışı yapılan balık ürününün, bölge dışı girdi oranını azaltmak, yem hammaddesi olabilecek atıkların geri dönüşümünü sağlamak amacıyla balık yemi üretim tesisi kurulması hedeflenmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	10.500 ton/yıl Tesisin Büyüklüğü: 2.500 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri (Kocasinan, Melikgazi)
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	11 Kişi (sürekli istihdam)

Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Tatlı su balıkçılı sektöründe faaliyet gösteren işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	3: Sağlıklı Bireyler 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı 12: Sorumlu Üretim ve Tüketim 14: Sudaki Yaşam
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

²⁰Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 29²¹

Proje Adı	Beydeğirmeni Besi Bölgesi Biyogaz Tesisi
Proje Konusu	Yenilenebilir enerji
Proje Özeti	Besi bölgesinde çıkan atıklar (2.000 ton/gün) ham madde olacak şekilde bir biyogaz tesisi kurularak elde edilen biyogazdan elektrik enerjisi üretilecektir.
Sektör	35. Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı
Projenin Amacı	Yenilenebilir enerji üretimi birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de desteklenmektedir. Yatırım Teşvik Sistemi kapsamında atık geri kazanım yatırımları öncelikli yatırım konuları arasında yer almakta, bölgesel teşvik kapsamında 5. Bölge teşviklerinden faydalanılabilmektedir. Alım garantisinin de verildiği tesis ile ham madde sorunu ve pazar sorunu olmadan katma değer oluşturulacaktır. Kayseri Beydeğirmeni mevkiinde, Büyükşehir Belediyesi tarafından oluşturulmuş bir besi bölgesi bulunmaktadır. Bu bölgedeki yoğun üretici yapısından dolayı oluşacak atıkların yeniden değerlendirilmesi ve ekonomiye kazandırılması planlanmıştır. Bu bağlamda, besi bölgesinde elde edilen hayvansal atıkların biyogaz olarak değerlendirilip, bu biyogazın yakılması yoluyla elektrik elde edilecek bir tesis kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede böyle bir tesisin açılarak başarılı olması diğer büyük hayvancılık tesisleri için de iyi bir örnek oluşturacaktır. Aynı zamanda bölgede stratejik sektör olan enerji sektörü için alternatif bir üretim tekniği olacaktır. Beydeğirmeni Besi ve Hayvancılık Bölgesi’nde 82 adedi 2020 yılında olmak üzere toplam 385 adet parsel satışı gerçekleştirilmiştir. Buna bağlı olarak besi ahırları faaliyete geçmiştir. Besi ahırlarının atıklarının yeniden değerlendirilmesi ve enerji olarak kazanımı; alternatif enerji kaynaklarının kullanımı açısından önem teşkil etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	2.000 ton/gün Büyük Baş Hayvan Atığı 3.15 MWh Elektrik Üretimi
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.400.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	31 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay

Projenin Hedef Kitle	Beydeğirmeni besi bölgesi üreticileri
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	7: Erişilebilir ve Temiz Enerji
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabilecektir.

²Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 30

Proje Adı	Sivas Tarihi Kent Meydanı Düzenlemesi
Proje Konusu	Kentsel Altyapı
Proje Özeti	Sivas Tarihi Kent Meydanı'nda yer alan Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyetin temellerinin atıldığı dönemi kapsayan toplamda 6 adet tarihi tescilli yapının dış cephe aydınlatma projeleri ile ışıklandırılması sağlanacaktır. Bu kapsamda Sivas Tarihi Kent Meydanında bulunan, Şifaiye Medresesi, Çifte Minareli Medrese, Buruciye Medresesi ve Kale Cami ve Atatürk ve Kongre Müzesi'ne akıllı ve teknolojik aydınlatma sistemi kurulacak ve Valilik Binası'nın ise mevcut durumda bulunan aydınlatma sistemi revize edilecektir. Kent Meydanı tanıtım çalışmaları kapsamında da tarihi yapılara Dijital Sesli Rehberlik Sistemi Kurulması, QR Kodlu Tarihçe Tabelası ve Dış Mekan Görünürlük Tabelası yerleştirilmesi, Billboard, Tanıtım Filmi yapılacaktır.
Sektör	91. Kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer kültürel faaliyetler
Projenin Amacı	TR72 Bölgesinde Sürdürülebilir Turizm odaklı bir proje uygulanması yoluyla kültürel mirasımızın gelecek nesillere aktarılmasına ve bölgenin Çekim/Cazibe Merkezi'ne dönüştürülmesine katkı sağlamaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas Kent Meydanı; Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet olmak üzere 3 farklı medeniyete ait 8 eseri bir arada bünyesinde bulunduran ve bu özelliği ile Avrupa'nın sayılı kent meydanları arasında yer alan adeta bir Açık Hava Müzesi konumunda olmasına rağmen geceleri görünürlüğe sahip değildir. Tarihi Kent Meydanının gündüz kullanımına kıyasla gece kullanımı sırasında; net ve tanımlı bir gece ortamı sunulmaması, meydanın ve kültürel miras eserlerimizin görünür olmaması, yapıların görsel kalitesinin düşük kalması, tarihi yapıların mimari özellikleri, şekli, işçiliği, renkliği ve formunun algılanmaması, tarihi yapılara ilişkin gözlem, algılama ve deneyim fırsatı sunulmaması, yapıların ruhunun ve meydanın tarihi kimliğinin yeterince yansıtılmaması, meydanın güzelliği ve çekiciliği etkisinin yetersiz kalması, meydandaki açık hava etkinliklerine beklenenden daha az ilginin olması, gece ortamının kalitesinin ve dolaşım konforunun düşük olması, ziyaretçilerin gündüz kadar kendini güvende hissetmemesi, meydanın kullanım süresinin daha kısa olması vb. sorunlar ortaya çıkmaktadır. Sivas Tarihi Kent Meydanındaki tarihi tescilli yapıların, yıllar içerisinde restorasyon çalışmaları tamamlanarak tekrar kente kazandırılırken, yapıların ziyaretçiler tarafından geceleri algılanabilmesi ve kullanılabilmesi için görsel konfor, fonksiyonel, estetik ve güvenlik vb. ihtiyaçları karşılayacak doğru bir aydınlatma tasarımı gerekmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	Akıllı ve teknolojik aydınlatma sistemi kurulacak tarihi yapı sayısı: 5 adet Aydınlatma sistemi revize edilecek tarihi yapı sayısı: 1 adet Dijital Sesli Rehberlik Sistemi Kurulacak Tarihi Eser Sayısı: 6 adet QR Kodlu Tarihçe Tabelası Sayısı: 6 adet Dış Mekân Görünürlük Tabelası Sayısı: 6 adet Billboard Sayısı: 4 adet Tanıtım Filmi: 1 adet 3.15 MWh Elektrik Üretimi
Proje Yürütücüsü	Kamu
Uygulama Yeri	Sivas

Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.500.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	5 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	637.040 nüfusa sahip Sivas halkı, yerli ve yabancı ziyaretçilerdir.
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	S4. Bölgenin kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve doğal afetlere karşı dirençli hale getirilmesi S4.H1. Kentsel yaşam kalitesi yükseltilecektir.

KÜNYE 31²²

Proje Adı	Optik Lens İmalatı Tesisi
Proje Konusu	İmalat sanayii
Proje Özeti	Proje ile mikroskop, kamera ve çeşitli optik cihazlarda kullanılan, tıbbi cihazlar ve çeşitli endüstriyel uygulamalarda ve savunma sanayinde kullanılan yüksek kaliteli optik lenslerin üretimini gerçekleştirecek bir tesisin kurulmasını planlanmaktadır.
Sektör	26. Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile Sivas'ta öne çıkan Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı sektöründe faaliyet gösterecek bir optik lens imalatı tesisi kurulması hedeflenmektedir. Optik lens üretimi yatırımının ülke içinde gerçekleştirilmesi, bu ürünlerde ithalat bağımlılığını azaltacak, yerli üretimle birlikte döviz tasarrufu sağlayacaktır. Ayrıca optik lens üretimi, ileri düzeyde teknoloji ve hassas mühendislik gerektiren bir alandır. Bu yatırım, Türkiye'de yüksek teknoloji üretim altyapısının gelişmesine katkı sağlayacak ve ülkedeki Ar-Ge çalışmalarını teşvik edecektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas özellikle ilde bulunan Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nin optik alanında ihtisas üniversitesi olması sebebiyle eğitimi iş gücü ve teknik bilgi birikimi ile optik lens üretimi için ideal bir ortam sunmaktadır. Ayrıca, Türkiye'nin merkezinde yer alması, ürünlerin ülke genelinde dağıtımı için stratejik bir konum sağlamaktadır. Optik lens üretiminde, ileri teknoloji kullanılarak yüksek kaliteli ürünler üretilerek ve global pazarlara açılım sağlanacaktır. Optik lens imalatı, Sivas'ın teknoloji tabanlı üretim kapasitesini güçlendirerek bölgenin sanayi profilini çeşitlendirecek ve ihracat potansiyelini artıracaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	100.000 adet/yıl Tesis Büyüklüğü: 6.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	9.600.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	85 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Savunma sanayi sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı

Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.
-----------------------------	--

²²Söz konusu yatırım fırsatlarına ilişkin detaylı bilgiye <https://www.yatirimadestek.gov.tr/> adresinden erişim sağlanabilmektedir.

KÜNYE 32

Proje Adı	Gaz Beton İmalatı Tesisi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile inşaat sektöründe yaygın olarak kullanılan hafif, dayanıklı ve ısı yalıtım özelliği yüksek gaz beton üretimini hedefleyen bir imalat tesisinin kurulması planlanmaktadır.
Sektör	23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Gaz beton, yüksek ısı yalıtım özelliği sayesinde binaların enerji tüketimini önemli ölçüde azaltmakta ve bu da ülkenin enerji verimliliği hedeflerine katkı sağlamaktadır. Türkiye'nin deprem kuşağında yer alması da göz önüne alındığında gaz betonun deprem riskine karşı daha güvenli yapılar inşa edilmesine olanak tanınması da diğer bir avantajdır. Gaz beton üretimi, yerli kaynakları kullanarak katma değer yaratma potansiyeli taşıyan bir sektördür. Bu yatırım, hem yerel hem de ulusal ölçekte ekonomiye katkı sağlayacak, istihdam yaratacak ve inşaat sektöründe yerli üretim oranını artıracaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas, geniş arazi yapısı, hammadde kaynaklarına yakınlığı ve stratejik konumu ile gaz beton imalatı için ideal bir bölgedir. İlde bulunan bol miktardaki kireçtaşı ve diğer hammadde kaynakları, üretim maliyetlerini düşürerek rekabetçi bir avantaj sağlar. Ayrıca, Sivas'ın hem doğu hem de batı bölgelerine olan ulaşım ağları üzerindeki merkezi konumu, üretilen gaz betonun hızlı ve maliyet etkin bir şekilde dağıtılmasına olanak tanır. Bölgenin düşük iş gücü maliyetleri ve teşvik imkanları da bu yatırımı cazip kılmaktadır. Gaz beton imalatı, Sivas'ta yeni istihdam alanları yaratarak bölgesel kalkınmaya doğrudan katkıda bulunabilir. 2022 yılı GBS verilerine göre gaz beton imalatının dahil olduğu "23.6 -Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı" alt sektör grubu ;23 NACE kodlu ana sektör içerisinde faaliyet gösteren işletme sayısı 162 olup, bu sektör Sivas ilinde net satışlar ve istihdam yönünden potansiyel küme, aktifler yönünden de olgun küme statüsündedir. Sivas 6 Şubat depremlerinin gerçekleştiği coğrafyaya yakınlığı nedeniyle, bu bölgelerdeki yapı stoğunun yenilenmesine dair yoğun inşaat faaliyetlerinde gaz beton tedariki noktasında daha cazip bir merkez olacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	250.000 m ³ /yıl Tesis Büyüklüğü: 10.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.100.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	55 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Bina inşaatı sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmeler (GBS 2022 verilerine göre Türkiye'de bu alt sektörde 138.666 işletme faaliyet göstermektedir.)
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.

KÜNYE 33

Proje Adı	Çeşitli Fermuar Üretimi Tesisi
Proje Konusu	İmalat sanayii
Proje Özeti	Tekstil, giyim, ayakkabı, çanta ve benzeri sektörlerde kullanılan fermuarların üretimini gerçekleştirecek modern bir üretim tesisi kurulması planlanmaktadır.
Sektör	32. Diğer imalatlar kategorisi altındaki firmalar
Projenin Amacı	Türkiye, dünya genelinde tekstil sektöründe önemli bir üretim gücüne sahiptir. Fermuar, bu sektörün temel bileşenlerinden biri olup, giysi, çanta, ayakkabı, mobilya ve birçok endüstriyel üründe vazgeçilmez bir aksesuar olarak kullanılır. Çeşitli fermuar üretiminin yerli olarak gerçekleştirilmesi, bu sektörde üretim maliyetlerini düşürerek Türkiye'nin rekabet gücünü artıracaktır. Ticaret Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı Tekstil ve Hazır Giyim Yan Sanayi raporuna göre 2022 yılında 100 milyon ABD Doları ithalat gerçekleşen fermuar ürünü Bölgede üretilerek bu açık kapatılacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Kayseri, Sivas ve Yozgat illeri tekstil sektörünün gelişmiş olduğu illerdir. Bir tekstil ürününde fermuar ürünün ömrünü belirleyen tamamlayıcı ürünlerden en önemlisidir. Bu kapsamda hem ürünün kalitesini hem de maliyetini belirleyen girdilerden birisi fermuardır. Bu bakımdan bölgedeki tekstil ürünlerinin rekabetçi olabilmesi için kritik öneme sahip bir ürün olan fermuarın bölge içinde üretimi önem arz etmektedir. Sivas, tekstil sektörüne yönelik çeşitli üretimlerin gerçekleştirilebileceği bir altyapıya sahiptir. Fermuar üretimi, tekstil sektöründe artan iç ve dış talebi karşılamak için stratejik bir önem taşımaktadır. Fermuar üretimi, tekstil sektörlerine yönelik yan sanayilerin gelişimini hızlandıracak ve bölgenin ekonomik çeşitliliğine katkıda bulunacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	600 ton/yıl Tesis Büyüklüğü: 5.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	10.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Tekstil, hazır giyim sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.

KÜNYE 34

Proje Adı	CNC İşleme Merkezleri için Hidrolik Takım Tutucu Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile CNC takım tezgahlarında kullanılan hidrolik otomatik takım tutucular yerli olarak üretilecek ve Türkiye'de faaliyet gösteren takım tezgahlarının ihtiyaçları yerli ve milli olarak karşılanacaktır.
Sektör	28. Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı

Projenin Amacı	CNC işleme merkezlerinde ATC (Otomatik Takım Değiştirici) kullanıldığı için tezgahların hidrolik takım tutucu ile donatılmış olması gereklidir. Üretilen ve kullanılmakta olan tüm CNC İşleme merkezlerinde kullanılan bir ayardır. TİAD (Takım Tezgahları Sanayici ve İş İnsanları Derneği) 2022 yılı sektör raporuna göre takım tezgahlarında kullanılan tutucu takım ithalatı 2021 yılında 148 Milyon ABD Doları iken 2022 yılında 158 Milyon ABD Doları seviyesine çıkmıştır. İhracat ise aynı dönemde 80 Milyon ABD Doları'ndan 91 Milyon ABD Doları seviyesine çıkmıştır. Takım tutucu ithalatında da ihracatında da 1 numaralı pazar Almanya'dır. 2023 yılında Türkiye'nin takım tutucu ithalatı 60 Milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiş olup bunun 20 Milyon ABD Dolar'lık kısmı Almanya'dan ithal edilmiştir. CNC Takım Tezgahlarının üretimi ile birlikte takım tutucuların da ülkemizde üretilmesi önem arz etmektedir. Ağır Sanayi Hamlesinde kendi Takım Tezgahını üretme kabiliyetinin olması önemlidir. Çünkü bu tezgahların bazıları kontrole tabi olup ambargo zamanlarında tedarik edilememektedir. Hem stratejik olarak hem de ithal ikamesi ürün üreterek ithalatı önleme amacıyla bu tesisin kurulması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	HAMLE Programı kapsamında yapılan yatırım ile Türkiye'nin tek CNC Takım Tezgahı üretimi yapan firması Kayseri'de yer almaktadır. 2023 yılında 3.000'e yakın tezgah üretimi ile 80 Milyon Euro ciro yapmış ve 750 kişiye istihdam sağlamıştır. Gerek kendi imalatında kullandığı makine parkında gerekse ürettiği takım tezgahlarında kullanılan Hidrolik Takım Tutucuların üretimini yapmasıyla Kayseri'yi CNC Takım Tezgahı üretim merkezi haline getirecek, özellikle yan sanayisi ile ekosistemi destekleyecektir. Kayseri için yapılan Ürün Uzaı Çalışmasında da 2573-El aletleri, takım tezgahı uçları, testere ağızları vb. imalatı olarak üst sıralarda yer almaktadır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	6.000 adet/yıl Tesis Büyüklüğü: 5.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	6.150.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	25 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Makine imalatı sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmeler, üretim süreçlerinde CNC tezgah kullanan tüm işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1. H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

KÜNYE 35

Proje Adı	Kabak Çekirdeği Yağı Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje bölgedeki kabak çekirdeği üreticisinin kazancının artırılması açısından önem arz eden kabak çekirdeği yağı üretim tesisi kurulacaktır.
Sektör	10. Gıda ürünlerinin imalatı

Projenin Amacı	Tomarza'da üretilen kabak çekirdeğinin katma değerli bir ürüne dönüştürülerek üreticiye daha fazla gelir sağlanması, kırsalda istihdamın artırılması ve göçün azaltılmasıdır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Türkiye'deki kabak çekirdeği üretiminin %42'si Tomarza'da gerçekleştirilmektedir. Kabak çekirdeği üretimi Tomarza'da olmasına rağmen araçların büyük kısmı Nevşehir'de bulunmaktadır. Üretici Tomarza'da herhangi bir lisanslı depolama veya silo imkanı olmadığı için ürettiği kabak çekirdeğini araçlara satmak zorunda kalmaktadır. Bölgeye kurulacak olan kabak çekirdeği yağı üretim tesisi depolama imkanını da üreticilere sağlarsa hem yağ üreterek ürünün katma değerinin artırılmasını hem de depolama imkanı ile üreticinin yıl içerisinde ürününü istediği fiyatlara satabilmesini sağlayacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	112.500 lt./yıl Tesis büyüklüğü: 1.000 m ²
Proje Yürütücüsü	İlgili kamu kurumları
Uygulama Yeri	Kayseri - Tomarza
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Kırsalda yaşayan genç ve kadın nüfus, Gıda imalatı ve Kozmetik İmalatı
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1. H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılabilecek, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

KÜNYE 36

Proje Adı	Büyük Boyutlu Termoplastik Ürünlerin Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile LSAM (Large Scale Additive Manufacturing) yöntemi ile boyu max. 12 mt, eni ve yüksekliği ise 3 mt olabilen termoplastik ve karbon parçaların eklemeye metodu ile üretilmektedir.
Sektör	30. Diğer ulaşım araçlarının imalatı
Projenin Amacı	LSAM yöntemi ile özellikle eğlence amaçlı su üzerinde yüzebilen tekne ve araç yapımı, 3 boyutlu reklam ve tanıtım materyalleri üretimi ve insansız hava ve deniz araçları gövde parçaları üretimi yapmaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	LSAM (Large Scale Additive Manufacturing) metodu çok yeni bir imalat yöntemi olup kullanım alanı her geçen gün artmaktadır ve geleceğin imalat teknolojilerinden birisi olmaya adaydır. Ülkemizde çok yeni olan ve henüz kullanılmayan bu imalat teknolojisinin Kayseri'de gelişmesi ve teknolojiye kullanılan makine ve hammaddenin ileride Kayseri'de üretilmesi potansiyeli ile ekosisteme katkı sağlayacaktır. Kayseri için yapılan ürün uzayı çalışmasında 3012-Eğlence ve spor amaçlı teknelerin yapımı sektörü Yöntem1'de orta sıralarda yer almaktadır. Yapılacak olan yatırım ile üretilen bir diğer ürün grubu ise sivil ve askeri havacılıkta ve özellikle İHA'larda kullanılan kompleks şekilli karbonfiber parçalardır. Bu parçalar boyut olarak çok büyük olmasa da kompleks şekilleri gereği kalıpta üretimleri hayli zor ve maliyetli olmaktadır. LSAM teknolojisi ile istenen ebatta ve tasarımda parçalar hızlı ve uygun maliyetli olarak üretilmektedir. Kayseri'de kurulması planlanan Uzay, Havacılık ve Savunma İhtisas OSB'de yapılacak Ar-Ge ve Ür-Ge faaliyetlerinde ihtiyaç duyulan karbonfiber parçalar bu yatırım ile il içinden tedarik edilebilecektir.

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	6 ton/yıl Tesis büyüklüğü: 3.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.500.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	20 Kişi
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kütlesi	Ulaşım imalatı ve savunma sanayi imalatı yapan işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1. H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

KÜNYE 37

Proje Adı	Ferro Krom, Krom Oksit ve Metal Oksit Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile Kayseri Pınarbaşı ilçesinde bulunan krom madeninin işlenerek ferro krom, krom oksit ve metal oksit üretimi gerçekleştirilecektir.
Sektör	20. Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Ülkemizde yıllık 1.2 milyar ABD Doları değerinde paslanmaz metal ürünleri ithalatı yapılmaktadır. Tesisin faaliyete geçmesiyle birlikte, neredeyse her sektörde talep gören paslanmaz metal ürünlerin üretim girdileri ferro krom, krom oksit ve metal oksitler yerli olarak üretilecek ve ithal ikamesi sağlanacaktır.
Projenin Bölge İçin Önemi	MTA verilenine göre bölgede toplam krom rezervi 46.500.000 ton ve toplam demir rezervi 138.000.000 tondur. Kayseri'de maden işletme ruhsatlarının % 17'si, Sivas'ta ise % 16'sı krom madenine aittir. Özellikle Pınarbaşı ilçesinde krom madeni işletmesi önemli ekonomik faaliyetlerdendir. Yapılacak yatırım ile çıkarılan krom madeninin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Yapılacak yatırım ile çıkarılan krom madeninin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Türkiye'nin krom oksit, ferro krom ve krom metal ithalatı 20 Milyon ABD Doları civarındadır. Bunun sebebi ferro krom yerine son ürün olan paslanmaz çelik ithal edilmesidir. Paslanmaz Çelik ithali ise 1.2 Milyar ABD Dolarıdır. Asıl katma değerli ürün olan paslanmaz çeliğin üretilmesi için krom zenginleştirme, ferro krom üretimi ve son olarak paslanmaz çelik üretimi yapılmaktadır. Ferro krom paslanmaz çelik üretimi için ara mamuldür.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	10 ton/yıl Tesis büyüklüğü: 5.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Kayseri - Pınarbaşı
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	100 Kişi

Proje Uygulama Süresi	36 Ay
Projenin Hedef Kitle	Üretim aşamalarında paslanmaz çeliği ara mamül olarak kullanan tüm işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1. H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

KÜNYE 38

Proje Adı	Endüstriyel İklimlendirme, Havalandırma ve Soğutma Üniteleri Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Endüstriyel iklimlendirme, havalandırma ve soğutma üniteleri üretimi gerçekleştirilecektir.
Sektör	33. Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı
Projenin Amacı	Türkiye, endüstriyel iklimlendirme, havalandırma ve soğutma ünitelerinde büyük ölçüde ithalata bağımlıdır. Yerli üretim tesislerinin kurulması, bu sektördeki ithalat bağımlılığını azaltacak, dış ticaret dengesine olumlu katkıda bulunacaktır. Ayrıca Türkiye’de sanayi ve tarım sektörü hızla büyümekte ve bu sektörlerin verimliliğini artırmak için endüstriyel iklimlendirme, havalandırma ve soğutma çözümlerine olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas, Türkiye'nin merkezinde yer alması nedeniyle lojistik avantajlara sahip olup, bu tür endüstriyel üretim tesisleri için ideal bir konum sunmaktadır. Bu yatırım, Sivas'ta enerji verimliliğine odaklanan üretim teknolojilerini destekleyecek ve iklimlendirme sektöründeki yerli üretimi artıracaktır. Endüstriyel iklimlendirme ve soğutma üniteleri üretimi, bölgenin sanayi üretim kapasitesini artırarak, yeni istihdam olanakları yaratacak ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	50.000 m ² /yıl Tesis Büyüklüğü: 5.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	95 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Endüstriyel iklimlendirme, havalandırma ve soğutma üniteleri sektöründe faaliyet göstermekte olan işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; döngüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılacaktır.

KÜNYE 39

Proje Adı	Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi
Proje Konusu	Konaklama Tesisi
Proje Özeti	Konaklama altyapısının iyileştirilmesi amacıyla çevreye duyarlı konaklama tesisi yatırımı yapılacaktır.
Sektör	55. Konaklama
Projenin Amacı	Çevreye duyarlı konaklama tesisi yatırımı, Türkiye'nin sürdürülebilir turizm hedefleri doğrultusunda stratejik bir öneme sahiptir. Doğal kaynakların korunması, iklim değişikliği ile mücadele, turist taleplerindeki değişim ve yerel ekonomiye katkı gibi unsurlar göz önüne alındığında, bu tür yatırımlar hem çevresel hem de ekonomik açıdan büyük faydalar sağlamaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas, zengin doğal ve kültürel mirası ile Türkiye'nin turizm potansiyeli yüksek bölgelerinden biridir. Şehrin sahip olduğu doğal güzellikler, termal kaynaklar ve tarihi yapılar, yıl boyunca ziyaretçi çekmektedir. Ancak, bu potansiyelin tam anlamıyla değerlendirilebilmesi için konaklama altyapısının iyileştirilmesi ve çevreye duyarlı yatırımların teşvik edilmesi gerekmektedir. Turizm sektörü, bölgedeki istihdamı artırarak yerel halkın gelir seviyesini yükseltecek ve ekonomik canlılığı destekleyecektir. Sıcak Çermik Bölgesine kurulacak olan tesiste güneş enerjisi, rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynakları kullanılacaktır. Su tasarrufu yağmur suyu toplama sistemleri bulunacaktır. Atık yönetimi önemlenecek, doğal temizlik ürünleri tercih edilecektir. Yerel halkla iş birliği yapılacak ve yöresel ürünler kullanılarak çevresel etki en aza indirilecektir. Ayrıca, tesisin bulunduğu doğal çevreye zarar vermemek için doğa dostu mimari ve peyzaj düzenlemeleri yapılacaktır. Misafirlerin doğayla uyumlu bir deneyim yaşaması teşvik edilecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	120 Yatak
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas - Yıldızeli
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	4.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	60 Kişi (süreklili istihdam)
Proje Uygulama Süresi	22 Ay
Projenin Hedef Kitle	Turizm sektöründe faaliyette olan işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	S3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi S3.H3. Sağlık turizm altyapısının geliştirilecek ve sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.

KÜNYE 40

Proje Adı	Doğal Taş İşleme Tesisi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Başta mermer rezervlerinin ekonomiye kazandırılması amacıyla doğal taş işleme tesisi kurulacaktır.
Sektör	23. Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Doğal taş işleme tesisi yatırımı, Türkiye'nin doğal taş zenginliklerini katma değerli ürünlere dönüştürerek, ekonomik büyümeye, ihracat artışına ve bölgesel kalkınmaya önemli katkılar sağlayacaktır. Bu yatırım, Türkiye'nin hem iç pazarda hem de uluslararası pazarda rekabet gücünü artırarak, doğal taş sektöründe lider bir ülke olma hedefini destekleyecektir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Sivas, başta mermer olmak üzere zengin doğal taş rezervleri ile bilinen bir bölgedir. Bu hammaddenin yerinde işlenmesi, hem maliyetleri düşürecek hem de lojistik süreçleri optimize edecektir. Doğal taş işleme tesisi, ilde kümelen sektör olan madencilik faaliyetlerini destekleyecek ve bölgedeki taş ocaklarıyla entegre bir yapı oluşturacaktır. Bu da yerel ekonomiye doğrudan katkı sağlayacaktır.

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	216.000 m ² /yıl Tesis büyüklüğü: 5.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Sivas
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.500.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Madencilik sektöründe faaliyette olan işletmeler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H3. TR72 imalat sanayinde yeşil dönüşüm desteklenecek; dögüsel, sürdürülebilir ve yalın üretim uygulamaları ile verimlilik artırılabacaktır.

KÜNYE 41

Proje Adı	Homojenize Gıda Müstahzarları ve Diyetetik Gıda İmalatı
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile diyetetik ve glutensiz gıdaların üretimine yönelik tesis kurulacaktır.
Sektör	10. Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile Türkiye'deki çölyak hastaları ve diyetetik gıda ihtiyacı olan bireyler için yerli üretimi artırmak, bu alanda ithalatı azaltmak ve sağlıklı gıdaya erişimi kolaylaştırmak amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Türkiye'de ve dünyaya çölyak hastaları ve gluten hassasiyeti yaşayan kişi sayısı ve bu insanların hazır gıda ihtiyaçları armaktadır. Özellikle komşu ülkelerde üretimi az olan ürünlerin ihracat potansiyeli yüksektir. Yozgat OSB'de hazır gıda üretimi konusunda ekosistem oluşmaya başlamıştır. Oluşturacağı istihdam ve yatırım kapasitesi göz önüne alındığında bölge için önemli bir yatırımdır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	5 milyon adet/yıl Tesis Büyüklüğü: 2.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	4.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	200 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitle	Gıda Teknolojisi sektöründe, diyetetik gıda imalatı alanında faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı

Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.
-----------------------------	--

KÜNYE 42

Proje Adı	Hazır Yemek Isıtma Kiti İmalatı
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile hazır yemeklerin ateşsiz ısıtılmasına imkan sağlayan kit üretimine yönelik tesis kurulacaktır.
Sektör	20. Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile hazır yemeklerin pratik bir şekilde ısıtılmasını sağlayacak yerli üretim ısıtma kitleri geliştirilerek, dışa bağımlılığı azaltmak ve yeni bir pazar yaratmak amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Bölgede faaliyet gösteren hazır yemek üreticilerinin sayısının artması, bu alanda önemli işbirliği fırsatları yaratırken, mevcut endüstriyel müşteri tabanı da yatırımın sürdürülebilirliğini destekleyecektir. Özellikle Ortadoğu ülkelerine ihracat potansiyeli yüksek olan sektör yatırımları oluşturacağı istihdam ile bölge kalkınmasına büyük katkı sunacaktır. Ürünlerin en önemli müşterisi olan Türk Silahlı Kuvvetlerinin merkez depolarının Orta Anadolu illerinde bulunması, lojistik süreçlerin etkinliğini artırarak yatırımın başarısını destekleyecektir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	36 milyon adet/yıl Tesis büyüklüğü: 2.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	40 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Askeri ve acil durum lojistiğinde uzun ömürlü ve besleyici gıdaların üretildiği sektörde faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	11: Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

KÜNYE 43

Proje Adı	Ayçiçek Yağı Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile ayçiçek yağı üretimine yönelik tesis kurulacaktır.
Sektör	10. Gıda ürünlerinin imalatı

Projenin Amacı	Proje ile Yozgat'ta ayçiçek yağı üretimi yaparak bölgenin tarımsal kapasitesini değerlendirip, yerel ekonomiye katkıda bulunmak ve gıda sektöründe rekabet gücünü artırmak hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat'ta son yıllarda artan ayçiçek tohumu üretimi, bölgede bir yağ üretim tesisi kurulması için önemli bir fırsat sunmakta, yerel üreticilere daha yakın bir işleme merkezi sağlayarak nakliye maliyetlerini azaltacak ve ürünlerin tazelik ve kalitesini koruyacaktır. 2023 yılı verilerine göre Yozgat'ta 10.798 ton yağlık ayçiçeği üretilmiş ve üretimde Türkiye'de 5. Sırada yer almaktadır. Yozgat'ın coğrafi konumu ve ulaşım ağlarının merkezinde yer alması, yağ üretim tesisi için stratejik bir avantaj sağlayarak yerel ve ulusal pazarlara erişimi kolaylaştıracak, hammaddeye yakınlık ise üretim verimliliğini artırarak maliyetleri düşürecektir. Yozgat'ta kurulacak bir yağ üretim tesisi, bölgesel kalkınmayı destekleyerek istihdam yaratacak, yerel ekonomiyi canlandıracak ve ihracat potansiyelini artıracak; ayrıca yerel tarım ve sanayi sektörlerinin gelişimine katkı sağlayarak sürdürülebilir ekonomik büyümeye yardımcı olacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	12.000 ton/yıl Tesis büyüklüğü: 4.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.500.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	36 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	18 Ay
Projenin Hedef Kitle	Ayçiçek yağı sektöründe faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

KÜNYE 44

Proje Adı	Dondurma Üretim Tesisi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile dondurma üretimine yönelik tesis kurulacaktır.
Sektör	10. Gıda ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile Yozgat'ta dondurma üretimine yönelik bir tesis kurulması, yerel tarımsal üretimden faydalanarak gıda sanayiinin güçlendirilmesi ve yeni istihdam alanları yaratılması amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat, tarımsal üretim kapasitesi ve uygun iklim koşullarıyla süt ve süt ürünleri üretimi için ideal bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, Yozgat'ta bir dondurma üretim tesisi kurulması, bölgedeki mevcut süt üretim potansiyelini değerlendirmek için önemli adım olacaktır. Yozgat ve çevresinde geniş süt üretimi yapan çiftlikler ve tarımsal işletmeler bulunmakta, bu da hammadde temininde sürdürülebilirliği sağlamaktadır. Dondurma üretimi, bu bölgedeki süt üreticileri için yeni bir pazar oluşturacak, yerel tarım ve hayvancılık ekosistemine değer katacaktır. Bölgenin coğrafi işaretli ürünü olan Akdağmadeni Salebi de üretilen ürünlere değer katacaktır. Hem bölgede üretilen sütün hem de salebin katma değerli ürüne dönüştürülmesi için önemli bir yatırımdır. İlde küçük ölçekli pastane usulü dondurmalar yapan işletmeler olsa da bu konuda büyük ölçekli bir tesis ya da imalathane bulunmamaktadır.

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	5.000 ton/yıl Tesis büyüklüğü: 2.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	20 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Dondurulmuş, soğuk gıda ve tatlı ürünlerinde faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

KÜNYE 45

Proje Adı	Entegre Kumaş Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile kumaş üretimine yönelik entegre bir tesis kurulacaktır.
Sektör	13. Tekstil ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile tekstil sektöründe entegre kumaş üretimi yapılarak, sektörde yerli üretim kapasitesinin artırılması ve bölgenin rekabet gücünün geliştirilmesi hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat'ta OSB ve OSB dışında çeşitli tekstil yatırımları bulunmaktadır. İlde kümelenmenin sağlanması; yerel tekstil üreticilerinin ürün çeşitliliğini ve kalitesini artırarak rekabet güçlerini yükseltecek, iç ve dış pazarlarda talep yaratarak ihracat potansiyelini artıracaktır. Emek yoğun olan bu sektörün oluşturacağı istihdam potansiyeli, ilin iş gücü potansiyeli ile uyumludur.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	2.000 ton/yıl Tesis büyüklüğü: 2.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	10.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	200 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	24 Ay
Projenin Hedef Kitlesi	Tekstil sektöründe faaliyet gösteren firmalar

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

KÜNYE 46

Proje Adı	Jeotermal Sera Yatırımı
Proje Konusu	Tarım, Orman ve Balıkçılık
Proje Özeti	Proje ile sebze-meyve, tıbbi aromatik bitkiler ve süs bitkileri üretimine yönelik jeotermal sera kurulması planlanmaktadır.
Sektör	01. Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri
Projenin Amacı	Proje ile Yozgat'ın jeotermal potansiyelini kullanarak tarımda verimliliği artırmak, modern seracılık uygulamalarını yaygınlaştırmak ve bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat'ın Yerköy ilçesinde bulunan YK-2, YK-3 ve YK-4 jeotermal kuyuları, bölgesel kalkınma için önemli bir potansiyel sunmaktadır. Yerköy'deki jeotermal kaynakların tarımsal üretim ve sera yatırımlarında kullanılması, bölgenin ekonomik kalkınmasına önemli bir katkı sağlayabilir. Ayrıca yatırım konusu alternatif tarım ürünlerinin üretimine de katkı sağlayacaktır. Yerköy Kaymakamlığı ve Orta Anadolu Kalkınma Ajansının bölgeye Tarım İhtisas OSB kurulması yönünde fizibilite çalışmaları devam etmektedir.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	2.500 ton/yıl
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.500.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	20 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	35 Ay
Projenin Hedef Kitle	Gıda alanında faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

KÜNYE 47

Proje Adı	Yozgat 5 Yıldızlı Otel Yatırımı
Proje Konusu	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri

Proje Özeti	Proje ile Yozgat'a 5 yıldızlı otel kurulacaktır.
Sektör	55. Konaklama
Projenin Amacı	Proje ile Yozgat'ta turizm potansiyelini artırmak amacıyla beş yıldızlı bir otel kurulması, bölgenin turistik cazibesini yükselterek yerel ekonomiyi canlandırmak hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat il merkezinde şu anda beş yıldızlı bir otel bulunmamakta olup, bu durum özellikle iş dünyası, turizm ve devlet ziyaretleri açısından önemli bir eksiklik yaratmaktadır. Yozgat, Doğu-Batı güzergahında stratejik bir konumda yer almakta ve bu güzergah üzerinde seyahat edenler için konaklama ihtiyacını karşılayacak üst düzey tesislerin eksikliği hissedilmektedir. Beş yıldızlı bir otel, Yozgat'ın sosyal ve ekonomik yapısına doğrudan katkı sağlayacaktır. Yatırım, yerel istihdam yaratmanın yanı sıra, ildeki ticari faaliyetleri de canlandıracaktır. Özellikle iş dünyası ve resmi toplantılar için modern konferans ve etkinlik salonları gibi olanakların sunulacak olması önem arz etmektedir. Yozgat'ın doğal ve kültürel zenginliklerinin tanıtımına katkı sağlayacak olan beş yıldızlı bir otel, turizm potansiyelinin de artırılmasına olanak tanyacaktır. Bu nedenle, Yozgat il merkezinde beş yıldızlı bir otel yatırımı, sadece konaklama ihtiyacını karşılamakla kalmayacak, aynı zamanda ilin ekonomik ve turizm potansiyelini de önemli ölçüde arttıracaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	140 oda/280 yatak
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	6.000.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	103 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	28 Ay
Projenin Hedef Kitle	Turizm sektöründe faaliyet gösteren firmalar, yerel halk ve Yozgat'a gelen yerli yabancı turistler
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

KÜNYE 48

Proje Adı	Dokumasız Zırh Kumaş Üretimi
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile dokumasız zırh kumaş üretimine yönelik tesis kurulacaktır.
Sektör	13. Tekstil ürünlerinin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile savunma sanayii için stratejik öneme sahip dokumasız zırh kumaşların yerli üretimini gerçekleştirerek, ulusal güvenlik alanında dışa bağımlılığı azaltmak amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	Savunma sanayi alanında stratejik bir öneme sahip olan dokumasız zırh kumaş üretimi, Yozgat Organize Sanayi Bölgesi'nde (OSB) gelişmekte olan sanayi yatırımları arasında öne çıkmaktadır. Bu yatırım, hem üretim kapasitesi hem de sağlayacağı istihdam olanakları ile Yozgat ilinin ekonomik kalkınmasına önemli katkılar sunacaktır. Savunma sanayii, yüksek katma değerli ürünlerin üretildiği bir sektör olup, bu tür yatırımlar bölgenin endüstriyel çeşitliliğini artırarak, yerel ekonomiyi güçlendirecektir.

Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	180 ton/yıl Tesis büyüklüğü: 2.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	3.950.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	35 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Askeri tekstil üretimi alanında faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

KÜNYE 49

Proje Adı	Tarım Makinelerinin Bağlantı Elemanları İmalatı
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile pim ve kirko başta olmak üzere tarım makinelerinin bağlantı elemanları imalatına yönelik tesis kurulacaktır.
Sektör	26. Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
Projenin Amacı	Proje ile tarım makineleri için bağlantı elemanları üretimi yapılarak, tarım sektörünün ihtiyaçlarını yerli üretim ile karşılamak ve ithalatı azaltmak hedeflenmektedir.
Projenin Bölge İçin Önemi	Yozgat, Türkiye'nin önemli tarım bölgelerinden biri olarak, geniş tarım arazileri ve yüksek üretim kapasitesi ile dikkat çekmektedir. Ekilebilir 6 milyon 151 bin dekar tarım arazisiyle Türkiye'de 5. sırada yer almaktadır. Bu durum, tarım makineleri ve ekipmanlarına olan talebin sürekli ve yüksek olmasını sağlamaktadır. Tarım makinelerinin verimli çalışabilmesi için önem taşıyan bağlantı elemanlarının üretimi, yerel tarım sektörüne doğrudan katkı sağlayarak, tarımsal verimliliği artıracaktır. Bağlantı elemanlarının yerel olarak üretilmesi, bu bölgedeki tarım makineleri üreticileri için önemli bir avantaj sağlayacak ve bölgenin tarım ekipmanları ekosistemini destekleyecektir. Sektörün ihracat potansiyeli de oldukça yüksektir. Aynı zamanda bağlantı elemanları konusunda tarım aletleri üreten firmalar il dışından tedarik sağlamakta ve üretim maliyetlerini artırmaktadır. Bu durumdan dolayı söz konusu yatırım konusunun üretim ekosistemine katkısı yüksek olacaktır.
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	250.000 Adet/yıl Tesis büyüklüğü: 3.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	2.500.000,00 ABD Doları

Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	50 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay
Projenin Hedef Kitle	Tarım makineleri bağlantı elemanları üretimi alanında faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

KÜNYE 50

Proje Adı	İnşaat Doğrama ve Marangozluk Ürünleri İmalatı
Proje Konusu	İmalat sanayi
Proje Özeti	Proje ile yapısal ahşap ürünleri ve kereste başta olmak üzere inşaat doğrama ve marangozluk ürünleri imalatına yönelik tesis kurulacaktır.
Sektör	16. Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı
Projenin Amacı	Proje ile yapısal ahşap ürünler ve marangozluk işlerinde kullanılan malzemelerin yerli üretimini gerçekleştirerek, inşaat sektörünün ihtiyacını karşılamak ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamak amaçlanmaktadır.
Projenin Bölge İçin Önemi	<p>Yozgat ili Akdağmadeni ilçesi, İç Anadolu'daki en büyük orman arazisine sahip olup, bu zengin orman varlığı, ahşap işleme ve üretim tesisleri için büyük bir avantaj sunmaktadır.</p> <p>Akdağmadeni'nde faaliyet gösteren mevcut orman ürünleri firmaları, bölgenin ahşap üretimi konusunda bir ekosistem oluşturmuş durumdadır. İnşaat Doğrama ve Marangozluk Ürünleri İmalatı, yerli üretim kapasitesini artırarak, ülke genelindeki inşaat ve marangozluk sektörlerinin ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynayacaktır. Ahşap malzemelere ve ahşap yapıllı evlere (tiny house, bungalov vs.) olan talebin sürekli artması, bu alandaki üretim kapasitesinin genişletilmesini ve yeni teknolojilerin entegrasyonunu gerekli kılmaktadır.</p> <p>İl genelinde çeşitli küçük ve orta ölçekli işletmeler, kapı, pencere, merdiven gibi inşaat doğrama ürünlerinin yanı sıra mobilya ve diğer marangozluk ürünlerini üretmektedir. İmalat süreci, genellikle yerel olarak temin edilen ahşap ve diğer hammaddelerin işlenmesiyle gerçekleştirilmektedir. Ürünler hem yerel pazara hem de çevre illere satılmaktadır. Sektör, yerel istihdamda da önemli bir paya sahiptir, özellikle Akdağmadeni ilçesinde kırsal kesimlerde yaşayan halk için ekonomik bir geçim kaynağı sunmaktadır. Bu konuda İlçe için Karma Organize Sanayi Bölgesi kurulumu için çalışmalar başlamıştır. Bu yatırım, Yozgat'ın endüstriyel çeşitliliğini artırarak, ilin ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmasına önemli bir katkı sağlayacaktır.</p>
Yatırımın/Tesisin Ölçeği (Kapasite)	7.500 m ³ /yıl Tesis büyüklüğü: 2.000 m ²
Proje Yürütücüsü	Özel Sektör
Uygulama Yeri	Yozgat
Toplam Proje Bütçesi/ Sabit Yatırım Tutarı	1.200.000,00 ABD Doları
Projenin İlave İstihdam Öngörüsü	30 Kişi (sürekli istihdam)
Proje Uygulama Süresi	12 Ay

Projenin Hedef Kitle	Ahşap ev, çok katlı ahşap ev, bungalov alanlarında faaliyet gösteren firmalar
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla İlişkisi	8: İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9: Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Bölge Planı İlişkisi	S1. Sanayide kurumsallaşma ve katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir. S1.H4. Yatırım altyapısı iyileştirilecektir.

ÖRNEK PROGRAM FİKRİ KÜNYELERİ²²

KÜNYE 1

Programın adı	İmalat Sanayi İkiz Dönüşüm Altyapısının Finansmanı
Programın konusu	Rekabet edebilirlik, yeşil mutabakat
Programın amacı	<p>Programın amacı,TR72 Bölgesi imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların yeşil mutabakata uyum kuralları gereği gerçekleştirilmesi gereken makine, ekipman yatırımlarının desteklenmesi ve bununla eş zamanlı olarak imalatta verimliliği artırma amaçlı dijital dönüşüm yatırımlarının desteklenmesidir.</p> <p>Bu program kapsamında aşağıdaki işletmelere öncelik verilmesi planlanmaktadır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • AB Yeşil mutabakatında öncelikli olarak SKDM kapsamına alınacak sektörlerle yönelik üretim yapan firmalar • 12. Kalkınma Planında “Yeşil ve Dijital Dönüşümle Rekabetçi Üretim” başlığında belirtilen öncelikli 7 sektörde faaliyet gösteren firmalar • Üreten Şehirler Tematik Destek Programı kapsamında veya diğer desteklerle bir temiz üretim çalışması, yeşil dönüşüm danışmanlığı almış ve bu çalışmalardaki eylem planlarına göre yatırım yapmak isteyen firmalar.
Programın bölge için önemi	<p>Kalkınma Planında ve alt belgelerinde, imalat sanayi için önemine değinilen ikiz dönüşüm; gelişmekte olan TR72 Bölgesi imalat sanayi için de önem arz etmektedir. Bölge imalat sanayinin gelişme noktalarına bakıldığında Kayseri olgun ve potansiyel küme özelliği taşıyan sektörleri ile ihracatını sürekli büyütmektedir. Sivas, Aselsan firması etrafında kümelenen ve gelişen bir savunma sanayine sahiptir. Diğer taraftan doğal kaynaklarını işleyen “23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı” sektörü firmaları da potansiyel küme durumundadır. Yozgat ilinde ise gıda, giyim ve ağaç endüstrisi sektörleri öne çıkmaktadır. Kayseri’de Erciyes, Sivas’ta Demirağ, Yozgat’ta ise Fuat Oktay OSB ilerleyen yıllarda büyüyerek illerin imalat sanayilerini güçlendirecektir. Bu gelişim trendini olumsuz etkileyebilecek, duraksamaya yol açabilecek iki etken ise dijitalleşme ve yeşil dönüşümdür. Dijitalleşemeyen işletmeler verimlilik kayıplarına uğrayacak ve rekabetçilik düzeyleri azalacaktır. Yeşil dönüşüm ise firmaların AB pazarına girişini etkileyen bir unsur olduğu için her durumda pazar paylarında olumlu/olumsuz değişikliklere yol açabilir, rekabetçiliği etkileyebilir. TR72 Bölgesi imalat sanayinin büyüme ve gelişme trendinin aksamaya uğramaması için globalde imalat sanayi için vazgeçilmez olacak ikiz dönüşümün bölgede başlatılması gerekmektedir.</p>
Programın öncelikleri	<p>Öncelik 1: Doğrudan ürün imalatında yer alan makine-ekipmanların yeşil mutabakata göre modernizasyonu</p> <p>Öncelik 2: Fabrikaların karbon ayak izinin azaltılmasına katkı sağlayacak altyapı yatırımları</p> <p>Öncelik 3: Fabrikaların dijital dönüşümlerini sağlayacak mühendislik hizmetleri ve makine-ekipman-yazılım yatırımları</p>
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	60 Ay

Program yürütücüsü	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	TR72 Bölgesi imalat sanayinde faaliyet gösteren imalatçı, KOBİ statüsündeki firmalar
Destek türü ve bileşenleri	KOP, DAP, Ajans: Sunulan projelerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlükleri, KOSGEB: Sunulacak projeler konusunda yönlendirme yapılması
Programın bütçesi	5.000.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S1. Rekabet Edebilirliğin Artırılması S1.H3. İmalat sanayinde verimliliğin artırılması, sanayide yeşil dönüşümün sağlanması

²²Bu program fikirleri bölge planı kapsamında yapılan sosyo ekonomik analizler ve saha çalışmaları çerçevesinde ilgili paydaşlarla örnek olarak geliştirilmiş olup bölge planlarının hayata geçirilmesi için gereken bütün programları kapsamamaktadır. Ayrıca bu program, program konusunun tabi olduğu mevzuat çerçevesinde gerekli onayların alınması halinde uygulanabilecektir.

KÜNYE 2

Programın adı	TR72 Bölgesi Organize Sanayi Bölgeleri Altyapısının Yeşil Mutabakata Uyumu
Programın konusu	Rekabet edebilirlik, yeşil mutabakat
Programın amacı	<p>Program ile TR72 Bölgesi illerindeki organize sanayi bölge müdürlüklerinin kurumsal ve teknik altyapılarının iyileştirilmesi ve imalatçılara sunulan ortak hizmetlerin kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır.</p> <p>TR72 Bölgesi'nde yer alan OSB'lerin, döngüsel ekonomi/temiz üretim gibi hususların uygulanması anlamında altyapı yönünden geliştirilme ihtiyacı bulunmaktadır. Bu sebeple, OSB altyapı hizmetlerinin desteklenmesi hedeflenmektedir.</p> <p>12. Kalkınma Planı, 3.2.1. İmalat Sanayi başlığı altındaki politika ve tedbirler bölümünde ortak kullanıma yönelik yeşil dönüşüm projelerinin tasarlanması ve yeşil OSB'lerin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir (427.2. madde). Bu bağlamda her ne kadar mevcut uygulamalar olsa da (osb altyapılarına yönelik dış kaynaklı finansman, hibeler), TR72 Bölgesi OSB'lerinin bu desteklere başvurma ve yararlanma düzeyleri yeterli değildir.</p>
Programın bölge için önemi	Kayseri'de Erciyes, Sivas'ta Demirağ, Yozgat'ta ise Fuat Oktay OSB yeni kurulan OSB'lerdir. Her üç ildeki kurulu OSB'ler ve bu yeni OSB'lere yatırımcı çekmek için; imalat sanayinin önümüzdeki yıllarda gündeminde olacak temiz üretim, yeşil dönüşüm gibi hususlarda yeterli altyapının sunulması gerekmektedir. OSB altyapılarının yeşil dönüşüm odaklı desteklenmesi ve düzenlenmesiyle burada faaliyet gösteren firmaların bağımsız olarak, altyapıya yönelik yeşil dönüşüm yatırımlarının oluşturacağı maliyetler minimize olacaktır.
Programın öncelikleri	<p>Öncelik 1: Organize sanayi bölgelerinin yeşil dönüşüm, temiz üretim, endüstriyel simbiyoz kriterleri çerçevesinde yapması gerekli altyapı yatırımlarının desteklenmesi</p> <p>Öncelik 2: Organize sanayi bölgelerinin sanayiciler için devreye alacakları ortak kullanım alanları yatırımlarının desteklenmesi</p>
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	60 Ay

Program yürütücüsü	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	TR72 Bölgesi organize sanayi bölge müdürlükleri
Destek türü ve bileşenleri	KOP, DAP, Ajans: Sunulan projelerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması İl Sanayi ve Teknoloji Müdürlükleri, KOSGEB: Sunulacak projeler konusunda yönlendirme yapılması
Programın bütçesi	5.000.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S1. Rekabet Edebilirliğin Artırılması S1.H3. İmalat sanayinde verimliliğin artırılması, sanayide yeşil dönüşümün sağlanması

KÜNYE 3

Programın adı	Makine İmalat Sektörünün Geliştirilmesi
Programın konusu	Rekabet edebilirlik, ileri teknoloji
Programın amacı	<p>Bölgede faaliyet göstermekte olan ve yeterli altyapısı olmayan makine imalat sektörü üretici ve tedarikçilerinin makine, ekipman ve yazılım desteğiyle altyapılarının güçlendirilmesi programın amacıdır.</p> <p>Türkiye makine imalat sanayi incelendiğinde, ithalatın ihracattan daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. 2021 ve 2022 yıllarında ihracat/ithalat oranları 0,6 ve 0,61 olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan GBS verilerine göre 2021 yılında 28-Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat imalat sektörünün ticaret hacmi 229 milyar TL olup, TR72 Bölgesi imalatçıları bu payın %0,84'ünü gerçekleştirmiştir (1,92 milyar TL).</p> <p>Makine imalat sektörü odaklı bir dış ticaret hesaplaması yapılırsa, ihracat/ihracat dengesinin ithalat yönünde olması nedeniyle bu sektöründe bütçe cari açığına olumsuz katkısı olduğu görülmektedir. Makine imalat sektörü 12. Kalkınma Planı'nda öncelikli sektörler arasında yer almaktadır.</p> <p>Öngörülen bu program ile makine imalat sektöründe başta ithal ikamesi olan ürünler olmak üzere yeni ürünlerin geliştirilmesi de hedeflenmektedir.</p>
Programın bölge için önemi	<p>Makine imalat sanayi, birkaç mühendislik disiplini bir arada barındıran ve sürekli gelişmeye açık bir sektördür. Ülke imalat sanayi büyürken ve üretim artarken; insan kaynağının yanında en önemli kaynaklardan bir tanesi de makine-teçhizat kaynağıdır. Bu derece önemli olan bir sektörde yerleşme oranının artması, üreticilerin kabiliyetlerinin yükseltilmesi; stratejik olarak da hem bölgeye hem de ülkeye avantajlar kazandıracaktır.</p> <p>Bölgede ve ülkede imalat sanayindeki ürün teknoloji seviyeleri incelendiğinde düşük ve orta-düşük teknoloji seviyesinde üretimin fazla olduğu görülmektedir. Makine imalat sektörünün desteklenmesiyle yüksek teknoloji seviyesinde ürün üretim oranı artacak, imalat sanayinde daha nitelikli çalışan profili gelişecektir.</p>
Programın öncelikleri	<p>Öncelik 1: Kapasite ve Verimliliğin artırılması</p> <p>Öncelik 2: Dijital altyapının güçlendirilmesi</p>
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	48 Ay

Program yürütücüsü	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	TR72 Bölgesi makine imalat sektöründe ve o sektörün tedarikçisi olan sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ statüsündeki imalatçı firmalar
Destek türü ve bileşenleri	Bu program kapsamında proje başvuru sahiplerine finansman veya faizsiz kredi desteği yönetimi ile destek verilmesi planlanmaktadır.
Programın bütçesi	2.000.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S1. Sanayide Kurumsallaşma ve Katma Değerli Üretim Geliştirilmesi S1.H1. TR72 Bölgesi imalat sanayinde dijital dönüşüm sağlanacaktır. S1.H2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin rekabetçilik seviyesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretimi artırılacak, tasarım ekosistemi geliştirilecektir.

KÜNYE 4

Programın adı	Savunma ve Havacılık Sanayinin Finansmanı
Programın konusu	Rekabet edebilirlik, ileri teknoloji
Programın amacı	<p>Programın amacı Kayseri, Sivas ve Yozgat imalat sanayinin savunma ve havacılık sanayine katkısının artırılması, yerleşme oranının artmasına katkı sağlanması ve savunma sanayine uygun nitelikli iş gücünün geliştirilmesidir.</p> <p>Havacılık sektöründe ihracatı yapılan 14 GTIP koduna bağlı ürünler üzerinden yapılan araştırmada Türkiye'nin 2,4 milyar dolarlık bir ihracat potansiyelinin mevcut olduğu görülmektedir. (TRADEMAP) Türkiye'nin havacılık sektöründe 2022 yılı itibariyle ihracattaki yıllık artış oranı %16,72, ithalattaki yıllık artış oranı ise %5,39'dur. 2022 yılı ihracat/ithalat oranı 0,59'dur. Bu sektördeki ithal girdi ve son ürün oranını azaltmak için yerli üretimin teşviki hedeflenmektedir.</p> <p>Buna bağlı olarak, SSB akreditasyonu alma yeterliliğinde olan (EYDEB kontrollerine aday) firmaların başvurabileceği bu programla, savunma ve havacılık sanayinde katma değeri yüksek üretim yapabilmeye imkan sağlayan yatırımların hızlandırılması hedeflenmektedir.</p> <p>Oran Kalkınma Ajansı, 2019 yılı Fizibilite Programı'nda havacılık sektörü ile ilgili 2 adet fizibilite desteklenmiştir (Erciyes Havacılık Geliştirme Bölgesi, Uluslararası Onaylı Uçak Bakım Merkezi). Bu fizibilite çalışmalarının 2024-2028 döneminde yatırıma dönüşmesi durumunda, havacılık sektöründeki imalat faaliyetlerinin artacağı değerlendirilmektedir.</p>
Programın bölge için önemi	<p>Kayseri ve Sivas imalat sanayinde faaliyet göstermekte olan savunma sanayi firmaları bulunmaktadır. Bu firmaların gelişmesi bir yandan SSB tarafından yürütülen teknik desteklerle gerçekleşirken; diğer taraftan da üretim kapasitelerinin artması için makine ekipman desteğine ihtiyaçları vardır. Bölgede savunma ve havacılık sanayi konusunda var olan Devlet iştiraklerinin yanı sıra Ankara ve İstanbul'daki gibi savunma ve havacılık kümelenmelerinin oluşabilmesi için firmaların gelişimine destek verilmesi önemlidir.</p> <p>Verilecek destek bu sektördeki firmaların kurumsal yapılarının gelişimine de hizmet edecektir. Savunma ve havacılık sanayine ürün üretme kapasitesine erişen, bu kapasiteyi artırmak isteyen firmaların belli standartları sağlamaları gerekmektedir. Bu tip standartlara uyum noktasında da firmalar ve çalışanları gelişecektir. Nitelikli istihdam artacaktır.</p>

Programın öncelikleri	<p>Öncelik 1: Savunma ve havacılık sanayindeki ana üreticilerin tedarikçisi olabilmek için gerekli altyapının sağlanması</p> <p>Öncelik 2: Savunma ve havacılık sanayinde gerekli sertifikasyon süreçlerinin tamamlanması</p>
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	60 Ay
Program yürütücüsü	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	TR72 Bölgesi imalat sanayinde savunma ve havacılık sanayi için üretim yapmaya aday firmalar
Destek türü ve bileşenleri	Bu program kapsamında proje başvuru sahiplerine finansman veya faizsiz kredi desteği yönetimi ile destek verilmesi planlanmaktadır.
Programın bütçesi	5.000.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	<p>8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme</p> <p>9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı</p>
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	<p>S 1. Rekabet Edebilirliğin Artırılması</p> <p>H 1.2. TR72 Bölgesi imalat sanayinin teknoloji düzeyinin yükseltilmesi, orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürün üretiminin artırılması, tasarım ekosisteminin oluşturulması</p>

KÜNYE 5

Programın adı	Akıllı Tarım Uygulamaları ve Verimli Sulama Programı
Programın konusu	Kırsal kalkınma
Programın amacı	Bu program ile tarımsal alanda kaynak verimliliği, sürdürülebilir tarımsal üretim ve tarımda teknoloji kullanımına tüm ilgili bölge paydaşlarının katılımıyla katkı sağlanması amaçlanmaktadır.
Programın bölge için önemi	İklim değişikliği kapsamında küresel ve ulusal ölçekte alınması planlanan önlemlerle bölge uygulamalarının uyumlu olması adına yeşil dönüşüm unsurlarının hem teorik olarak hem de pratik olarak kırsal alanlarda (özellikle tarım sektöründe) yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.
Programın öncelikleri	<p>Öncelik 1: Tarımsal sulamada kaynak verimliliğinin artırılması,</p> <p>Öncelik 2: Toprak sağlığına yönelik uygulamaların desteklenmesi,</p> <p>Öncelik 3: Tarımda teknoloji kullanımı ve yenilikçiliğin yaygınlaştırılması.</p>
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	12 Ay
Program yürütücüsü	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	TR72 Bölgesi bünyesinde tarımsal üretim yapan, bu alana destek sağlayan kurum ve kuruluşlar(İl Özel İdareleri, Tarım ve Orman Müdürlükleri, Üniversiteler, Üretici Birlikleri, Sulama Birlikleri, Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri bu program kapsamında başvuru sahibi olabilecektir)
Destek türü ve bileşenleri	<p>KOP, DAP, TKDK, Ajans: Sunulan projelerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması</p> <p>İl Tarım ve Orman Müdürlükleri: Sunulacak projeler konusunda yönlendirme yapılması</p> <p>Sulama Birlikleri: Potansiyel sorunların tespiti ve buna yönelik projelerin hazırlanması</p>

Programın bütçesi	1.500.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	12. Sorumlu Üretim ve Tüketim 13. İklim Eylemi
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H4. Tarımda yeşil ekonominin geliştirilmesi

KÜNYE 6

Programın adı	Kırsalda Yeşil Dönüşüm Uygulama Merkezleri Programı
Programın konusu	Kırsal kalkınma
Programın amacı	TR72 Bölgesi'nde yer alan kırsal alanlarda belirlenen işletmelere yeşil dönüşüm uygulamaları konusunda danışmanlık faaliyetleri yürütülmesi, oluşan mevcut durum ihtiyaçları neticesinde yatırım finansmanı sağlanması amaçlanmaktadır.
Programın bölge için önemi	Bölge'de yer alan birlik ve kooperatifler hem istihdam hem de üretilen ürünlere katma değer kazandırmak açısından önemli bir işleve sahiptir. Ancak kurulan ve özellikle kurumsal kapasitenin etkin kurgulanmaması ve uygulanmaması nedeniyle kapanan kooperatif sayısının fazla olması nedeniyle üretici örgütlerin daha sürdürülebilir yapılara dönüşmesi adına danışmanlık ve bunun devamında yatırım finansmanı desteği önem arz etmektedir.
Programın öncelikleri	Öncelik 1: Uygulama alanları ve işletmeler özelinde yeşil dönüşüm unsurlarının tespiti ve mevcut durumun geliştirilmesi, Öncelik 2: İklim değişikliği ile mücadele kapsamında temiz enerji kullanımının yaygınlaştırılması
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	12 Ay
Program yürütücüsü	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	Kooperatif ve Birlikler(başarılı bulunan projelerin uygulanmasından sorumludur) Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları(Ticaret Borsaları, Ziraat Odaları)(Başarılı bulunan projelerin uygulanmasından sorumludur)
Destek türü ve bileşenleri	Faizsiz Kredi Destek Programı Ajans: Sunulan projelerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları, Kooperatifler ve Birlikler: Sorumlu olunan alanlar için sorunların tespiti ve bunların giderilmesine yönelik projeler geliştirilmesi
Programın bütçesi	2.000.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar 13. İklim Eylemi
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S2. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S2.H.4 Tarımda yeşil ekonomi geliştirilmesi

KÜNYE 7

Programın adı	Üretici Örgütleri Danışmanlık ve Yatırım Finansmanı Programı
Programın konusu	Kırsal kalkınma
Programın amacı	TR72 Bölgesi'nde faaliyet gösteren üretici örgütlerinin kurumsal kapasitelerinin daha etkin hale getirilmesi için danışmanlık programları uygulanması, uygulamalar neticesinde oluşacak ihtiyaç analizine göre hem kurumsal kapasite gelişimine hem de daha etkin üretim faaliyetleri yürütülmesine yönelik finansman desteği sağlanarak kırsal ekonominin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
Programın bölge için önemi	Bölge'de yer alan birlik ve kooperatifler hem istihdam hem de üretilen ürünlere katma değer kazandırmak açısından önemli bir işleve sahiptir. Ancak kurulan ve özellikle kurumsal kapasitenin etkin kurgulanmaması ve uygulanmaması nedeniyle kapanan kooperatif sayısının fazla olması nedeniyle üretici örgütlerin daha sürdürülebilir yapılara dönüşmesi adına danışmanlık ve bunun devamında yatırım finansmanı desteği önem arz etmektedir.
Programın öncelikleri	Öncelik 1: Üretici örgütlerinin beşeri ve kurumsal kapasitelerinin artırılması, Öncelik 2: Üretici örgütlerinin maliyet azaltıcı üretim süreçlerini temin etmek amacıyla teknolojik ve yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılması, Öncelik 3: Kaynak verimliliği uygulamaları ile birlikte çevreye duyarlı üretim uygulamalarının artırılması
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	18 Ay
Program yürütücüsü	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Üretici Birlikleri, Kooperatifler İlgili kurumlar başarılı bulunan projelerin uygulamasından sorumludur.
Destek türü ve bileşenleri	Finansman ve Danışmanlık Destek Programı İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Ajans: Sunulan projelerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması Üretici Birlikleri, Kooperatifler: İhtiyaç analizlerinin oluşturulması ve bunların giderilmesine yönelik projeler geliştirilmesi
Programın bütçesi	2.500.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	12. Sorumlu Üretim ve Tüketim
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S1. Kırsalda katma değerli üretimin geliştirilmesi S1.H.1 Birincil tarım ürünlerinin bölgede işlenmesi ve pazarlanması sağlanacaktır.

KÜNYE 8

Programın adı	Sağlık Turizmi ve Termal Turizmin Geliştirilmesi
Programın konusu	Sağlık Turizmi, Termal Turizm
Programın amacı	Kayseri ilinde sağlık turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesi ve verilen hizmetlerin rekabetçi hale getirilmesi ile Sivas ve Yozgat illerinde termal turizm altyapısının ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
Programın bölge için önemi	Kayseri ilinde son yıllarda oldukça gelişen sağlık turizmi ve Sivas ile Yozgat illerinde potansiyel taşıyan termal turizm alanlarında hâlihazırdaki altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi alternatif turizm olanaklarının geliştirilmesi anlamında önem arz etmektedir. Bu kapsamda yürütülecek program ile bölgede sağlık turizmi ve termal turizmin gelişimi sağlanacaktır.

Programın öncelikleri	<p>Öncelik 1: Bölgede faaliyet gösteren işletmelerin hizmet kalitesi ve kurumsallığının geliştirilmesi (teknik kapasite eğitim ve danışmanlık)</p> <p>Öncelik 2: Sağlık turizmi ve termal turizmin pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi ve mevcut hizmetlerin ve seçeneklerin sunulacağı portal oluşturulması</p> <p>Öncelik 3: Sağlık turizmi ve termal turizme yönelik tanıtım faaliyetlerinin düzenlenmesi (fuar düzenlenmesi, fuar katılımı, fam-trip)</p> <p>Öncelik 4: Sağlık turizmi ve termal turizmin fiziki altyapısının geliştirilmesi</p>
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	12 Ay
Program yürütücüsü	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	Belediyeler, STK'lar, İl Müdürlükleri Programın hem etkisini artırılması hem de duyurulması anlamında destek alınacak kurumlardır. Sağlık Turizmi Hastaneleri ve Termal Oteller: Öncelikli ihtiyaçların tespitinde danışılacak kurumlar
Destek türü ve bileşenleri	STK'lar: Sektör temsilcilerini bir araya getirilmesi ve koordinasyonu, pazarlama ve tanıtım portalı oluşturulması İl Kültür, Turizm ve İl Sağlık Müdürlükleri: Mevzuat ve gerekli izinler Orta Anadolu Kalkınma Ajansı: Tamamlayıcı Giderlerin Karşılanması Proje Teklif Çağrısı yöntemiyle Faiz Desteği Mekanizması uygulanacaktır.
Programın bütçesi	1.500.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	3. Sağlık ve Kaliteli Yaşam 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi S3.H1. Bölgede termal turizm geliştirilecek ve termal turizm değerlerinin tanıtımı yapılacaktır. S3.H4. Kayseri'de sağlık turizm altyapısının geliştirilecek ve sağlık turizmi tanıtımı yapılacaktır.

KÜNYE 9

Programın adı	Sürdürülebilirlik Odaklı Turizm Altyapısının Geliştirilmesi
Programın konusu	Sürdürülebilir turizm
Programın amacı	TR72 Bölgesinde istihdam ve ekonomiye katkısı bakımından geliştirmeye açık bir potansiyel taşıyan turizm alanlarının sürdürülebilirlik odağında altyapısının ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi ve alternatif turizm türlerinin desteklenmesi yoluyla bölgesel rekabet edebilirliğin artırılması ve bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması amaçlanmaktadır.
Programın bölge için önemi	<p>12. Kalkınma Planı öncelikleri başta olmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı faaliyetlerinde de sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi önem kazanmıştır. Bölge illeri hem turizm potansiyeli hem de geliştirilmesi gereken alanlar açısından stratejik bir öneme sahiptir.</p> <p>Kayseri, Kapadokya'nın doğu girişinde yer almakta olup, Erciyes Dağı kayak merkezi ve tarihi mekanlarıyla yılda yüz binlerce turisti çekmektedir. Son yılların ortalamasına göre yılda yaklaşık 2 milyon turist ziyaretçi almıştır. Sivas, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserleri, tarihi hamamları ve termal turizmiyle dikkat çekmektedir. Sivas'ta turizm sektörü, yıllık yaklaşık 700 bin turist ile önemli bir gelir kaynağıdır. Yozgat ise Bozok Yaylası, tarihi camileri ve milli parklarıyla doğal ve kültürel zenginlikler sunmaktadır. Yozgat'ta, Çamlık Milli Parkı ve Kaplıcalar gibi doğal güzellikler, sürdürülebilir turizm için büyük bir potansiyele sahiptir. Bu üç ilin ortak özelliği, mevcut turizm potansiyelinin doğal değerlere bağlı olması ve sürdürülebilir yöntemlerle bu değerlerin korunmasını hayati bir öneme sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, bu illerde yapılacak altyapı yatırımları, bölgesel kalkınmayı hızlandıracak ve yerel ekonomilere önemli katkılar sağlayacaktır.</p>

Programın bölge için önemi	Bu kapsamda bölgede sürdürülebilir turizm destinasyonları ve sürdürülebilir turizm işletmelerinin sayısının artırılmasına yönelik program yürütülmesi önem arz etmektedir.
Programın öncelikleri	Öncelik 1: Termal kaynaklar açısından zengin olan Bölgede Sürdürülebilir Sertifikası olan Sağlık ve Termal turizm altyapısının gelişmesi Öncelik 2: Bölgede doğa ve yayla turizminin geliştirilmesi kapsamında sürdürülebilir turizm konseptinde yerel işletmelerin desteklenmesi Öncelik 3: Turizm sektöründe istihdam edilecek kalifiye personel yetiştirilmesi
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	18 Ay
Program yürütücüsü	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Sivas İl Özel İdaresi, Yozgat İl Özel İdaresi
Destek türü ve bileşenleri	Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Sivas İl Özel İdaresi ve Yozgat İl Özel İdaresi: Altyapısı geliştirilecek alanların erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilerek çevre düzenlemesi, teknik fizibilitesinin hazırlanması, projelerin yürütülmesi KOP, DAP, TKDK, Ajans: Sunulan projelerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi, kurumlar arası koordinasyonun sağlanması Kültür Turizm İl Müdürlükleri: Yasal izinlerin takip edilmesi, tanıtım işlerinin yürütülmesi
Programın bütçesi	2.500.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	1. Yoksulluğa Son 4. Nitelikli Eğitim 8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	S3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi S3.H1. Yozgat ve Sivas'ta Termal Turizmin Geliştirilmesi ve Tanıtımının Yapılması S3.H3. Kayseri'de sağlık turizm altyapısının geliştirilmesi, tanıtımının yapılması S3.H4. Bölge'deki doğal yapıların, ören yerlerinin korunması, ulaşım imkânlarının geliştirilmesi ve tanıtımlarının yapılması

KÜNYE 10

Programın adı	Yerel Ürünlerin Koruma Altına Alınması, Standardizasyonun Sağlanması ve Yüksek Standartlarda Sunumunun Sağlanması
Programın konusu	Hizmet Standartları
Programın amacı	TR72 Bölgesinde istihdam ve ekonomiye katkısı bakımından geliştirilmeye açık bir potansiyel taşıyan gastronomi alanında yerel ürünlerin koruma altına alınması, standartların belirlenerek ürünlerin birbirinden farklı olmasının önüne geçilmesi ve ürün standartlarının yükseltilmesi yoluyla bölgesel rekabet edebilirliğin artırılması amaçlanmaktadır.
Programın bölge için önemi	Bölgede yer alan illerin kadim şehirler olmasından dolayı gastronomi başta olmak üzere birçok bölgelerine has kültürel değerleri bulunmaktadır. Bunların ekonomiye kazandırılabilmesi için koruma altına alınması, standardizasyonun sağlanması ve yüksek standartlarda sunumu önem arz etmektedir. Ayrıca program ile kaybolmaya yüz tutmuş bölge mutfağına ait ürünler ve tarifeler ulusal ya da uluslararası tescil kuruluşları ile koruma altına alınacaktır. Özellikle ilçeler de her bölgeye ait endemik bitkiler, sebzeler, meyveler bulunmaktadır. Bunların da tespiti ve koruma altına alınması gelecek nesillere aktarılması açısından önemlidir. Son aşama olarak ise bu ürünlerin pazarlamasının yapılması ve ulaşılabilir hale getirilmesi programın bölge için önemlerindedir.

Programın öncelikleri	<p>Öncelik 1: Yerel-Yöresel ürünlerin koruma altına alınması</p> <p>Öncelik 2: Yeme- İçme hizmeti sunan firmaların altyapısının geliştirilmesi</p> <p>Öncelik 3: Turizm çalışanlarına yönelik hizmet standartlarının yükseltilmesine yönelik eğitimler verilmesi</p> <p>Öncelik 4: Yöresel ürünlerin geleneksel üretim standartlarında restoranlarda satışının sağlanması</p>
Programın uygulama yeri	Kayseri, Sivas, Yozgat
Program süresi	18 Ay
Program yürütücüsü	Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Ticaret ve Sanayi Odaları, ORAN Kalkınma Ajansı
Uygulayıcı kurum/kuruluşlar	Kayseri Ticaret Odası, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası, Yozgat Ticaret ve Sanayi Odası, Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Destek türü ve bileşenleri	<p>Mali Destek Programı-Orta Anadolu Kalkınma Ajansı</p> <p>Kontrol ve Bilgilendirme-Kayseri Ticaret Odası, Sivas TSO, Yozgat TSO</p> <p>Eğitimler-Üniversiteler, Kayseri Büyükşehir Belediyesi</p> <p>Program kapsamında gerek uygulamalı gerek uyulama içermeyen eğitimlerin verilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda uygulamalı eğitimlerde ilgili kurumlardan altyapı ve eğitmen desteği talep edilecektir.</p>
Programın bütçesi	1.000.000,00 ABD Doları
Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla ilişkisi	<p>4. Nitelikli Eğitim</p> <p>8. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme</p>
Programın Bölge Planı ile ilişkisi	<p>S3. Alternatif Turizm İmkânlarının Geliştirilmesi</p> <p>S3.H4. Gastronomi ürünlerinin tanıtımına yönelik organizasyonlar düzenlenmesi, hizmet standartlarının sürdürülebilirliğin sağlanması</p>

9. KAYNAKÇA

9. KAYNAKÇA

1. TÜİK. Veri Tabanı. [Çevrimiçi] <http://www.tuik.gov.tr/Start.do>.
2. Girişimciliğin İllere Göre Dağılımı: Bulanık K Ortalamalar ve SOM Kümelenme Yönetemleri. Kasım Can IŞIK, Mesut POLATGİL. basım yeri bilinmiyor : Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
3. T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. 81 İl Durum Raporu. [Çevrimiçi] 2021.
<https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/81-il-sanayi-durum-raporlari>.
4. OSB Üst Kuruluşu. OSB Bilgi Sitesi. [Çevrimiçi] <https://osbuk.org/view/osb/osbliste.php>.
5. Sosyal Güvenlik Kurumu. İstatistik Yıllıkları. 2021.
6. İstanbul Sanayi Odası. İSO İlk 500 ve İkinci 500 Sanayi Kuruluşu. [Çevrimiçi]
<http://www.iso.org.tr/tr/web/BesYuzBuyuk/turkiye-nin-500-buyuk-sanayi-kurulusu-iso-500-raporunun-sonuclari.html>.
7. Orta Anadolu Kalkınma Ajansı. 2024-2028 TR72 Bölge Planı Mevcut Durum Analizi. Kayseri : yazarı bilinmiyor, 2022.
8. Kayseri Sanayi Odası. Üye Listesi. [Çevrimiçi]
http://www.kayso.org.tr/web_18480_1/neuralnetwork.aspx?type=1551.
9. Kayseri Ticaret Odası. Ticaret Odası. [Çevrimiçi] www.kayserito.org.tr.
10. Kayseri Ticaret Borsası. Üye Listesi. [Çevrimiçi] <http://www.kayseritb.org.tr/uyelerimiz/>.
11. Kayseri Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği. Esnaf ve Sanatkarlar. [Çevrimiçi] <http://www.kesob.com/>.
12. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım İşletmeler Genel Md. Belediye Belgeli Tesisler. [Çevrimiçi] 2021.
<https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201143/yillik-istatistikler.html>.
13. TÜİK. Bölgesel İstatistikler. [Çevrimiçi] <https://biruni.tuik.gov.tr/bolgeselistatistik/tablo0lustur.do>.
14. Dünya Bankası. Dünya Bankası Veri Tabanı. [Çevrimiçi] 2022. [Alıntı Tarihi: 27 06 2022.]
<http://data.worldbank.org/>.
15. OECD. Regional Typology. Paris : yazarı bilinmiyor, 2007. GOV/TDPC/TI(2007)8.
16. İŞKUR. İstatistik Yıllıkları. [Çevrimiçi] 2021. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>.
17. TÜİK. Yoksulluk İstatistikleri. [Çevrimiçi] 2021.
18. UNHCR. Geçici Koruma Altındaki Kayıtlı Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı. [Çevrimiçi] 2022.
<https://www.unhcr.org/turkey.html>.
19. DSİ. Toprak ve Su Kaynakları. DSİ Genel Müdürlüğü. [Çevrimiçi] 2010. <http://www2.dsi.gov.tr/topraksu.htm>.
pe=1551.
20. Maden Teknik ve Arama. İl Maden Haritaları. [Çevrimiçi]
<https://www.mta.gov.tr/v3.0/hizmetler/il-maden-haritalari>.
21. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü. Erişilebilir Şehirler ve Bölgeler: Erişilebilirliğin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi ve İller Bazında Erişilebilirlik Endeksinin Geliştirilmesi. Ankara : Kalkınma Bakanlığı, 2015.
978-605-9041-59-1.
22. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. Araştırma Raporları-Fiber Altyapı Raporu Son Rev. Ankara : BTK, 2021.
23. Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin İl Bazında Yıllık İstatistik Bülteni. Ankara : BTK, 2022.
24. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Girişimci Bilgi Sistemi (GBS).
25. TÜİK. Veri Tabanı. [Çevrimiçi] <http://www.tuik.gov.tr/Start.do>.

26. UNWTO. Global And Regional Tourism Performance. [Çevrimiçi] 2024. [Alıntı Tarihi: 15 Mayıs 2024.]
<https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance>.
27. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü. Kış Sporları Turizmi Temalı KTKGB'ler. [Çevrimiçi] <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10176/kis-sporlari-turizmi-temali-ktkgb39ler.html>.
28. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Md. Kış Sporları Turizm Merkezlerine İlişkin Genel Bilgiler. [Çevrimiçi]
<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,10177/kis-sporlari-turizm-merkezlerine-iliskin-genel-bilgiler.html>.
29. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni. [Çevrimiçi] 2021. [Alıntı Tarihi: 9 Mayıs 2024.]
https://www.aile.gov.tr/media/88684/eyhgm_istatistik_bulteni_temmuz2021.pdf.
30. Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı. Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP) 2022-2030. Ankara : T.C. İçişler Bakanlığı, 2021.
31. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik ve Sıralaması Araştırması SEGE-2017. Ankara : T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2019.
32. İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE - 2022. Ankara : Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, 2022.
33. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu. [Çevrimiçi] Ocak 2013.
<http://www.csb.gov.tr/gm/mpgm/index.php?Sayfa=sayfaicerik&lclId=500>.